

AGNES IMHOF

Kraljica puta svile

Povijesni roman

Da Sotona i nije imao drugu omču da je nekomu stavi oko vrata, nikakvu drugu zastavu pod koju bi nekoga pozvao, nikakvo drugo iskušenje za zavođenje osim pjevačica, već bi i to bilo više nego dosta.

Al-Džahiz

Tko svira, igra se s dušama.

Ibn Hindu

Bagdad, ljeta Gospodnjeg 819.

Nova sparna noć spustila se nad kalifovu palaču. Svečani paviljon, otvoren prema dvorištu, bio je rasvijetljen. Eunusi u crnim svilenim odorama pospremali su ostatke večere: srebrne pladnjeve pretrpane nadjevenim pticama, halvom od badema i orasima našpikanim smokvama ponovno su odvlačili u kuhinju. Kad bi sluge projurili ispod visećih, zdjelastih, zanjihanih svjetiljaka, zidni bi mozaici zasvjetlucali poput dragulja. Položen među mirisne širaske ruže, šepirio se pečeni paun šireći beživotni rep.

Kalif Ibrahim i njegovo društvo prešli su na vino. Robinje su škropile divane od ebanovine vodicom narančina cvijeta, a plesačice zamahivale kukovima svjetlucavim poput svile. No pozornost gostiju nisu budile one: između lukova, ondje gdje se dvorana otvarala prema dvorištu, bio je nategnut zastor od zlatom protkana brokata. Ritam bubnjeva iz pozadine uspalio je muškarce mnogo više od vina ili ljetne noći.

»Samo čekajte Arib!« Salim je izgovorio to ime kao nešto zabranjeno, koliko zamamno toliko i opasno. Pisar je pokazao povišeno mjesto na kojem je kalif lagano klizio mesnatim usnama po ruci jedne robinje. »Ona je najslavnija robinja pjevačica u kalifovu carstvu. Sam Ibrahim, vladar vjernika, nije mogao odoljeti njezinoj privlačnosti. Cijeli Bagdad obožava Arib.«

Bosonoge plesačice udarale su nogama o pod, a svilene koprene vitlale su kroz zrak otežan mirisom ambre. Samo plavokosi muškarac, kojemu se obratio Salim, kao da nije podlegao čarima boja i zvuka. Hladnoća u svijetlim očima Wolframa von Auea nije popustila niti zbog vina. No gotovo nezamjetljiva napetost ipak je otkrivala da on nešto krije iza te nepomične maske. Pokraj Arapa nježnih udova doimao se poput diva. Njegove žilave ruke vidljivo su govorile da zna rukovati mačem, a tek zarasla brazgotina, trag bodeža na obrijanoj bradi, pridavala mu je nešto nepredvidivo.

»Arib«, ponovi on podrugljivo. »Nema imama da je prokune kao utjelovljenje grijeha. Nema muftije koji bi pozvao da je kamenuju. Ako je vjerovati glasinama, pola se bagdadske mladeži upropastilo zbog nje... Vi je poznajete?«

»Pitate da li je poznajem?« Salim se glasno nasmije. »Vidi se da prvi put imate povlasticu piti u društvu s kalifom. Alaha mi, čovjek bi se zbog nje mogao odreći vjere!«

»Tko izgubi svoju vjeru, u većini slučajeva ubrzo izgubi i glavu«, odgovori Wolfram i spretno se ugne unatrag da napravi mjesta peharniku. »No, ako netko stavi glavu na kocku radi pjevačice, nije bolje ni zaslužio.« Dao je mladiću znak da mu dotoči teškog vina *Ritliya*.

»Pjevaj, Arib! Opij me, ja sam tvoj rob!« zaurla jedan starac sa suprotne strane. Slina mu je prskala s tankih usana. Obojena mu se kosa izrazito razlikovala od izbijeljena lica, a u borama su se od znoja stvorile bijele pruge. Oteturio je prema zastoru pa izgubio ravnotežu. Grohotan smijeh popratio je njegov pad. Wolframove oči samo su se načas zapiljile u njega i pritom zasvjetlucale poput šakalovih.

Salim se malo odmakne kao da se iznenada sjetio priče o urokljivim očima, opasnoj magiji koja se pripisuje plavim očima. »Od legendarnih pjevačica u svetim mjestima nije bilo više ni jedne poput nje«, branio je on Arib. Na krilima alkohola postao je poetičan: »Pjevačice Meke tjerale su svojedobno Poslanikove ratnike u bitku. No pred Arib moraju posramljeno zanijemjeti i rajske hurije. Kad ona pjeva, izbljede radosti koje čekaju na onom svijetu. Ta žena vas gleda kao da samo vi možete ispuniti njezinu žudnju. To je magija, prijatelju.«

Tračak osjećaja probio se kroz strančevu masku, ali on ga je odmah potisnuo.

Salim pokaže na starca koji se posrćući ponovno uspravio i staklenim očima zurio u zastor. »Pogledajte! Ona čovjeka izluđuje.«

»Vrlo očito«, trpko odvrati Wolfram. »I kako to robinje pjevačice običavaju, ona se podaje svakom tko je sebi može priuštiti: mirisarima za amburu i mošus, trgovcima svilom za brokat iz Damaska. Ona može biti ugledna kurva, ali ostaje kurva«, reče i zlovoljno obriše s rukava kap vodice narančina cvijeta.

Salim zavjerenički dotakne njegovu ruku. Ispod turbana izvirila mu je kosa s uvojcima do ramena, a zadah vina i hašiša zapljusnuo je Wolframa. »Kad je riječ o takvoj ženi, tko govori o kurvanju? Podlegao joj je kalif Harun al-Rašid, a o njemu već sada kruže legende - *Radija llahu alajhi*, neka se svidi Alahu! Njegovi sinovi Muhammad i Abdallah razmijenili su četiri stotine robinja za jednu noć s njom. Šuška se da je Muhammad samo zbog nje zaboravio svoju sklonost prema vlastitu spolu i okrenuo se prema ženama. Bila je ljubavnica triju kalifa, a noćas bi mogla pribrojiti i četvrtoga.« Brižljivo manikiranom rukom pokazao je pro-

storiju. »Pogledajte okolo, svi joj leže do nogu! Ako danas ugledate smrknuto lice, bit će to samo onaj koji je uživao njezinu naklonost i ponovno je izgubio.«

Stranac baci pogled na kalifova nećaka na drugoj strani, koji je pokraj svojeg strica mrzovoljno zurio u čašu. Salim je htio nešto primijetiti, ali gotovo ni jedan muškarac iz vladareve obitelji, osim njega samoga, nije, kako se činilo, prštao od veselja. Wolfram podigne obrve. »No ne vidim zašto bi mi prijetila opasnost«, primijeti on. »Ne prodajem parfeme niti skupocjene tkanine, a ne spadam ni u kalifovu obitelj. Ja sam prognanik, a moj je mač jedino što posjedujem. Zacijelo je ne mori želja da joj njime prerežem lijepi vrat«, primijeti on ironično se nasmiješivši.

»Ah, i vi ćete podleći njezinim čarima!« Salim se nasloni. Bademastim, našminkanim očima pokazao je zastor koji je glazbenike štitio od pogleda. »Ona već čeka tamo, iza *sitare*. Vi ćete se još pokajati zbog svojih poganskih riječi. Ona je sirena.«

Strančev se podcjenjivački osmijeh sledio. Naglo je odvratio pogled i usmjerio ga na oslikan strop. Bio je to prikaz rajskog vrta: gazele su spokojno pasle, a egzotične su ptice lepršale između crno-bijelih stupova. Skupocjen sag iz Hire, ispod njegovih nogu, otkrivao je iste motive -kao na zrcalnoj slici. Wolfram se na trenutak dao odvesti na tajno mjesto u svojoj duši u koju nikome nije dopustio pristup.

Nije mogao vidjeti da je i mlada žena iza *sitare* pogledala u strop. Njezine ruke, obojene kanom, malo su razmaknule zastor. Opazila je crnog eunuha koji joj je prišao, i njezine tamne oči, jedva malo razmaknute, izgubile su čeznutljiv izraz. »Jesi li ga vidio?« upita Arib. Ritam tamburina iza njezinih leđa vratio ju je u prošlost i uzburkao puls.

»On je ovdje«, odgovori Džauhar. Arib je poznavala divovskog eunuha. Znala je da je pouzdan, unatoč njego vim hirovima. Stoga je zahtijevala da je te večeri služi samo on i nitko drugi.

Odahnula je i još malo odmaknula zastor od ružičaste svile. »Koji je on?« Njezine su oči pratile njegov prst, ali u mnoštvu nije mogla razabrati neznanca.

»Mladić u svijetloj nošnji kalifova vinskog prijatelja«, revno objasni Džauhar. Arib osjeti eunuhov pogled na dojčama, potpuno razotkrivenim ispod prsluka od zlatom izvezenog brokata. Gotovo je čula kako on upija ružin miris koji se još od odlaska iz hamama zadržao u njezinoj kosi. »Hoćete li se doista odvažiti?« šapne joj on u uho. Aribin ravnodušni pogled lutao je dvoranom. Prepoznala je kalifa, koščatog poput baktrijske tegleće deve. Zacijelo je tek navršio četrdesetu,

pomisli ona dok je pogledom tražila stranca. No peharnici i uskovitlane suknjice plesačica neprekidno su joj zaklanjali pogled.

»Taj je čovjek prava zmija otrovnica«, nastavi Džauhar, »lijep, ali opasan. I znate da će vas on uništiti.«

»Mene uništiti!« Arib se zvonko nasmije. Jedan joj flautist dobaci ljutit pogled, pa ona tiše doda: »On pogađa zašto sam ovdje. Moji mu se planovi ne sviđaju, i on će ih pokušati omesti, silom, bude li potrebno.« Oči joj se zadržale na pečenom paunu ukrašenom perjem, i njezine se izražajne usne podrugljivo razvuku. »No, kad ga očerupaš, i najoholiji paun samo je blijeda kokoš. Poznajem tu vrstu muškarca. Malo vrela daha iz mogega vještog grla, pa se i najoholiji ratnik pretvori u pokorna roba. Budi uvjeren da od njega neće ostati ništa.«

Džauharova brada s elegantnim brčićima samo se objesila. »Vi znate čovjeka dirnuti u dušu, a tako hladno govorite o tome?«

Arib nije odgovorila. No prstima je obuhvatila neugledan stakleni amulet oko vrata. Zdvajanje joj je bilo jedini luksuz koji sebi nije mogla priuštiti.

»Što te se to tiče?« odvrati ona i odmakne crne pletenice sa sljepoočica. Zvecnuli su zvončići na karikama oko njezinih gležnjeva, a zatim se stao širiti težak miris ambre, parfema što ga je najbolji trgovac u gradu smiješao posebno za nju. »Stani pokraj stranca. Hoću vidjeti tko je on!«

Džauhar se premještao s noge na nogu. Bacio je pogled u dvoranu u kojoj je nekoliko mladića ustalo skandirajući Aribino ime. »Ja sam odgovoran za ceremonijal. Pa, valjda nećete izići...«

Arib se nasmiješi.

Džauhar se oznojio. »Nemojte mi to činiti! Pjevačici je mjesto iza zastora... Vaš će me gospodar kazniti i gorko ću ispaštati!«

Uštipnula ga je za obraz. »Valjda ne misliš ozbiljno da su ljudi došli ovamo slušati zastor?«

Džauhar je rupčićem obrisao ukrasnu brazgotinu na crnoj koži. »Svojom bestidnošću iscijedit ćete mi i posljednji sok iz žila.«

Arib se izazovno protegne i slegne ramenima. »Ti i ne slutiš koliko ti muškaraca na tome zavidi.«

Džauhar pogleda oko sebe kao da se želi uvjeriti kako ih nitko nije čuo. No pozornost orkestra usmjerila se prema sredini polukruga u kojem je *samb al-musika* svojim tamburinom davao takt. »Čini se da vas stranac mnogo više

zanima od kalifa«, prosiće Džauhar. »Međutim, vaša je zadaća zvesti Ibrahima, a ne njega. Ovdje ste da tom uzurpatoru prijestolja ometete planove. Jeste li to zaboravili?«

Arib se ponovno nasmije. »Ibrahim i nije baš slantan zalogaj, a njega ionako više zanimaju pjevačice od službe i nije dorastao položaju kalifa koliko je crno pod noktom. Nisam zaboravila svoju zadaću, ali sve u svoje vrijeme.« Da nije lakoumno potrošila svoj novac, njezine bi ga robinje još danas u podne dočekale u hamamu - s nalogom da ga okupaju, izmasiraju na pravim mjestima i pripreme za obećanje koje će ispuniti njihova gospodarica.

U dvorani se Ibrahim dignuo. Kozičavo lice pocrvenjelo mu je od vina, i nešto je izvodio teatralnom gestom. Muškarci su mu oduševljeno pljeskali, a plesačice mu se klanjale do poda. No, dok je dizao čašu, njegove su tamne oči odlutale prema zastoru.

Arib se smješkala. Muškarac, kojega su nazivali Zmajem, željno ju je čekao. Namignula je eunuhu i posegnula za lutnjom. Nježno je pogladila srebrnu intarziju, a zatim *sahibu al-musika* dala znak.

Ritam bubnjeva se promijenio. Pjevačice su se laganim koracima vratile iza zastora. *Ta-tam-ta-tam-tam*, pjevušila je Arib prateći težak *masmudi* ritam. Zatim je zasvirala lutnju. Čulni tonovi odveli su je u prošla vremena kad su pjevači bili povezani s magičnim, iskonskim silama. Njezino se tijelo sjedinilo s trbušastim tijelom *ouda* i ona zapjeva:

Pruži mi čašu i opij me, užitak je bolji od nevolje! Kukavica je tko nikad ne utone cijeli u zanos vina, u poljubac vreli!

»*Ahsanti, ja Džamila!*« uzvikne jedan muški glas. »Bravo!« Pridružili su im se i drugi uzvici, a tada je Arib čula Ibrahima: »Pijem u zdravlje najzavodljivije žene Istoka!«

Arib dade orkestru znak ne obazirući se na Džauharovo zdvojno kolutanje očima. Zatim stane do svilenog zastora i odmakne *sitaru*.

Buka je zamrla. Ibrahimova još dignuta ruka s čašom lagano se spustila. Na njegovoj svilenoj košulji pokazale su se tamne mrlje od znoja. Svi su muškarci zurili u nju - od kalifa do eunuha. Smješkajući se, dignula je lutnju i zapjevala tamnom bojom glasa kojim je izluđivala muškarce:

*Stoga se, dragi, prenavljati nemoj, na mojim grudima uživaj u slasti.
Najhrabriji je ratnik spreman na boj i ne plaši se najveće strasti!*

»Valjda joj sam davao da je nadahnuće za pjesme«, čula je nečiji šapat. »Kad bih tu ženu jedanput dobio u svoj krevet, i sam bih obožavao đavla,« procijedio je drugi.

Arib je dočekala val požude koji ju je zapljusnuo i prepustila mu se, a zatim svu svoju pažnju usmjerila prema Ibrahimu ibn-al-Mahdiju.

Glazba je prerasla u divlji ples. *Tam-tatata-tam-tam-tam*, bubnjao je *sharki* ritam u njezinim žilama i omamio njezina čula poput kiše strasnih poljubaca. Ona dobaci lutnju jednom robu i priđe kalifu. Ibrahimov se nezgrapni lik napeo. Zapljusnuo ju je prodoran miris njegova parfema. Na njegovoj bradi ljeskale su se kapljice vina. Arib je poznavala taj pogled koji je doslovce osjećala na svojoj koži. Osjetila ga je prvi put prije nekoliko godina kod Haruna al-Rašida. Polako je spustila bosu nogu na njegove prekrížene noge.

Gostima je zastao dah. Ibrahim joj je sve pustio na volju. Bila je sigurna da on zna zašto je ona ovdje. No njemu to više nije bilo važno. Ispod njezine noge pulsirala je krv u njegovim žilama. Oprezno se približavala mjestu između njegovih nogu i nezamjetno se smješkala.

Arib se nagne prema njemu. Nemoćno je zurio u njezin tijesni prsluk. Osjetila je kako se njegov vreli dah ubrzava. Lijevom je rukom lagano prešao preko njezina gležnja, pa je zlatno prstenje zvecnulo. Trzaj poznate zmije ispod njezinih kanom obojenih nožnih prstiju odao je da je postigla cilj. Nije trebalo znati čitati misli da se nasluti kako je on u mislima osvaja trijumfirajući na poprištu strasti. Ne skidajući pogleda s njega, pogladila je svoju žrtvu po prstima ukrašenim prstenjem i uzela mu čašu iz ruke. Čašom je prelazila po golom trbuhu i između dojki i primakla je usnama.

Ibrahim je sve teže disao i jedva se svladavao. Povukla je nogu i okrenula glavu prema Džauharu koji se progurao između gostiju i zaustavio pokraj jednog muškarca.

Arib digne tamno našminkane vjeđe s čaše i njezin se pogled susretne sa strančevim.

S njezina lica u trenu nestane boje. Vinom je poprskala odjeću, a hladna proračunatost spadne joj s lica poput nepričvršćene koprene. Grčevito je stisnula čašu, kristal se rasprsnuo, a krhotine joj se urezale u kožu. Krv joj potekla

između prstiju, ali nije ništa osjetila. Dok ju je Ibrahim gutao pohotnim pogledima, odjednom ju je preplavio val odavno zaboravljene nježnosti. Napeta želja i strah borile su se u njoj kao da je ponovno ona djevojka u poderanoj muškoj odjeći, a on mladi vitez iz franačkoga carstva. Sve joj je na njemu bilo strano i zastrašujuće, ali i beskrajno blisko.

Wolfram se polako dignuo i u nevjerici usmjerio na nju pogled tamnoplavih očiju. Taj pogled nije bio upućen slavnoj pjevačici niti kalifovoj bludnici, nego djevojci koju je nekoć poznao i ljubio. I poput gotovo nečujne melodije vratilo mu se sjećanje na tu djevojku.

Put na zapad

Arib je bila obdarena ljepotom i karizmom, dosjetljiva i nevjerojatno nadarena pjevačica i lutnjistica. Od vremena legendarnih robinja pjevačica iz Meke i Medine nije joj bilo ravne.

Iz Kronike Abula Faradža al-Ishafanija

*Provincija Horasan, Afganistan, u proljeće 803. godine***1**

»Arib! Koliko sam ti puta zabranila da ne zabadaš nos u moje lonce!« Kuharica se prilično spretno kretala kroz labirint lonaca i tava. Tek je nekoliko baklji osvjetljavalo kuhinju, još tamniju zbog gusta dima s ognjišta, pa su se njihovi obrisi gubili u magli. Uputila se prema kućedomaćinovoј kćeri koja je pjevušeći primakla stolac jednom bakrenom kotlu.

Desetogodišnja je Arib ustuknula. Naoko poslušno prekrižila je ručice na leđima. Bit će bolje da sada ne traži svađu s kuharicom, jer danas je nakanila učiniti nešto zbog čega će je otac strogo kazniti ako je u tome uhvati.

»Nisam zabadala nos!« Kako bi joj to dokazala, Arib je lijevom rukom domahnula prema sebi paru koja je izlazila iz lonca. Desnu je ruku još skrivala na leđima. »Samo sam upijala miris iz lonca, onako kako si mi pokazala, Parvane.« Dignula je pogled svojih tamnih, usko položenih očiju, dok su joj kutovi usana podrhtavali. Tko god je kuharici dao to zvučno ime, zacijelo je imao smisla za humor, jer ime Leptir bilo bi posljednje koje bi Arib nadjenula debeloj kuharici. Parvanina siva vunena haljina izbočila se na njezinu salu poput pancira na ratničkom slonu.

Arib je ljubila kuhinju u očevoj kući, a na praznike poput ovoga, još je više voljela tu nadsvođenu prostoriju bez prozora kad je taj neprozirni labirint bio prožet mirisom nadjevenih ptica. U mirisu karameliziranog šećera, u kojem se miješalo svježje voće s bademima, osjećala se osvježavajuća nota octa. Janjeće paštete bizarnih oblika bile su poredane na tepsijama poput vjernika na molitvi u petak.

Odjednom se u polutami, kao iz vedra neba, začulo pištanje masnoće u kojoj se pržio ovčji rep, a u zemljanim loncima čekalo ju je njezino omiljeno jelo - džepići od tijesta punjeni mesom i orasima, koje su nazivali kalifovim zalogajima. Parvanine pomoćnice čavrljale su i pjevale. Kuhinja je bila nadasve zagonetno i tajanstveno mjesto. Ovdje, u trbuhu zemlje, Arib se osjećala zaštićenom. Dođuše, danas je imala plan.

Kuharica upre prst u stolac na kojem je Arib stajala. »Siđi! Čekaj, što to skrivaš?«

Arib izvuče žlicu koju je sakrila iza leda pa se sagne ispod kuhari čine ruke i pobjegne.

»Stani!« cikne Parvane.

Znam da bi ti to rado, pomisli Arib, skrene u uzak prolaz između naslaganih bakrenih kotlova i pritom previdi brdo zdjela koje su tresnule na pod. Negdje je zapela nogom i pala koliko je duga i široka. Nekoliko se kokoši raskokodakalo i razbježalo.

Arib se s mukom uspravila i ponovno se našla u kaosu bakrenih lonaca. U poneki bih se svakako mogla smjestiti, pomisli Arib tražeći kuharicu nepovjerljivim pogledom. »Pa, jučer još nisu ovdje stajali«, reče ona i zbunjeno se nasmiješi kada se kuharica stvorila ispred nje - prijeteci poput boga-slona Ganeša na slici koju joj je jednom darovao indijski putnik. Širok lik ispriječio joj se na putu bijega, a ostali kotlovi opasno su se njihali. Arib je pregledala svoj lakat. Ogrobotina ju je pekla.

»*Allahu rahim*, Bog je milostiv... Zašto ti zapravo bilo što zabranjujem kad ti radiš što hoćeš?« Kuharica zatrese glavom, ali na njezinim bucmastim obrazima širio se osmijeh. Arib se mazno priljubi uz nju. Parvane se vrati k loncima na vatri, sjedne na stolac s kojeg ju je imala na oku i okusi juhu. Činilo se da je ne smeta jednak dim koji je prekrivao fine arome. Uzlupala se tražeći među bezbrojnim tavama na suprotnoj polici onu pravu. »Neposlušnost se rađa iz strasti«, korila ju je izvlačeći posude. »To je za ženu opasna osobina.«

»Opasna osobina!« Arib ju je oponašala iza njezinih leda, poput odraza šaljivog zrcala u malom, ne toliko da joj prkosi koliko zbog grižnje savjesti, jer ono što je nakanila prelazilo je granicu neposlušnosti. »Uvijek govoriš o opasnosti kada mi zabranjuješ ono što je dječacima dopušteno.« Znatiželjno je dignula pogled prema kuharici, jer nitko joj nije objasnio zašto su neke stvari dopuštene samo dječacima. Otac bi joj obično odgovorio kako je bolje da se s tim pomiri prije nego kasnije.

»Tvoj je otac iz porodice Barmakida«, odgovori Parvane, namjerno ne ulazeći dublje u objašnjenje. Vikala je da nadglasa ključanje u loncima. »Time se ubraja u najvažnije obitelji u carstvu kalifa Haruna al-Rašida. Glava vaše porodice, veliki vezir Džafar, najveći je moćnik poslije vladara. Dokle se vijore crne kalifove zastave, dotle se slave i Barmakidi. Bilo bi bolje da se toga češće sjetiš.

Majka ti je strogo zabranila divljati i pjevati. Djevojčica tvojeg podrijetla trebala bi biti poslušna i skromna, poput tvoje sestre Latife.«

Dosađujući se, Arib skrene pogled prema mišu koji je provirio ispod jedne police, munjevito zgrabio komadić kruha i ponovno nestao. Ti su joj prijekori bili poznati. »Moja mačka pjeva bolje od Latife«, odvrati drskije baš zbog toga što se osjećala zatečenom. Arib primakne stolac kako bi mogla pratiti Parvaninu ruku na polici sa začinima. Iznad kuharičina ramena čitala je natpise: šafran, indijski papar, kardamom, sušeni dumbir i korijandar. »I Teodora svira i pjeva«, primijeti Arib.

»Teodora je robinja pjevačica. Nećeš se valjda uspoređivati s lakom djevojkom.« Negdje je nešto zapištalo u tami, odjeknuo je bolan krik, a zatim otegnut plač kuhinjske pomoćnice. »Pristojnim djevojkama pjevanje ništa ne znači. Ako se ipak u to upuste, poslije neće naći muža i morat će strašno ispaštati na Sudnji dan.« Parvane odmakne rubac s čela i domahne Arib da joj priđe.

»Hoćeš li da ti ispričam kako je prošla kći jednog čovjeka iz Samarkanda? Potajno je pjevala protiv očeve volje. I jednoga dana udario ju je grom. Neka ti to bude opomena!«

»To je uvijek pričala i stara Fatima«, povikala je Arib nadglasavajući sluškinjino zavijanje. Netko je zaurao i zavijanje je zanimjelo. »Zatim se razboljela. Liječnik nam je savjetovao da pozovemo lutnjista kako bi se njezini tjelesni sokovi ponovno sredili. Ona se usprotivila smatrajući da je to nepristojno, pa je sada mrtva.« Arib je ipak osjetila malu nelagodu. Što ako je ta priča možda ipak povezana s gromom?

Parvane je prešla i preko te primjedbe. Našla je pravu tavu i usula punu žlicu začina u lonac u kojem je ključala juha.

»Pusti me da pomirišem«, zamoli Arib kuharicu i ponovno se popne na stolac. Parvane joj pruži mješavinu začina, i djevojčica je s užitkom upijala miris klinčića, kumina i cimeta.

»Tako«, reče kuharica i poklopi začine. »Imam mnogo posla. A ti budi poslušna, jer ćeš inače na spavanje!«

Arib napravi grimasu, ali nije ništa rekla. Uprla je prst u kipić od žada, poluskriven u jednom kutu. Bio je to lik debela muškarca koji je sjedio prekrivenih nogu i smješkao se. U krilu mu je bio svjež karanfil. »Tko je to?«

Parvane je uhvati oko struka i spusti na pod neodgovorivši joj. U pozadini je kokodakala kokoš, a glasanje joj je zamrlo s tupim udarcem. »Svi moji preci

štovali su Budu«, objasni kuharica oklijevajući. »Pa valjda nema ničeg pogrešnog u tome ako ga i ja štujem.«

Arib je znatiželjno promatrala kipić. »Neću to ocu uopće spomenuti... Smijem li pogledati ukiseljeno povrće?« upita ona živahno. »Odmah ću se vratiti.«

Parvane mahne rukom dajući joj znak da smije, a zatim se ponovno posveti mesu.

Djevojčica je otrčala prelazeći prostoriju koja je zauzimala gotovo cijeli donji kat toga dijela kuće. Spretno se provlačila pokraj ognjišta, mimo robinja koje su čistile povrće i pravile slasne nadjeve za paštete. Jedna je čekala da iskrvari kokoš koju su maloprije zaklali. Sluga je nestao s glavom ostavivši iza sebe krvav trag. Arib je srce snažno kucalo dok je stajala do vrata koja su vodila u dvorište. Do nje je dopirala tiha glazba. Hoće li se uistinu odvažiti?

Nasuprot njoj bila je zabranjena dvorana u kojoj je njezin otac primao goste. Arib je navečer često slušala glazbu i smijeh iz harema i poželjela da bude ondje. Teodora, robinja pjevačica, pričala joj je o tim večernjim susretima - o zlatu i srebru i svilenim tkaninama, o glazbi i pjevanju, a da se i ne spominju birana jela koja su nudili gostima!

Arib se uvjerila da nitko ne obraća pozornost na nju. Dok joj je srce divlje kucalo, istrčala je na dvorište. Sunce je već zašlo, a kamene zidine zloslutno su stršile iza dudova. Pogled na te zidine podsjetio ju je na to da će je otac zatvoriti u harem ako je uhvati na djelu.

Prostorija je bila poluotvorena na dvorišnoj strani. Iznutra se čuo jedan napjev i magično privukao Arib. Nitko ju nije opazio kad je ušla zadihana. U desnom, otvorenom dijelu dvorane sjedili su muškarci na niskom divanu. Miris meda i halve s bademima, koju je Parvane još jutros pripremila, prodirao je u Aribin nos. Razabrala je visok lik svojeg oca. Zadubio se u razgovor s jednim starcem - vjerojatno s jednim od filozofa koje je uvijek pozivao kako bi se dosita najeli i napili vina. Predan mislima, njezin brat Ali zurio je u zastor koji je lijevi dio dvorane, namijenjen glazbenicima, dijelio od ulaza.

Slijedila je bratov pogled pa se šćućurila u prvom kutku na lijevoj strani, poluskrivenim zastorom. Zaklonjena buketom ruža, mogla je vidjeti ženu kojoj su očito bili namijenjeni Alijevi sjetni pogledi. Bila je to *kajna*, grčka robinja pjevačica.

Arib je očarana promatrala pjevačicu. Teodora je obično nosila šarenu odjeću, duge suknje i jakne. Sada je na njezinu kožu bio tijesno priljubljen samo prsluk

od smeđe svile, zakopčan ispod dojki, a ispod toga imala je hlače. Plava joj se kosa spuštala niz leđa, a sljepoočice su joj krasile dvije pletenice u kojima su blistali rubini i zlato. Vrhove prstiju obojila je tamnocrveno, a oštre crne linije bile su izvučene daleko izvan očnih kutova.

Ustuknula je kad je opazila Arib. Zatim je jednim okom gotovo zažmirila, a usta su joj se nijemo oblikovala u jednu riječ. Arib je kriomice zahihotala. Nije, doduše, znala čitati s usana, ali je znala kako ju je *kajna* odmila nazivala kad je bila neposlušna: *Širbacce* - Tigrić.

Glazbenici su ponovno zasvirali. Zvuk lutnje oteo je Arib u začarani svijet. A tada je Teodora zapjevala. Ari-bina se duša vinula. Nije se mogla oduprijeti neodoljivoj privlačnosti, vrtlogu koji ju je zahvatio. Melodija je podrhtavala u njezinu tijelu, srce joj je divlje lupalo u ritmu tamburina. Nepomično je stajala kao da bi svaki pokret mogao ozlijediti nešto nedodirljivo.

Odjednom s ulaza odjekne oštra zapovijed. Zveckanje oružja trgne Arib iz opčinjenosti. Teodora zanijem. Nevoljko spusti lutnju i priđe zavjesi kako bi vidjela što se događa vani. Usne su joj bile blijede, a ruka čvrsto stiskala dugu jantarnu ogrlicu. I glazba je malo-pomalo zanijemjela - najprije tamburin, zatim i druga glazbala. Gosti su prekinuli razgovore. Arib se odvažila i malo pomaknula iz svojeg skrovišta.

Skupina vojnika ušla je u dvoranu, i čelik oružja zablistao je na posljednjim zrakama sunca koje su poput aureole okružile vođu skupine. Arib uplašeno ustukne, ali kad ga je pažljivije pogledala, odahne s olakšanjem. Bio je to samo *afšin*.

Svi su tako nazivali Hajdara, premda on nije imao pravo na tu titulu, jer još nije imao svoju kneževinu. Njegov je otac vladao malim poganskim carstvom u obližnjoj Sogdijani, ali sina to ipak nije spriječilo da stupi u kalifovu službu. Govorkalo se da je ta iznenadna odanost bila posao njegova života.

Arib ga znatiželjno pogleda. Crne oči tog mladog vojnika bile su duboko usađene ispod gustih obrva i pridavale njegovu pogledu nešto ispitivački prodorno, a to je u njoj uvijek poticalo nelagodu. Iako je Hajdar tek prešao dvadesetu, crte njegova bradata lica zračile su strogošću zbog koje se doimao starijim. A danas se činilo da je duboko uznemiren. Njegovi su se žilavi prsti neprestance trzali dotičući pojas svilene tunike.

Aribin otac Anas dignu se i pozdravi mladića. »Došli ste iznenada, ali dobro nam došli. No, zašto ste naoružani, prijatelju?« Njegov je glas gotovo neprimjetno podrhtavao. Arib je začuđeno opazila kako je blijed. Razgovor je zanijemio, a Teodora je zurila u posjetitelja razrogačenih očiju. Na Hajdarovu

zapovijed naoružani se vojnici raspoređuje u dvorani. Gosti su se stisnuli jedni do drugih poluglasno se došaptavajući.

»Nisam došao slaviti«, reče *ajšin* polako prilazeći Anasu.

Arib se uplaši opazivši kako je otac ustuknuo. Crna kosa, koja mu je ispod turbana padala na ramena, bila je u oštroj suprotnosti s njegovom puti boje alabastra. Njegova je blijedoća uznemirila Arib.

»Vi pripadate porodici Džafara Barmakida, Harun al-Rašidova vezira«, reče *ajšin* mirno.

Anas potvrdi blijedim usnama. »Svi to znaju«, odgovori on. Arib je jednom upoznala Džafara i svidio joj se: lijep muškarac zvonka glasa i mirnih pokreta. Pronosio se glas da kalif cijeni njegove savjete kao da su braća. Dok bi noću jahao kroz glavni grad, vjerni bi ga vezir uvijek pratio.

»Imam za vas novosti«, reče *ajšin*. »Iz Bagdada.« Arib opazi kako otac naglo diže ruku na vrat kao da ga nešto guši. Nije ga još nikada vidjela takvog.

»Harun al-Rašid, vladar vjernika, smijenio je Džafara«, izvijesti *ajšin*.

»Nisu me o tome obavijestili«, iznenađeno odvrati Anas. »Jeste li sigurni da je to istina?«

Hajdarovo suhonjavo lice ostade nepomično. »Vijest je donio golub pismonoša. Vi znate što to znači.«

Arib nije shvatila što je time htio reći. No Anas je još jače poblijedio.

»Znači da se Džafar potajno još drži svoje prijašnje religije, budizma«, nastavi *afšin*. Njegova je ruka tako grčevito stiskala držak mača da su mu članci pobijeljeli. Očito se morao jako svladavati da nastavi: »Vašem zaštitniku odrubili su glavu, a dijelove njegova trupla izložili na tri bagdadska mosta.«

Tjeskobna šutnja ispunila je dvoranu. Arib je šakom pritisnula usta.

»A vi?« napokon upita Anas. »Jeste li došli da me upozorite?«

Pogled *afšinovih* duboko usađenih očiju utjerao je Arib strah u kosti, pa se naježila. On bez upozorenja izvuče mač i do balčaka ga zabije Anasu u prsa.

Arib je kriknula. Spotaknula se na buket ruža, i teška se vaza od oniksa zaljuljala. Zaprepašteni, prigušeni krici gostiju dopirali su do nje.

Anas je u nevjerici gledao razrogačenih očiju svojeg ubojicu. Tanak mlaz potekao mu je iz usta, najprije bezbojan, a zatim pomiješan s crvenim. Hajdar se nagnuo nad njega i nešto mu prosiktao preko oštrice. Anas je nijemo otvorio usta, i prigušeno hroptanje probilo mu se kroz usne, a tamne se oči zastaklile. Grubim pokretom *afšin* izvuče mač iz tijela umirućeg čovjeka. Krv šikne na njegove hlače ukrašene krznom i na svileni prsluk. Na poplavljenim Anasovim

usnama stvorila se krvava pjena, a pogled mu se ukočio. Arib je zurila u *afšinov* hladni osmijeh.

Stala je neobuzdano i zapanjeno vrištati te istrčala iz svojeg skrovišta. Netko ju je iznenada zgrabio. U ljutitom očaju udarala je oko sebe. Netko ju je zagrlio, a tada je osjetila pritisak nečeg hladnog na obrazu. Teodorinu jantarnu ogrlicu.

Ne mogavši zatomiti krikove, Arib se grčevito uhvatila za *kajnu*. Htjela je odvratiti pogled od prizora, ali nije mogla. U pamćenje joj se usjekao Hajdarov smiješak, nemilosrdniji od svega ostalog.

Gosti su se vrišteći dizali sa svojih mjesta, a robinje se bezglavo i panično rastrčale. Anas se polako srušio. Skliznuo je s Hajdara i ostao ležati u lokvi krvi. Arib se ponovno htjela osloboditi, ali Teodorin željezni stisak nije joj to dopuštao.

»Pusti me k ocu!« očajnički je urlala Arib. »Pusti me, prokleta robinjo! Pusti me!« Izvikivala je te riječi i neprekidno ih ponavljala kao da time mora provesti svoju volju. Gosti su bježali prema izlazu. Privučeni krikovima, u dvoranu su nahrupili oklopnici njezina oca. Arib je opazila kako je stari Hušang problijedio. Promatrala ga je dašćući. Zašto nije ništa poduzeo?

Od *afšinova* podsmijeha sledila joj se krv u žilama. Vješto se okrenuvši, izbjegao je Hušangov napad i zgrabio ga za ruku u kojoj je držao oružje. Zatim je munjevito dignuo mač i okrutno zabio oštricu u Hušangovo tijelo iznad lopatice. Nova bujica krvi poprskala mu je lice, a stari je oklopnik iskolačio oči. *Afšin* je izvukao mač i svilenim rupcem obrisao usne. S njegova turbana tekla je krv, a ruke su mu se ljeskale crvenim sjajem na svjetlu baklje.

Pred Aribinim očima sve je bilo mutno. Nejasno je prepoznala bezbojno lice svojeg brata. »Ali!« kriknula je.

Glas joj je postao kreštav. Osjetila je jak udarac po obrazu, i zbog boli se ponovno osvijestila. »Smiri se, inače će te ubiti!« poviče Theodora na nju. Ona brzo baci pogled na ljude koji su panično bježali i odvuče djevojčicu dublje u nišu. Aribini krici prešli su u jecaje. Usne su joj drhtale, a udovi se ukočili. Više nije osjećala svoje tijelo.

Afšinova crna *durra* natopila se krvlju na prsima, a i njegove hlače s našitkom od kunovine. No njegova je umrljana ruka sigurno držala držak mača. Čelik se sukobio s čelikom. Kružnim pokretom odbio je Alijev napad. Oružje njezina brata proletjelo je kroz dvoranu i zazvečalo u padu. Prije nego ga je mladić uspio ponovno dignuti, Hajdarova je oštrica presjekla zrak. Nešto je zaškripalo, a zatim je Alijeva glava snažno udarila o pod. Topla, ljepljiva tekućina prskala je sve do Arib na drugoj strani.

Izbezumljeno je kriknula. Teodora je nemoćno spustila ruke. Žene Aribina oca privukao je metež. Njezina je majka, blijeda poput mrtvaca, stajala na ulazu. Samo se ogrnula jednostavnim *žarom*. Ispod njega imala je spavaćicu, bijelu poput mrtvačkog platna.

»*Modar!*« vrisne Arib. »Majko!« Majka se naglo okrene prema njoj. Hajdarove oči pratile su njezin pokret i susrele se s Aribinim. On joj priđe bezizražajna izraza lica.

»Ne!« Aribina se majka pokušala baciti na njega. Hajdar je rukom dao znak jednom svojem vojniku. Djevojčica je opazila pogled mladog vojnika, začuđenog i punog nevjerice. *Afšin* je kimnuo glavom. Vojnik je drhtavih ruku povukao majčinu glavu unatrag i zario joj bodež postrance u vrat. Njezin je krik ugušilo krkljanje. Krv je uprljala vojnikovo lice i odjeću. No majka nije pala na pod, nego se hropćući čvrsto uhvatila za njegov rukav. Mladić se preneražen pokušavao osloboditi. Udarao ju je vičući, vukao tkaninu i htio joj slomiti prste kako bi se nasilno oslobodio željeznog stiska. *Afšin* je opsovao. U nekoliko koraka našao se pokraj njega i prokušanim pokretom prerezao grlo Aribine majke. Glava joj je pala na stranu pod neprirodnim kutom.

Arib se snažno zatresla i zacvokotala zubima. Ponovno je zaurllala kad ju je Teodora htjela privući k sebi. Divlje je udarala oko sebe, grebla i grizla, ali *kajna* ju je zgrabila za ruke i dignula je. Poluslijepa od zaprepaštenja, Arib je promatrala kako vojnici tjeraju goste u stražnji dio dvorane. *Afšin* im se približavao gazeći preko leševa. Teodora je stala. Njihovi su se pogledi sukobili na trenutak. Njegovo je lice gotovo nezamjetno zadrhtalo.

Kajna je, zatim odvušla djevojčicu iza zastora. Tek tada Arib opazi skrivena vrata s ukrasima u štukaturi. Teodora odgurne vrata i iziđe sa svojim drhtavim naramkom. Arib osjeti kako je hladnoća zapljuskuje po obrazima. Zatim su ih progutale tamne sjene noći.

2

Idući dan svanuo je u prividnom miru. Nebo se obojilo svijetlim plavetnilom prošaranim zlatnim prugama. Gola brda Horasanske visoravni stršila su uvis, a sipine odronjena kamena svjetlucala su ružičastim odbljeskom. Na magličastom obzoru tekla je Amu Darja na svojem putu od pamirskih ledenjaka do dalekoga Aralskog jezera. Još su mirovala lopatična kola koja su vodu iz manje rijeke Balha ispumpavala na polja. Izgubljeno u toj prostranoj dolini, smjestilo se jedno selo. Jedak, gust dim s ognjišta širio se ravnicom. Nekoliko ovaca i dvogrbih baktrijskih deva tražilo je travu. Iznad ograde stajao je od kamena nabacan pastirski stan. No danas nije bilo pastira koji bi ondje potražili sklonište od divljih životinja.

Arib se probudila nogu ukočenih od hladnoće. Ništa ne shvaćajući, gledala je iznad sebe u primitivno sklepan krov. Osjećala je samo hladnoću od koje se nije mogla pokrenuti. Oko nje vladala je zastrašujuća tišina. Nije bilo robova koji su u kući lupali vratima, nijednog prodavača voća koji bi na cesti hvalio svoju robu. Vjetar je vitlao po zidu, a zrakom se nije širio miris tek pečenog kruha. Netko je ušao. Prepoznala je lice uokvireno plavom kosom i tamnije obrve. Teodora.

»Bog je milostiv, budna si«, reče *kajna*. »Već sam se bojala da ću i tebe izgubiti.« Suze su joj se slijevale niz lice. Bez riječi zagrlila je Arib i zakopala joj lice u kosu. »Znam što osjećaš«, šapne ona. »Znam, vjeruj mi. Tvoj me je otac prihvatio kad je umro moj gospodar. Bio je dobar prema meni. I ja sam sve izgubila.«

Arib je jedva osjećala dodir. Gledala je u prazno ispred sebe, a riječi su se kotrljale s nje poput kuglica potrgane ogrlice. Nije se mogla sjetiti kako je došla ovamo, a bilo joj je i svejedno. Svaki pokret stajao ju je napora.

Kajna ju je uhvatila za ramena i malo je udaljila od sebe kako bi joj pogledala u lice. »Moraš sada ustati, Arib. Ovdje ne možemo ostati.«

Arib nije reagirala.

»Moraš biti jaka«, zaklinjala ju je Teodora, »inače ćemo i mi umrijeti.« *Kajna* je lagano udari po obrazu, pa ju je Arib morala pogledati. »Znam kako ti je to teško, ali moramo se maknuti iz područja Balha. Ubrzo će doći jedan dječak. Donijet će nam nešto za jesti i drugu odjeću. Hajdar neće odustati sve dok ne

nade i tebe. A po našoj skupoj odjeći odmah će nas prepoznati.« Glas joj je otkazao.

Aribin se vid razbistrio. Šminka oko *kajninih* očiju razmazala se. Crne pruge razvlačile su joj se obrazima kao da je plakala, a razmazalo se i crvenilo na njezinim usnama. Arib je opazila da su se rasplele i pletenice njezine plave kose na sljepoočicama. Postupno se prisjećala da je trčala kroz grad držeći Teodoru za ruku. Bilo je mračno, pa se spoticala i posrtala. Teodora ju je dizala na noge. Ponovno i ponovno.

Kajna je lagano protrese. »Karavanski put nije daleko. Opasno je, ali nemamo izbora. Moramo naći putnike kojima se možemo priključiti, inače smo izgubljene.« Ona zašuti, zatim brižne u plač. »Počni napokon razgovarati sa mnom, Arib! Tvoji su roditelji mrtvi, ali daj da spasimo barem svoje živote!«

Arib je slijedila tragove suza na Teodorinim obrazima na kojima se razmazala šminka. Provlačili su se kroz šminku poput potočića krvi - poput krvi na *afšinovu* licu.

»Lažeš«, procijedi Arib i grubo se oslobodi Teodorina zagrljaja. »Prokleta robinjo!« vikne *kajni*.

»Tiho!« šapne Teodora i baci pogled preko ramena.

»Lažeš!« krikne Arib. »Hoću svojim roditeljima! Moj će te otac kazniti...« Soptala je boreći se da dođe do daha. Prsti su joj se grčili. Izgubila je vlast nad svojim tijelom, htjela viknuti, ali više nije osjećala usne. Maglilo joj se pred očima. Bilo joj je hladno. Teodorine riječi dopirale su do nje prigušene, kao kroz vatu. Arib je odjednom ponovno vidjela pred sobom jučerašnju sablasnu večer. Svaka pojedina slika nemilosrdno joj se urezala u pamet. Stala je jecati, cijelo joj se tijelo treslo. Priljubila se uz Teodoru, osjetila njezinu toplinu i opazila kako joj se osjet vraća u obamrle udove.

»Dobro je, dobro«, reče Teodora prigušenim glasom i drhtavim rukama pogladi je po kosi. »Dobro je.« Pustila je Arib da plače sve dok djevojčica nije zanijemjela od iscrpljenosti.

U jednom trenutku došao je dječak, donio kruh, kozji sir i nekoliko prljavih dronjaka. Na njegovu licu tek su se tu i tamo probijale prve dlake. No, kad mu se Teodora obratila, sav se ukočio kao da je spreman pobiti za nju vojsku nevjernika. *Kajna* je skinula nakit i zamotala ga komadom tkanine što ju je strgnula s rukava. Zatim je zatražila od Arib da odjene prnje što ih je donio dječak i da svoju odjeću preda njemu. Arib je bila preumorna da se usprotivi.

Navukla je široke, predugačke hlače od grube tkanine, zatim dugu košulju neodređene boje, koja je zaudarala na znoj i stoku, te pojas. Naposljetku se ogrnuta *šamlom*, pokrivačem od grube sive vune. I *kajna* je razmijenila svoju skupocjenu odjeću. Zatim je zauzlala vrećicu s nakitom i svezala je za obrub unutarnjeg dijela hlača. Arib je opazila kako ih dječak kriomice gleda kroz procijep u zidu. I poslije je pratio Teodoru u stopu i zurio u nju. Zaudarao je kao čitavo stado koza. Napokon se pokupio na *kajninu* laskavu riječ - premda vidljivo razočarana lica.

Teodora joj gurne kruh i užegli sir u ruku. Dječak je donio i malo voća iz obližnjeg voćnjaka. Arib je sve spustila pokraj sebe na ugažen pod. Tek tada opazila je u kutu ovčji izmet. Stisnula je prnje čvršće oko tijela.

»Daj jedi, molim te!« zaklinjala ju je Teodora. U međuvremenu je obrisala šminku s lica. Iako je bila blizu dvadesete, nije izgledala mnogo starije od Arib. »Znam da ti se to ne jede, ali treba ti snage.«

»Kruh je pokvaren«, reče Arib. »Ne jedem stari kruh.« Iako je sunce davno izašlo, još se smrzavala. Odjeća ju je grebla i bila je prljava.

Teodora digne kruh i gurne joj taj bezoblični komad ponovno u ruku. »Znam da nije dobar, ali drugog nemamo. Dakle, pojedi ga, molim te.«

Imala je pravo. Unatoč svemu, Arib je bilo lakše predati se negoli podnijeti bol. Polako je posegnula za kruhom. Bio je tvrd poput kamena, a rubovi su joj se zarežali u usta. Morala ga je smekšati slinom i to joj se gadilo. Ipak ga je polako gutala. »A što sada?« upita.

I Teodora je žvakala s vidljivom odbojnošću. »O tome sam cijelu noć razmišljala«, odgovori zamišljeno. »Hajdar...« Teodora se prekine i pogleda Arib. »U svakom slučaju, ovdje ne možeš ostati«, reče živahnijim glasom. »Kad bi nam barem uspjelo stići na karavanski put! Mogla bih te odvesti u Rej, k tvojem stricu. To bi, dakako, moglo potrajati. Nismo navikle na pješačenje. Putovi su nesigurni, a morale bismo vidjeti gdje možemo nakit zamijeniti za novac. No, kad bismo našle karavanu, mogle bismo uspjeti.« Ona zastane i zagleda se u ugažen glineni pod.

Arib nije bila sigurna vjeruje li i sama Teodora u ono što govori. »A afšin?« upita ona tiho. »On će nas tražiti, nije li tako?«

Teodora je šutjela. Zatim digne pogled i odgovori: »Pravo je čudo što nas još nije našao.«

3

Horazanska visoravan uzdizala se ispred njih poput nepremostive zapreke. Cesta je prolazila kroz prasnu nizinu. Osamljeni putnici spoticali su se hodajući podno kamenih divova.

U sjeni golih obronaka Arib se osjećala izgubljenom. Odronjeno kamenje bjelasalo se poput izbljedadjenih kostiju, a krajolik je bio prazan baš kao i njezin želudac. Budući da nije bilo umjetnog navodnjavanja, ovdje u slanoj stepi raslo je malo grmlja i tek pokoje stablo. Usred te pustoši najradije bi glasno vikala.

Trgovački putovi, kojima su svila, žad i čaj putovali iz Kine na zapad, bili su prastari. Protezali su se preko cijele Azije poput čarobnog prostirača u koji su bili utkani gradovi poput čvorova. A legendarni karavanski Put svile bio je jedva nešto više od mreže putova, više loših nego dobrih putova. Onaj kojim su pošle Arib i Teodora vodio je od voćnjaka doline Amu Darje u stepu. Obilazio je vrhove visoravni pokrivene snijegom i prolazio sjeverno od velebnog masiva prema zapadu. Povremeno bi nailazile na bočate rijeke na čijim su obalama rasli tamaris i druge nezahtjevne biljke.

U jednom trenutku Arib je prestala brojiti uvijek iste dane. U strahu od *afšinovih* uhoda kretale bi na put tek kad bi se smračilo. Noći su bile ledene, a katkada bi zavijao i vjetar dok su prolazile. Daleki horizont potaknuo je u Arib još veći osjećaj osamljenosti.

Dječakov su kruh već gotovo pojele pa su se hranile polusuhim korijenjem što su ga nalazile na rubu puta. Nakon nekoliko dana u Aribinim crijevima počela je divljati okrutna glad. Stopala su joj bila puna plikova koji su joj zadavali bol pri svakom koraku. Skrivena suze uvijek su joj se iznova slijevale prljavim licem.

Bolove bi zaboravila samo kad bi pomislila na Hajdara. *Afšin* nije smio pobijediti. Sva snaga u njezinu malom tijelu usredotočila se na sljedeći korak sve dok gotovo nije povjerovala da je dio tog strahovitog prostranstva.

Danju bi se zamotale svojom *šamlom* u sjeni neke hridi ili stabla. Nakon nekoliko dana Aribine noge ukočile su se od napora na koji nije bila naviknuta, pa se gotovo nije mogla ni maknuti. Sunce ih je žarilo ne dajući im zaspati. Kod kuće bi joj majka donijela osvježavajući napitak, a Parvane bi joj na rane na nozi stavila oblog od ljekovitog bilja. Arib je tiho jecala u svoj pokrivač.

Teodora joj priđe i zagrli je. »I meni nedostaju«, šapne, a zatim tiho zapjeva:

»Moje lutnje zvuk čarobni I i najdublju tugu ublažava. I No poput pljuska proljetnog I što topli ga zapadnjak donosi, I suze se slijevaju kad njezin pjev I u dušu snažno prode.«

Aribine su suze presahnule. »Kakva je to pjesma?« upita ona.

»Znaju je posvuda na karavanskim putovima.« Teodora je pogladi po raskuštranoj kosi. »Pjevaj sa mnom!«

Arib se sjetila zabrane pjevanja pa je odmahнула glavom. Nije li je Parvane izričito upozorila na to? *Kajna* je nastavila pjevati sklopljenih očiju. Činilo se da ona glazbu s dahom crpi iz zraka, kao da taj dah protječe kroz nju. Jaka bol u Arib počela je jenjavati. Tonovi su joj se s mukom probijali na usne. Najprije su se doimali kao nešto nalik na prikrivene jecaje, zatim je Arib tiho zapjevala s Teodorom. Suze su joj potekle jače, ali je ipak osjetila nekakvo čudno olakšanje. Nehotice je pogledala nebo, ali nije ga proparala nikakva munja.

»Pjesma ne ublažava bol«, reče Teodora. »No ona potiče dušu, pa se osjećaji oslobađaju. Svemir ima tajanstvenu iscjeliteljsku moć. Možeš li je osjetiti?«

Arib je nastavila pjevušiti. Nešto je osjetila... odsjaj daleke, utješne harmonije. »Zašto je *afšin* to učinio?« upita, iznenada se prekinuvši.

Teodora je oklijevala. »Ne bi bilo prvi put«, odgovori ona zastajkujući, »da netko izda prijatelja kako bi prisvojio njegov imetak. Priča se da je Harun al-Rašid pravedan vladar koji i najnižeg podanika štiti od samovolje. Netko je zacijelo ocrnio Barmakide, jer ih on inače ne bi nikada tako okrutno kaznio. Oni su bili najmoćnija porodica u carstvu. Kad bismo barem znale što se dogodilo u Bagdadu!« Čvršće je zagrlila Arib, a pogled joj lutao dolinom, pa gore na gole obronke. »Pitam se jesam li to morala naslutiti.«

Arib se oslobodi zagrljaja kako bi joj mogla vidjeti lice, a Teodora odlučno odmahne glavom. »Možemo se samo pomoliti da uspijemo stići u Rej. Hajdarovi ljudi uvježbani su pronalaziti ljude koji ne žele biti nađeni. On se treba samo obratiti utjerivaču poreza.«

Arib je upitno pogleda.

»Porezi su visoki«, objasni *kajna*. »Mnogi ljudi koji ih ne mogu platiti bježe u brda i u pustinju.« Ona zanimi i rukom obuhvati stakleni amulet oko vrata. Arib ga je već i prije uočila.

»Ti ne vjeruješ da ćemo uspjeti, zar ne?« upita Arib ozbiljnim glasom.

Teodora nježno pogladi duguljasti stakleni predmet. Prsti su joj se odavno zaprljali, nokti slomili. »Svakog dana molim se svetoj Mariji da uspijemo«,

odvrati ona i primakne amulet usnama, a Arib razabere na njemu sliku žene s djetetom. »Utjerivač poreza pozna ovdje svaki kutak«, tiho nastavi *kajna*. »Ako se Hajdar obrati njemu, brzo će nas pronaći.«

Dva dana poslije, samo nekoliko milja od toga mjesta, nekoliko se konja odmaralo u sjeni tamarisa. Izgubljen usred stepe, taj osamljeni grm bio je nadaleko i naširoko jedini znak plodnosti. Jahači su se pružili ispod njega, jer sunce je nemilosrdno žarilo. Na jugu se uzdizala snijegom pokrivena visoravan, a jedna rječica, siromašna vodom, gubila se na njezinu podnožju u ilovastom tlu. Činilo se da samo jedan bradati mladić, koji je stajao malo postrance, nije osjećao vrućinu. Blještavo svjetlo odražavalo se s papira u njegovim rukama. Afšin je skupljenih obrva pogledom preletio pismo:

Mojem prijatelju Hajdaru ibn Kavusu, afšinu!

Zamolili ste me za obavijest, pa Vam je mogu i dati. Tek što je stigao Vaš golub pismoša, otišao sam u jedno od sela u kojima obično utjerujem porez. Riječ je o nekoliko bijednih kamenih koliba okruženih teško obradivim poljima. Do njih se teško dopire kroz svakakvo smeće i strvine. Cestom teče tekućina, koju bi bilo nepristojno imenovati pred jednim plemićem. Katkada se deve ispriječe na putu, a s njihove zamršene dlake vise stvari koje se pero opire opisati - ukratko, to je selo kojemu su Bog i svijet okrenuli leđa.

Čuo sam da su se ondje prekučer odmarale dvije mlade odrpanke. To mi je bilo sumnjivo, jer koja djevojka putuje bez muške zaštite i pokroviteljstva? Seljani su me izvijestili da se mlada ponašala oholo, a takvo držanje ne dolikuje ženi, pa ni plemenitoj. Jedan od staraca primijetio je da one očito preziru mušku zaštitu i da ih zasigurno svatko može imati. Na to je, navodno, mlada odgovorila: »Svakako ne starac kojemu samo smeće u odjeći još pomaže da stoji.« Doista, tako se ne izražavaju seoske djevojke!

Zatim su djevojke potražile jednu od većih kuća - premda seoske kamene kolibe uistinu ne zaslužuju taj naziv. Kada sam se ondje raspitao kod jednog seljaka, odbio mi je dati obavijesti o svojim gošćama. Uz to moram reći da je on još mlad i svojim je ponašanjem pokazivao sve znakove čovjeka bolesnog od ljubavi: pocrvenio je i problijedio kad sam ga pitao za djevojke, a blijedo čelo čas bi mu se orosilo kapljicama znoja, čas bi ga obuzela hladnoća. To je u meni pobudilo nepovjerenje. Stoga sam ga izveo iz kuće i poslije nekoliko udaraca, razum mu je smjesta porastao više od muškosti, pa su iz njega

počele prštati riječi poput vodopada. Djevojke su zamijenile skup nakit za gotovinu, nekoliko potrepština i hranu. Doduše, tordile su da su sirotice koje putuju k stricu, ali seljak je priznao da ni on nije povjerovao u tu priču. Odakle im samo nakit? Raspitale su se za karavanu koja putuje na zapad i u kojoj ima i žena. Starija je djevojka zacijelo tom siromahu pošteno zavrtjela glavom. Još dok smo ga tukli, nije ju htio opisati. Tek kad ga je oblila krv, priznao je da je vrlo lijepa plavuša od dvadeset godina. One druge, neugledne djevojčice, nije se mogao sjetiti.

To je sve što sam mogao izvući iz momka dok smo ga tukli, a mislim da i nije imao više što reći. Čini mi se da Vi tražite te dvije djevojke. Pjesnik ima doista pravo kad kaže da za čestita čovjeka nema ništa gore nego kad se poda kajni!

Alaikum rahmatu llahi vabarakatuhu! I neka Vaša potraga bude okrunjena uspjehom.

Fadl ibn Ali, utjerivač poreza iz Balha

* * *

Usne čovjeka koji je pročitao to pismo razvukoše se u osmijeh i on ga spusti. Arib, reče u sebi, tko bi to drugi mogao biti? Razmažena kći imućna čovjeka, koja nema pojma odakle raskoš u kojoj je dosad živjela, a s njom prepredena zavodnica koja točno zna kako mora upotrijebiti svoje draži. Zagledao se u beskrajnu daljinu. Njegove su oči samo na trenutak izgubile izražaj okrutnosti i uske su mu usne zadrhtale. Činilo se da krajolik guta i poglede. Svaki izlaz se gubio u beskrajnoj daljini.

Afšin se naglo digno i vine u sedlo. Desnicom sakrije pismo u kaftanu, a ljevicom uhvati uzde. Njegovi se ljudi iznenađeno usprave kad im je oštro zapovjedio da krenu.

Teodora i Arib htjele su se u međuvremenu samo kratko odmoriti u podne kako bi se što prije udaljile iz sela. No brz hod prema zapadu obje ih je iscrpio. Kad se Arib probudila, već je bila rana večer. Još se osjećala kao prebijena. Češala se po jednom mjestu na ruci koje ju je uporno svrbjelo. Teodora je spavala na suhoj

travi, a škrta sjena trnovita grma padala joj je na lice. Ono se suzilo, a lijepo se oblikovane usne raspucale. Prljave pruge spuštale su joj se po koži, kosa joj je bila nepočešljana, ali Teodora bi i smrtno bolesna bila lijepa. Arib pogleda sebe odozgo prema dolje. Kosa joj se spuštala u crnim pramenima na mršava prsa, ponegdje smečkasta, bez sjaja i slijepljena, a na sebi nije imala odjeću nego same prnje.

Iz Teodorina rukava provirio je nekakav papir. Arib joj se znatiželjno približila. Nije opazila da je *kajna* u selu dio nakita razmijenila za papir i pero. Oprezno, da je ne probudi, Arib izvuče papir i poravna ga.

Teodora se trgne, krikne i skoči. »To si ti!« odahne ona otresavši prašinu iz kose.

»Više nisam mogla spavati«, odgovori Arib i upre prst u papir. »Što ovo znači?« upita znatiželjno.

*Brzo je ustao kada se drhtavo skinuo,
Stoji i kada ni jedna ljepotica ne spušta gaćice
Valjda već četrnaest dana, pa i kad nema što zajahati
Poput ustrajnog mujezina koji najavljuje vlažne dane...«*

»Zaboga, miči prste s toga!« Teodora joj brzo oduzme papir i ponovno ga gurne u rukav. »To nije za tebe!«

»Je li to tvoje?« znatiželjno upita Arib. Znala je da mnoge robinje pjevačice same pišu tekstove. Jedanput-dvaput pokušala je i sama, ali sa skromnim uspjehom.

»Nije, nego od slavnog pjesnika Bašara ibn Burda«, kratko odgovori Teodora. »Zapisala sam te riječi da ih ne zaboravim. No ti si premlada za takvo što!« Arib je prvi put opazila da je *kajna* pocrvenjela. Teodora brzo promijeni temu. »Zašto nisi mogla spavati?«

Arib joj pokaže ruku. »Ovo me jako svrbi.« To nije bilo jedino mjesto, ali najviše je svrbjelo. I njezina kosa ispod masne *šamle* kao da se sastojala od same prljavštine.

Teodora joj podigne rukav. Aribina pocrvenjela koža osula se plikovima, a na nekim mjestima izgrebla se do krvi. »Kako dugo te to svrbi?« upita *kajna*. »Zacijelo te već danima muči.«

»Nije bilo tako strašno.« Arib hrabro odmahne glavom. »Nije valjda guba?« upita prestrašeno. Parvane joj je pričala o toj podmukloj bolesti. Ona počinje na koži, rekla je, i od nje malo-pomalo trunu udovi i lice.

Odahnula je kad je to Teodora zanijekala. »Prije mi se čini kao svrab.«

»Svrab?« pobuni se Arib, brzo povuče ruku i spusti rukav. »Samo mali uličari i skitnice mogu dobiti svrab!«

Teodora se ironično nasmije. »A što misliš, što smo mi?«

Arib se zagleda u nju, a tada joj obrazima poteku suze. »Dosta mi je«, jecala je. »Pa dokle ćemo još morati živjeti na cesti?«

Teodora se tužno nasmiješi. »Mi Grci živimo tako već tisućljećima, draga moja. Otkako je naš kralj Aleksandar došao ovamo za svojim snom o besmrtnosti. Sudbine mnogih ljudi povezane su s ovim putom.« Ona skine Arib prljavu *šamlu* s glave. »Vratimo se na potok preko kojeg smo nedavno prešle. Moraš oprati ruku. Ali, nakratko, jer je vrlo opasno.«

Nakon mnogih dana na prasnu putu bio je pravi spas moći otići na potok. Grmlje savijeno od vjetra čvrsto je uraslo u oblutke na kosini obale. Blizu brda voda je bila još bistra, a nekoliko milja dalje gubila se u isušenu tlu. Arib se spustila u hladnu vodu. U žurbi se spotaknula o tvrdi oblutak. Skinula je *šamlu* s glave i stala je revno ribati.

»Ta ženetina, čija je ovo odjeća, nije bila samo šugava nego i ušljiva!« požalila se. »Kada ćemo konačno stići u prvi hamam?« Katkada je sanjala o parnoj kupelji u roditeljskoj kući u kojoj se čulo rikanje žednih deva s ceste. Vjetar joj je na udare potezao mokre nogavice, pa se tresla od zime.

»Možemo biti sretni ako uopće stignemo do njega«, odvratila *kajna* s obale. »Još je daleko do Reja.«

Arib je radoznalo promatrala kako Teodora skriva prljavu krpu pod jedan kamen. »Krvava je«, primijeti znatiželjno. »Jesi li se porezala?«

Teodora joj priđe, pa i ona pusti da joj voda teče po rukama i licu. »Nisam. Sve žene krvare jedanput mjesečno«, kratko joj objasni. »Čak sam sretna što je počelo.«

Arib se to činilo čudno, ali više se nije usudila ispitivati. Predana mislima, Teodora se zagledala uz korito potoka prema crvenkastim brdima. »Sada iziđi iz vode!«

Stigle su u zaklon od drveća na obali, kadli je Teodora zastala. Arib je slijedila njezin pogled. Malo dalje od njih iz grmlja se dizao uzak stup dima.

»Tko bi to mogao biti?« šapne Arib. »Karavana?«

Teodora joj nije odgovorila. Oprezno su se kroz grmlje iskrale na put. No, kad su onamo stigle, Teodora je tako naglo stala da se Arib zaletjela u nju. Trojica muškaraca dolazila su im ususret. Jedan, koji se doimao poput vode, bio je još mlad. Brada mu nije bila njegovana, na glavi je nosio pustenu kapu, a oči su mu

uokvirivali duboki podočnjaci. Njegova odjeća i široki pojas bili su odrpani i zamrljani. Nije se baš doimao poput trgovca koji ulijeva povjerenje. Arib je sa zabrinutim izrazom lica zapazila da nema jednu ruku. Je li se već upoznao s dugom rukom zakona?

»Dvije djevojke same na putu!« Primaknuo im se korak bliže, i Teodora se ukočila. »A već sam pomislio da su nam vojnici za petama kad sam vidio ljude na vodi. Alaha mi, to se zove sreća!«

Kajna je šutjela, a Arib je osjetila kako joj je ruka topla i vlažna. Ona nesigurno pogleda Teodoru.

»Nemamo ništa«, napokon reče Teodora. Čvrstim je glasom lagala: »Tek smo jučer pale razbojnicima u ruke, pa sada imamo samo još to što nosimo na sebi.«

»A mi ćemo to rado točnije pogledati«, odvrati jednoruki cereći se. Drugi se bez riječi igrao bodežom o pojasu.

Arib se uznemirila. Što ako otkriju novac u porubu Teodorinih hlača? Ispružila je bradu i rekla: »Nemamo ništa. Zar nisi čuo što je rekla?«

Čovjek se nasmije. »Tanka je kao šiba, ali je drska.« On joj se približi. »Čuvaj se!«

Teodora je prijekorno pogleda. Arib je htjela ustuknuti, ali jedan od skitnica postavi se iza nje. »Bit će bolje da držiš jezik za zubima.« Uhvatio je Arib ispod brade, i ona osjeti val nepodnošljiva zadaha. Ustajali alkohol pomiješao se sa slatkastim mirisom opijuma i isparina čije podrijetlo radije ne bi otkrila. Obuzeo ju je strah, ali ga nipošto nije htjela pokazati. Prkošljivo je rekla: »Možda pred svojim ocem, ali ne pred ovakvim smrdljivcem!«

Skitnica joj nije dao vremena da požali svoje riječi. Dignuo je ruku da je pljusne. Arib je još vidjela kako se njegova prljava ruka približava njezinu licu, a tada joj se smračilo pred očima.

Kad je ponovno došla k sebi, Arib je još ležala na putu. Mogla je biti bez svijesti samo nekoliko trenutaka. Uspravila se sva omamljena. Onoj trojici pridružilo se još ološa, pa su sada svi piljili u nju.

»Ah, mala je opet budna!« poviče onaj koji ju je pljusnuo. On se uhvati ispod pojasa, za tamno i prljavo mjesto na hlačama. »Što je?« Crnokosi muškarac, kojemu se obratio, strese glavom. »Za mene to nije ništa. Imam kćer te dobi. Da me Harun al-Rašidovi utjerivači poreza nisu otjerali s moje zemlje, sada bih bio s njom.« Ostali su ga grohotom ismijali.

»Provjerit ću da li je zrak čist.« On spusti pogled na Arib. Učinilo joj se da u njegovim očima raspoznaje nešto nalik na sućut. Prije negoli je nestao u grmlju, skupio je haljetak na prsima kao da se smrzava. Ta je gesta uplašila Arib više nego izrazi lica ostalih ljudi.

»Imate naš novac, što još hoćete?« Teodorin glas doimao se kao da se s mukom svladava. Arib još nije posve shvaćala, ali *kajnin* prikriveni strah plašio je i nju.

Voda je ostao stajati tik ispred Teodore. Arib bi umrla od zaprepaštenja da se njoj tako približio, ali *kajna* nije ni okom trepnula. Dvosmisleno se smijuljeći, stavio je prst pod Teodorinu bradu da je podigne. »Vašu nevinost, na primjer?«

Muškarci su zaurrali. Arib se trgne. Nije točno znala što znači oduzeti nekom nevinost. No smatralo se da je to najgore što se ženi može dogoditi, gore i od smrti. Ona drhteći skupi ruke i noge uz tijelo.

»Kad budeš s njom gotov, na meni je red!« zaurla jedan iz skupine. Moglo mu je biti tek malo više od šesnaest godina, ali njegovo bubuljičasto lice zabuljilo se u *kajnu* s neprikrivenom žudnjom. Skitnica je počeo pipati Teodoru po prsima. Očito je čekao da ga ona moli za milost. Kad se ništa slično nije dogodilo, primaknuo je svoje prljavo lice tik do njezina. Ustuknula je. Zacijelo je dah toga tipa strahovito zaudarao. »Ženska koja svoju nevinost šeta po cesti, sigurno je nudi na prodaju. Što drugo?«

Činilo se da se Teodora ponovno sabrala. Zabacila je glavu, a zalazeće sunce obasjalo joj je kosu zlatnim odsjajem. »Ako je već nije izgubila«, otresito odgovori Teodora, podigne vjeđe i nasmiješi se ispričavajući se. »Pa, rekla sam vam: ovdje više nemate što dobiti!«

On je pljusne tako silovito da je posrnula. Ostali su se muškarci smijali. Unatoč panici, Arib zbunjeno pogleda Teodoru. *Kajni* nije bilo ni dvadeset godina i bila je neudana. Arib je dotad vjerovala da je neudana žena djeвица, ali to je očito bilo pogrešno.

»Takav zločin Harun al-Rašid neće ostaviti nekažnjen!« uplete se ona.

Požnjela je gromoglasan smijeh. »Kalif?« procijedi jedan. »On će nas ionako razapeti. Zašto da se prije toga ne razonodimo?«

»Zašto gubimo vrijeme s tim ženskama?« dobaci jedan stariji muškarac. On se počeo između nogu, a njegovo se lice nabora poput loše stavljene ovčje kože. »Pošteno ih se prihvatimo, ali tada im morate prerezati grlo!« Iako Arib nije potpuno shvatila prvi dio, drugi dio bio joj je nedvosmisleno jasan.

Voda je pokušavao raskopčati pojas. »Što je? Hoćeš li još glumiti junakinju?« On se sagne i podere Teodori široke hlače između nogu. Kad je opazio krv na svojoj ruci, naglo ustukne. Teodora se nasmiješi kao da se ispričava. On ljutito obriše ruku o svoje hlače i gurne *kajnu* na tlo. Dok joj je srce divlje kucalo, Arib opazi kako se ona uspravila oslonivši se na laktove. Razbarušena kosa pala joj je na lice. Problijedjela je. Razbojnik je posegnuo u hlače, i tkanina se ispupčila. Muškarci su se gurali smijuljeći se. Zatim razbojnik raskopča pojas, i njegov se natečeni ud trzavo digne. Do Arib je dopro odvratan smrad od kojeg joj se smučilo. Kad je Teodora uzmaknula na tlu, čovjek je uhvati za kosu i grubo je privuče. »Začepit ću ti gubicu!«

Batrljkom ruke pritisnuo joj je zatiljak na sebe, a zdravom rukom uhvatio je spolovilo. Teodora je okrenula glavu. Grubo i silovito povukao ju je natrag. Stisnula je usne kad je licem udarila u prljavštinu unutarnjih dijelova njegovih bedara. Arib krikne i prestravi se kad se okrenuo prema njoj.

»Vojnici!« Skitnica, koji je bio nestao na putu prema brdu, dotrčao je natrag. »Požurite se! Dolaze vojnici, vidio sam blijesak njihovih pancirki.« Muškarci su poskočili. Čovjek slijepljene brade pusti Teodoru. Arib joj pritrči. Suze olakšanja poteku joj iz očiju kad ju je zagrlila. Čovjek se neodlučno zagleda u dignuto spolovilo pa u djevojke. Njegovi drugovi nestali su iza jedne stijene na cesti gdje su očito bili privezali svoje konje. Čulo se kako konji frkću, kopita nabijaju.

»Hajde, miči se odavde!« dovikne mu jedan jahač dok je pokušavao obuzdati svojeg konja. Bodež mu se njihao o pojasu, prašina je vitlala. »Zar im hoćeš gole guzice pasti u ruke?« viknuo je, pa podbo konja.

Skitnica psujući spremi udo i poravna hlače. U žurbi nije opazio da jednom nogom stoji na njima. Tkanina se poderala, pa je gole stražnjice otrčao za svojim prijateljima. Pokušavao je uništene hlače navući barem preko svoje golotinje. Zatim je nestao u grmlju.

Arib je osjetila veliko olakšanje. Nije znala bi li se smijala ili plakala. No Teodora joj nije dala vremena ni za jedno ni za drugo. »Tamo prijeko!« procijedi ona. Uprla je prst u mjesto na kojem su skitnice maloprije privezali konje. Dok im je srce divlje tuklo, bacile su se iza stijene na razgaženo tlo. Kroz trnovit grm Arib je vidjela jahače.

Zauzdali su životinje neposredno ispred njihova skrovišta. Arib je zastao puls kada su noge bijelih putica jednog dorata zatoptale ispred nje. Dignula je glavu i ugledala krznom opšivene hlače jahača. Koža njegovih čizama bila je umrljana kao da je na njima još slijepljena krv. Znala je da je to *afšin* i prije nego što mu je prepoznala lice.

»Bili su to drumski razbojnici«, reče muškarac u njegovoj pratnji. Arib je kroz granje raspoznala sijedu bradu i razrovano lice utjerivača poreza. Poznavala ga je, njezin ga je otac znao susretati na alki. »Ne vjerujem da su djevojke bile s njima, jer inače ne bi mogli pobjeći tako brzo. Činilo se da njihovi konji ne nose težak teret.« Vojnicima koji su došli za njima doviknuo je zapovijed. U Arib je kipio bijes što čovjek, koji je često bio gost u kući njezina oca, sada pomaže njezinu neprijatelju.

»Jesu li već daleko odmaknule?« upita *afšin*. Čuvši njegov glas, Arib osjeti kako joj leđima prolaze ledeni srsi.

»Ne vjerujem«, odgovori utjerivač poreza. »Posljednju vijest čuli smo prije više od dva dana. Da su žive, odavno bismo ih našli. Vjerojatno im je bagra poput ove odavno prerezala vrat. Zar se nećemo vratiti u Balh? Pa vi ste postigli svoj cilj. Anas je mrtav, a njegovoj je porodici oduzeta moć.«

»Cilj ću postići tek onda kada se domognem i posljednjeg člana«, odvrati *afšin* i zagleda se prema zapadu. »Naći ću tu djevojku«, tiho doda, a u njegovu se glasu osjeti prijeteći prizvuk. »I kad bih je morao slijediti do kraja svijeta!« reče i podbode konja. Prašina je doletjela Arib u lice, a zatim je mala skupina nestala puteljkom.

Tek kad ju je Teodora zagrlila, osjetila je kako joj se suze slijevaju obrazima. »Zašto me on tako mrzi?« šapne.

»Ne mrzi on tebe«, odvrati *kajna*. Nešto joj je u njezinu glasu bilo čudno. No Teodora se digne i umirujuće je pogladi po kosi. »Pa nije nam se ništa dogodilo«, tješila ju je. »I ne znajući, Hajdar nas je spasio.« Neobična izraza očiju, gledala je u pravcu u kojem su nestali muškarci. Samo je još uzvitlana prašina odavala njihov put. »Moramo stići u Rej i bez novca. Još ne znam kako. No, ako kalif ikada vrati čast tvojoj obitelji, sve će ovisiti o tebi.« Arib ju je gledala ne shvaćajući.

»Čast obitelji je nevinost njezinih kćeri. Da nije bilo Hajdara...« Teodora zastane, a zatim nastavi: »Stoga sam nastojala bijes muškaraca usmjeriti na sebe. Ti si još djevica i moraš takva ostati.«

»A kako da to postignem?« procijedi Arib. »Ne znam ni što to znači!« Osjećala se strahovito nemoćnom, izložena svim opasnostima.

»Pa vidjela si što je razbojnik htio učiniti sa mnom.« Teodora se nakašlje, i Arib je uplašeno pogleda. »Objasnit ću ti. No vratimo se sada na cestu.«

Arib je poslušao. Nehotice je u velikom krugu obišla tragove konja. Kad bih barem bila muškarac, pomisli! Vlažnim rukama čvrsto se uhvatila za pojas u koji je bio zataknut nož. Odjednom se nečeg dosjetila. »Odreži mi kosu!« naredi Teodori i izvuče nož iz pojasa. »Odsad ću putovati kao dečko.«

Kajna je ozbiljno pogleda. »Znaš da je to zabranjeno. Otkrije li netko da si odrezala kosu i navukla dječjačku odjeću, dobit ćeš pedeset udaraca batinom.«

»Reži«, ponovi Arib i gurne joj nož u ruku. »Bolje je dobiti nekoliko udaraca nego izigrati čast svoje obitelji, što god to značilo.«

Teodora je oklijevala pa napokon digla malen, oštar nož. Kad je posegnula za jednim pramenom, Arib iznenada reče: »Nitko mi neće oduzeti čast. Nikada.«

Nekoliko dana nakon susreta s razbojnicima Arib i Teodora sustigle su jednu karavanu. Uzvitlana prašina najprije im je otkrila put, zatim su izdaleka čule riku deva. Otada su djevojke putovale s trgovcima svilom sjeverno od Velike slane pustinje u Rej. Mjesec je na tom putovanju bezbroj puta izlazio i zalazio.

Aribina se koža isušila i upalila. No, iako su je oči pekle od pijeska, uživala je u hodanju. Dok su Teodorini prsti neprestance zabrinuto doticali stakleni amulet, za Arib je karavanski grad bio već nadohvat ruke. Znatiželjno se divila putujućim zabavljačima i plesačima s maskama u kostimima živih boja. Čas su bili daleko naprijed iza zanjihanog, klimavog tereta na devama, čas su trčkarali pokraj njih. Od davnine su pratili karavane.

U tom nepreglednom prostranstvu Arib je izgubila svaki osjećaj za vrijeme. Katkada je bila tako umorna da je mislila kako više neće moći učiniti ni koraka. Zatim bi pak plesala razuzdano poput šarenih svilenih tkanina koje su lepršale na vjetru. Gotovo nije ni mislila na Parvanine prijetnje paklom dok je pjevušila. Ovdje su već stoljećima odjekivali uvijek isti povici goniča. Kad je vjetar nosio nizinom zrnca pijeska oštih bridova, činilo joj se kao da u njima pjevaju glasovi prošlosti, i oni su je hrabрили. Očaralo ju je i dizanje i spuštanje glava životinja te ritmički zvuči zvončića.

Arib je vodila svojeg magarca za uzde i pjevušila. Otkupili su ga od jednog vinara da ne moraju same nositi svakodnevne potrepštine - lonac, žlice, kožnate čaše, pa i odjeću. Kad se Teodora nasmiješila trgovcu, cijena životinje brzo je pala. Doduše, Arib se pitala odakle im uopće novac za tegleću životinju.

»Nešto te zanima?« upita *kajna* kad ju je Arib zamišljeno pogledala. Razgovarale su grčki, kako su to često činile u posljednje vrijeme. U početku je Arib taj strani jezik teško prelazio preko usana, ali ga je u međuvremenu bolje svladavala.

Arib je oklijevala. »No, dobro«, reče zatim. »Kako uspiješ postići da svi muškarci čine ono što želiš? Mene i ne gledaju.«

Teodora se nasmije. »*Ja salami* Ti si još premlada za takvo pitanje.«

»Odgovori mi!« zapovjedi joj Arib osorno. »Ti si moja robinja.«

Kajna se oporo nasmije. »Tebi ne pripadaju ni prnje koje носиš. Jesi li zaboravila da smo moj nakit pretvorile u novac?«

Arib je posramljeno šutjela. Bila je nezahvalna što je tako osorno postupala prema Teodori. »Oprosti«, reče zlovoljno.

Teodora je s ljubavlju pogladi po kratkoj crnoj kosi. Sagnula se prema njoj i namignula joj. »Nije ništa lakše nego od muškarca stvoriti roba. Reci mu da je najveći junak nadaleko i naširoko, nasmiješi mu se i tek usput prijeđi rukama po prsima ili bokovima, i jest će ti iz ruke.«

Zar je to Teodora ismijava? Arib ju je nepovjerljivo gledala. Prašina je vitlala, a jedna Rustamova deva prokasala je mimo njih i ona je kašlj ući gledala za njom. Kako li je taj trgovac došao do tog junačkog imena iz daleke mitske prošlosti... no, *Allahu a'lam*, to je znao samo Alah. Životinja nije izgledala ništa bolje. Kakav gospodar, takav sluga, ne kaže se uzalud. Ta deva kao da je nekoć proživjela osvajačke pohode kralja Aleksandra Makedonskog.

Dlaka joj je visjela u čupercima, a sa svakim korakom soptala je tako strašno da su se zacijelo i buhe bojale. Njezin je teret opasno visio gotovo do zemlje, pa je stalno prijetila opasnost da će pasti. Dok je kasao mimo Arib, gonič joj se izazovno smješkao. Bilo mu je najviše četrnaest godina, a ispod prljava turbana lice mu je bilo puno bubuljica. Da zlo bude još veće, nedostajalo mu je nekoliko zubi.

Arib je zamišljeno nagnula glavu ustranu i promatrala ga. Zatim je poravnala odjeću te iznenada Teodori gurnula uzde u ruku. *Kajna je*. začuđeno pogleda. Arib pomakne kapu na zatiljak i potrči za goničem.

»Ti si doista najveći junak nadaleko i naširoko«, reče i nasmiješi mu se. S prsima se baš nije mogla razmetati, stoga je, naoko usput, prešla rukama preko bokova.

Bubuljičasto lice odavalo je puko zaprepaštenje. Njegov pogled prešao je preko njezine kratke kose i dječачke odjeće. Zatim je devu opalio šibom tako da je poskočila i tada pobjegao što je brže mogao. Svako malo pogledao bi preko ramena kao da ga progone svi vrazi. Arib spusti pogled na sebe i počese se po kosi.

Teodora priguši smijeh kad ju je sustigla. Arib pogladi magarca po kratkoj grivi. U njoj je već dugo gorjela želja da joj postavi pitanje: »Je li istina ono što si rekla onim protuhama? Da više nisi djevica?«

Teodora je gurne u šali. »To baš nije obzirno pitanje, *Širbacce*.«

»Odonda znam što znači ona pjesma koju imaš u rukavu, od onoga Bašara ibn Burda.«

Teodora stane. »Alah je milosrdan, Arib! Nadala sam se da si je zaboravila.«

Arib odmahne glavom. Često je navečer potajno promatrala *kajnu* kad je ona mislila da Arib odavno spava: stari Rustam točio je vino, a Teodora je pjevala slične pjesme. A katkada bi nestala u tami s jednim od muškaraca.

»Vi, sprijeda, produžite!« poviče Rustam iza njih, ispruži razbarušenu bradu i digne pustenu kapu s izborana čela. Jedna od njegovih deva digne čupavi vrat i pridruži mu se rikom. Teodora i Arib pogledaju se i za-hihoću. Sličnost između gospodara i životinje nije bila zanemariva.

»Parvane je robinje pjevačice nazivala lakom robom«, ustrajala je Arib.

»Lakom robom?« Teodora zakašlje. »Možda je imala pravo«, reče zatim.

Arib obrati pozornost na njezine riječi. »Ali, s kim...« Ona zastane. Odjednom više nije bila sigurna želi li doista čuti odgovor.

Teodora je izbjegavala njezin pogled i gledala cestu. Stigli su na ulaz u malu dolinu. Jedna je rječica probila svoje korito kroz šljunak i put se nastavio njezinim tokom. »Većina robinja pjevačica grije i postelju svojim gospodarima«, odvratila *kajna*.

Arib zastane. »*Svojem gospodaru...* Znači li to - mojem ocu?« Arib uhvati Teodoru za ruku. Magarac je nastavio klipsati, ali to je nije zabrinjavalo.

Kajna baci pogled iza sebe, ali nitko na njih nije obraćao pozornost. Ona se bez riječi oslobodi i nastavi hodati.

»To nije istina!« Arib se zagleda u stražnju stranu *šamle*, a tada potrči za Teodorom. »Jesi li me zato spasila?« navaljivala je na Teodoru. »Zato što si izdala mene i moju majku? Je li to bilo kajanje? Kvragu, razgovaraj sa mnom!«

»Ja nisam izdala nikoga!« Teodora je ostala stajati. »Muškarac ima pravo spavati sa svojom robinjom«, odgovori ona otresito. »I to rade svi, vjeruj mi. To više ako nije izabrao svoju suprugu sam, nego su mu je roditelji plegli u krevet. Sreća je ako on zna kako ženu...« Ona naglo zastane. »Dovraga, upravo tako.«

»*Upravo tako!* Je li to sve?« poviče na nju Arib. »On je bio moj otac!« Teodora poravna *Šamlu* oko svojih uskih ramena i nastavi put. Arib ju je nijemo slijedila. Odjednom joj je postalo hladno.

Noćili su usred beskrajne ravnice. Nedaleko od njih u prašini se smjestilo selo. Ususret su im trčala djeca u prnjama, smijala se i domahivala im. Zabavljajući su i dalje zbijali šale nadajući se kako će od ovog ili onog putnika izmamiti dobru napojnicu. I Teodora je počela pjevati tek što je Rustam postavio pokretni štand za prodaju vina. Ubrzo su se oko njega stali skupljati muškarci iz sela, slušali priče putnika i čeznutljivo pogledavali *kajnu*.

»... Ptica Simurg dignula me svojim pandžama i bacila me na zemlju izvan grada«, čula je Arib hvalisav glas Abbasa, trgovca svilom. »I što mislite gdje sam se ponovno našao? U dvorcu koji je bio sav od stakla i svjetlucaao na suncu! I bio

je okružen vrtom u kojem su se kupale gole *kurije*. Takve kao ona!« On upre prst u Teodoru koja je polugolih dojki točila vino. »Boravio sam cijelu godinu među njima, i jedna je bila zanosnija od druge...«

Arib se brzo umiješala među djecu koja su razuzdano klicala plesačima pod maskama. I ona je bila očarana bižarnim, crveno i žuto obojenim krinkama. Znala je da su vrlo stare - mnogo starije od islama. Njihovi su nosioci umrli, ali maske su preživjele stoljeća. Treperave vatre oživile su ih: junake i zmajeve koji su se borili, ljubili i grlili. Arib se htjela povesti za njima, njezin je puls otkucavao u ritmu muzike. Odjednom je s vinskog štanda čula Teodorin glas:

»Brzo je ustao kada se drhtav skinuo I stoji i kada nikakva ljepotica ne odvezuje vezicu...«

Smijeh nekolicine muških glasova pomiješao se s njezinom pjesmom. »Pa ona je, Alaha mi, najprivlačnija mala drolja koju sam ikad vidio!« poviče jedan glas. Arib pritisne rukama uši pokušavajući usmjeriti pozornost na maske. Uzalud.

Ustala je i htjela se povući k životinjama na rubu logora. Odjednom je čula ženski hihot i udvarački muški glas. Zaustavila se. Muškarac je nešto šapnuo svojoj pratilji, i ona se koketno nasmijala. Arib nije prepoznala muški glas, možda je to bio netko od seljana ili putnik. No čula je njegov teški dah, a do nje je dopro i zadah vina. Teodorina je ruka kliznula između njegovih nogu - onamo gdje se onom razbojniku dignulo nabreklo spolovilo.

Arib se povukla proguravši se između deva koje su mirno preživale. Crvena u licu od stida stigla je do svoje postelje. Znači, Teodora ju je zbog toga poslala spavati prije negoli je počela pjevati! Suze od bijesa slijevale su joj se obrazima. Parvane je imala pravo, pomislila je pripravljujući večeru. *Kajna* je nečasna žena. Ljutito je gurnula žlicu u *laban farsi*, i kiselo mlijeko štrcnulo je uvis.

Teodora se vratila kad su bubnjevi već odavno utihnuli. Samo su još trgovci malo podalje raspravljali o dnevnim događajima. Miris metvice i srkanje odavalo je da su od jogurta pripravili *dug*. Vatra je osvijetlila *kajnino* lice. Kosa joj je bila vlažna kao da se još i oprala u potoku. Pogled joj je bio izgubljen kao onoga jutra kad je spasila Arib život i uzela je u naručje.

Aribin se bijes smirio. Bez riječi je Teodori pružila zdjelicu i kruh. »Zašto?« upita je tiho.

»Razbojnici su nam oteli sav novac«, kratko odgovori Teodora. Ne gledajući Arib, počne brzo jesti. »Nemamo ni jedan jedini dirham.«

»Ne želim da to činiš radi mene!« Arib odloži kruh.

Teodora načas dignu glavu, a zatim se ponovno posveti svojoj zdjelici. »Ne činim to radi tebe. Napokon, i ja hoću jesti.«

»A kod mojeg oca?« tiho upita Arib. »Je li i kod njega bilo za novac?«

Teodora je mrzovoljno zabadala žlicu u kiselo mlijeko. »Ubrzo ćemo biti na sigurnom«, reče promijenivši temu.

»To nije nikakav odgovor.«

Kajna odloži kruh. »Odrasla si, znaš li to?«

Arib nijemo čučne do nje.

»Ne smiješ misliti loše o svojem ocu«, reče napokon Teodora. »Bilo je drukčije nego ovdje. Činio je samo ono što čini svaki muškarac. A ja sam činila ono što čini svaka žena.«

»Nije istina!« žestoko se usprotivi Arib.

»Doista nije?« oštro odvrati *kajna*. »Da nismo morale pobjeći, i ti bi se jednoga dana udala. I što bi tvoji roditelji očekivali od tvog muža?«

Zbunjena njezinim tonom, Arib okrene glavu ustranu. »Ne znam«, odgovori ona. »Valjda da me može uzdržavati i da je iz dobre obitelji.«

»Da ima novaca«, dopuni je Teodora. »Ti bi mu za novac dala svoje tijelo. Kao ja.«

Arib se htjela ljutito usprotiviti, ali nedostajale su joj riječi.

»Bila je to cijena za život koji sam vodila«, reče *kajna* mirnije. »I nije bila visoka u usporedbi s onim što sam za nju dobila.«

Arib savije noge, obgrli ih rukama i zabaci glavu. Iznad brda zvijezde su bile mnogo blistavije nego u gradu. »I što si dobila?« upita tiho. »Htjela bih to razumjeti.«

»Nisam se morala pokoravati tiraniji časti«, odgovori ona naslonivši se. »Nitko me nije kaznio kad bih se dobrovoljno podala muškarcu. No nije to bio razlog. Mogli su mi prijetiti mučenjem, a ja bih se ipak za to odlučila. Mogla sam, naime, raditi nešto što mi je značilo više od bogatstva i moći, čak više od ljubavi - mogla sam pjevati.«

Kajnino se lice gotovo nije raspoznavalo u mraku. Putnici su se zamotali u svoje pokrivače i legli spavati. Povremeno se čuo poneki tih smijeh i šala. Odjednom je Arib sve bilo jasno. »Na tome sam ti zavidjela otkako sam te prvi put čula.« Nastojala je izraziti riječima ono što je tada osjetila. Činilo se da je Teodora dirnula u dio njezine duše o kojem nije imala pojma. Kao da ga je utitrala poput strune na lutnji. Od tog je trenutka znala da želi pjevati. Bez obzira na to što se očekuje od pristojne djevojke. »Kad dođemo u Rej, više to nećeš morati raditi«, obeća Teodori, iznenada svladana osjećajem da nešto duguje robinji svojeg oca. »Moj će stric lijepo s tobom postupati.«

»Još nismo stigle onamo«, odgovori Teodora nježno je pogladivši po crnoj kosi. »Muškarac od maloprije... rekao je da je u Bagdadu ubijeno još više članova tvoje porodice. No možda se samo htio praviti važan, pa u toj priči ima onoliko istine koliko u mitu o ptici Simurg. Sada spavaj! Više ćemo doznati u Reju.«

Vatra se ugasila. Arib je gledala u bezgranično noćno nebo. »Pjevaj mi pjesmu, onu o lutnji!« zamoli ona Teodoru.

Teodora je svojim dubokim glasom pjevušila melodiju, a ona se zamotala u *šamlu*. Muzika se ispreplela s tišinom. Zvijezde iznad nje tiho su odlazile - kao u plesu. Teodora je zašutjela. S osmijehom je pokrila Arib, ali ona je već odavno zaspala.

U snu je bila obilno ukrašena dragim kamenjem. Klicali su joj ljudi do njezinih nogu. No čula je samo melodiju koju je pjevala, melodiju koja je slijedila zvijezde, ali ih nikada nije sustigla.

Kad je karavana stigla na visoravan Reja, već je bila jesen. Nad grad se nadvio magličasti oblak, a uobičajeno razigrano prelijevanje bijele, blijedožute i nježne smeđe boje ustupilo je mjesto prljavosmeđoj. Unatoč tome Arib se činilo da nikada nije vidjela ništa ljepše. Već izdaleka razabrala je utvrđeni grad. Iza njega uzdizala se tamnoplava, snijegom pokrivena planina Elburz. S dalekog vrha Damavanda dizao se dim, a na zaobljenu vrhu jednog brežuljka svjetlucala je izbljedjela *dahma - toranj šutnje* - u koju su sljedbenici kulta vatre polagali svoje mrtve. Strvinari su kružili na nebu, a stari Rustam spustio je glavu, pun strahopoštovanja, ispred svetoga mjesta. No Arib je vidjela samo tvrđavu zastrtu ogrtačem prašine. Pomisao na kupku u Reju bila joj je neizmjereno primamljiva, pogotovo zato što ju je već danima mučio neugodan proljev. Činilo se da i životinje osjećaju kako im se približava odmor: deve i magarci hrlili su naprijed s prodornim glasanjem koje se orilo ravnicom.

Nekoliko sati poslije stajali su pod odbojnim gradskim zidinama, pojačanim stupovima. Iznad minareta zrak je treperio od vrućine. Karavana se zaustavila ispred carinarnice. Arib je zabrinuto promatrala kako trgovci i stražari gestikuliraju. »Što se dogodilo?« šapne ona. »Pa dosad nismo imalo poteškoća.« U njoj je rasla panika. Nisu jednostavno smjele doživjeti neuspjeh pred samim spasom!

Naposljetku je jedan od naoružanih slugu projahao uz povorku. »Javljajte se jedno po jedno na vratima!« dovikne im on. Arib digne pogled prema Teodori. Za vrijeme njihova putovanja ni carinici u Šapurkanu ni oni u Nišapuru nisu ih pomno pregledavali. Dvije odrpane skitnice mnogo su ih manje zanimale od deva bogato natovarenih svilom i žadom, skupom korom cimeta, čajem i rabarbarom. Što je značila ta pomnja?

Kajna je odlučno stala na put oklopniku. Obuzdao je nesiguran korak svoje deve i zaustavio ju je. »Što se događa?« upita ga ona.

»Grad je pretrpan«, odgovori oklopnik i rukom zaštititi oči. »Čini se da se ondje uselilo mnogo visoke gospode. *Muhtasib*, tržni nadzornik, želi točno znati tko ulazi u grad i kada će ponovno iz njega izići. Pripremite se na to da će potrajati satima, a možda i danima, dok dobijete *džavaz* i budete pušteni u grad.«

Aribino srce divlje zakuca. *Kajna* joj nijemo stisne ruku. »Ostani mirna«, šapne joj. »Drže nas seoskom djecom. Što bi nam se trebalo dogoditi?«

Ispunjena mržnjom, Arib se zagledala u stražarnicu od ilovače. Sada je još samo ta zgrada stajala između nje i utočišta kod strica, ali ta je zapreka bila nesavladiva.

Proveli su sate i sate na stepskoj vrućini. Arib se žućkasta kuća sve više činila kao slika iz snova, koja se sve više udaljavala što su dulje čekali. Geometrijski ornamenti iznad željeznih vrata gubili su se i izjednačavali s okolinom. I što su dulje morali ustrajati, sve je neodoljivija bila čežnja za kupkom i mekanim krevetom. Arib je zamišljala kako je stric uzima u naručje i sluša njezinu priču. Kradomice je rukom prešla iznad nosa.

Teodora je pogurne. »Mi smo na redu!«

Arib se brzo digne. Put do stražarnice činio joj se beskrajno dug. Stražari stroga lica bili su u crnom poput svih kalifovih činovnika. Bili su i te kako svjesni svoje moći. Arib su se osušila usta. Što ako je zadrže zbog nekakve sitnice i otkriju tko je?

Carinik ju je upitao kako se zove i za svrhu boravka. Arib je revno ispričala svoju priču. Morala je nagnuti glavu natrag, pa ju je zaslijepilo zalazeće sunce. Uhvatio ju je pod bradu i odmjerio pogledom. »Koliko ti je godina, dečko?«

Zagrcnula se od uzbuđenja. U posljednjem trenutku palo joj je na um da je vrlo malo seoske djece znalo brojiti. Dok joj je srce udaralo, izdržala je prodoran pogled iznad nosa kao u ptice grabljivice. »Ne znam, gospodine«, odvrati ona. »Pet. Ili dvadeset i pet?«

Čovjek je oklijevao. Arib se oznojila i borila se protiv potrebe da jednostavno pobjegne. Činovnik joj je istraživao lice jedan beskrajni trenutak. Zatim je domahnuo sluzi. Crni rob s gnušanjem je razvukao usta kad je ugledao ranu na Aribinoj ruci. No napokon joj je utisnuo pečat u kožu. Arib ga je nesigurno pogledala.

»Miči se odavde!« dovikne joj stražar. »Gubi se, imam posla!«

Arib se brzo udaljila. Teodora je pošla za njom, i ona oznojena čela. U stražarnici je, poslije blještava sunca, bilo tamno i svježije. Njezini su koraci muklo odzvanjali. Kada su došle na drugu stranu, Arib je zastala zaslijepljena od sunca.

Opčinio ih je vatromet boja. Zlatne su kupole bliještale, tirkizne, plave i bijele pločice svjetlucale su poput dragog kamenja. Crvena, žuta i zelena svila s uzorkom lepršala je na vjetru. Goniči su povcima podbadali svoje deve koje su

rikale. Drndanje taljiga na pločniku i cvrčanje bezbrojnih cvrčaka sjedinili su se u omamljujućoj kakofoniji.

Arib se priljubila uz *kajnu*. Nakon mnogih mjeseci u bezbojnoj pustoši taj šareni raj bio joj je potpuno neshvatljiv. Mnogi su je ljudi plašili - sibirski lovci na samure, s krznanim kapama, Kinezi u skupocjenim žutim svilenim kaftanima, bradati sjevernjaci s dalekoga Jantarskog mora. Čula je šaljive primjedbe koje nije razumjela, pa joj se zavrtjelo u glavi. Iscprljene deve klipsale su pod svojim teretom. Iz šugava krzna stršila su im rebra. Jedan je nosač prošao mimo njih vukući dinje. Zrakom se širio miris kardamoma i mirodija iz gostioničkih kuhinja. U Aribinu želucu počelo je kruliti.

Teodora je povuče u sjenu drvenih, izrezbarenih vrata. »Budući da još nikada nisi bila ovdje, morat ćemo nekoga upitati za tvojeg strica.«

Arib je uznemireno pogleda preko ramena. »Nije li to opasno?«

»Svakako jest, ali...« *Kajna* se iznenada prekine i povuče Arib dublje u sjenu. Nekoliko svečano odjevenih vojnika s blistavim oružem projahalo je mimo njih. Njihovi iranski borbeni konji skakutali su u plesnom ritmu. Teodora je gledala za njima sve dok ih mnoštvo nije progutalo. Činilo se da grozničavo razmišlja. »Grad je pun ljudi. Stroga kontrola prije toga na ulazu u grad i sada mnogi vojnici - ovdje se nešto događa«, šapnula je zatim. »Ondje je zacijelo *han* u kojem je Rustam htio postaviti svoj štand.« Aribin pogled slijedio je njezinu ruku koja je pokazivala gostionicu opasanu zidom. Doimala se prkosno poput tvrđave, ali teška su vrata bila otvorena. »Malo ću se raspitati«, reče Teodora uspravivši se. »Uz vino muškarci otkriju sve. Donijet ću ti nešto za popiti, poslije proljeva treba ti tekućine. I čekaj me pokraj zdenca!«

Han je bio opasan zidom poput posebnog grada. Uz magarce koji su revali i uz goniče djevojke su se probijale u dvorište. Teodora je glavom dala Arib znak. Provukla se mimo muškarca u crnom sudačkom talaru i nestala u pravcu vinskog štanda. Unatoč svojem položaju, činilo se da kadija i te kako uživa u Rustamovu vinu.

Tek što je ostala sama, Arib je pogledom oko sebe tražila progonitelje. Pokraj ulaza, iza nje, bila je glavna zgrada i do nje Rustamov štand. Uzdužnom stranom nastavljale su se spavaonice. Kao u svim karavansarajima, donji katovi vjerojatno su služili kao skladišta robe.

Proučavala je malu džamiju od ilovače na drugom kraju dvorišta. Pokraj nje bile su goleme staje, ali ni ondje nije na suncu svjetlucala nikakva žičana košulja. Samo je nekoliko kokoši kokodakalo tražeći jelo. Arib osjeti koliko je žedna.

Ona se odlučno uputi lijevo prema dućanima ispod arkada. Probijala se pokraj obrtnika, mjenjača novca i tumača koji su ondje na svim jezicima glasno nudili svoje usluge. Mreže prepune naranči, bresaka i mogranja pozivale su je da se uz njih zadrži. Teodora joj je dala novac, pa je Arib zahvalno otišla po sok od naranče s ledom. Otkako su pobjegle iz Balha, nije ga pila, pa je sada uživala u njegovoj hladnoći u ustima. Čak je razmišljala o tome da kupi kolač s pistacijama iz kojeg se cijedio med i čiji je zamamni miris dopirao do nje.

»U posljednje vrijeme Franci daju mnogo novca za relikvije«, čula je nečiji glas. »Dobar posao ako se čovjek previše ne obazire na podrijetlo kostiju.«

»Modna ludost!« odvrati drugi glas. »Franci imaju više smisla za oružare nego za sve svece. Pogledaj ovamo!« Arib je usput promatrala dvojicu trgovaca i mač koji je jedan pružio drugomu. Zablistao je plavičastim sjajem i mogao se saviti unatoč težini.

»Jesi li i ti čuo glasine da je kalif u Reju?« iznenada upita trgovac oružjem. »Harun al-Rašid došao je u svoj rodni grad.« Arib se trgne i stisne se uz jedan stup.

»Da i jest ovdje, ne bismo ga prepoznali«, reče drugi i odmahne rukom. »Preodjeven jaše noću ulicama kako bi otkrio potajne nepravde. Jedan mi se prijatelj kune da ga je jedanput vidio u Bagdadu - odjevenog kao trgovca - kako jaše na magarcu. Siromašna žena jednog ribara dotaknula je njegovu haljinu i bacila se ničice pred njega. Sutradan ujutro pozvali su je u palaču, i kalif se pobrinuo za njezino pravo.

»Priče za malu djecu!« narugao se drugi, ali je njegov sugovornik uporno nastavio: »On će saslušati i najsiriomašnjeg postolara. Harun al-Rašid najpravedniji je vladar od vremena kralja Salomona.«

Gužva na ulazu odvratila je pozornost dvojice muškaraca. Ondje je jedna žena odmaknula zavjesu na svojoj nosiljci i kad je laka koraka iskočila, mnoštvom se proširio šapat. I Arib se zagledala u nju otvorenih usta. Žena je bila prekrasna. Smeđa kosa bila joj je spuštена i ukrašena draguljima. Na sebi je imala dugu svilenu haljinu zlatne boje, a na nogama papuče od iste svile, izvezene biserjem. Arib pogleda prnje na sebi.

»To je *kajna* Džamila!« šapne netko.

»Bila je ljubavnica Ibrahima, kalifova brata«, prošapće netko drugi. »Šuška se da i sam Harun al-Rašid nerado ustaje iz njezina kreveta. Zbog nje mladići u Bagdadu umiru kao pokošeni od ljubavne čežnje. Kakve li kurtizane!«

Kurva? Arib se uplašeno okrene prema muškarcima koji su o tome razgovarali. Bilo im je najviše dvadeset godina i bili su dobro odjeveni. Vjerojatno putnici koji su čekali tumača i nekoliko dana besposličarili.

»Alaha mi, to je istina!« odvrati prvi. »Kad bi me samo pustila blizu da joj smijem taknuti vrhove prstiju, obožavao bih je.« Arib ga je zbunjeno motrila. Imao je usko, fino oblikovano lice čulnih usana i očiju uokvirenih gustim trepavicama. Blistavu crnu kosu pokrio je kapom.

»I vi biste obožavali nečasnu ženu?« upita ona znatiželjno.

Obojica se istovremeno okrenu prema njoj i razmijene poglede. »Samo ga pogledajte, Abdallah ibn al-Rašide! Tako mlad, a već bogomoljac!«

Arib se trgne. *Abdallah, al-Rašidov sin?* Haruna al-Rašida?

»Naprotiv, odmetnik je jer huli ljepotu«, reče Abdallahov sugovornik podrugljivo. »Odmetnik kao Barmakidi.«

Arib nije mogla ispustiti ni glasa. Gledala ga je razrogačenih očiju.

»Slušaj, ti ušljiva vrećo buha«, reče Abdallah ibn al-Rašid. »Mali prst te žene vrijedi više od tvoje odrpane časti!«

Arib uplašeno uvuče glavu.

Mladić je onjuši. »*La haula va-la guvvat illa billahi!* Smrdiš kao jarac!« reče i u šali je lagano udari.

Arib se brzo izgubila i pobjegla pod arkade. Ugurala se između mreža s voćem prodavača voćnog soka i čekala Teodoru.

»Ah, tu si, *Širbacce!*«

Arib je glasno odahnula. Htjela ju je izvijestiti o svojem susretu, ali *kajna* je odmahnula rukom. Zanimarila je pruženu ruku jednog prosjaka i zagrlila ju je. Tek je tada Arib opazila kako se Teodora doima iscrpljeno u usporedbi s lijepom kurtizanom. Lice joj je bilo blijedo, kosa bez sjaja, ispod očiju tamni podočnjaci.

»Imala sam sreću. *Muhtasib* je bio baš kod Rustamova štanda.«

»Tržni nadzornik?« uplašeno upita Arib. »Da kazni Rustama zato što prodaje vino?«

Teodora se oporo nasmije. »Sigurno, vjerojatno je stoga došao. No bilo ga je lako smekšati s nekoliko čaša izvrsnog *širaza*. Rekla sam mu nekoliko laskavih riječi, umiješala u vino malo opijuma i odmah mu se razvezao jezik. Napokon, sasvim pristojno zarađuje od poreza na vino i od...« Tada je zastala.

Arib nije pitala na koji se još zabranjeni zanat plaća porez. »I što je rekao?« upita znatiželjno.

Teodora se smrkne i zagrlj Arib. »Nažalost, događaji su ozbiljni«, odgovori ona. »Tvojeg su strica bacili u tamnicu.«

Arib je htjela odgovoriti, ali preko njezinih raspucanih usana izlazili su samo mukli slogovi. Izgubljene smo, pomislila je. Sve je bilo uzalud. »Što da sada

radimo?« šapne napokon. »Stric Jahja bio je naše posljednje utočište! Naći će nas!«

Nekoliko dječaka protrčalo je vrišteći pokraj njih, pa je Teodora povuče dublje u sjenu. »Slušaj me«, Teodora je zaklinjala Arib, »moramo što prije iz grada. Kalif je svim Barmakidima oduzeo moć. Nije mi to jasno. Priča se da je Džafara, glavu tvoje porodice, volio kao brata. Harunove sinove odgajali su Barmakidi, a postavljali su ih i za guvernera njegovih provincija. Bilo kako bilo, ovdje ne možeš ostati«, reče *kajna* i pogladi je po raskuštranoj kosi.

Arib se oslobodi. »Priča se da je kalif u gradu«, procijedi ona. »Kažu da je pravedan. Da se bacim ničice pred njega i zamolim ga za milost? Mislim da sam vidjela jednog od njegovih sinova. Što god se dogodilo u Bagdadu, ja nisam kriva. Bit će pravedan prema meni.«

Teodora joj je, zaklinjući je, stavila prst na usne. »Tiho!« zapovjedi joj. »Kad bi kalif bio ovdje sam, mogle bismo se i odvažiti. Ali, ti još ne znaš sve.«

Uznemirena Arib digne pogled prema njoj.

»Horasanski se narod očito pobunio poslije pada Barmakida. Unatoč velikim porezima tvoja je obitelj imala mnogo prijatelja u domovini. Ovdje je nekoliko časnika iz Horasana kako bi kalifu podnijeli izvještaj.«

Arib je shvatila. »*Afšin*«, prošapće.

»Ako te Hajdar nade, ubit će te prije negoli Harun al-Rašid nešto poduzme. Bude li milostiv.« Teodora zatim nastavi prigušenim glasom: »No vjerojatnije je da će ti uzeti djevičanstvo kako bi obeščastio tvoju obitelj.«

Arib se sjetila *afšinova* smiješka kad je ubio njezina oca. Naježivši se, ona baci pogled na dvorište koje se bljeskalo na suncu. »Ali, zašto?«

7

»Djevojko, donesi mi još jednu čašu!«

Djevojka koja je sjedila na zemlji u sjeni Rustamova vinskog štanda, dignula je pogled sa svojih kocaka. Otkako je čula da je u Reju njezin smrtni neprijatelj, nije se prestala bojati da će je netko prepoznati. Stoga se danima nije micala od Teodore, pa i onda kada društvo ondje nije bilo najbolje. U tom su se hanu sastajali svi - od bogatih suknara do odrpanih šarlatana. Katkada bi se među njima našli sumnjivi tipovi: odrezana ruka ili noga ili nemiran pogled odavali bi da bježe od zakona. No u to doba ni jedna karavana nije odlazila na zapad, pa djevojkama nije preostalo drugo nego da čekaju.

Unatoč svemu, danas je bilo mirno. Ološ se držao podalje zbog nazočnosti tržnog nadzornika koji je dolazio svaki dan.

Vinski se štand nalazio pokraj arkada, pa su gosti mogli koristiti njihovu sjenu. Bio je to zapravo šator na balvanima, ispred kojeg je bilo rašireno nekoliko izlizanih sagova. Golemi bakreni čajnici i ibrici te zemljani vrčevi već su izdaleka odavali što se ondje toči. U pravokutnom dvorištu povremeno bi odzvanjao jednoličan mujezinov zov. Poneki vjernik, koji se žurio u džamiju, zabuljio bi se u prolazu u Teodorin široki izrez.

*Kajna*jt požurila s čašom k *muhtasibu*. »Za vas, gospodine, najbolje što se iz mješine nudi«, našalila se i uzela iz džepa na pojasu miješalicu kojom je gostima miješala vino. »Vode?«

Nadzornik, koji je prekriženih nogu sjedio na sagu, pogladio ju je po gležnju. »Samo bi budala ovo vino miješala s vodom.«

Smješajući se, potapšala ga je po umornom obrazu i spremila miješalicu. Arib nije voljela kada se ona šalila s muškarcima. Zaboljelo bi je kad bi jedan od njih odveo Teodoru na udaljeno mjesto pod arkadama. Dosta se često događalo da bi *kajna* na povratku imala modrice i tragove obrisanih suza na obrazima. I tada bi svaki put otrčala u *hamam*. No danas je bila opuštena i ljepša no ikad. S planine Elburz puhao je svjež vjetar i bacao joj zlatne pramenove na lice. Ispred karavansaraja, te građevine od ilovače, pod nemilosrdno svijetlim nebom istoka doimala se poput anđela na bizantskom mozaiku.

Svi su se okrenuli prema ulazu kad se začuo glasan, višestruki topot kopita. Teodora zaštititi rukom oči, a i Arib skoči od olakšanja. Ako dolazi nova karavana, možda će moći napustiti Rej i prije nego što su se nadale.

»Kurdi!« vikne jedan dječak koji je odmah otrčao do ulaza. »Plemenski ratnici iz planina, cijela postrojba!«

Muhtasib se digne i brižljivo poravna svoj crni talar. Na dvorištu su se skupili malobrojni ljudi da izbliza vide zloglasne barbare. U tren oka ljudi su se nagurali oko vinskog štanda. Arib je zaboravila svoje brige i pružila vrat.

Skupina na malim čupavim konjima ukasala je u dvorište. Arib se otvorenih usta zagledala u konjanike. Sada je prvi put vidjela ratnike toga brdskog naroda, ali čula je mnogo o njihovu divljem prkosu i ratničkoj prirodi. Lica otvrdnula od vjetra i nevremena, ponosno držanje i oružje davali su im neukrotiv izgled. Preko desnog ramena nosili su čilime sa smeđim, crvenim i zelenim cik-cak uzorkom. Ubrzo je dvorište bilo puno žednih životinja, ratnika koji su se glasno dozivali i uznojenih robova. Oko bunara nagurali su se konji i frktali. Jahači su u svojim krznom obrubljenim čizmama gazili kroz blato i glasno se šalili. U lokvama stajskog gnojiva sunce se odražavalo u svim bojama.

Teodora priđe Arib na drugoj strani. »Inače ih se ne vidi tako daleko na istoku«, reče ona zamišljeno dok je promatrala strane ratnike. »Najprije kalif, a sada Kurdi - to je nekako povezano. Razgovarat ću s njima.« Nije se doimala zabrinuto. Arib je znatizeljno slijedila njezin pogled upućen snažnom mladiću s crnim brkovima i punim usnama. Gipko se kretao kad je rasedlao konja, a lijep čilim činio je njegova leđa još širim. Tek što je prodorne oči usmjerio prema njima, Teodora spusti pogled. Arib pokaže rukom na naočita mladića. »Znači li s njim razgovarati i s njim spavati!«

Teodora zamahne rukom prema njoj. »Ti ne samo što izgledaš kao dečko, nego si, u najmanju ruku, isto tako i drska!«

Već nakon nekoliko dana mladi je Kurd bio pouzdan gost vinskog štanda kao i *muhtasib*. Zvao se Baran i dolazio je uglavnom u večernjim satima dok se Rustam molio u obližnjem hramu štovatelja vatre, pa je Teodora posluživala sama. Prvi trgovci već su u to doba zatvorili rešetke ispred svojih dućana, pa se malo-pomalo sve stišalo.

Kada se danas spustio na prasnu prostirku, Baran se doimao ljutito. Kao i uvijek, zatražio je *rati* miješanog vina na lošem perzijskom. No njegove su guste obrve bile stisnute a usne napete. Teodora se sagnula da ispod nabranoga lanenog šatorskog krila ude u unutrašnjost šatora. Iznad nje podrhtavala je uljanica. Dignula je teške zemljane vrčeve i u svakom pomiješala četvrt litre vina s vodom. Arib je opazila kako Teodora pritom gleda Barana. Nije ga odmjeravala kao druge muškarce.

»Pa što se dogodilo?« upita ga *kajna* iznutra. Pobrinula se i za vatru u šatoru kojoj Rustam iz strahopoštovanja prema svetom elementu nikada nije dopustio

da se ugasi. Zatim je s čašom izišla iz šatora. »Zar vam ne idu poslovi?« Dok je Baranu pružala piće, njihovi se prsti tobože nehotice dodirnuše.

»Mi smo izaslanici s planina Zagros«, objasni Kurd i strusi velik gutljaj. »Plemena su nezadovoljna. Molili smo kalifa da nam smanji porez, ali on je odbio.« On ljutito obriše rukom guste brkove. Arib uoči njegove ruke: žilave i izrađene, ali lijepo oblikovane, s tamnim rubovima pod noktima. Dok Arapi žive u lasti i slasti, nama i našim stadima daju jedva da preživimo!«

»A što sada namjeravate?« Teodora zabaci kosu, a Baranov pogled zaustavi se na njezinu vitkom vratu.

»Otputovat ćemo sutra rano ujutro«, odvrati on iznenada.

Arib iznenađeno opazi Teodorino zaprepaštenje.

»Djevojko, donesi još vina!« uplete se jedan mladić, grubo odgurne Kurda i spusti se na prostirku. Ukočen pogled odavao je da je već poprilično popio. Odjeća mu je bila prljava i zaudarala od mokraće. Staklaste oči klizile su s neskrivenom žudnjom po lijepoj *kajni*. Kad se Teodora nagnula prema njemu, on ju je zgrabio za bokove i posjeo u krilo. Arib je gledala u pod. Teodora se nije branila, ali je pogledom tražila Baranovu pomoć. Arib je brzo skočila i pobjegla pod arkade. Stavila je ruke na uši i stala pjevušiti.

»Onda, dečko, dosađuješ se?« reče netko dotaknuvši je po ramenu. Suknar Mahmud vratio se iz džamije. Arib je iza sebe čula razjarene glasove Barana i pijanca. Skupila je pred sobom grubi *mizar*, kao da tim ogrtačem želi sakriti prva zaobljenja dojki.

»Idem u predionicu«, reče Mahmud. »Hoćeš li sa mnom? Tako nešto još sigurno nisi vidio.«

Arib bi pošla svakamo - tamo gdje ne mora slušati svađe i bestidne psovke.

Svilana, samo nekoliko koraka dalje ispod arkada, bila je još otvorena. Šarene trake, koje su putnici rado kupovali kao ukras za tegleće životinje, služile su za reklamu. Natpis zavojitim kufskim slovima krasio je ulaz, ali ga Arib nije znala pročitati. U polutami duguljasta skladišta znatiželjno je gledala oko sebe. U stražnjem dijelu na policama bile su smotane i naslagane bale crvene, žute i zelene svile. Najveći dio prostorije zauzimao je tkalački stan od masivnog drveta, dug pet ili više koraka. Robovi su stalno dodavali vrlo tanke niti svile koje su čekale smotane na vretenima. Oprezno ih je obišla. Cik--cak uzorak u zelenom, crvenom i bijelom poznavala je iz Balha.

»Još prije nekoliko stoljeća nitko, osim Kineza, nije poznavao tajnu dobivanja svile«, objašnjavao je Mahmud sučući jednu nit između prstiju, kako je to Arib često vidjela kada su trgovci ocjenjivali robu. »Ta je tkanina stizala na zapad samo starim karavanskim putovima. No tada su dva perzijska redovnika ukrala

nekoliko kukuljica sa živim gusjenicama i donijela ih u Bizant - još prije nego što je Poslanik primio prvu objavu. I tako je razotkrivena tajna.« Držao je nit na svjetlu i pobožno je promatrao. »Jedna jedina nit dobiva se od tri tisuće leptirovih kukuljica. Tri tisuće gusjenica umre još prije negoli uspiju razviti krila.«

Arib spusti prste na predivo. Rastužila ju je, ali i očarala činjenica da su ljepota i smrt tako blizu jedna do druge. Čunak je udarao po tkanini u ritmu njezina srca.

Mahmud je pošao straga i domahnuo joj da mu priđe. Arib ushićeno klikne i prebaci *mizar* preko ruke. Gotovo ju je obuzeo osjećaj da je ponovno kod kuće u Balhu.

»Ovo je najfinija svila, bolje nema«, objasni Mahmud. »Kada se gusjenice usmrte u vreloj vodi, uzimaju se kukuljice i oprezno uklone vanjski slojevi. Samo ono što ostane na samom kraju, tanko poput paučine, prerađuje se u skupocjen saten.«

Arib je opazila kako se on začudio kad je tkaninu pri-maknula sebi, ali nije se na to obazirala. »Kada se udavala, moja je teta imala haljinu od tog *zaituna*«, živahno je ispričala. »I ja sam je trebala imati kad bih se jednoga dana udala...«

Mahmud digne pogled. Osjetila je kako gori i kako krv polako nestaje iz njezina lica. Nesposobna da nastavi govoriti, zagledala se u njega. Zatim je izjurila van.

Kod vinskog štanda Arib se uplašeno okrenula u Mahmudovu smjeru. Trgovac je došao poslije nje i sada je bio zadubljen u razgovor s imamom. Mršavo tijelo predmolitelja, koji je gestikulirao, doimalo se groteskno ispod široka ogrtača, ali Arib nije bilo do smijeha. Imam se doimao zabrinuto. Ta su dvojica stalno pogledavala prema njoj.

»Zašto si morala pobjeći, pa Baranje bio ovdje!« siktala je Teodora. Brzim koracima prilazila je bunaru, a Arib je, pognute glave, gacala iza nje. Dok je *kajna* ispod tende ispirala vrč, neprestance je uznemireno pogledavala preko ramena. »Sada se savjetuju o tome za koga će te udati ili kome će te dati pod pasku. Reći će da si opasna za ćudoređe. Ako si htjela Hajdara upozoriti na nas, nisi mogla ništa bolje smisliti!«

Arib se ugrize za donju usnu. Poželjela je da nikada nije napravila tu pogrešku.

»Slušaj«, iznenada reče Teodora kao da joj je nešto palo na um i privuče Arib k sebi. »Možda ipak imamo još nekakvo utočište.« Ona ponovno pogleda preko ramena kao da nekoga traži. »Ima jedno mjesto koje izbjegava i vojska Haruna al-Rašida. Ondje borave *divi* - demoni koji odvođe ljude na krivi put i bacaju ih

u krševite ponore. Putovi vode preko klimavih mostova koje zimi odnose divlje planinske brzice. Taj je kraj nesiguran zbog medvjeda i drumskih razbojnika. Nitko se dobrovoljno ne usudi poći onamo.«

Arib ju je netremice gledala.

Teodora klekne i uhvati je, zaklinjući je pogledom, za grubu lanenu košulju.
»Nemamo izbora!«

Drugi dio

1

Hladan vjetar šibao je po trščanim krovovima carskog dvorca. Donosio je proljetnu kišu koja je udarala po zidovima ožbukanima ilovačom. Iznad stražarnice zalepršao je gavran, a svodom je fijukao jak vjetar i ulazio u ozidani park. U hodniku, izloženom propuhu, zavijao je jedan od velikih, crnih pasa, i stražar se dignuo da dočeka pridošlice. Naklonio se kad je prepoznao krunskog vazala Konrada, njegovu kćer i redovnika Bernharda. Ne obazirući se nimalo, vitez je silovito projurio mimo njega.

»Pomoz' Bog, gospodine Komade«, vikne mrki mladić koji se u nadsvodenom prolazu zavalio na grubo tesanom stolcu. Na prsima je skupio kunovinu i uzalud pokušavao zakopčaj tešku kopču koja je držala ogrtač s pomodnim raspalom. Vjetar je ipak nesmetano puhao u njegov ovratnik i mrsio njegovu plavu kosu do ramena.

»Dovraga, gdje je taj momak?« navali Konrad grubo na njega. Dok je govorio, pivske isparine širile su mu se iz usta. Umotan u ovčje krzno, njegov se stas činio još glomaznijim nego što je bio. Vodene oči kao da su nešto vrebale, a debele usne nestale su ispod golemih, gustih brkova koji su mu visjeli do brade. »Wolfram von Aue! Pa vi, Riculfe, stalno visite s njim! A otkako ste zajedno prisegnuli Caru, i više nego dosad.«

Njegov se sugovornik oprezno digne. Konrad je ostao stajati raskrečenih nogu u zavjetrini nadsvodenog ulaza i gledao preko dvorišta prema kraljevskom predvorju. Zgrada je bila kamena, a na oba kraja uzdizale su se prkosne okrugle kule.

Kanatna dogradnja skrivala je udobnije odaje u kojima je boravio car Karlo. No ondje nije bilo nikakva svjetla.

»Moram li ja biti čuvar vašega budućeg zeta?« upita Riculf podsmješljivo. Wolfram u vjerojatno ne treba zavidjeti na budućem tastu, pomislio je gotovo sućutno. Šušalo se da je Konrad stekao viteški stalež brzim pokrštenjem i pljačkaškim pohodima na pripadnike vlastitoga saskog naroda. Ironijom sudbine car Karlo je prije godinu dana stavio na snagu *Lex Saxonum*. A Wolfram

je postao zreo za brak, kao da ga je Bog kaznio, baš u doba kada je pomirenje Sasa i Franaka bilo zapečaćeno brojnim bračnim zajednicama.

Konrad pokaže na četrnaestogodišnju djevojku iza sebe. »Njegove zaruke s mojom kćeri trebale bi se objaviti danas danas kada stigne izaslanstvo s Orijenta. A njega kao da je progutala zemlja!«

Riculf stane odmjeravati prijateljevu buduću suprugu. Bertha je čudoredno spustila pogled i, kao i obično, iskrivila kuteve usta kao da se sprema briznuti u plač. Njezino usko lice gotovo se potpuno izgubilo ispod vela, a mršavo tijelo doimalo se kao da će se svakog trenutka prelomiti ispod pojasa optočena raznobojnim draguljima. Pitao se što je bilo okrutnije u Wolframovoj sudbini - nezgrapan tast ili ta plačljiva liska.

»Pseto valjda nije u kupalištu?« Konrad ispupči mesnatu donju usnu, pa bradom pokaže natkriven prolaz, u kojem su bili skriptoriji i garnizon, te desno prema osmerokutnoj kraljevskoj kapeli. Iza njezinih dogradnji bile su vruće kupke. Kiša mu se cijedila s brade i kose i pridavala nešto podmuklo njegovu izgledu.

»*Quamvis sunt sub aqua, maledicere temptant*«, reče Riculf smiren i uvjeren da Konrad ne razumije latinski. *Žabe i pod vodom pogrdno pričaju.*

»Evo još jednoga koji ne razumije pošten franački«, brundao je Konrad. »Moj vrli zet napraviti će mojoj kćeri samo latinsku kopilad!«

Djevojka je pocrvenjela od stida. Naprotiv, redovnik Bernhard vrlo je dobro razumio Riculfa. Prijekorno je zafrktao koščatim nosom i obrisao ga rukavom svoje crne mantije.

»Ne bih baš rekao da je Wolfram u kupalištu«, primijeti Riculf s užitkom. »Kad bi htio, mogao bi imati svaku djevicu. Zašto plaćati priležnicu koja se ružno ponaša i ima ružne zube za nešto što može dobiti zabadava od lijepih mladih sluškinja? Ako se s curom zavukao nekamo na toplo, onda sigurno nije u kupalištu.«

»On je povrijedio *Ordo* - sveto Pravilo, neopoziv zakon prema kojem sve živi«, primijeti Bernhard šmrcajući poput astmatičnog štakora. Činilo se da svojim očima bez trepavica vidi sve do čistilišta. »On je bio moj najbolji učenik iz latinskoga, ali radije se družio sa Židovom Izakom nego sa svojim učiteljima u samostanu, s onim istim Izakom koji je prije šest godina odabran za vodu izaslanstva na Orijent. Kažem vam: Wolfram čuva privid, ali potajno ga razdiru mračne sile. Budite oprezni, Konrade! Mogao bi se pobuniti protiv odluka koje drugi mudro donose za njega!«

»Budem li ga na dan njegovih zaruka morao izvlačiti sa sluškinjom iz sijena, zatući ću ga!« ljutio se Konrad.

»Hoćete ga tražiti?« Riculf pogleda van dok je kiša šibala po njegovim obrijanim obrazima. Kaljuža od stajskog gnoja, vode i krvi jučerašnje lovine preplavila je dvorište. Volovska zaprega, koja je obično vukla careva putna kola i upravo pokušavala krenuti prema stajama, utonula je duboko iznad putića.

»Bertha, čekaj svojega zaručnika pokraj carskoga zoološkog vrta!« povikne Konrad nadglasavajući mukanje volova. »Poslat ću ga k tebi. I jao njemu ako se usudi usprotiviti se!« Zatim se obrati Riculfu: »Pođite sa mnom!« No mladić je već bio nestao.

Riculf je požurio natrag kroz natkriven prolaz, izišao iz palače, te krenuo razmekšanim putom prema livadi. Ondje su seljaci iz okolice slavili povratak izaslanika s Orijenta. U brzini je odgurnuo pijanog nadničara koji je posrćući čvrsto stiskao svoj rog s pićem. Riculf je zahvalno pogledao u nebo na kojem se ožujsko sunce probijalo kroz oblake.

Narodu pljusak očito nije pokvario slavljeničko raspoloženje. Posvuda je vladala gužva. Vrpce su lepršale na vjetru. Pod starom lipom jedan je opsjenar pričao fantastične priče, a djeca su vrištala od oduševljenja. Svirači su svirali *Siebensprung*, narodni ples, a ovjenčane su djevojke plesale. Jedan mali redovnik motao se između slavljenika tražeći pogledom grijehe, vjeran Augustinovim riječima: Ples je krug u čijoj sredini stoji vrag. A poroka je zapravo bilo posvuda. Jedan momak dignuo je visoko svoju djevojku i zavrteo je, a mladi je vitez bacio pogled pod njezinu suknju koja se nadimala. Pokraj plesnog podija djevojke su se zabavljale podižući štitonoši košulju da ga ispraše po golom turu. Njihov se smijeh čuo daleko, a mladiću se to kažnjavanje očito dopalo. Bilo bi uzaludno, vedro je pomislio Riculf, zabraniti ljudima tu pogansku zabavu. Skupina djece protrčala je mimo njega piljeći u viteza na konju. Mladićev pogled slijedio ih je i zaustavio se na konju koji je pasao - bez jahača. Riculf se smijuljo.

Uz malobrojna seoska imanja i niz jedinu cestu procvjetale su prve voćke. Potok s mlinom žuborio je u blizini, a iza njega, na rubu šume, bio je sjenik. Stara bukva zaštitnički je širila grane iznad niskoga krova. Smijeh i svirka s livade ondje se jedva čula. Posljednje kišne kapi svjetlucale su poput biserja s granja i smeđe trstike.

»Dosta je ljubavne igre!« vikne Riculf i glasno pokuca na daščana vrata. »Dužnost zove, prijatelju, u liku neraspoložena barbarina koji želi udati svoju slabokrvnu kćer.«

Prošaptane riječi, ubrzano šuškanje i struganje iznutra odavali su da su ga dobro čuli. Riculf se naslonio na daščani sjenik, ali nije morao dugo čekati. Vrata su se naglo otvorila, i kroz njih je izašla lijepa djevojka u svečanoj, seoskoj, plavoj

haljini. Brzo je splela kosu te izvadila slamke iz pletenica. Zatim je na pojas pričvrstila ogledalce koje je pripadalo nošnji. Opazivši Riculfa, pocrvenjela je i brzo se udaljila. On se naklonio i ušao u sjenik.

U zraku se osjećao miris sijena. Sunce je prodiralo i grijalo kroz vrata i otvore između greda u krovu. Mladić u sjeniku izišao je na svjetlo. Crvenkasti sjaj zablistao je na njegovoj tamnoplavoj kosi koja se, vlažna od kiše, kovčala na čelu.

»Zar se ni na jedan sat ne može zaboraviti da je ugledan muškarac osuđen oženiti se živom lešinom?« Wolfram zlovoljno zakopča pojas i posegne za lanenom košuljom bez ovratnika. Njegov elegantni ogrtač i glatko krzno od vidre još su ležali u sijenu.

Riculf zgrabi ogrtač i podigne ga. »Liska Bertha«, odgovori. »U njoj zapravo i nema više života nego u egzotičnim životinjama u salamuri koje biskupu šalju s Drijema.«

Wolfram se uzdišući sagne po svoj mač i pričvrsti ga na pojas. »Zapravo, njoj nema prigovora«, prizna on. »Mlada je i lijepa, to je više nego što poneki mogu očekivati od svoje žene. No nitko me nije pitao da li je volim.«

Riculf se zvonko nasmije. »Kao da je to važno! Pogledaj mog brata. Kad je bio naših godina, petnaest-šesnaest, govorio je isto. No zatim se oženio i otišao u ratove protiv Sasa. Kad se vratio u sivu bračnu svakidašnjicu, zaboravio je san o ljubavi. Sada si povremeno uzme seosku curu za zabavu, a sa ženom pravi potomstvo. Takav je *Ordo*. Što prije to uvidiš, to bolje.«

»*Ordol*« Wolfram razdražljivo zabaci glavu i pričvrsti tešku kopču na ramenu. »Ne možeš otići ni na zahod, a da ti *Ordo* ne propiše kako se ondje, s obzirom na svoj stalež, moraš ponašati!« Tek što je dignuo vidrino krzno, na dvojicu mladića padne sjena.

»Znači, tu se skriva taj uzor vrline! Vjere mi, to je drskost... Prokleta kopile!« Konradov jarosni lik stao je na vrata i spriječio prodor svjetla. »Malo ste vježbali, ha? Jeste li se uplašili da ćete zatajiti u krevetu moje kćeri?« Dok je govorio, slina mu je prskala s usana.

Wolframova se ruka trgne prema maču, ali ga Riculf zgrabi za ruku. Konrad nesigurno zakorači prema njemu, ali se jedan mršavi lik progura pokraj njega.

»Prestanite!« zapovjedi redovnik Bernhard. Više habit nego tijelo, odvažno je uhvatio Sasovu mišićavu ruku, ali Wolfram je otresao mršavoga Božjeg čovjeka sa sebe kao

dosadnu muhu. Bernhard zatetura i tresne o daščanu pregradu. Konradove duboko usađene oči bijesnim su pogledom strijeljale Wolframa.

»To je stvar za cara!« vikne redovnik hvatajući dah. »Karlo će to riješiti! Najprije se vratite u palaču na svoje mjesto! A što se vas tiče«, obrati se Wolframu s prijetecom svećeničkom gestom, »smjesta potražite svoju zaručnicu u zoološkom vrtu i zamolite je za oprostjenje!«

Konrad se vidljivo bavio mišlju da smrska lubanju ne samo budućem zetu nego i crkvenjaku. No, činilo se da ga je Bernhardovo duhovničko dostojanstvo ipak urazumilo. Posve se primaknuo Wolframu i tako ga zapahnuo pivskim dahom da ga je gotovo omamio. »Prisegnuli ste vjernost ne samo meni i mojoj kćeri nego i caru Karlu. A ipak kršite njegov *Ordo* kad god vam se pruži prilika. Budite uvjereni«, zaprijetio je Konrad beskrvnim usnama, »da se iz toga nećete izvući! Ovaj put ste prešli svaku mjeru!«

Raskvašenom cestom već su jurili znatiželjnici kad su se Wolfram i Riculf približili travnatoj kosini. Svirka se čula izdaleka. Bogalji bez nožnih prstiju ili potkoljenice klečali su im pred nogama i molili milostinju. Wolfram je dobacio novčić jednom malom prosjaku. Dijete je htjelo ushićeno zahvaliti, ali on je odmahnuo rukom.

»Doći ćeš i prerano svojoj Berthi«, podsmjehivao se Riculf. »Ovdje se ionako ne može proći, stoga pričekajmo ulazak izaslanstva.«

Približili su im se ulični mađioničari u odjeći od šarenih krpa. Sa šešira su im visjeli zvončići. Trojica od njih oblikovali su piramidu. Djeca su klikkala, čulo se zveckanje volovske orme, a glasno trubljenje nadglasavalo je sve ostale zvukove.

»Sjećaš li se još kada je car Karlo prije šest godina poslao izaslanstvo na dvor bagdaskog vladara?« prodere se Riculf da nadglasa svirače. »Kako li se ono zove kalif?«

»Harun, znači Aron«, odgovori Wolfram, također gromkim glasom. »Car Karlo i on imaju zajedničkog neprijatelja, Aronova vazala odmetnika, kordopskog emira. Njegovi vitezovi stalno upadaju u Sveto Rimsko Carstvo. Ti Mauri ubili su viteza Rolanda, sjećaš li se?«

»Kako se ne bih sjećao. Njegova je smrt legendarna«, odgovori Riculf. »Roland je bio najugledniji palatin cara Karla. Odjahao je u pogranično područje da otjera Maure kao nekoć Karlo Martel, carev predak, ali je u klancu Roncesvallesu upao u zasjedu.«

Povorka se približila i prekinula ih. Sviraci su bubnjali u burnom ritmu, a upadala su i druga glazbala pa se sve orilo. Zablistali su pojasevi za mač, plavi ogrtači vijorili su se na vjetru - krunski vazali pratili su izaslanstvo k Caru. Wolfram je prepoznao grofa na carskom dvoru, a nedaleko od njega Konrada i visok lik svojega oca. Ponosno ga je promatrao. Samo zbog njega pristao je na vezu s Berthom. Razlika između elegantnog Lamprechta von Auea i nezgrapnog Konrada bila je više nego očita.

Iza krunskih vazala dolazio je vođa izaslanstva, Židov Izak. Kad je Wolfram ugledao prijatelja, nagoni ga je htio munuti u rebra, ali zanemario je tu kretnju. Vjerojatno će imati prilike, pomislio je, razgovarati s Izakom.

Wolfram bi stotinu puta radije otputovao s njim u tuđinu negoli se oženio. Zabrinuo se kad je opazio kako je prijatelj umoran. Sijeda brada bila mu je potpuno mokra, a obrazi su mu gorjeli kao u vrućici. Njemu uz bok jahala su dva muškarca koji su vjerojatno potjecali s Orijenta.

Znatizeljnici su šapćući izražavali divljenje. Gornji dio odjeće stranaca bio je sašiven od crne svile, protkane zlatnim nitima, koja je već sama po sebi bila vrijedna dvora. Imali su isto takve hlače te čizme od najbolje kože. Ogrtači su im bili od skupocjene samurovine, a na pojasevima i turbanima svjetlucali su dragulji kakve nije imao ni car Karlo. Iza njih kretala su se kroz blato teško natovarena volovska kola, najvjerojatnije darovi stranog vladara. Slijedili su ih crni robovi koji su vodili jednu golemu životinju. Wolfram uhvati sebe kako otvorenih usta zuri u nju poput najodrpelijega uličnog derana.

Ta je životinja bila viša od dva jahača. Na desnoj i lijevoj strani divovske glave životinja je bila naoružana zastrašujućim zubima nalik na sablje. Neprekidno je dizala svoje golemo pipalo i trubila parajući Wolframu uši. Ni trublje Sudnjega dana ne bi bile glasnije. Ta zvijer zasigurno može čovjeka bez po muke u zraku rastrgati i progutati. Kakav li to vladar mora biti taj Harun al-Rašid kad zna ukrotiti takvu životinju!

»Kalifovi dvorci ukrašeni su skupocjenim sagovima, a njihovi zidovi draguljima!« šapne Riculf. »On ima stotine žena koje su sve odjevene u zlato i svilu i gotovo se ruše pod težinom nakita!«

»Čuvajte oči!« vikao je jedan mali, mršavi redovnik. »Čuvajte se da ne podlegnete grijehu i leglu pakla!« Pobožno upozorenje postalo je u međuvremenu uzaludno.

Znatizeljnici su se očito više bojali da im ne promaknu čuda ovoga svijeta nego kazne na onome svijetu. Riculf je bez daha upro prst u svirače koji su slijedili duhovnika. Pjevačice su svirale glazbala kakva Wolfram još nikada nije vidio - fidule i lutnje slomljena vrata. Njegov je pogled nehotice klizio skladnim tijelima koja su one izlagale ne stideći se. Uhvatio je pogled tamnih očiju. Poganka je zavodljivo otvorila usta. Glasovi, u kojima su se miješali i gnušanje i divljenje, zatreptali su gomilu.

»Samo pogledaj ovo!« izusti Riculf. »Ako na Orijentu ima više takvih žena, shvaćam zašto se vraća samo naš dobri Izak. Plemenita gospoda izaslanici radije su ondje ostala.«

»Vitezovi u njegovoj pratnji umrli su ondje od bolesti«, primijeti Wolfram. No njegov su pogled magično privlačile strankinje.

»Od spolne bolesti, kako se priča«, odvrati Riculf oporo. »Zar je čudno što se car oslanja na tog starca? I ja bih se bojao za svakog mladića koga šaljem u šake

tih sirena!« On obgrli Wolframova ramena. Vjetar mu je raskuštrao kosu boje slame i zarumenio mu lice. »Orijent«, reče Riculf i pošalje ženama glasan poljubac. »Orijent je, prijatelju, carstvo grijeha.« On lupi Wolframa po prsima. »Sve vrvi od podatnih žena. Njihove usne slatke su kao med, a glas kao žubor planinskog potočića. Njeguju svoju ljepotu mirisnim esencijama. Za razliku od naših sluškinja u kupalištu koje prdnu kad se na njih popneš! Obdarene su vještinama koje izluđuju muškarce!« Wolfram digne obrve, a Riculf se gromko nasmije. »Bilo bi zapravo bolje da se uputiš u zoološki vrt i smiriš zaručnicu. Ja idem u osvajanje jedne od ovih tvrđava!«

On lupi Wolframa po ramenu i izgubi se u mnoštvu kako bi se progurao do stražarnice na ulazu. Još jedanput se okrene i ohrabrujuće mu mahne. Wolfram digne ruku u znak pozdrava. No potajno je sklopio oči i pomolio se da mu Bog dadne snage kako bi muški podnio svoju sudbinu.

Našao je Berthu pokraj ograđenog prostora u koji su smjestili slona iz povorke. Carski zoološki vrt protezao se sjeverno od kupki sve do šume. Iza drveća koje ga je okruživalo vidjeli su se tornjevi svečane dvorane i dvorske kapele.

Wolfram je već izdaleka razabrao golemu životinju ispred skloništa pokrivena trstikom. Surla je nezadovoljno tumarala po sijenu vlažnom od kiše. Bilo mu je čudno što takvo zastrašujuće stvorenje jede kao krava. Hrastovi i crnogorično drveće rasli su unutar prostranoga ograđenog zemljišta. Uz daščani plot prepoznao je ženski lik umotan u skupocjeni ogrtač. »Bog vas čuvao«, pozdravi je on s ukočenom uljudnošću kad se približio.

Bertha se trgne.

»Htio bih vas zamoliti za oprostjenje«, reče on protiv volje i nasloni se na ogradu pokraj nje.

S nijemom pokornošću Bertha je spustila pogled i tiho rekla: »Ja sam vaša poslušna sluškinja.«

Wolfram se nije mogao sjetiti je li ikada čuo više iz njezinih usta. Zar uopće nije imala ponosa? »Lijepo, ali poslušnost nije sve.« Kradomice je pogledao svoju zaručnicu. Možda bi se isplatilo upoznati je bez mučne nazočnosti njezina oca? Napokon, ni ona nije izabrala njega kao ni on nju. To je bila politička ženidba. Bilo je vrlo teško zamisliti da bi se s tom ženom uopće mogao voditi bračni život. Pokušavao ju je zamisliti s raspletenom kosom kako dašće od strasti. No uvijek ju je imao pred očima samo s tim obješenim ustima i pogledom koji je stalno tražio nešto poput zrcala u kojemu bi se ogledala.

»Vi ste muškarac koji može zaštititi i bogato opskrbiti ženu. Svaka bi djevojka bila sretna da se uda za vas«, odgovori ona oklijevajući, ali ga pritom nije gledala.

»Dovraga, vi niste svaka djevojka«, osorno odgovori Wolfram. Zamijetio je plačljivu crtu oko njezinih usta pa je razmislio, a zatim mirnije rekao: »Htio sam reći kako ne bih želio da mi pripadnete samo zato što ste prisiljeni na to.«

Bertha stidljivo spusti vjeđe. »Dužnost je žene da sluša svojeg muža.«

»Zar ne očekujete više od moje zaštite?« Promatrao ju je pažljivije. Plavokosa i nježne puti bila je zapravo žena na kojoj bi mu poneki zavidjeli. Znaju li ta obješena usta ljubiti?

Oborila je pogled. »Budite uvjereni da ja znam svoje dužnosti«, reče tiho s pokornim izrazom laneta koje gleda mesarski panj. Wolfram odluči da svoja nastojanja ne prepusti slučajnosti. Pita se što treba učiniti da joj izmami gestu koju nije naučila ispred zrcala. Nije mu se baš sviđala pomisao da joj na dan vjenčanja pred svjedocima oduzme djevičanstvo. Još manje poslije bratove ženidbe lani. Brata je zbunilo »navijanje« svjedoka i bolni krikovi njegove žene, pa je naposljetku razjaren napustio bračnu postelju. Još tjednima nakon toga plemićki je dvorac s užitkom raspredao o toj nezgodi. No to radije nije htio povjeriti Berthi. »Zove se Abu l-Abbas«, primijeti on trudeći se da kaže nešto ljubaznije i pokaže na životinju. »Po Kalifovu pretku. To je slon.« Prisilio se na smiješak koji mu je Bertha tužno uzvratila.

»Možemo li otići odavde?« šapne ona. »Mene on plaši.«

Naravno, pomisli Wolfram rezignirano i ponudi joj ruku.

Na povratku u palaču prišao im je jedan sluga. »Wolfram von Aue«, reče on i hladno se nakloni. »Čeka vas car.«

Kada su stigli pred svečanu dvoranu, Wolframu se kameno stubište činilo strmije nego inače. Baklje su se doimale sumornije, a sjene na zidovima od grubo oklesanog kamena duže. Konrad je imao pravo: nije se prvi put ogriješio o *Ordo*. Zašto mu je samo bilo tako teško na takav način ukalupiti svoj buntovnički duh?

Golo predvorje na prvom katu bilo je prazno. Grubo izrezbareni stol stajao je uz dužu stranu prostorije i podsjetio Wolframa na to da se stvar mogla riješiti i u sudnici iznad stražarnice na ulazu. U polutami se nazirala zidna oplata. Svjetiljke zbog današnjih gostiju nisu punili smrdljivim lojem nego talijanskim maslinovim uljem. Ipak je prodorno zaudaralo, a slabi plamičci jedva su mogli osvijetliti čađave zidove. Wolfram se nemirno uzšetao. Što je car htio odlučiti o

njemu? Uto se otvore teška hrastova vrata koja su vodila u svečanu dvoranu. Pognute glave kleknuo je pred čovjeka koji je ušao.

Caru Karlu bilo je šezdeset godina. Poput većine starijih muškaraca nosio je brkove čiji su krajevi visjeli do brade. Pod ruhom, protkanim zlatom, nazirao se mali trbuh, ali on je, unatoč tome, bio impresivna pojava. Iza njega ušli su redovnik Bernhard i Izak. Wolframov otac i Konrad nisu se nigdje mogli vidjeti, ali pogled na Izaka malo ga je smirio. Car se u početku uopće nije obazirao na njega, nego se okrenuo prema stubištu kojim je prema njemu jurio paž u plavom haljetku.

»Gdje je, dovraga, taj šepRTLjavac senešal? Hoće li moji gosti umrijeti od gladi«, zagrmi na paža. Dječak je uvukao glavu, pa se njegova do ušiju ošišana kosa nehotice dignula na smiješan način. No Wolframu nije bilo do smijeha. Napokon ga je car pogledao.

»Ustani!« zapovjedi mu. Njegov je glas bio visok i nije baš bio u skladu s njegovim divovskim stasom i širokim ramenima. Wolfram ga žustro poslušao.

»Vidi. Moj novi krunski vazal!« Karlo je zastao da pojača učinak svojih riječi. Wolfram je čvrsto stisnuo čeljusti. I predobro je znao da lažnim ponosom neće poboljšati svoj položaj.

»Ovom prisegom obećavam da ću biti vjeran svojem vladaru, nadasve pobožnom caru Karlu, sinu kralja Pipina i Bertrade... Sjećam li se dobro da sam te riječi čuo iz vaših usta?« Ljutite blijedoplave oči prisilile su Wolframa da spusti pogled. »*Fortitudo et sapientia*«, nastavi car zapinjući u latinskom, »hrabrost i mudrost čine viteza. Prvu vrlinu nedvojbeno imate, a od druge nisam još ništa opazio.« Karlo udari šakom po hrastovom stolu. U bijesu je srušio svijećnjak sa stola. »Seoska djevojčura! I ja neka se oslonim na svoje vazale. Što mislite, zbog čega donosim zakone? Da biste se ponašali kao poganin?«

Wolfram je osjetio kako mu se ukočio vrat, pa se prisilio da sačuva razboritost. »Znam da sam pogriješio. Dugujem poslušnost svojem ocu i budućem tastu. A svojem gospodaru i više, dugujem mu vjernost na koju sam prisegnuo. Odredite mi kaznu, i ja ću je primiti.«

Karlo odmahne glavom. Strogost njegova glasa malo se ublažila. »Imate više sreće od pameti. Morao bih vas strogo kazniti, ali Izak se zauzeo za vas.«

Wolfram iznenađeno pogleda Židova. Njegova je prosijeda brada podrhtavala.

»Dajem vam priliku da ispravite svoj moralni prijestup«, reče Car. »Izak odlazi na proljeće iduće godine i s vašim će ocem biti na čelu novog izaslanstva u carstvu kalifa Arona. On kaže da govorite grčki.« Wolfram nijemo potvrdi glavom. Grčki ili franački, nije uspio prozboriti ni riječi.

»Ne možemo se osloniti na plaćene tumače, a taj jezik razumiju na Aronovu dvoru. Vi ćete pratiti izaslanstvo u Rakku - kalifov novi glavni grad u Siriji. A prije toga izvolite otići u dvorsku kapelu i pomolite se Bogu da vam podari ustrajnost!«

»U Rakku?« šapne Wolfram. Krv mu je brže prokolala žilama.

Bernhardove oči bez trepavica brzo su preletjele preko Wolframa. »Zahvalite Bogu za blagost vašeg cara. Pokoravam se volji našega gospodara, ali sumnjam da je to najbolje mjesto za čovjeka koji se ni u ovoj zemlji ne može uklopiti u norme lijepog ponašanja.«

»No putovanje je prigoda da čovjek sebe upozna«, usprotivi se Izak. »Pružamo mogućnost služenja svojem gospodaru. Osim toga, daje vremena da neugodna zgoda... padne u zaborav«, reče on i namigne Wolframu.

Wolfram skoči da caru poljubi ruku. »Nećete se pokajati za tu milost!« obećao je.

»Nadam se«, odvrati Karlo i povuče ruku. »Zapamtite samo jedno: ovo vam je posljednja prilika da mi dokažete svoju vjernost. *Triuwa* mi je najvažnija. Bolje je da umrete nego da me još jedanput razočarate. Nema većeg grijeha od vjerolomstva.« On se nagne nad mladića. »Vaša sudbina još nije odlučena. No, ako zatajite na ovoj kušnji,, smatrajte da ste i predugo bili moj krunski vazal! Pokajat ćete se«, upozori ga Karlo, »ako već jednom ne upregnete svoj ukočeni vrat u jaram!«

Visoravan u gorju Zagros ljeta Gospodnjega 806.

Stotine milja zapadno od Reja činilo se da gorje Zagros dopire do neba. Kamena prepreka, visoka nekoliko tisuća stopa, dijelila je iranske stepe od plodne nizine. Dok su riječne doline prastarih rijeka Eufrata i Tigrisa donosile kulturu i religiju, planine su bile divlje i negostoljubive. Ondje, gdje su se sjedinjavali nesavladivi masivi Zagrosa i Taurusa, divlje su zvijeri i krševiti ponori plašili putnike. Ljudi u dolinama vjerovali su da ondje haraju demonski *divi*. To područje bilo je nesigurno zbog drumskih razbojnika i pljačkaških plemena. Onamo se nisu usuđivali doći niti kalifovi vojnici.

U jednom potoku, koji se pretvorio u lepezasti gaz, odražavalo se blijedo jutarnje svjetlo. Ravnjak je bio posut ovcima i dugodlakim kozama. Naoružani plemenski ratnici odlazili su u obilazak na čupavim konjima. Vjetar ih je tresao i odavao da su se stanovnici uputili na ljetne pašnjake.

Između šatora rublje je mlataralo na vjetru. Goli vrhovi još su zaklanjali sunce. Teodora je s vretenom sjedila u stražnjem dijelu šatora i pjevušila. Do njezinih nogu čučala je Arib omotana crvenim ćilimom. Iza njih je visjela kolijevka s najmlađim djetetom u obitelji. Uske bočne strane, prekrivene životinjskim kožama, prostirke i škrinje s tkaninama vedrih boja vratile su Arib davno izgubljen osjećaj sigurnosti.

Kada su s Baranovim ljudima pobjegle iz Reja, kurdski kan primio ih je bez oklijevanja. Arib se iznenadila kako je brzo plemenski glavar zaželio dobrodošlicu za još dvojica gladna usta. Doduše, slutila je, ne bez razloga, da su u Baranu našli gorljiva zagovornika.

Već nakon kratkog vremena Arib je jahala poput nomadskih dječaka na konju bez sedla. Kad je ispod vrhunaca galopirala pašnjacima posutim cvijećem, činilo joj se da joj je duša naučila letjeti. Ubrzo se sprijateljila s kanovim unukom. Sviđao joj se crnokosi Roni tamnih, blistavih očiju. Zubi su mu bili pokvareni, nokti na nogama urasli, ali odmah ju je osvojio svojim divljim igrama. Ubrzo su bili nerazdvojni. Teodora je u početku htjela da što prije otputuju u Bizant. No prolazili su mjeseci. Otkako su pobjegle iz Balha, prošle su tri godine.

Aribine oči zamišljeno su pratile vreteno. Nije se usudila izgovoriti želju koju je nosila u sebi otkako je čula Teodoru pjevati: pjevati, kao da priziva čaroliju - i

ta je želja bila usrdnija od molitve. »Pokaži mi kako skladaš svoje pjesme!« zamolila ju je.

Vreteno se nastavilo ritmički okretati. »To je teška umjetnost, *Širbacce*«, odgovori Theodora ne dižući pogled. »To ne možeš naučiti preko noći kao narodnu pjesmu.«

»Imamo vremena«, reče Arib primaknuvši joj se.

Kajnin pogled odlutao je prema Roniju koji je na ulazu mozgao o potezima u šahu koji ga je Arib naučila igrati. »Kad čuju tvoj glas kako pjevaš, odmah će znati da si žensko«, upozori je Teodora tiho.

Arib se priljubi uz nju, ali Teodora odmahne glavom. Djevojčica se prkosno uspravi. »Obećaj mi da ćeš me učiti pjevati ili ću u cijelom šatoru izvikivati stihove tvog Bašara ibn Burda!«

Kajna se nasmije. »Bože sačuvaj!«

»Mislim ozbiljno: *Brzo je ustao...* »

»Šuti, zaboga!« prosiće Teodora i rukom joj zatvori usta. Žene, koje su sjedile malo podalje oko ognjišta, prekinule su razgovor. Arib se slatko nasmiješi. »Hoćeš li mi sada pokazati kako *kajna* pjeva i piše pjesme?«

Teodora se uznemireno okrene. Žene su počele šušcati.

»Hoćeš li?« Arib je prijeteći udahnula.

»No, dobro. Hoću! Ako kao pjevačica postigneš samo upola toliko koliko postižeš kao ucjenjivačka, postat ćeš najslavnija *kajna* u kalifovu carstvu!«

Čekale su večer. Radi opreza povukle su se malo dalje od logora. Već nakon nekoliko koraka imale su osjećaj da su potpuno same. Sjaj vatre je izbljedio, samo su zvijezde osvjetljavale tamu. Do ušiju im je dopiralo povremeno blejanje jedne ovce, koje se sablasno gubilo u noćnom beskraju.

»Počnimo s pjesmom seoskog pjesnika!« nestrpljivo će Arib.

Teodora se nasmije. »Tako daleko još dugo nećemo biti!«

»Ali, zašto? Pa znam je napamet.«

Kajna prekriži ruke na prsima i nasloni se na jedno jedino drvo, a njezini su se obrisi jedva razabirali u tami. »Naši su preci štovali pjevače kao čarobnjake«, čula je Arib njezin glas. »Pričalo se da su oni bili u savezu s nadnaravnim svijetom. Glazba ima tajanstvenu moć koju svaki pjevač mora razumjeti. Ako samo otvoriš usta i čekaš što će iz njih izići, onda činiš isto što i deva kad riče za vodom!«

Teodora joj priđe i klekne te joj dlanom lagano pritisne trbuh. »Ovdje nastaje život, poput djeteta u majčinoj utrobi. U dahu je tvoj glas, sva snaga tvog života.«

Arib je sklopila oči osjećajući toplinu ruke koja se dizala i spuštala s njezinim trbuhom. Taj je osjećaj prodirao dublje, dopirao do njezinih nogu i ponirao duboko u zemlju.

»To je dobro.« Teodora povuče ruku i podupre Aribina prsa i leđa. »Sada se ispravi. Polako. Moraš uživati da svi pogledi počivaju na tebi.«

»Što?« Arib raširi oči. »Moja je majka rekla da se moram skromno ponašati i da ne smijem privlačiti poglede.«

Teodora se dignu. »A tko će te onda slušati?« upita sažaljivo.

Kako su prolazili dani, Arib je shvatila kako je bolje da što prije zaboravi ono što su je učili o lijepom ponašanju. Teodrine su metode bile, blago rečeno, čudne, pa je Arib sumnjala da su bile izvučene iz znanstvenih rasprava o glazbi.

Jedanput joj je *kajna* zavezala konop oko ramena, a drugi kraj pričvrstila na ham magarca. »Uspravi se i povlači prema natrag onoliko koliko ti dopušta konop«, upućivala ju je. »Ne možeš pasti. Hoću samo popraviti tvoje držanje. Ispravno je kada osjetiš da te drži samo konop.« Životinja je repom mela Arib po licu, pa je djevojčica zdvojno pogledala Teodoru. Je li Teodori stradao razum dok je radila na žarkom suncu? Slušala ju je oklijevajući. No odjednom je osjetila kako joj se ramena opuštaju. Imala je osjećaj da lebdi.

»A sada«, reče Teodora, »pjevaj!«

Arib je izvukla glas duboko iz utrobe. Ton je zavibrirao u njoj i ona ga ponosno pojača.

Teodorina šiba fijukne kad je udarila magarca po stražnjici. On uplašeno poskoči, a Arib, koja je bila privezana za njega, padne u izmet deve i opruži se koliko je duga i široka.

»Nikada nemoj zbog taštine mučiti glas«, reče Teodora spuštajući šibu na dlan. »Zbog toga ti je držanje nesigurno.«

Arib obriše prljavštinu s lica i odmjeri *kajnu* ubilačkim pogledom. Ljutito se uspravi, oslobodi prljavog konopa i tresne ga na zemlju.

Teodora se nasmije. »Operi se. Zatim ćemo morati nastaviti raditi.«

U početku je Arib nepovjerljivo prihvaćala njezine metode, ali nakon nekog vremena počele su joj se sviđati. Nikada nije učila da treba obraćati veliku pozornost na svoje tijelo. Međutim, sada ga je otkrila kao čudo koje joj je svakoga dana spremalo nova iznenađenja.

Došlo je ljeto, i Arib je navršila trinaest godina. Kad god je mogla, potajno je pjevala s Teodorom. Parvanino upozorenje odavno je zaboravila.

* * *

»Ja Lajli...« Njezin je glas bivao sve snažniji, vibrirao u njezinu tijelu kao u instrumentu. »Ja Ajni...« Čeznutljivo je nastavljala pjevati tužaljku, nikakvu zadanu melodiju, slijedeći samo neodređenu strast u svojoj duši. Zastala je, ne dišući, i ton je ostao visjeti na toplom planinskom zraku. Zatim je utihnuo u dahu.

»Izvršno!« Prišla joj je Teodora koja ju je slušala s određene udaljenosti. »Lajali ti klize kroz grlo kao med. Ta ti je muzika u krvi.«

Aribino se lice zažarilo. *Kajna* ju je rijetko hvalila. Gledala ju je bez daha. Duge kose, s razdjeljkom po sredini, i u šarenoj odjeći kurdskih žena Teodora je bila ljepša no ikada. Kao da je zračila iznutra.

Arib se dugo nije osjećala tako bezbrižno. Pogled joj je lutao pašnjakom i upijao mir i snagu krajolika. Kameni vrhunci zaštitnički su obgrlili livade. Tek što je ljetno otjeralo posljednje ledene oluje, pašnjaci su se osuli tisućama i tisućama žutih cvjetova. Visoravan su preplavile koze, i posvuda se širio miris suhe trave.

»Nadam se da još neko vrijeme možemo ostati kod Kurda.« Teodora je slijedila Aribin pogled. Kao i uvijek kad su bile same, govorila je grčki. »Ovdje Barmakidi nisu baš obljubljeni. Dokle god si ovako preodjevena, zaštićena si i sigurne smo. No malo-pomalo pretvaraš se u lijepu djevojku, a to može postati opasno.«

Arib pogleda niz svoje tijelo. Rijetko se promatrala u bistroj vodi. Uočila je da više nije tako mršava kao nekoć. Njezino se lice s usko usađenim očima popunilo, a obline njezina tijela vidljivo su se isticale. U početku joj je bilo lako sakriti dojke ispod širokih košulja, ali morala ih je već odavno stezati pamučnim ručnicima. Ipak, tko bi mogao prozreti tu krinku?

Teodora pogleda prema logoru na drugoj strani. »No, nastavi! Imamo još malo vremena do povratka muškaraca.«

Arib kimne i počne pjevati pjesmu seoskog pjesnika koju je toliko voljela. Tužna melodija imala je samo nekoliko tonova. Jednostavna poput života Kurda, pričala je o teškom životu podno planina na kojima je počivalo nebo.

»Nemoj se ukočiti«, prekine je *kajna*.

Arib zastane. »Što radim pogrešno?«

Teodora strese glavom. »Ništa ne radiš pogrešno, samo... nekako se nisi potpuno uskladila s tijelom.« Ona zabaci pletenice i podigne lutnju. Pjesnik joj ju je povremeno posuđivao ne znajući zašto joj treba. »Sjećaš li se što sam ti govorila o strunama *ouda*?«

»Ima ih četiri«, odgovori Arib. Kad god bi ga taknula, lagano bi se naježila. Osjetila je vjetar na strunama. »Zovu se *zir*, *mathna*, *mathlath* i *bamm*. Zašto?«

»Dva su naziva arapska, a dva perzijska«, objasni *kajna*. Ona ponovno stavi ruku na Aribin trbuh. Djevojčino disanje bilo je mirnije, a popustilo je i lagano probadanje koje je ondje od jučer osjećala. »Stara arapska tradicija predstavlja umijeće, a perzijska osjećaj«, objasni Teodora. »Možeš pjevati kao legendarne pjevačice iz Meke, ali bez ljubavi prema onom što pjevaš, nikoga nećeš dirnuti. *Oslobodi dušu okova*, kaže mudrac Hermes Trismegistos. Shvaćaš li? Vježba i osjećaj. Nema ili-ili.«

Arib je sklopila oči. Čekala je da u sebi osjeti melodiju. Zatim je zapjevala. Disanje joj je postalo dublje, a tijelo joj se stopilo sa zemljom. Njezin je glas dobio posve nepoznat, svijetli prizvuk. Pustila ga je da teče, dala mu prostora da poleti poput ptice. A tada ju je iznenada preplavilo sjećanje.

Vidjela je oca kako se ruši, vidjela majku kako pada na pod, *afšinove* čizme dok joj je prilazio gazeći kroz krv. Vidjela je pred sobom prostrane horasanske stepe u kojima je mislila da pjesmom mora nadglasati beskonačnost.

Pjesma joj se pretvorila u krik. Sve njezine neisplakane suze krile su se u njemu. Provalile su iz nje poput nesavladive bujice i nastavile se razlijevati u tužnoj melodiji. Arib je imala osjećaj da će se slomiti. Bol joj je prožimala tijelo, i ona joj se prepustila. Sa svakim dahom upijala je snagu da nastavi život i pjesmom nadglasa beživotnu tišinu stepe, sjećanja, smrt, zdvojnost.

»Dobri Bože!« šapne Teodora.

Aribine noge kleknuše. Ona rukama prekrije lice. Teodora je zagrlila. »Ne mogu više«, reče Arib gušeći se u suzama. »Molim te, pusti me da prekinem!«

Kajna odmahne glavom i objema rukama obriše joj lice.

Kroz veo suza Arib shvati da se smješka. »Je li bilo dobro?« nehotice upita.

»Dobro?« Teodora je dotakne za sljepoočice i prodorno je pogleda. »U cijelom svojem životu nisam nikada čula ni jednu *kajnu* tako pjevati. Što god se dogodilo, ne smiješ nikada prestati pjevati!«

Arib rukavom prijeđe preko lica. Suze su joj presahnule. »Mogu li se umiti?«

Kajna odahne i lagano je pljesne. »Hajde samo!«

Arib zahvalno otrči na obližnji potok. Između grmlja na obali bila je zaštićena od pogleda. Ni sama nije znala što ju je obuzelo, ali odjednom se uplašila. Neko vrijeme sjedila je nepomično na obali držeći ruke u potoku. Godila joj je bistra voda koja je tekla koritom punim oblutaka. Zagrabila je malo vode i pljusnula je po licu, zatim se uspravila da bi se vratila k Teodori... i uplašeno zastala. Ispred nje stajao je Roni, kanov unuk.

4

Ronijev čilim prošaran crvenim i smeđim uzorkom nadimao se na vjetru.

Arib ga je bez riječi gledala. Koliko je čuo?

»Zašto mi nisi rekla da si djevojka?« upita on. Arib rukama obavije tijelo. S usana joj je kapala voda, ali nije ju obrisala.

Roni joj dotakne ruku. »Kako ti je pravo ime?«

Trebalo joj je malo vremena da mu odgovori. »Arib«, promrmlja napokon. »Hoćeš li to reći ocu?«

»Zašto se skrivaš?« upita on umjesto da joj odgovori.

Pogledom je potražila Teodoru, uzalud, a zatim mu oklijevajući ispričala svoju povijest.

»Barmakidkinja«, ponovi Roni promuklim glasom.

Arib se sjetila Teodorinih riječi da Barmakidi nisu bili baš obljubljeni kod Kurda. Izgubljene su ako ih on oda. Tamne su oči počivale na njoj, a njezino je srce brže zakucalo. Polako mu je prišla i nježno mu taknula obraz. Roni se stre-sao od tog dodira, pa se polako približio njezinu licu kao da ništa drugo nije mogao učiniti. Njihovi su se obrisi stopili, a zatim su njegove mekane usne dotaknule njezine.

Osjetila je kako joj trnci prolaze cijelim leđima. Osjećaj je bio i zastrašujući i ugodan, premda je trajao samo jedan otkucaj srca.

Roni je zbunjeno ustuknuo i dodirnuo je po modrici na bradi. Njegove su oči sijevnule. »Barmakidkinja, znači. Oduvijek sam htio izmlatiti nekoga iz vaše porodice.«

Arib ga bez riječi zagrli. Prožela ju je duboka toplina. Nevješto ga je pogladila po leđima i ponovno osjetila trnce. Zatim je osjetila njegove usne na svojim. I tada sklopila oči.

Kad su muškarci došli kući i kao svake večeri vani rasprostrti vunene prostirke, Arib je uznemireno tamarala logorom. Bilo joj je jasno da se njihov položaj nije nipošto poboljšao. Ako ju je mogao odati glas, koliko bi je tek odale nježnosti koje su razmijenili ona i Roni?

Svirači su svirali jednolične melodije. Bol u utrobi sve ju je više mučio. Potražila je Teodoru i našla ju je u kanovu šatoru. Unutra je prodirala prigušena glazba, a pri blagom svjetlu na prostirkama su blistale crvene i smeđe šare.

Teodora dignu glavu s vretena. »Što ti je? Uznemirena si cijeli dan, a ipak si pjevala kao rajska *huri*a.«

»Nisam zbog toga.« Arib je oklijevala. »Mislim... sada imam i ja to krvarenje«, odgovori smeteno. Kada je maloprije šmugnula u grmlje, opazila je crvenu mrlju na rublju.

Teodora se nasmije, a Arib odahne. Bojala se da će je Teodora prekoriti, možda zato što ju je zbog poljupca pekla savjest. »Nije čudno, zacijelo ćeš ubrzo navršiti četrnaest godina. Imaš li nešto što možeš staviti ispod odjeće?«

Arib odmahne glavom, pa se *kajna* uputi u stražnji dio šatora. Ondje, na drvenim postoljima, držali su škrinje sa šarenim tkaninama te sa sitnicama i krpicama. Odvezala je jedan svežanj i stala prekapati po njemu. Napokon se vratila s malo vate i s čistim krpama.

»Promijeni smotuljak čim se natopi. To će trajati samo nekoliko dana i tada će samo prestati.« Teodora ju je zamišljeno promatrala. »Uбудуće će biti još teže sakriti tko si.«

»Ne znam da li ću to vječno htjeti kriti«, odgovori Arib. Zahvalno se povukla u ženski dio šatora odijeljen čilimima, pa brzo smotuljkom podložila rublje. Zatim je odmaknula čilim i prišla vatri. »Ako netko vidi kako me Roni ljubi, ionako će se saznati«, reče usput, te poluspuštenih vjeda dobaci Teodori pogled čekajući odgovor.

»Otkrio je da si preodjevena u muškarca?« *Kajna* je uhvati za ruku. »Što se dogodilo?« Odjednom joj je glas postao oštar.

»Prozreo me, ali neće nas odati. Obećao mi je.« Prožeo ju je neobuzdan ushit.

»Slušaj!« Teodora pogleda oko sebe, ali bile su same. »Moramo biti opreznije nego ikada prije. Baran kaže da se u najnovije vrijeme *Barid* mota po brdima.«

Arib prkosno slegne ramenima.

»Kalifovi tajni uhode!« naglasi *kajna*. »Znaš li što to znači?«

Arib protiv volje potvrdi glavom. Putem je stalno slušala o strašnim uhodama Haruna al-Rašida. Te bi uhode u trenu iznikle niotkuda i isto tako ponovno nestale. Poruke su prenosili golubovima pismonošama koji su bili brži od jahača. Tako je vijest o sudbini Barmakida, sjetila se, stigla i do *ajšina*.

Teodora ju je prisilila da je pogleda. »Ti znaš da čast tvoje obitelji ovisi o tvojoj netaknutosti.« Čvrsto, do bola, uhvatila je Arib za bradu. »Jesi li s Ronijem radila nešto više od poljupca?«

Njezin zapovjednički ton razljutio je Arib. »A zašto ne bih? Da, čast!« Skočila je. »To je predivna izlika da mi se nešto zabrani ne spominjući razlog! No, ako sam doista tako visoka roda, zašto bih dopustila jednoj robinji da se tutorski odnosi prema meni?«

»Zato što robinja vodi brigu o tvojoj časti više od tebe«, mirno odgovori *kajna*. Arib poleti prema njoj i zamahne da je udari. No Teodora čvrsto uhvati njezinu ruku te je zgrabi i za drugu. »Ako su tvoje ruke brže od jezika«, reče i nasmije se, »loše ćeš proći kao *kajna*.«

Arib je obuzela žarka želja da joj iščupa jezik. Njezino je lice zacijelo ponešto od toga i pokazalo, jer se Teodora ponovno nasmijala i rekla: »Ma nemoj me tako gledati, *Širbacce*, kao da me želiš ubiti!«

»Ne zovi me *Širbacce*!« oštro odvrati Arib. »Nisam više dijete!«

»Kako hoćeš. Doista si odrasla«, reče Teodora usmjerivši razgovor na drugu temu. Usne su joj podrhtavale, a oči čudno zaiskrile kad je nastavila: »Imaš pravo. Može se uživati u radostima ljubavi, a da pritom ne ugroziš djevičanstvo.«

»Što to znači?« Arib spusti ruke, ali u njezin oštri ton umiješala se znatiželja.

»Mislila sam da odavno znaš. Napokon, to spada u svijet jedne *kajne* u kojem se ljudi razlikuju od životinja«, reče Teodora ne trepnuvši okom.

»Zbog govora?« nepovjerljivo upita Arib.

»Govoriti može svaka papiga«, odgovori Teodora podcjenjivački. »Mislim na muziku... i na žensku strast.«

Arib osjeti kako joj krv navire u lice. Razoružana, zagleda se u *kajnu*.

»To sam i mislila«, reče Teodora i nasmiješi se. »Još ti nitko nije rekao da takvo što uopće postoji, nije li tako?« Zastala je da bi joj riječi mogle proizvesti željeni učinak. »Prisegni da ćeš sačuvati djevičanstvo, a ja ću ti odati što smiješ Roniju dopustiti.«

Znatiželja je nadvladala. »Onda dobro«, pristane Arib oklijevajući. »Obećavam.«

Kad je poslije nekog vremena izišla iz šatora, činilo joj se da je zavodljivija od rajske *kurije*. Pjevušila je i njihala bokovima, kako je to vidjela kod Teodore. Arib, pjevačica, pomislila je. Roni će razrogačiti oči!

»Hej, Ahmade!« vikne Farzin koji je upravo izišao iz susjednog šatora. »Što ti je, njišeš guzicom kao djevojka!«

Arib se zajapuri. »Čuvaj se«, otpovrgne ona, »da ti ne začepim gubicu hrpom devina dreka!«

Sljedećih nekoliko večeri, dok su ljudi sjedili oko vatre i slušali svirku, Arib je razmišljala o Teodorinim riječima. Čim bi je Roni pogledao, zažarila bi se u licu i brzo usmjerila pogled na pjevača. Sviračeva frula, sad otušna kao i trstika od koje je napravljena, rijetko bi ushitila Arib. Kradomice je pogledala Ronija.

»Pjesma o Delali i Azadu«, reče tiho kao da je to očekivao. »Oni su se voljeli, ali njihovi roditelji branili su im brak.«

Arib je zbunjivao njegov pogled. Roni joj je sjedio posve blizu, pa je osjećala njegovu toplinu.

»Što ti je?« šapne on i pogladi joj ruku. »Prsti su ti vrući.«

»Ne govori gluposti!« odvrati ona oštro i povuče ruku odmaknuvši se od njega. On je začuđeno pogleda, i ona osjeti lupanje srca do vrata. Osjećala se kao da ju je netko uhvatio u nečem zabranjenom. »Umorna sam«, reče ona i digne se. »Idem spavati.«

Sva zbunjena, otrčala je prema udaljenijim šatorima. Zaustavila se ispred Baranova. Maloprije nije bio uz vatru, samo Zozan, vidjela je samo Zozan, njegovu ženu. Priče koje bi im Baran pričao nisu ih nikada uznemirile, primjere o kovaču Kavi, jakom poput medvjeda, koji nije imao baš nikakve veze s ljubavlju, pa je stoga otišao da ubije neman koja se hranila mozgovima novorođenčadi. Takva bi priča upravo sada bila ona prava, pomislila je Arib i razmaknula životinjsku kožu na ulazu u šator.

Unutra je bilo mračno, samo je iza čilima, koji su odjeljivali ženski dio šatora, gorjelo slabo svjetlo. Čuo se nekakav šum. Arib je promotrila prostoriju i odmaknula jedan čilim.

Na razbacanoj postelji ležala je Teodora, a Baran između njezinih bedara. Njihova gola tijela gibala su se u strastvenom ritmu, priljubljena jedno uz drugo ispod vunene prostirke. Baranova koža bila je prekrivena kapljicama znoja. Teško dišući, tražio je usnama bradavice njezinih dojki, koje su pod dodirom potamnjele i ispupčile se. Teodora je hvatala dah i disala isprekidano. Jednom rukom grčevito je stiskala jastuk, a drugom ga je držala oko zatiljka. Izvijala se ispod njega u divljoj strasti, a kosa joj se rasprostrela preko crvenog *gabbha* poput svjetlucava zlatnog vela.

Arib je bilo vruće, nedostajalo joj je zraka. Teodora je odjednom otvorila oči i prepoznala je. Baran nije ništa opazio. Podbočio se na obje ruke. Čilim je spuznuo s njegove preplanule kože i otkrio snažnu igru mišića na leđima i

slabinama. Dahtao je, a Arib se činilo da samo životinja može ispuštati takve glasove. A ipak, to ju je neobično uzbuđivalo.

Teodora ju je još gledala. Djevojka se brzo okrenula i izišla iz šatora. Baran je kriknuo iza nje.

Arib je uvučene glave posrtala kroz selo. Ondje gdje ju je Teodora obično podučavala, srušila se na zemlju. Polako je prešla rukom preko zažarena lica. Zatim je otkinute grančicu i nemirnim pokretima počela njome crtati šahovsku ploču na zemlji. Nije znala koliko je ondje sjedila. U jednom trenutku približili su joj se tihi koraci, i Teodora se spustila do nje.

»Nisam htjela«, reče Arib gledajući u stranu. Krv joj ponovno navre u lice kad je pomislila što je maloprijašnja slika izazvala u njoj.

Teodora se tiho nasmije. »Bilo bi zgodno da si došla malo kasnije. No, mogla je umjesto tebe doći Zozan.«

Arib se odvažila na pogled sa strane. U tami je razabrala *kajninu* raskuštranu plavu kosu. Činilo joj se da se ona srami više od Teodore.

»Baran nam je mnogo pomogao«, reče *kajna*, ali Arib je naslutila da to nije sve. Već odavno nije vidjela Teodoru tako sretnu.

»Hoćeš li se udati za njega?« upita Arib.

Teodora sredi kosu smješkajući se. »Tko zna? On sebi može priuštiti drugu ženu, a ovdje nas Hajdar neće tražiti.«

Ista je pomisao i Arib pala na um. No, kada je Teodora spomenula *afšina*, odjednom se ponovno sjetila riječi onoga mladića iz Reja. »Čula sam da su se Barmakidi odmetnuli od islama. Misliš li da je to istina?« upita zapinjući.

»Preci tvoje obitelji bili su budistički redovnici«, objasni *kajna*, ali se činilo da je to ne zabrinjava. »U davno doba osnovali su u Balhu samostan *Nova vikara*. Njihov se predstojnik zvao *Barmak*, pa odatle ime tvoje obitelji.«

»Parvane je imala Budu u kuhinji«, pripomene Arib.

»To ništa ne znači.« Teodora odmahne rukom i počne iznova plesti svoje pletenice. »Okrivljavanje za otpadništvo vrlo je omiljeno kad se žele riješiti nekoga tko nije ništa zgriješio.« Ona se odjednom zahihće. »No, kad bi to i bila istina, ni Hajdar nije najneporočniji vitez pravovjerja. Nije ni obrezan.«

»On nije što?« Arib se trgne i preneraženo poskoči. »Odakle znaš da *afšin* nije obrezan?« Napokon, nije se obrezivao dio tijela koji je mogao vidjeti cijeli svijet. Iznenada joj sine da ga je *kajna* uvijek spominjala imenom Hajdar. »To nije istina!« Glas joj je otkazao.

»Pa nisam mogla ni slutiti što će on učiniti!« ljutito odvratila Teodora, a zatim nastavi tišim glasom: »Drugi muškarci... to je bila samo trgovina. No s

Hajdarom je bilo drukčije. Bio je strastven i pobudio je u meni osjećaj da mu značim više od ugodne zabave.«

»A ja sam ti vjerovala!« zdvojno zajaukne Arib. Gotovo je poludjela od pomisli da je Teodora s njezinim smrtnim neprijateljem činila isto što i maloprije s Baranom. »Prokleta kurvo!«

»Misli što hoćeš, ali ne čini gluposti!« oštro joj uzvratila Teodora. »Poznajem Hajdara. Ne odustaje, ako nešto hoće. Poznat je po tome što nadasve temeljito izvršava zapovijedi. Tebi prijeti opasnost samo od tvoje strasti«, upozori je ona i objema rukama uhvati Aribino lice. »Samo te ona može odati. Hajdar, nedvojbeno, nije odustao od svoje potrage. I potpuno je svejedno što je njega i mene nekoć povezivalo. Ako nas pronađe, obje će nas ubiti.«

Arib ju je netremice gledala. Odjednom se osjećala strahovito sama i potpuno zdvojna.

»Vjeruj mi«, tiho reče Teodora.

»Da ti vjerujem?« vikne Arib. »Ženi koja se podala mojem smrtnom neprijatelju? Tko zna, možda nije slučajno što se *afšin* uvijek pojavi ondje kamo smo pobjegle!«

Teodora je ostala bez riječi. »Nepravedna si i to znaš«, napokon izusti tihim glasom.

Arib je više nije mogla gledati. Htjela je otrčati natrag u selo, ali *kajna* ju je čvrsto držala. Izvan sebe od bijesa, Arib se oslobodi i svom snagom je pljusne. Teodora ju je gledala bez riječi, a zatim se naglo okrenula. Nakon nekoliko koraka obrisi njezina vitkog tijela rasplinuli su se u tami.

»Žao mi je, oprosti«, tiho promuća Arib. Suze su joj se slijevale licem. Spustila se na zemlju. Osjećala se tako osamljenom kao nikada u životu. »Žao mi je, oprosti«, ponovila, ali Teodora se nije okrenula.

Kada se Arib poslije vratila, Teodora je već ležala u ženskom dijelu šatora. Izbjegavala ju je i sljedećih nekoliko dana. Arib je smatrala da ju je *kajna* iznevjerila. Odjahala bi s Ronijem da čuvaju stoku, ali nije bila usredotočena na taj posao. Na pašnjaku nije bilo gotovo ni jednog drveta. Bila je to zelena površina ispod tamnih vrhunaca, puna cvijeća. Arib je uhvatila jednu ovcu i čvrsto je držala dok ju je Roni muzao. Njegovi su prsti jednakomjerno i blago povlačili vime. Zvuči mlaza koji je štrcao u muzlicu postao joj je poznat i zavoljela ga je. Ubrzo su se napunile sve posude. Roni je Arib pružio jednu i pozvao drugog pastira. Odvezala je konop da oslobodi ovcu. Zatim je željno zagrabila još toplo mlijeko. Prsti su im se dotaknuli, i on joj se nasmiješio. Arib je stidljivo izbjegavala njegov pogled. Pritom je opazila nekakvo kretanje u stadu.

Približavao im se jedan jahač probijajući se između ovaca koje su se htjele razbježati. Bio je mlad i snažan, a lice ispod crnog turbana preplanulo od sunca. Njegov podstavljeni tamni kaftan lepršao je na vjetru. Jahao je na velikom, izdržljivom arapskom konju i bio opasan mačem i bodežem. Arib je razmijenila pogled s Ronijem. Samo malobrojni putnici usudili bi se uputiti sami u brda, bez obzira na to kako dobro bili naoružani. »*Selam*«, pozdravi neznanac. »Je li se vaše pleme utaborilo ovdje u blizini?«

Arib je pažljivo promatrala njegovu prtljagu. Imao je kožnatu plošku koja je pobudila njezinu radoznalost. Iza sedla bilo je nešto privezano na drugi kaftan, vjerojatno njegovo rublje. Na drugoj strani, koju ona nije vidjela, činilo se da još nešto visi.

Roni je upro prst prema zapadu. »Nekoliko milja dalje naći ćete naše šatore. Recite kanu da vas šalje Roni. Gost nam je uvijek dobrodošao.«

Neznanac je zahvalio i podbo konja. Kad ga je okrenuo, Arib je opazila malenu krletku s druge strane sedla.

U njoj se kretalo nešto bijelo. Trgnula se kad je shvatila što je unutra. Bio je to golub.

Arib je gledala za muškarcem dok se njegov lik gubio niz obronak. Ruke su joj drhtale. Bjelkasto ovčje mlijeko štrcmulo je u travu, i ona ispusti pliticu. Roni je podigne. »Što ti je?«

»Jesi li vidio goluba pokraj njegova sedla?« tiho upita Arib. »Bio je to golub pismoša.«

Roni ju je gledao s nerazumijevanjem.

»To je čovjek iz *Barida*«, šapne Arib, »Kalifove tajne policije.«

»Jesi li sigurna?« Roni je na trenutak pogledao za neznancem. Činilo se da razmišlja. »Ostani u našoj blizini«, reče zatim. »Jednog dječaka samog pogledat će možda pažljivije, ali u skupini nećeš mu upasti u oči.«

Dugo su ostali na pašnjaku i vratili se tek navečer. Ronijeva majka, žena na kojoj je vrijeme već ostavilo traga, donijela im je *dug* i lepinje. Arib je žudno ispijala tekući jogurt. Dok je pila, pogledom je tražila neznanca. Među kurdsim kaftanima živih boja isticala se njegova tamna odjeća. Teodoru nije nigdje vidjela.

Približavala se večer, i razgovor je bio sve življi. Ogrnuti ćilimima, sjedili su oko vatre, i muškarci su pričali istinite i izmišljene priče. Po stoti put stari je Azad duhovito pričao o svojim junačkim pothvatima u ratu protiv Arapa. Kvirgavim rukama naglašavao je te pustolovine velikim gestama. Jednolično pjevušeći pjesnik-pjevač recitirao je te legende sve dok brda nisu malo-pomalo nestala u tami. Arib se počela osjećati sigurnijom. Budući da ionako nitko nije očekivao od mladih da sudjeluju u razgovoru, stisnula se uz Ronija i slušala.

I neznanac je dao svoj doprinos razgovorima o neobičnim dogodovštinama sa svojih putovanja. Tako se jednom, pričao je, namjerio na jednu lijepu mladu ženu. Svakoga dana u isto vrijeme dolazila je na tržnicu, a zatim uvijek nestajala u istom hanu. Jedanput je slijedio tajanstvenu ljepoticu. No, kakva li iznenađenja kad je skinula veo. Naime, na vidjelo je ispod vela izišao mladić! Zatim je taj slučaj prijavio kadiji, i on je presudio da se mladić izbatina s pedeset udaraca.

Kurdi su se glasno smijali udarajući se po bedrima. Sjedobradi kan cerio se od uha do uha bezubim ustima i dotočio neznancu *duga*.

»Ali, to nije ništa prema našem Ahmadu!« uplete se Farzin, ponosan što i on može nešto ispričati. Primakne se starijim muškarcima i upre prst u Arib. »Nedavno se njihao u bokovima kao djevojka! Trebali ste ga vidjeti!«

Arib se trgne. Nehotice se pokušala uvući u sebe i napola se sakrila iz Ronijevih leđa. »Budalo!« vikne Roni i odmahne rukom te baci ljusku od oraha u vatru.

Farzin nije popuštao. »Braniš ga, jer vas dvojica vječno nešto šurujete. Oblači li se katkada i u ženske haljine?« Sav se tresao od smijeha.

Arib opazi da je neznanac pozorno odmjerava pa se uplašila. Trudeći se da govori što muškijim glasom, Arib se obrati Farzinu: »Zar te nisam jučer izmlatio? Vjerojatno hoćeš još batina!« Oštrih crta lica, nalik na lovca, neznanac ju je netremice gledao. Dignula se, čupkala svoj šareni pojas i nestašno navukla

pustenu kapu na čelo. »Idem još jedanput pogledati ovcu koja se treba ojanjiti. A onaj tamo sjest će naposljetku do ovna i čekati da dobije mlade.«

Muškarci su se nasmijali, a Farzin nakreveljio.

Arib se udaljila naglašeno mirnih koraka. Roni je gledao za njom, ali je ostao sjediti. Prošla je kroz logor i stigla na pašnjak. Tiho je mamila ovcu, ali životinja se nije približavala. Arib je čula korake iza sebe i polako se okrenula.

»Imaš oštar jezik, sinko«, reče neznanac. Njegov se vitki lik gotovo gubio u tami. Tamo gdje je brada pokrivala njegovo lice nije se razabiralo ništa osim crnila. »Pomalo preoštar za glupoga nomadskog dječaka.«

Arib je bila sretna što je mračno. »Glupana ima i u najraskošnijim palačama«, reče ona spuštenu glasu. »A oštarih jezika i u najsiromašnijim šatorima.«

»Čini mi se da se razumiješ u raskošne palače.« Samo su tihi noćni šumovi prekidali tišinu - hujanje vjetra, tužan zov neke životinje. Arib se htjela okrenuti, ali je neznanac uhvati za ruku. Ostala je stajati kao oduzeta. »Moraš znati da sam još prije nekoliko godina bio vojnik«, reče on.

Pokušavala se otrgnuti.

»Stani!« zapovjedi neznanac. »Bio sam u postrojbi koja je tražila jednu djevojčicu. Ona je preko noći nestala iz Reja. Posljednji trag vodio je u neko kurdsko pleme.« Privukao ju je k sebi da je pomnije promotri. Njegove su pro-dorne oči preletjele njezinim licem, okretno poput čigre.

Aribino srce počelo je divljati, pa joj se smučilo. S mukom se svladala i tobože ravnodušno upitala: »I... jeste li je našli?«

Neznanac je ostao mrtav hladan. »Nismo. U to vrijeme se mislilo da je mrtva. Sada sam na putu za Rakku, kalifu. No moj prijašnji satnik zamolio me je da dobro otvorim oči dok jašem kroz kurdski kraj.«

»U našim legendama vrvi *divima* koji takve djevojčice otimaju i odvođe u svoje sablasne dvorce«, primijeti Arib. Unatoč strahu, trudila se da govori drskim tonom. »Jeste li ondje provjerili?«

Kutovi njegovih usta neznatno se razvuku. »Moj zapovjednik baš ne vjeruje u duhove i dive.«

Arib se otrgne. »Moram pogledati što mi radi brat. Stalno izvodi ludorije.« Otrčala je što je brže mogla. Ponovno se začuo zov divlje životinje u noći kao da ju je htjela upozoriti. Kad je htjela odmaknuti kožu s ulaza u kanov šator, netko ju je zgrabio za ruku.

7

Teodora stavi prst na usta i povuče je malo iza šatora. Arib brizne u tihi plač i grčevito se uhvati za nju. »Jako mi je žao. Molim te, oprosti mi!« preklinjala ju je.

»Nemamo sada vremena za to«, šapne *kajna*. »Što je htio taj čovjek?«

Arib joj je ispričala o neobičnom razgovoru. »On je u *Baridu*. *Afšin* nije nikada prekinuo potragu za mnom!« procijedi ona. »Ali, zašto? Pa što sam mu učinila?«

Teodora zausti, ali tada zastane i odgurne Arib kako bi joj pogledala u oči. »Neznanac te je prepoznao. Pitanje je vremena kada će ovamo doći vojnici.« Ona se ogleda i pogladi Arib po kosi. »Moramo otići odavde. Bilo kamo odakle možemo preko granice u Bizant. Samo ondje bit ćeš na sigurnom. Odjahat ćemo još noćas.«

»Ne!« Arib se otrgne i pogleda je. »To... to bi bilo samo na kratko vrijeme, nije li tako?« upita dok joj je glas zapinjao u grlu. Vjetar je puhao oko šatora obilazeći ga poput gladne zvijeri i hladio ih po zatiljku.

Teodora odmahne glavom. »Preopasno je.«

»Ali, moj život je ovdje!« poviče Arib tako glasno da se *kajna* trgnula. »A i tvoj«, doda tiše.

Teodrine su oči uznemireno lutale logorom.

»Ja ne idem nikamo!« ustvrdoglavi se Arib. »Pa makar *afšin* nahuškao cijelu Harun al-Rašidovu vojsku na mene! Kurdi će nas braniti!«

»Kad bi i htjeli, bilo bi to bezizgledno«, reče *kajna* kruto. »Nomadsko pleme koje se digne protiv kalifa bilo bi pobijeno poput stada ovaca.«

»Ne bismo li ipak od Haruna al-Rašida...«

»Ne!«

»Ali, ja ne želim otići od Ronija«, šapne Arib zdvojno.

Teodora ju je htjela zagrliti. »Zaboravit ćeš ga, a i on će tebe zaboraviti.«

Arib je odgurne. »Što ti znaš o tome?« ljutito je upita. »Podaješ se muškarcima kad hoćeš da nešto učine za tebe. To ti nikada ne shvaćaš ozbiljno!«

Teodora je šutjela. »Varaš se, Arib«, reče napokon. »Nekoć sam to shvaćala ozbiljno. S drugima je to bila dužnost ili zahvalnost, ali ne i s njim.« Njezin je glas izgubio čvrstoću. »Njegova je ljubav bila bezgranična kao i njegova mržnja. Što god sam ti govorila o strasti, ona nije ništa u usporedbi s onim što sam osjećala u njegovu zagrljaju. Kao da su nestajale granice moje duše. Bila sam

uvjerena kako bih prije prestala disati nego njega ljubiti.« Ona pogleda Arib. »Sve do trenutka kad je tvojem ocu zabio mač u prsa.«

Arib još nikada nije čula *kajnu* da tako govori o muškarcu. Nakon svih tih godina njezin je glas još drhtao.

»Prema tome, nemoj mi ništa govoriti o ljubavi sve dok ti je taj osjećaj nepoznat!« reče Teodora iznenada oštrim glasom. Odvukla je Arib pod šatorske motke. »Znaš li što bi se dogodilo tvojem Roniju kad bi te pokušao obraniti? Odvukli bi ga u Bagdad kao veleizdajnika. Ondje bi mu odrubili glavu, a dijelove njegova tijela izložili pred gradskim vratima!« Arib ju je zaprepašteno gledala, ali Teodora joj nije dala vremena za razmišljanje. »Eno, pogledaj!« zapovjedi djevojci i odgura je onamo gdje su stajali konji. »Vidiš li? Znaš li što to znači?«

Odvukla je Arib do strančeve prtljage koja je stajala pokraj njegova konja iza šatora. Velika je životinja zafrktala i prebacila težinu sjedne noge na drugu dok je Arib posrtala mimo nje. Prepoznala je kavez goluba pismoše. Zatim joj je zastao dah.

Kavez je bio prazan.

»Muškarci će ubrzo poći na počinak«, šapne Teodora. »Razgovaraj s Ronijem, neka nam pripremi dva konja. Čim svi zaspu, dođi ovamo. «Zastala je, a zatim nastavila tihim glasom: »I moj je život ovdje, Arib. No druge mogućnosti nema.«

Roni se uplašio kad mu je Arib sve ispričala i zamolila ga za pomoć, ali je odmah sve shvatio. Arib se uputila u šator, a on je nestao i ubrzo se vratio. Kao i svake večeri, legao je do nje i njihove su se ruke dotaknule. Aribini prsti čvrsto su obuhvatili Ronijeve, a tihe suze slijevale su joj se licem. Odjenom je na obrazu osjetila njegovu ruku. Nježno ju je pogladio i poljubio. Arib je sklopila oči dok joj je srce lupalo u ritmu divljeg plesa. Htjela se priljubiti uz njega, ali on joj nije dopustio.

»Neću te zaboraviti«, šapne ona. »Nikada!« Arib je željela da je dotiče po cijelom tijelu. Očajnički ga je ljubila i osjećala kako njegovo tijelo drhti. Nagnula se preko njega.

Roni je naglo odgurne i uspravi se. »Vrijeme je!« šapne. Arib je pokušala pročitati njegovo lice u tami. Je li nešto pogriješila? On se digne i pomogne joj da ustane. Zbunjeno je posrtala za njim iz šatora.

Teodora ju je već čekala kod konja. »Požuri!«

»Leći ću na tvoje mjesto«, reče Roni djevojci. Na svje-žem noćnom zraku činio se pribranijim. »A sutra ću reći da se jedan konj izgubio i da ga ti tražiš.« Zbunjeno se smješкао. »Pa to je donekle i tačno.«

Arib ga zagrli i čvrsto se privine uz njega. No Teodora im nije dala vremena za nježnosti. Skočila je na neosedlana konja i podbola ga. Arib je uzjašila drugog konja. »Zbogom«, reče ona tiho i takne Ronijevu ruku.

Na trenutak ju je zadržao i čvrsto je stišćući pogledao ju je u oči. Zatim se otrgnuo i udario životinju po sapima. Arib je zgrabila uzde i odjahala za Teodorom.

»Samo pogledajte!« Wolfram von Aue uspravio se u sedlu i pokazao niz obronak, iako je bio tek ožujak, sunce je nemilosrdno peklo zasljepljujući mu oči naviknute na blaže svjetlo. Do skupine franačkih konjanika dopirao je između iskrivljenih borova tamni dim koji nije obećavao ništa dobro. Vitezovi su odmah isukali mačeve. Izak je potjera naprijed svoju mulu, a dogalopirao je i Lamprecht von Aue, Wolframov otac.

Njegova je prosijeda kosa lepršala na vjetru, a plavi se ogrtač napuhn timer. Obojica starijih muškaraca razmijenili su poglede.

Wolfram je znao da misle isto što i on te se oprezno osvrnuo. Stajali su na gorskom prijevoju usred bespuća u planinskom svijetu sjeverne Sirije. S obje strane strmo su se uzdizali blijedožuti obronci. Vjetar i vremenske prilike izbrusili su pješčenjak u bizarne oblike. Samo ponegdje vidjeli su se pastiri kako tjeraju mala stada koza kroz odronjeno kamenje, ali je zato u tom kraju Bogu za leđima vrvjelo od razbojničkih beduina.

Prošle su gotovo četiri godine otkako su krenuli iz Aachena. U Alpama im je iznenadna hladnoća odnijela tri tegleće životinje koje su pale na zaleđenim putovima, pa su ih morali usmrtiti. Uskim prijevojn timer prolazima brijali su ledeni vjetrovi. Bio je sretan kad su napokon stigli u sjevernotalijansku nizinu. No i ondje su sporo napredovali, jer su Langobardi, koji su ondje obitavali, bili nepouzdana podanici cara Karla. Nekoliko puta izaslanstvo se moralo braniti od prepada pohlepn timer plemenskih knezova. Prijelaz u Malu Aziju bio je buran. Lađa je škripala gore od čamca lađara Harona koji je, prema poganskom vjerovanju, prevezio duše u carstvo mrtvih. Činilo se da će se raspasti s naletom svakoga novog vala. Iznad njih su divlje jurili oblaci. Treštala su jedra, tisuću puta krpana, i jedva odolijevala nevremenu, a kiša im pljuštala po licu. Kada su u jednoj maloj bizantskoj bazilici napokon proslavili novu 807. godinu, Wolfram je odahnuo. No još ih je čekao najopasn timer dio putovanja - nemirni *Avazim*, pogranična provincija u južnom Taurusu.

Lamprecht von Aue dao je franačkom izaslanstvu znak da čeka. On, Wolfram i Izak polako su potjerali svoje zaplašene životinje niz padinu. Kržljavi borovi potezali su ih za ogrtače i vukli im pokrivače ispod sedla. Lamprecht je zauzdao konja. Njegove usne ispod dugih brkova ostale su nepokretne, ali se ipak prekrižio. Wolframova desnica u rukavici čvršće je uhvatila uzde.

Iz dogorjelih ruševina imanja još se pušilo. Strvine spaljenih životinja ležale su ispod razvalina. Crni tragovi prolazili su okrećenim zidovima, pougljenjene su se grede optužujuće dizale prema mliječnobijelom nebu, a nad ruševine se nadvio prodoran smrad dima i mrtva mesa.

»To se dogodilo tek sinoć«, reče Lamprecht promuklim glasom.

»Vjerojatno pobunjeničko pleme«, odvrati Izak i pogleda preko ramena prema mjestu gdje su čekali ostali pripadnici skupine. »Pomolite se da to nije zadesilo samostan u kojem smo kanili prenoćiti. Zahvalit ću Bogu ako stignemo u provinciju Džaziru.«

Okrenuli su konje i odjahali natrag uz padinu. Izak je požurio ljude. Neprekidno je gledao obronke čas desno čas lijevo na zavojitu putu preko gorskog prijevoja. Wolframov je konj kasao pokraj prijateljeve mule.

»Harun al-Rašid nije žalio truda da zaštiti svoje podanike i ovdje na sjeveru«, odgovori Izak na njegovo neizgovoreno pitanje. »No ne uspijeva uvijek.«

»Ovdje žive gotovo sami kršćani, zar ne?«

»Svaki vjernik može, ako plaća porez, štovati svojeg boga«, reče starac. »Čak među kalifovim savjetnicima ima kršćana i Židova.«

»Car Karlo obično govori da su pouzdana samo ona pokorena plemena koja prihvate našu vjeru.«

»No bolje zadovoljni podanici koji plaćaju porez nego nezadovoljni koji se bune, ne mislite li i vi tako?« odvrati Izak. Međutim, on kao da ga nije slušao. »Promijenili ste se otkako smo otišli iz Aachena«, promijeni on temu. »Nadmašili ste sva očekivanja koje je car Karlo polagao u vas. Ipak, strast vas još nije napustila.«

Wolfram je zlovoljno gledao naprijed, onamo gdje je cesta zavijala. Brda s obje strane stisnula su se ostavljajući samo uzak procjep kroz koji su mogla usporedno jahati jedva tri konja. Njegov je prijatelj imao pravo, mnogo više nego što je bio svjestan. No što bi pomoglo da se o tome govori?

»Vaš je otac zabrinut, a i ja sam«, oprezno nastavi Izak. »Katkada ste turobno raspoloženi, kao da nešto skrivate.«

»Je li vas otac molio da me preslušate?« hladno odvrati Wolfram ne gledajući ga.

Izak je to zanijekao. Pričekao je trenutak, a zatim upitao: »Što tražite, Wolframe?«

Mladi vitez nije odgovorio. Jahali su šuteći između velebnih visova. Iza njih klanac se širio u prostranu dolinu. Obronci su ustupili mjesto tamnozelenim borovim šumama i vinogradima na kamenitom tlu. Niski tornjevi od lomljenog

kamena ugnijezdili su se u divljem krajoliku, a izdaleka su se razabirali nadstvođeni prozori sa svojim stupovima.

»Je li to samostan o kojem ste govorili?« upita Wolfram.

Izak se uspravi u sedlu i glasno odahne. »Bog je svemoguć!«

Bizantski samostan nije se doimao posebno velikim kada su prošli kroz vrata. Iza obrambenog zida otvaralo se dvorište a oko njega grupirale su se gostinska kuća, staje i gostionica. U crkvu od lomljenog kamena, koja je bila središte samostanskog kompleksa, moglo se ući odande, ali i iz enklave odostraga. Vladala je upadljiva užurbanost - konje su vodili konjušari koji su jedan drugomu dovikivali zapovijedi, a zaprežna kola s voćem i povrćem drndala su po pločniku kao da se pripremaju za opsadu. Wolfram je razabrao punašna redovnika koji je s mukom nosio vrč vina i zastajkivao bolna izraza lica i hvatajući se za leđa. No ratnici su prije svega privlačili njegovu pozornost, a bilo ih je posvuda. Njihove neobične pancirne košulje doimale su se gipkima kao da su od mekane tkanine, a ne od željeza. Neki su nosili blistave ljuskaste oklope kao da su skrojene iz zmajevine kože. Unatoč vrućini činili su se svježiji, dok se Wolfram već znojio ispod lagana mrežastog oklopa. Kacige u obliku lukovica svjetlucale su na suncu, a sa svakim korakom zveckali su tanki, savijeni mačevi.

»Perzijski vojnici«, ustanovio je Izak odahnuvši. »Idućih dana ovdje neće biti prepada. Kalif vjerojatno želi kazniti buntovne beduine.«

Te večeri Wolfram je stajao na obrambenim zidinama samostana. U stijeni ispod njega raslo je žuto cvijeće, a sunce na zalazu obasjavalo je gole obronke crvenkastim svjetlom. Šumarak datulja vijugao je poput tamnozelenih zmija nizbrdo gdje se u daljini mogla naslutiti zastrašujuća sirijska pustinja. Prostranstvo je očaravalo mladog viteza od samog početka. Stoga je shvatio zašto su biblijski proroci susretali Boga u toj pustoši. Pustinja je bila i Bog i davao.

»To je nemilosrdna zemlja.« Izak je nečujno stao iza njega. »Moćna, ali i poštena.«

Wolfram se nije okrenuo prema njemu. Većernji povjetarac hladio mu je lice i ugodno puhao kroz njegov lagani plavi, laneni haljetak. »Imali ste pravo danas u podne«, prizna tihim glasom. »Ni sam ne mogu reći što tražim. Samo znam da to još nisam našao.« Sjena se nadvila nad dolinu kad je užareno sunce nestalo iza brežuljaka. »Moći ću se manje nego ikad uklopiti u *Ordo*«, brzo doda.

»Strast, ponos i nepokolebljivost nisu mane«, odgovori Izak. Naslonio se pokraj Wolframa na prsobran. »Budete li znali pravilno primijeniti svoje

darovitosti, one se mogu pretvoriti u vrline. Vi želite strastveno ljubiti, Wolframe, ali to nije zlo. Vi ste vitez.«

Mladi Franak zagledao se ravno ispred sebe. Boja neba prešla je sa žarke crvene u tamnoljubičastu. »Možda. No to nema veze s carom Karlom i s Crkvom, a najmanje s mojom zaručnicom«, odgovori Wolfram. »Ni sa čime što *Ordo* predviđa za mene.«

»Pa, još možemo malo odgađati«, lukavo primijeti Izak. »Razgovarao sam sa zapovjednikom vojnika. Harana al-Rašida muči nekakva želučana bolest. Može potrajati dok dobijemo dozvolu za ulazak u Rakku. Dotad ćemo ostati ovdje.«

Wolfram nije ništa odgovorio, ali je okrenuo glavu prema prijatelju. Oko njegovih usana lebdio je osmijeh koji je bilo teško protumačiti.

»Samo me jedno zabrinjava.« Posljednji tračak ljubičastog svjetla isklesao je u noći Izakov rimski profil. Izak se doimao ozbiljno kada je rekao: »Vi ste sposobni za snažnu ljubav. A što ako vas ona jednoga dana razočara?«

Malo iznad samostana bilo je malo seosko imanje. Skroman pravokutnik obrubljiva su staja, glavna zgrada i sjenik. Otkako su se vojnici smjestili u samostanu, drvena, grubo izrezbarena vrata bila su danju otvorena.

Koze i ovce slobodno su lunjale uokolo. Na suhozidima oko škrtih polja sunčali su se gušteri. Iza njih počinjao je krajolik Taurusa obrastao samo niskom makijom.

S jednostavnom smeđom maramom na glavi, Teodora je gledala prema sjeveru. »Granica je udaljena samo nekoliko milja. Vjerojatno ćemo ubrzo naći povjerljiva čovjeka koji će nas prebaciti.«

Djevojke su sjedile pred otvorenim vratima naslonjene na okrečeni zid. Iza jedne uzvisine mogle su vidjeti okrugle tornjeve samostana. Čule su kako se seljanka svađa s jednim djetetom.

»Dok smo stajale na cesti u Horasanu, nisam ni pomislila da ćemo uspjeti«, nastavi *kajna*. »Ne bih se ni u snu nadala da ću se jednoga dana vratiti u Grčku kao slobodna žena.«

Prošli su mjeseci otkako su se dale u bijeg iz Ronijeva plemena. Na seoskom imanju u *Avasimu*, pograničnoj provinciji, našle su nesigurno utočište koje je bilo opasno blizu Harun al-Rašidova sjedišta. Širio se glas kako se legendarni kalif gotovo i ne zadržava u Bagdadu i da boravi još samo u obližnjoj Rakki. Bio je, kako se pričalo, ogorčen zbog lošeg zraka i močvara, pa je za svoje prebivalište odabrao to mjesto na gornjem toku Eufrata. Je li mu već dodijalo što više nije siguran na svojim noćnim jahaćim izletima u vlastitom glavnom gradu? Ovdje izvori i osvježavajući vjetrovi gorja Taurus nisu bili daleko. A ni posljednja Bar-makidkinja, ali to će on, *inšallah* - bude li Božja volja - otkriti tek onda kada ona doslovce nestane iza sedam brda. Arib je zatrepkala očima gledajući srebrnasto lišće jedne masline. »Gotovo ne mogu zamisliti kako izgleda život na sigurnom - bez *aḫšina* za vratom i *Barida* za petama.«

Teodora je uplašeno pogleda, a zatim se nasmije. »Zahvalit ću svetoj majci Mariji kada te više ne budem morala čuvati!«

Arib upre prst u amulet što ga je *kajna* još nosila. »Vjeruješ li da nas je ona dovela ovamo? To je iz Grčke, zar ne? Izgleda poput ikone u kapeli dolje kod samostana.«

Teodora je potvrdila oklijevajući. Ona brzo spremi stakleni predmet, dug poput prsta, pod košulju. Arib se zagledala u okrugle tornjeve. »Jesu li samostani u Bizantu kao ovi?«

Kajna skine maramu da splete kosu u pletenice. »Vjerojatno. Ja sam, doduše, Grkinja, ali nisam nikada vidjela domovinu svojih roditelja. Tvoja kosa raste nevjerojatno brzo«, reče ona i pokaže na Aribine uvojke do ramena. »Da je ponovno ošišam?«

»Svi muškarci u Rakki imaju takvu kosu, kaže seljakov sin.« Arib se dignu. »Idem u borik. Tko zna hoću li još smjeti pjevati kad budemo na sigurnom - zatvorene u samostanu.«

Otrčala je nekoliko koraka na put koji se između kamenitih polja spuštao prema enklavi. Iza prvog zavoja lijevo odvajala se utabana staza. Vodila je kroz suhu makiju oko grebena jednog brežuljka, a zatim se strmo uspinjala. Arib je pošla tom stazom. Misli su joj odlutale u budućnost. Što joj je život žene mogao pružiti osim skučenosti i prisile? Zasigurno joj nitko više neće dopustiti da galopira ljetnim pašnjacima ili razmjenjuje tajne poljupce. Arib je bez daha prošla kroz šumarak na osojnoj strani obronka i stigla na malu čistinu.

»*Ja lajli...*« Arib je dala oduška svojem pjevanju pa je u trenu zaboravila svoje brige. Sklopila je oči kao pod nježnim dodirom. Osjećala je kako joj dah blaženstva prolazi cijelim tijelom. Prepustila se ritmu, a zvuk pjesme prožimao joj je cijelo tijelo. Ostala je u čeznutljivom tonalitetu i predala se beskrajnom uzbuđenju.

Odjednom je zafrktao konj. Progutala je posljednji ton i širom otvorila oči.

Na rubu čistine, samo nekoliko koraka od nje, stajao je neki muškarac. Smeđi konj što ga je držao za labave uzde počeo je pasti - čovjek je zacijelo tek sjahao. Njegov je haljetak bio crn - u boji abasidskih kalifa.

Arib se brzo okrenula i otrčala. On joj je doviknuo nešto što nije razumjela, a tada osjetila da ju je zgrabio za rukav. Okrenula se kriknuvši. Izbjegao je njezin udarac nogom i posrnuo. Srušio ju je, pa je potrbuške pala na njegova prsa. Pod rukama je osjetila njegov dah. Ispod gruba lana njegovo je tijelo bilo toplo i zračilo prijetećom snagom.

Iznenada ju je odbacio na leđa kao da nije teža od pera. Uplašeno je kriknula i stala ga udarati nogama. Čovjek je ispustio prigušen glas. Arib je osjetila na sebi njegovu težinu, a on se skvrčio hvatajući dah. No tada ju je zgrabio za ručne zglobove i čvrsto ih pritisnuo uz glavu. Uzalud ga je pokušavala udariti, pa je okrenula glavu i ugrizla ga.

»*Firfluohhan!*« procijedio je zadihano iskrivljena lica. Arib je ustuknula. Nije još nikada čula taj jezik. Tada je opazila da njegova odjeća nije crna nego

tamnoplava. Stranac, odjednom joj sine. »Me *eklepettou* eme - Ne boj me se«, izusti on na grčkom. »Oprosti ako sam te uplašio. Nisam te htio prekinuti.«

Duboko je uzdahnuo i izdahnuo, a napetost na njegovu licu popusti. Očito ga je maloprije udarila po osjetljivom mjestu, pomisli Arib i osjeti grižnju savjesti. Znatiželjno ga je pomnije pogledala. Njegove su oči bile tamnoplave poput čelika na kojemu svjetluca iskra. Htjela ih je izbjeći, ali ponovno ga je protiv volje pogledala. Njezin pokret kao da je mladića podsjetio da još leži na njoj. On se nakašlje i oslobodi je.

Arib se uspravila i uzmaknula u sjenu jednog bora.

Stranac je ostao stajati na doličnoj udaljenosti i otresao prašinu s odjeće. Krzno oko njegovih ramena i kožnata vrećica na pojasu pridavali su mu egzotičnu, grubu eleganciju. Ispod lanenog haljetka nije imao košulju. Zacijelo sam mu je poderala do pojasa, pomislila je Arib porumenjevši i nastojala odvratiti pogled od njegovih golih prsa.

»Dugujem ti svoje ime«, reče on i podigne rukav do mjesta na kojem se jasno raspoznao trag njezinih zubi. »Zovu me Wolfram von Aue.« To baš nije pomoglo Arib, jer to ime nije mogla svrstati ni u jedan jezik. Samo je mač na sedlu odavao njegov stalež - teško oružje bez ukrasa, koje je iz sjevernih zemalja doprlo sve do Azije. Barem nije bio jedan od kalifovih ljudi.

»Ja se zovem Arib. Arib al-Barm...« Ugrizla se za jezik. Je li poludjela kad mu je rekla kako se zove?

»Arib«, ponovi on i spusti rukav. Upre prst u obronak s kojeg su se vidjeli bizarni pješčenjački oblici gorja. »Zar nemaš nikoga da te štiti? U ovom kraju vrvri od beduina i drumskih razbojnika.«

Arib mu je mogla svašta ispričati o ološu zbog kojeg su putovi bili nesigurni. Teodora i ona tražile su i prečesto utočište u ruševnim sjenicima ili čak u jamama kad bi im se putovi ukrstili s pijanim skitnicama ili vojnicima pljačkašima. »Za jednog viteza prilično ste plašljivi, gospodine«, primijeti ona podsmješljivo, a zatim izazovno upita: »Zar je meni potrebna zaštita?«

On se nasmiješi i osloni ruku na stablo neposredno pokraj nje. U njegovu gipkom pokretu bilo je nečeg svojstvenog grabežljivoj životinji. No, tek kad je stao tik do nje, Arib je opazila kako je visok. Njegova tamnoplava kosa svjetlucala je crvenkastim sjajem. Bio je obrijan, ali iznad usana, na bradi i vratu imao je tamne sjene. U toj ljepoti bilo je nečeg nepredvidivog.

»Stanujete li dolje u samostanu?« upita Arib. Sjetila se da je nešto načula o vitezovima sa sjevera. Seljakov sin pronio je tu vijest kad je prošli put odnio daću u kozjem siru, kruhu i maslinama.

Wolfram von Aue potvrdi. »Ja sam član izaslanstva. Putujemo po nalogu Karla Velikoga, cara Svetoga Rimskog Carstva i vladara svih Franaka. Ja sam jedan od vitezova koji je mu je prisegnuo na poslušnost.« Činilo se da ga je ta primjedba podsjetila na nešto neugodno pa je nastavio: »Harun al-Rašid poslao je danak mojem caru. Mi smo na putu za Rakku.«

Arib je naglo ustuknula. »U Rakku?« S mukom se nastojala sabrati. »Danak?« podrugljivo ponovi ona. »Harun al-Rašid je vladar vjernika, *kalifat Allah*, Božji zastupnik na zemlji. Kineski car šalje mu porculan i svilu. Iz Afrike dolaze robovi, iz Perzije lazurit, a iz Indije cimet. Ima na stotine žena. On bogato dariva barbarske knezove koji mu se pokoravaju. Dakle, ne budite tako umišljeni, gospodine!«

»Govoriš kao da si svaki dan na njegovu dvoru.« Wolfram baci pogled na njezin iznošeni kaftan, isprani pojas i otrcanu pustenu kapu, pa blistavobijelom rukavicom pokaže na njezinu odjeću. »Je li običaj tih stotina žena da se tako odijevaju?«

Njegova preuzetnost razljutila je Arib. »Stanite malo«, odvrati prkosno. »Što se to vas tiče?«

Wolfram nije ni pokušao spustiti ruku sa stabla uz koje ju je još držao zarobljenu. »Ja sam stranac. No, ne kažu li vaši pobožni muškarci da žena treba sakriti lice?«

Imao je pravo, ali ona bi radije umrla nego to priznala. »Tu i tamo ima nekih kod kojih je svejedno hoće li pokriti lice ili neće.«

»Ne bi li to bio razlog za tu zapovijed?«

»Ili razlog zbog kojeg ju ja ne poštujem.«

»To je jasno, ali nije neopasno.« Smješkao se, ali njegove su hladne oči prelazile čistinom. Arib kao da nije bila svjesna činjenice da su u toj divljini sami samcati!

»Ni jedna žena ne mora se pokrivati ako se muškarac prema njoj pristojno ponaša«, usprotivi se ona i provuče se ispod njegove ruke. Iznenada je prešla na osoran ton kakvim se vrlo često služila među Kurdima: »Osim toga, ja se ne bojim. Možete li zamisliti kakve tonove može proizvesti pjevačica?«

»Ne bih to nipošto htio prepustiti riziku«, reče on dok mu je na usnama još lebdio osmeh.

»Ni ja«, vragolasto odvrati Arib i nestane među drvećem.

Zbunjena i sva zajapurena vratila se na seosko imanje pa sjela u sjenu pinije pokraj zdenca. Iznad nje cvrčali su cvrčci, a ona je, zadubljena u misli, gladila

hrapavu koru drveta. Mladi vitez nije joj izlazio iz glave. Pitala se što ju je to na njemu toliko zbunilo.

Prišla joj je Teodora. Arib je odlučila da ne spomene susret s mladićem, ali je zatim sve istresla iz sebe. Kad je završila, *kajna* je zabrinuto upita: »Franak, na putu k Harunu al-Rašidu?« Sakrila je pletenice ispod marame i nosila dugu smeđu košulju poput seoskih žena. Arib je to podsjetilo na vlastitu vanjštinu kojom se baš nije mogla podičiti. Crvenilo joj je navrlo u lice kad se sjetila kako ju je stranac gledao.

»To mi se ne sviđa«, reče Teodora. »Moramo što prije preko granice.«

Arib je sanjarski gledala gore u grane na kojima su se njihali češeri na povjetarcu. »Mora li tako biti? Što bi on mogao odati?«

»Ti još nisi na sigurnom!« oštro je upozori Teodora. »Ako te prepoznaju, odvest će te u Rakku, a ti znaš što to znači!« Natjerala je Arib da je pogleda. »Znam da to zvuči okrutno, ali to je najgori mogući trenutak za upoznavanje mladića. Samoj sebi nanosiš bol jer ćeš ga u svakom slučaju morati napustiti. Koliko god ja vjerovala u pravednost Haruna al-Rašida, sigurno je da će te neprijatelji Barmakida ocrniti. Taj te čovjek još sada smatra jednostavnom djevojkom, ali što će biti kad dozna da te traže kalifovi progonitelji?«

Sutradan ujutro u isto vrijeme Arib je stigla na čistinu. Zaustavila se bez daha. Iza drveća strmo su se uzdizale stijene od pješčenjaka, a ispod njih vidjela je dorata kako pase. Morala je priznati da je Teodorino upozorenje bilo opravdano: sinoć je gledala odozgo, s puta prema samostanu, i vidjela kako oklopi svjetlucaju na suncu. Jedna skupina vojnika spustila se s prijevoja između stijena i zaustavila kod ulaznih vrata. Njihove lukovičaste kacige i crne vojničke bluze otkrivale su pripadnike Harun al-Rašidove vojske. Susret s mladim Frankom bila je opasna vratolomija. Arib ni sama nije znala zašto se u to upustila.

Wolfram je ležao na travi podbočivši se na ruku. Na sebi je, kao i jučer, imao haljetak uskih rukava i pritegnut pojasom, koji je isticao njegova snažna ramena. Opazio ju je i uspravio se.

»Ležite li uvijek ovdje i vrebate kako biste uplašili neopasnu djevojku?« reče Arib da prikrije uznemirenost. Pekla ju je savjest zato što je lagala Teodori. Rekla joj je da ide sa seljakovim sinom čuvati stado.

»A ti?« odvrati on. »Hoćeš li da mi puknu uši od tvoje prodorne deračine?«

»To biste i zaslužili zbog vaših riječi o mojoj odjeći.« Arib je još pratio osjećaj da bi njegove riječi mogle prodrijeti do najskrovitijih dijelova njezine duše. No danas se naoružala.

Oprala je odjeću, umila se i brižljivo počesljala. Dok se promatrala u zdjeli s vodom, opazila je kako su joj se crte lica promijenile. Bilo je to lice mlade žene, ne više djevojčice. »Već sam sretna što mi ponovno ne spominjete pokrivalo za lice«, nastavi ona.

»Jesi li tako sigurna da ga ne trebaš?« upita on i primakne se njezinu licu.

Zastao joj je dah, a zatim je shvatila da je on pokušava zbuniti. Naoko ravnodušna, ona legne poleđuške pokraj njega na travu. »Niste li htjeli otići u Rakku?«

»Kalif nije dobra zdravljaa«, odgovori Wolfram i poprati te riječi trzajem kutova usta, poznatom gestom, a zatim stavi vlat trave u usta. »Bolest želuca, kako se priča.« On ispljune vlat i nagne se nad nju. »Imam mnogo vremena da utučem dosadu.« Nasmiješio se, ali ovaj put nije bilo ništa proračunato u njegovu osmjehu. Nehotice mu je uzvratila smiješak koji nije očekivala od njega.

Arib nije znala što je neprestance vuče na malu čistinu. Dani su prolazili, a oni su ležali u sjeni borova. Zadirivali su se, kao i obično, a tada utonuli u prisnu šutnju. Wolfram je držao glavu na smotanom ogrtaču. Ispod poluzatvorenih vjeđa Arib je opazila kako je on gleda. Nešto u tom pogledu bilo je drukčije nego inače. Zbunjeno je gledala u granje iznad njih kroz koje ju je zasljepljivalo sunce, no i dalje je osjećala njegov pogled na sebi. Pogladi se po kosi i cupkala odjeću. Tišina je postala nepodnošljiva. Arib je počela tiho pjevušiti.

»Ti si sirena«, reče Wolfram, i Arib zašuti. On ustane pokajavši se što je uopće progovorio. »Vila«, odgovori on na njezino neizgovoreno pitanje. Vjetar se poigravao njegovim haljetkom. Gledao je u daljinu preko šumarka i niz obronak odronjena kamena. Odavde se nije moglo ništa razabrati, samo su se izdaleka čula zvona kojima su redovnici u samostanu pozivali na molitvu. Odjednom je nastavio promuklim glasom: »Svojim pjevanjem sirene mogu tako zavesti muškarca da bi umro samo da ih može slušati.«

Arib, iznenađena, sjedne. Dopustio joj je prvi put da zaviri iza njegove zamišljene maske. »Bojiš li se?« našali se ona.

»Možda.« Wolfram je prešao preko njezina »ti« kao da mu se nikad drukčije nije obratila. »Kada pjevaš«, reče on kao da mu je to teško izgovoriti, »čini se da više nema razlika koje bi ljude međusobno dijelile - ni u staležu ni u vjeri.«

Htjela je nešto odgovoriti, ali glas joj je otkazao. Imao je pravo, i taj osjećaj nije ju nikada tako opsjeo. No, kako je to mogla znati?

Wolfram se vratio i čučnuo do nje. Njegova koljena ispod plavog haljetka gotovo su joj dodirivala ramena. Nježno ju ju pogladio po vratu i ispod brade. Od tog dodira podišli su je trnci, ali nije se branila. »Zapjevaj još jedanput«, zamoli je on.

Arib nije odgovorila ništa kao da bi svaka glasna riječ mogla uništiti njihovu iznenadnu prisnost. Počela je oklijevajući svoj *lajali*. Uznemirio ju je način na koji ju je pritom gledao, ali bio joj je još nelagodniji osjećaj što ga je taj pogled budio u njoj. Čudna uznemirenost davala je njezinu glasu neuobičajenu jačinu.

Wolfram se naglo digne, pa Arib zbunjeno zastane. Udaljio se nekoliko koraka ne gledajući je. No opazila je kako mu se ruka čvrsto stegnula oko uzda njegova konja, i to tako čvrsto da su mu se ocrтали mišići ispod tijesna haljetka.

Nekoliko dana poslije Teodora ju je izvijestila kako je našla pouzdana čovjeka za njihov bijeg. Arib je starog Kostasa već jedanput vidjela na dvorištu. Bio je to žilav, štur čovjek, ali lukav poput lisice. Seljak mu je povremeno povjeravao

svoje ulje da ga mimo carine prokrijumčari u Grčku. Sljedeće noći trebao je obje djevojke prebaciti u Grčku.

Kada se Arib kroz teška vrata iskrala na cestu i krenula utrdom stazom u borik, u njoj je divljalo nešto što ni sama nije razumjela. Zastajkivala je od straha, a zatim potrčala uzbrdo preko odrona sve dok se nije morala sopćući zaustaviti. Desno i lijevo od nje tlo je bilo prekriveno nježnozelenom proljetnom vegetacijom. Hitala je sve dok nije stigla na čistinu. Wolfram je lagano udario konja po slabinama, i on se frkćući udaljio. Zatim joj je pošao u susret.

»Što ti je?« upita je on. Činilo se da osjeća što se u njoj događa.

»Ništa«, odgovori Arib odmahnuvši glavom.

»Nije istina.« On joj zagladi kosu vlažnu od znoja, slijepljenu na obrazima. Osjećaj bliskosti bio je tako jak da se Arib jedva oduprla želji da ga zagrli. I predobro je znala kako je opasan svaki trenutak u takvoj blizini kalifove rezidencije. Htjela se osloboditi. »Nisam trebala doći.« Odjednom ju je počela opterećivati njegova blizina.

Wolfram ju nije puštao. »Kako dugo ćeš još bježati od toga?« upita je ozbiljnim glasom.

»Što tebi znači 'od toga'?« uzvikne Arib. »Ti ne znaš od čega ja bježim!«

On joj čvršće stisne ruku. »To je istina. Ne znam i nisam te za to ni pitao. No tebi se bijeg pretvorio u naviku.«

Arib osjeti gotovo nekakav strah od njega. Istodobno je do boli uživala u njegovu dodiru.

Wolframov stisak iznenada popusti. »Prije nekoliko dana promatrao nas je jedan vitez iz mojeg izaslanstva«, prizna on. Arib je zastalo srce.

»Ako te nastavim viđati, on će o tome izvijestiti mogega cara. Vazalska vjernost nije samo puka čast. To je obveza za cijeli život. Ne mogu je izbjeći. Kad bih to učinio, sve bih izgubio: obitelj, imetak, čast.« Arib ga je bez riječi gledala.

»No tebe se ne mogu odreći«, reče Wolfram. Njegove su ruke blago prelazile po rukavima njezina pokrpanog kaftana sve do ramena. »Pođi sa mnom!« zamoli je.

»To je nemoguće, i ti to znaš!« potreseno odvrati Arib. U njoj su se sukobljavali strah i napeta čežnja, pa ga nije mogla pogledati. »Koje mjesto bih imala u tvojem *Ordu*, uz tvoju obitelj ili - suprugu?«

»Onda ću ja poći s tobom.« Glas mu je bio odlučan. »Naći ćemo nekakav izlaz!« preklinjao ju je.

Arib je začarana gledala u njegove oči. »To kažeš sada«, napokon reče i upre prst u njegov haljetak s jednostavnim zlatnim obrubom, glatko vidrino krzno na sedlu, mač -franačku nošnju. »A poslije? Kad budeš ponovno među svojim

ljudima?« Jednom je potajno promatrala strane vitezove i među njima visokoga starijeg muškarca kojemu su brkovi visjeli duboko ispod brade. Opazila je koliko je sličan Wolframu, pa joj je bilo jasno da ništa o njemu ne zna. Koliko god joj je bio inače blizak, u onom trenutku bio joj je potpuno stran.

»Ispričaj mi što se dogodilo!« Wolfram je prešao preko njezina prigovora.

Arib odgurne njegovu ruku. »Ništa!« ponovi ona otresito. Htjela je ponovno otrčati na imanje.

»Reci mi istinu!«

Arib je stala. Očajnički se okrenula i iznenada povikala na njega: »Istina... Što bi to trebalo biti?«

»Što je istina?« Wolfram prevali nekoliko koraka između njih i privuče je k sebi. Arib je gotovo udarila u njegovo toplo tijelo. Taj dodir osjetila je snažno poput udarca. Njegove su ruke polako klizile njezinim leđima i kosi. Iznošena pustena kapa pala je na travu. Aribino je srce divlje udaralo. Cijelo joj je tijelo gorjelo od njegova milovanja. Činilo joj se da nestaju granice njezine duše. Približio je svoje usne njezinima. Na koži je osjetila njegov ubrzani dah.

Naglo se oslobodi i pljusne ga, a on se trgne. Kao da nije bio siguran bi li joj uzvratio udarac ili je ponovno privukao s tom svojom zastrašujućom strašću. Usne su mu drhtale.

»Ne diraj me!« reče Arib tresući se. »Nemoj me više nikad dirati!«

Bez daha stigla je na seosko imanje. Zbunjeno se pitala zašto je pljusnula Wolframa. Nije učinio ništa nedolično. Gotovo ništa.

Sklopila je oči. Ponovno ju je svladao osjećaj što ga je potaknuo njegov dodir. Zbrkani slijed tonova, i divljih i nježnih, oblikovao se u melodiju.

Arib je otvorila oči. Kao da je goni tisuću demona, otrčala je preko dvorišta, užarenog od sunca, u sjenik -svoje prenočište. Drhtavim je rukama potražila u sjeniku Teodorin papir i pero. Pero je letjelo preko papira, pisalo riječi koje su je divlje, ludo opsjele, tonove koji su se isprepleli u neobičnu, strastvenu melodiju. Taj se trenutak protegnuo u vječnost i potrajao sve dok je prsti nisu zaboljeli od napora na koji nije bila naviknuta i dok nisu pocrnjeli od crnila.

Arib je dignula pogled. Činilo joj se da se krovište sa starom paučinom spustilo niže nad nju. Daščana vrata neprimjetno su se zatvorila uz škripanje šarki, a tada je zavladao tišina. Arib je skočila i, kao da je gone furije, potrčala natrag na malu čistinu. Zaprepašteno je ustanovila i iznenada jasno spoznala zašto je pobjegla od Wolframa. Teodora je imala pravo: sve što je dotad smatrala ljubavlju nije bilo ništa prema ovom osjećaju. Nije mogla bježati u Grčku. Otići će s njim, posve svejedno kamo i gdje će se skrasiti. Volim te, bubnjalo joj je u

Chiarissima

glavi, Wolframe, volim te! Bez daha je stigla na čistinu i rukom pritisnula bok.
Čistina ispred nje bila je pusta.

Bizantski samostan šćućurio se podno brežuljka u divljem brdskom krajoliku. Mala gostionica priljubila se uza zid od lomljenog kamena.

Vino je bilo jeftino, pa je svatko koga je u carstvu Haruna al-Rašida morila žeđ znao da kršćanski samostani imaju dozvolu za točenje alkoholnih pića.

Wolfram je pohitao unutra i gotovo posrnuo preko psa koji je drijemao u sjeni na pragu. Gosti su sjedili na prostirkama na podu, a jedini ukras bila su umjetnički izrezbarena vrata od cedrovine. Jedan redovnik projurio je mimo njega s vrčem vina. U polutami se doimao poput žustre kugle, a konopac oko halje samo što nije puknuo. Bio je to vatreni Stefanos, kako su ga gosti u šali nazivali zbog boje njegova lica. Uzdahnuvši, mladi se Franak naslonio na okvir vrata. Godilo mu je doći među ljude.

Wolfram se skljkao na jednu prostirku i Stefanos mu bez pitanja napuni pehar ne miješajući sadržaj s vodom. Wolfram ga je pohlepno iskapio, pa pogledom preletio posjetioce. Neke je poznavao - dvojicu židovskih trgovaca koji su trgovali uz vino i nugat, te Grka lisičjeg lica, kojega je ovdje povremeno susretao i koji je sitnim, lukavim očima pratio Wolframov pogled. Unatoč ranim satima pripovjedač je pričao svoje pripovijesti odmaknuvši turban daleko s čela. Jedan osamljeni pijanac sjedio je na uobičajenom mjestu straga uza zid i zurio pred sebe. Dolazio je svaki dan, popio nekoliko vrčeva vina i marljivo se podrigivao, i naposljetku su ga morali izbaciti na cestu. Nije to bilo najbolje društvo, pa ni u ovom trenutku.

»...i tako se plemeniti vezir Džafar strastveno zaljubio u kalifovu sestru«, deklamirao je pripovjedač, danas na grčkom, ali Wolfram je znao da će on u jednom trenutku iznenada prijeći na arapski. »Međutim, bilo je jalnih ljudi koji su veziru zavidjeli na naklonosti lijepe Abbase.«

Gosti se gotovo nisu obazirali na starca. Legende o Ha-runu al-Rašidu pričale su se posvuda u njegovu carstvu. No Wolfram ga je slušao s pola uha. Nije mogao zaboraviti kako ga je Arib gledala. Kada ju je dodirnuo, svladao ga je neopisiv osjećaj koji nije imao nikakve veze s povremenim prolaznim užicima u naručju poneke sluškinje.

»Jedan je od njih«, nastavi pripovjedač, »obavijestio o tome kalifa Haruna. Zabrinut zbog izdaje i Džafarova ponašanja prema ljubljenoj sestri, Harun ga pozove k sebi.« Zakolutavši očima, pogledom je prešao po prostoriji i izvukao

krivi saracenski mač iz korica. »Vjerni je vezir slutio kakva ga sudbina čeka, ali nije od nje pobjegao. Harun al-Rašid ubio je prijatelja vlastitim rukama!« Izbuljio je svoje duboko usađene oči, i spustio mač na čilim ispred sebe. »Džafar je na samrti zahroptao: Gospodaru, nisam povrijedio tvoju čast. Radije bih zario mač Abbasi u srce negoli je taknuo.«

»Mač u njezino srce!« zagrmi netko u gostionici. Kožnate čizme zatoptale su po podu od utabane gline i oružje je zazveketalo. »Tvoj je vezir zacijelo bio peder, jer ja bih smislio nešto pametnije!« U gostionicu su ušli vojnici i na sav glas zatražili vino. Jedan je snažnim glasom ispričao nešto na arapskom, vjerojatno žestoku šalu, jer su ostali prasnuli u grohotan smijeh. Wolfram je iza njih prepoznao mršav lik njihova vode. Kalif ga je tek nedavno pozvao ovamo s Istoka. No, u tih nekoliko dana otkako je bio ovdje, Wolfram je u njemu upoznao pouzdana čovjeka.

»Hajdar ibn Kavus«, mladi ga Franak vedro pozdravi. »Drago mi je što vas vidim!«

»Što vam se to dogodilo?« upita ga *afšin* prišavši mu. Smješkao se, ali oštre bore oko usta i nosa gotovo se nisu ni pomaknule. Dao je znak vatrenom Stefanosu i sjeo. »Nemojte ništa govoriti, prijatelju. Ako muškarac dođe u gostionicu i iskapi pehar, uvijek je uzrok žena.«

Kad je redovnik donio vojnicima vino, pozdravili su ga s glasnim uzvicima.

»Ne znam ništa o vašoj zemlji«, reče Wolfram ne obraćajući pozornost na bučne vojnike. »No vitez u našoj zemlji ne može ljubiti bezimenu poganku. Ovo putovanje posljednja je prigoda da svojem caru dokažem vjernost. Proigram li je, odbacit će me.« Mogao je biti sretan što Karlu već odavno nije otišlo pismo kojim ga se obavještava o njegovoj ljubavi prema Arib.

Prišao im je Stefanos. Morao je zaobići pijanca koji se pružio na podu i zadovoljno mrmljao.

Afšin je prihvatio pehar. »Kakve veze ima djevojka s prisegom vašem gospodaru? Kupite je pa ćete imati mira.«

Wolfram zaniječe glavom. »Ona nije robinja.«

Jedan vojnik spotakne se preko pijanca i ispruži se na podu koliko je dug i širok. Njegovi drugovi popratili su njegov pad gromko ga ismijavši. On ljutito digne mač da ga blaženom spavaču zabode u trbuh, nadut od vina, baš u trenutku kad se pijancu oteo glasan prdac. Vojnici su pljeskali urlajući. Čovjek se naceri, udari pijanca nogom i spremi mač u korice.

»Je li vas odbila? Nemojte se zbog toga uzrujavati. Većina žena kaže *ne*, a misli *da*«, odgovori *afšin* koji je usput promatrao prizor u svojoj blizini. »Tim više ako poput nečasne pjevačice lakoumno rasplamsa strast u muškarcu.«

Zagrijan vinom, Wolfram prijede rukom preko lica. Danas se s mukom morao oduprijeti želji da jednostavno privuče Arib u zagrljaj. U franačkom carstvu svaki bi vitez bez ustručavanja uzeo seosku djevojku kad bi mu se sviđala. No, kad je Arib zadrhtala pod njegovim dodirom, ustuknuo je kao pred svetinjom. »Ona je...«, ljutito je odgovorio.

»...nevina? Možda. Ali neće ostati takva vječno. Dakle, zašto ne želite biti onaj koji će joj skinuti pečat djevičanstva?« Crte *afšinova* lica razvukle su se u podrugljiv osmijeh.

Wolfram se digne odmahujući glavom. »Zar niste nikada bili zaljubljeni?«

Nešto se promijenilo u izrazu Hajdarova lica kao da ga je Wolfram dirnuo u bolnu točku. Njegove su se usne razvukle u usiljen osmijeh.

»Radije ne bih više nikada vidio Arib nego da je na nešto prisilim«, odlučno reče Wolfram.

Afšin naćuli uši. »Arib«, ponovi on sa zanimanjem. »Neobična li imena! Rijetko ga nalazimo kod žena. Pa, koliko je godina toj vašoj djevojci?«

»Ne znam«, odgovori Wolfram, srdit što je uopće govorio o njoj. »Četrnaest, možda petnaest.«

»Dakle, četrnaest«, reče *afšin* bezizražajnim glasom i duboko potegne iz pehara.

Kad se Arib napokon vratila na malo seosko imanje, sunce se već duboko spustilo na zapad. Satima je čekala Wolframa, ali on nije ponovno došao. Polako je prišla bunaru na sredini dvorišta. Poplašila je nekoliko koza koje su se mekećući udaljile i pustila da joj hladna voda teče licem i rukama. Na nebo su se navukli tamnoljubičasti oblaci.

Udar vjetra meo je dvorištem i negdje su se zalupila vrata. Iznad nje preletio je strvinar snažno mašući krilima. Aribin pogled slijedio je njegovu sjenu.

Topot kopita primorao ju je da se okrene. Rukom je zaštitila oči. Jahač na doratu ušao je kroz otvorena drvena vrata i prilazio joj. Prašina ga je obavila blistavom žutom prašinom.

Wolfram, pomisli Arib. Zacijelo ju je tražio baš kao i ona njega. Smiješak joj se iskrade na lice. Htjela mu je potrčati ususret, kadli se prašina slegnula. Arib je zastala. Ledena hladnoća oduzela joj je noge.

»Selam, Arib«, pozdravi je *afšin*. »Pa ti si postala mlada žena.«

Zagledala se u njega bez riječi. Njegovo blijedo lice uske brade nije se promijenilo, samo su se bore desno i lijevo od nosa dublje urezale u njegovu kožu. Kao u ono doba, na sebi je imao crni svileni haljetak i hlače s krznenim porubom. Arib se panično osvrnula. Dvorište je bilo prazno, samo je nekoliko koza brstilo suhi čičak pokraj vrata. *Afšin* je sjahao i prišao joj. Uzmicala je prema bunaru sve dok nije udarila u kameni zid.

»Kad sam te posljednji put vidio, bila si još dijete«, reče on i polagano joj digne bradu. »Postala si ljepotica«, ustanovi on strastveno. Prsti su mu bili hladni i nemilosrdno joj stiskali lice. »Tko bi to pomislio. U ono doba izgledala si gotovo kao izrod ptice grabljivice, sama kost i koža.«

Strah je Arib oduzeo glas, pa je ostala bez daha za krik. Mogao je biti nasilan prema njoj, a zatim je ostaviti da leži prerezana grla.«

»Ostavi je, Hajdare!«

Afšin se trgne kad je Teodorin glas prekinuo tišinu, pa pusti Arib. Djevojka se borila da dođe do daha kao da ju je davio.

On se polako okrene prema Teodori. *Kajna* se bosa približila iz sjenika. »Nisam ni sumnjao da ćeš pokušati odvući Arib u Rej«, reče on. »Ondje sam vas izgubio iz vida. Poslije sam čuo od *Banda* za dvije djevojke koje su nestale u

kurdskom području. Balh - Rej - gorje Zagros - odmah mi je bilo jasno što planiraš.« Arib se tresla cijelim tijelom.

»Poznata mi je tvoja hrabrost«, nastavi on obraćajući se *kajni*. »Stoga sam se premjestio u Avasim koji je smješten na putu za Bizant. Kada sam zatim čuo za djevojku imenom Arib, više nije bilo dvojbe.«

»A meni je poznata tvoja oštroumnost«, odvrati Teodora. Iz lica joj je nestalo posljednje kapi krvi, ali je neustrašivo prilazila. »Bez tvojih tragača iz *Banda* ne bi nas nikada našao.«

Afšin ju je odmjeravao. Plava kosa rasula joj se po leđima, a na sebi je imala samo dugu košulju. Tako širom otvorenih očiju podsjećala je više nego ikad na anđela s bizantskih mozaika. »Prošlo je mnogo vremena, ali ti se nisi promijenila«, reče on i iznenada doda hrapavim glasom: »Ne, nisi nikad bila ljepša.«

»A tebi je lov iscrpio lice«, odgovori Teodora hladno. Bila je vrlo visoka, pa nije morala dignuti pogled prema njemu. »Što god bio razlog tvoje mržnje, kalifova se mržnja nakon svih tih godina zacijelo odavno ugasila.«

»Razlog moje mržnje?« Njegovo se lice izobličilo kad je ponovio te riječi.

Aribin pogled začuđeno je prelazio s Teodore na *afšina* i s *afšina* na Teodoru. On je to opazio i ponovno se obratio *kajni*: »Ne samo da si lijepa kao prije, nego si i pametna. Nisi joj to nikada ispričala.« Grčevito je obuhvatio srebrom ukrašeni držak svojeg bodeža.

»Tvoj te je gnjev zaslijepio«, odvrati *kajna*. Stala je iza Arib i spustila joj svoju hladnu ruku na rame. »Harun al-Rašid neće ti zahvaliti ako mu sada dovedeš Arib. Prozret će tvoju igru.«

Njegovo je mršavo lice porumenjelo. »Zašto želiš po svaku cijenu zaštititi ovu djevojku? Bez nje si slobodna. Nije li to oduvijek bio tvoj san?« upita je promuklo. »Sjećam se kako si o tome pričala kad si posljednji put ležala u mojem zagrljaju.«

»Prestani, Hajdare!« procijedi Teodora.

»Još nije kasno.« Prišao joj je, ali Teodora je bila brža, pa ga je odgurnula i stala pred Arib. Nemirnim je pokretom poravnao svileni rukav, ali nije se latio oružja.

»Ako želiš ubiti Arib, morat ćeš ubiti i mene«, reče Teodora drhtavim glasom.

»Tko kaže da je želim ubiti?« Sjene su se produžile i padale na *afšinovo* lice. Ponovno je zavladao sobom. Pogledom je polako obuhvatio Arib. U njemu nije bilo žudnje, samo hladna procjena žrtve. No to ju je prestrašilo više od svake

pohote. »Ima i drugih postupaka prema kćerima njegovih neprijatelja«, primijeti on.

Arib je stisnula zube da ne viče. »Ako vam je od silnog jahanja preostalo još snage za to«, odgovori ona.

Teodora ju je ušutkala pokretom ruke. »Voljela sam te«, reče ona. Njezin inače smireni glas izgubio je čvrstinu. »Znam da si i ti mene volio. Ova je djevojka nevina.«

Ajšinove su se usne otvorile, ali nije uspio izustiti ni riječi. Glas mu je bio bezizražajan kad je napokon progovorio: »Pusti me da prođem, Teodora.«

Kajna odmahne glavom.

Srebrni držak bodeža još je stajao netaknut na Hajdarovu pojasu. No njegovo je lice poprimilo blijedožutu boju. »Ne želim te ubiti«, reče on bezizražajnim glasom.

»Morat ćeš«, odgovori Teodora istim tonom. Na njegovu uskom licu isticale su se čeljusne kosti.

»Mrziš li je više no što si ljubio mene?« upita Teodora.

Hajdarovo se čelo orosilo kapljicama znoja. Ruke su mu zadrhtale. »Molim te, Teodora, makni se!« procijedi on prigušenim glasom, prijeđe rukom preko lica i brzo se udalji nekoliko koraka. Zatim se vrati i zaustavi tik ispred Teodore. »Makni se!« vikne on izobličena lica. Glas mu je zvučao zdvojno, onako kako Arib ne bi od njega očekivala. »Prokleta bila, miči se!«

Kajna se nije pomaknula ni za palac. *Ajšin* ju je htio silom odgurnuti. Arib je potrčala mimo njih i zaustavila se bez daha izvan *afšinova* dohvata. Nešto je bljesnulo u Teodorinoj ruci. Njegova je ruka refleksno posegnula za pojas. Arib je kriknula. On je izvukao bodež te hitrim pokretom zabio oružje Teodori u srce.

Teodora se naglo okrenula od žestine uboda. U nevjerici je pogledala niz svoje tijelo. Ispod njezine lijeve dojke širila se tamna mrlja. Hajdar je još držao srebrni držak bodeža, a između njegovih prstiju potekla je krv. Teodora je dignula pogled prema njemu. Njezina je ruka grčevito stisnula njegov rukav i ono što je u njoj držala palo je na zemlju. Bio je to stakleni amulet.

Kapi krvi padale su na prašno do i na staklenu sliku Bogorodice. Tanki crveni mlaz krvi potekao joj je iz punih usana. *Ajšin* je spustio bodež kao da je tek tada bio svjestan svojega čina. Preneraženo je zurio u ikonu na zemlji, a zatim u svoju krvavu ruku. Drhtao je.

Arib je nijemo gledala kako se Teodora ruši. Hajdar ju je uhvatio oko bokova i nježno spustio na zemlju. Zatim je kleknuo pokraj nje i nešto šaptao. Teodora je stenjala. Krvavim prstima gladio ju je po obrazu, uhvatio je za ruke i odmahivao

glavom. Hvatala je dah i u grču se uspravila. Krvava pjena navrla joj je iz usta, a tada je njezino beživotno tijelo klonulo.

Hajdar joj je sklopio oči i pogladio je po kosi. Nadvio se nad nju i usnama dotaknuo njezina usta oblivena krvlju.

Arib je na trenutak ostala kao prikovana. Zatim je, sva zdvojna, kriknula i bacila se na *afšina* kao opsjednuta.

Gipko poput pantere naglo se okrenuo prema njoj i zgrabio je izvježbanim zahvatom za ruke. Pokušavala se osloboditi, ali on ju je nemilosrdno držao prikovanu za svoja prsa. Osjetila je kako joj još topla krv s njegove odjeće prlja lice. Čutjela je čvrsto tijelo svojeg neprijatelja. Njezini krikovi izgubili su se u prigušenim jecajima. U bespomoćnoj panici njezini su udovi omlitavjeli dok ju je vukao prema svojem konju.

Gust dim dopirao je do Arib u nosiljci. Čula je glasove. Tačke su klopotale, negdje je njakao magarac... Bili su to zvuči prometne ulice. Nadignula je čilim koji je služio kao zavjesa i pogledala van. Deve su se probijale kroz usku ulicu izme između niskih daščara. Kroz otvorene ulaze mogla je razabrati kako muškarci iznad zadimljenih ognjišta napuhuju užarene grude, zatim ih oblikuju lopaticama i odlažu da se ohlade. Na rubu ceste gomilale su se šarene boce, čaše i trbušasti flakoni. Djeca su mašući trčala iza karavane, a žene s teškim krčazima vode razmjenjivale su novosti. Zbog njihovih znatiželjnih pogleda Arib je spustila zavjesu. Ritmična buka bezbrojnih mijehova i pištanje vrućeg stakla odavali su da to obrtničko naselje pripada većem gradu. Zacijelo su stigli u Rakku.

Aribini prsti sklopili su se oko Teodorina staklenog amuleta. Začudo, *afšin* prošli tjedan nije bio nasilan prema njoj. Kao da je Teodorina smrt nešto u njemu promijenila. U svakom slučaju, nije pokazao ništa od svoje okrutne ironije koje se ona strahovito bojala. Mora joj uspjeti govoriti s Harunom al-Rašidom, zdvojno je razmišljala Arib. Kalif može biti neprijatelj njezine obitelji, ali ne može osjećati istu, nepomirljivu mržnju kao *afšin*. I najsiromašniji od njegovih podanika mogao ga je moliti za pravdu.

Arib zakopa lice u ruke. Bez Teodore osjećala se potpuno napuštenom. Pet godina *kajna* je bila čvrst putokaz na njezinim lutanjima. Nosili su je njezin smijeh i njezino pjevanje. Bi li Teodora još živjela da se ona nije susrela s Wolframom? Uvijek je ponovno osjećala njegove ruke u svojoj kosi, i koža joj je gorjela.

Vani je netko nešto viknuo, i ona ponovno digne čilim da pogleda van. Prilazili su vratima ukrašenim ornamentima. *Afšinovi* ljudi razmijenili su nekoliko riječi sa stra-žarom. Činilo se da ih očekuju, jer su se teška željezna krila otvorila, i oni su prošli kroz vrata. Sjedalo se jako zanjihalo, deva je riknula, pa je Arib shvatila da je životinja kleknula. Jedan vojnik pokucao je izvana na nosiljku. Svezala je koprenu koju su joj dali sa ženskom odjećom. Zatim je skupila hrabrost i spustila se s nosiljke.

Arib se zbunjeno ogledala. Nestalo je buke i dima, a umjesto njih širio se zamamni miris cvijeća. Mjesto na kojem je deva kleknula bilo je popločeno mramorom. Očekivala je prometno dvorište plaćeničkog garnizona, ali ispred

nje širili su se prostrani vrtovi. Vojnik joj je domahnuo da ga slijedi. Štukaturom ukrašeni zidovi veličanstvene palače okruživali su bujne, rascvjetane gredice i zdenac. Na zgradi su se otvarali prozori zaštićeni rešetkama, a na ulazu od ružičastog mramora pojavio se jedan eunuh. Imao je crni svileni turban i dugu crnu košulju s prorezom na vratu, koju je pridržavao skupocjeni pojas, *durra'a*, dvorska nošnja Haruna al-Rašida. Arib su od olakšanja navrle suze na oči. Očito je i *afšin* slušao zapovijedi. Bila je u kalifovoj palači.

Haremska odaja, u koju ju je doveo ne baš pričljiv eunuh, bila je namještena zapanjujuće raskošno. Pod su prekrivali skupocjeni sagovi iz Hire. U stražnjem dijelu odaje bio je tapecirani ležaj sa svilenim jastucima. Vaze s rijetkim cvijećem krasile su niše obrubljene štukaturom, a zidove stakleni mozaici. Srebrna posuda s ugljenom bila je pripremljena za hladne dane. S baklji se širio zama-mni miris ambre, a na prostirci je stajala zdjela sa zrelim breskvama. Ništa nije dalo naslutiti da je Arib zarobljena. Harun al-Rašid pobrinuo se da s njom postupaju primjereno njezinu staležu. A kada se kalif zauzeo za nju, nije joj prijetila opasnost od *afšina*.

Starija robinja donijela joj je čisto rublje i odjeću. »Je li *hadim* bio neljubazan?« upita ona. »Neka te to ne smeta. On je bio biskup ili nešto slično prije nego što su ga prodali trgovci robljem. Nije to do danas zaboravio. No bijeli su eunusi danas rijetki«, reče i zlorado se nasmije bezubim ustima.

»Što će biti sa mnom?« upita Arib plašljivo. »Hoće li me kalif saslušati?«

»On zna da si ovdje«, odgovori žena brižljivo slažući odjeću i spremajući je u škrinju sa srebrnim okovima te stane odmjeravati Arib. »Pođi najprije u *hamom*. Ovakva mu nipošto ne možeš na oči.«

Arib je s olakšanjem dopustila da je žena odvede u kupalište. Što ostavi bolji dojam na Haruna al-Rašida, to prije će joj ukazati milost. Lijepo ponašanje ili čak dvorska etiketa nisu nikada bili njezina jaka strana, a nakon svih tih godina bila je u tome sve manje sigurna.

Hamom je bio u prizemlju palače. Sada, u kasno prijepodne, bio je potpuno prazan. Zbog crno popločenog poda doimao se poput špilje. No na zidovima i kupoli prostorije za odmor lepršale su bajoslovne šarene ptice kroz bajkovite prašume. Arib se htjela diviti tom slikarstvu, ali starica ju je požurivala.

Pokazala je djevojci mjesto na *suffi* s lijeve strane i zapovjedila joj da skine odjeću. Arib ju je poslušala i dopustila ženi da joj malim, ostrim nožem odstrani dlačice s tijela. Kad je starica velikim, kanom obojenim rukama dodirnula njezinu stidnicu, htjela je ustuknuti, ali robinja ju je čvrsto držala. »Ti si doista

potpuno zapuštena«, reče ona tresući glavom i lagano udari djevojku. »Ti još nikada nisi skidala dlačice, zar ne?«

Djevojka je posramljeno gledala u pod. Starica je odložila nožić i donijela tanjur s nekakvom žućkastom masom. Uzela je dio te mase, promijesila je i Aribine noge premazala tom ljepljivom masom koja je mirisala na šećer i limun, pa ju je naglo strgnula.

Arib je uplašeno kriknula. Zamahnula je rukom da udari staricu, ali ona joj je čvrsto uhvatila ruku. »Pa ti ćeš mi oderati kožu!« požali se Arib.

»Ma nemoj se prenemagati«, odgovori robinja. »Dlakava si kao majmunica. Ne možeš takva ostati.«

Arib je stisnula zube i pustila spretne ruke da rade po njoj. Trajalo je to cijelu vječnost. Robinja joj je odstranila dlačice s cijelog tijela. Arib bi najradije vrištala kad joj je čupala dlačice s najosjetljivijih dijelova tijela. No činilo se da bestidna žena posvećuje posebnu pažnju baš tim dijelovima tijela koja se Arib sama ne bi usudila ni taknuti. Što se djevojka više trzala od nelagode, to se žena više smijala i temeljitije radila. Arib je odahnula kad je starica napokon bila zadovoljna. Natrljala ju je limunovim sokom, i Arib se začudila kako joj je koža odjednom mekana.

Robinja ju je omotala ručnikom oko bokova, a zatim ju je kroz krivudav, crno-bijelo popločen hodnik odvela u utrobu kupališta. Prešle su središnju okruglu prostoriju i ušle u odaju lijevo. Arib je sjela pokraj kamenog bazena uza zid. Starica je zahvatila vodu srebrnom kutljačom i polila djevojku. Izlijevala je na nju jednu kutljaču za drugom tako brzo da je Arib jedva uspijevala doći do daha. Hvatala je dah tiho psujući, a to je staricu još više potaknulo na temeljitost. Kad je gotovo pomislila da će se udaviti, žena je prekinula posao.

Kroz okruglu prostoriju Arib su odveli u parnu kupelj na drugoj strani. Ondje, u magli pare, ostavili su je na trenutak samu. Naslonila je glavu na zid i sklopila oči. Tek sada je opazila, poslije svih strahova i naprezanja, koliko je umorna. Osjetila je kako joj se znoj i prašina slijevaju niz tijelo. Pospano je slijedila jednu kapljicu koja joj se kotrljala niz vrat te između dojki, a zatim iščeznula u ručniku između bokova. Nekakav šum trgnuo ju je iz polusna. Arib je uplašeno poskočila, ali bio je to samo prodor novog naleta pare.

Zatim se ponovno pojavila sluškinja. Odvela je Arib natrag uкупаonicu i počela je sapunati po cijelom tijelu. Arib bi se radije bila sama oprala, ali mogla je zamisliti što bi nova pritužba mogla prouzročiti, pa je odlučila šutjeti. Žena ju je polijevala vodom iz drugog bazena s dodatkom mirisne esencije, i Arib je počela uživati u toj proceduri. Koliko je prošlo vremena otkako nije iskusila

takvu ugodu! Poslušno je sagnula glavu dok joj je starica prala kosu ružinom vodicom. Širila je nosnice da udiše te mirise.

Dok ju je žena masirala rukavicom od kozje dlake, Arib se s uživanjem prepustila kružnim pokretima. Sklopila je uzdišući oči i osjetila kako joj koža bridi ispod hrapave rukavice. Žena ju je zatim ponovno isprala i odvela u prostoriju za odmaranje, u kojoj ju je jedna robinja natrljala uljem. Arib je upijala miris jasmína. Naposljetku su joj počupali obrve i kosu uvili kovrčalom.

Arib se osjećala kao preporođena. Sluškinja joj je dala novu odjeću. Oprezno ju je pogladila. Činilo joj se kako je gotovo šteta da je odjene. Svila joj je milovala kožu. Nehotice je rukama polako prešla niz tijelo, uživajući u svojoj nevinoj ženstvenosti. Prvi put osjećala se ugodno u ženskoj odjeći. Mirno je stajala dok ju je sluškinja šminkala, izbjeljivala joj zube smjesom tucane soli i drvenog ugljena i manikirala je. Napokon joj je starica pružila zrcalo, pa je Arib zapanjeno ugledala svoju sliku u njemu.

Gledala ju je lijepa mlada žena. Papuče su joj bile optočene dragim kamenjem. Odjeća - hlače i skupocjeno vezeni kaftan - isticala je njezin vitki lik i blago naglašavala njezine obline. Arib je opipavala brokat i zaobljene rubove dragulja na pojasu. Vjeđe joj je prekrivao zlatni puder dajući njezinim tamnim, usko položenim očima blistav sjaj. Usne i obrazi bili su obojeni crvenilom, a zubi blistali od bjeline. Crna kosa kovrčala se do ramena i blistala poput oniksa. Bila je prekratka za dvije pomodne pletenice sprijeda, pa ih starica nije isplela, nego joj je oko čela pričvrstila vrpču optočenu draguljima. Oko vrata joj je stavila ogrlicu od jantara, a zlatne narukvice krasile su joj ručne zglobove. Arib je očarano i netremice promatrala svoj odraz u zrcalu. »Izgledam kao hurija u raju!« reče.

Starica se nasmijala. Vrat i ručne zglobove lagano joj je namirisala parfemom od jasmína i djevojka je, sva očarana, omirisala ta mjesta. Kad bi je samo Wolfram mogao vidjeti ovakvu!

Robinja se pomaknula nekoliko koraka unatrag i odmjerila je. »Takva već možeš doći kalifu pred oči.«

»Vidjet ću ga?«

»Čim nade vremena.«

Arib odahne i pode za njom ponovno u svoju sobu.

Kasnije te večeri gledala je kroz drvene rešetke u prostrano dvorište. Dolje su se smijali i pijančevali, očito kalifovi gosti. Do nje su dopirale pjesme i glazba. Arib je čula nečiji uzvik: »Daj da nešto čujemo, Abu Isa!« Jedan je muškarac zapjevao, svijetle boje glasa, ali ipak muški. Arib je ushićeno slušala. Sjetila se

Teodorine pjesme. Čeznula je za njom i za Wolframom. Suze su joj se slijevale licem, ali glazba ju je ipak malo utješila.

Iza njezinih leđa otvorila su se vrata. Arib obriše lice, okrene se i bez riječi pogleda posjetitelja.

Vidjela ga je samo jedanput još kao mala djevojčica, ali odmah je prepoznala Haruna al-Rašida. U međuvremenu je zacijelo prešao četrdesetu. Tamna kovrčava kosa virila mu je ispod crnog turbana na kojem je bliještao veliki smaragd. Košulja i hlače bile su od najfinijeg lanenog platna, a crna *durra'a* od skupocjene svile. Povrh nje nosio je *burdu*, ogrtač od plavog i zlatnog brokata - znak njegove vlasti.

Arib više nije računala na to da će je on još danas primiti, a još manje na to da će je Harun al-Rašid sam potražiti. I to je doista bio kalif koji je, preodjeven u obična čovjeka, jahao ulicama.

On zatvori za sobom vrata. Puna strahopoštovanja, ona se baci pred njega na pod i čelo pritisne na prostirku.

»Nemoj, djevojko!« Kalif se sagne i podigne je.

Arib zapne za oko kako se on oprezno kreće - kao da ga nešto boli. Sjetila se da joj je Wolfram rekao kako ga muči želučana bolest. No bio je vitak i snažan.

»Znači, ti si Arib, Anasova kći.« Njegov je glas bio visok i malo rezak. Govorio je perzijski, i Arib se sjeti da se on rodio u Reju. Njegova se crna brada isticala na svijetlom licu, izbijeljenom skupocjenim mastima.

»Moji su eunusi govorili istinu. Lijepa si kao pun Mjesec.« Njegove duboko usađene oči bile su našminkane *kuhlom* zbog kojeg su se doimale pomalo sablasno.

»Molim za milost«, reče ona odlučno. »Hoćete li me saslušati?«

»Nadam se da si sa svime zadovoljna«, reče on ležerno i pokaže prostoriju.

Arib spusti glavu. Poslije svih godina provedenih među nomadima bilo joj je teško govoriti poput dobro odgojene mlade žene. »To je više no što bih se usudila nadati se, amir *al-mu'minin*. Vaša velikodušnost najdublje me posramljuje.« Te riječi zvučale su joj neprirodno, ali nije se znala drukčije izraziti.

»To je najmanje čime bih mogao zadužiti lijepu djevojku«, odgovori kalif. »Sjedni i pričaj mi o sebi.« On joj rukom pokaže *suffu*, i ona poslušno sjedne na pojastućenu klupu. »Iza tebe je pustolovno putovanje.«

Arib obriše suzu olakšanja i pritom razmaže crnu šminku oko očiju. Harun al-Rašid izvuče svileni rupčić i blago joj obriše lice. Iznenađena Arib dopustila mu je tu gestu, ponovno ispunjena nadom. Bio je to kalif kojega je znala iz priča.

»Često sam poželjela da ono završi, ali bilo je i mnogo lijepih zgoda.« Pomislila je na Wolframa. Je li stigao u Rakku i je li se smjela usuditi i zamoliti kalifa za susret s njim?

Harun al-Rašid otišao je u stražnji dio odaje i vratio se s dvije čaše vina. Pružio joj je jednu, i pritom je na njegovu prstenjaku zablistao dijamant. »Popij ovo!« Arib odmahne glavom. »Radije ne bih, mnogo hvala. Za vaš zahtjev potrebna je bistra glava.«

Izražaj njegovih našminkanih očiju promijenio se, a crte njegova bljedunjava lica postale su oštrije. »Pij!« ponovi on spustivši čašu na stolić od žada. Našao se pokraj nje prije negoli je shvatila što namjerava. Skupljenih obrva, on ju je zgrabio za vrat. »Zar nisu čula što sam Ti zapovjedio? Pij!« Pritisnuo joj je čašu na usne tako jako da ju je zaboljele Gutala je brzo i osjetila kako joj tekućina preko brade kapa na skupocjenu odjeću. Htjela se obraniti, ali on joj je silom ulijevao vino u usta. Napokon se čaša ispraznila. Arib je sopćući obrisala usta i uplašeno dignula pogled prema njemu. Alkohol joj je zagrijavao žile, a srce joj je divlje tuklo. Harun al-Rašid odloži čašu. Crte njegova lica opustiše se kao da se ništa nije dogodilo.

»Tako je dobro«, reče on mirnije. »Budeš li slušala, nećeš se morati ničega bojati.« On se spusti do nje, a iz njegovih usta zapahne je dah truleži, pa je nehotice ustuknula na *suffi*.

»Rekli su mi da si još djevica.« Gladio ju je po licu, a zatim se njegova ruka stala spuštati. Htio joj je razvezati pojas. »Ne«, proštenje Arib. Oslobodila se i brzo se udaljila nekoliko koraka. Harun al-Rašid nije pošao za njom. »Razmisli, djevojko, što odbijaš. Noćas ti zavidi svaka žena u mojem carstvu.« Arib je tako žestoko odmahнула glavom da su joj mekani uvojci pali na čelo. »Ne!« ponovi ona tihim, ali odlučnim glasom.

On se polako dignu i priđe joj. »Ti odbijaš svojeg vladara?«

Arib je osjećale otkucaje srca sve do vrata, ali izdržala je njegov pogled. »Odbijam ono što ni moj vladar ne smije zahtijevati. Ja sam kći Barmakida, nisam robinja.«

Obraz mu je zadrhtao. Precizno naznačene obrve ponovno su se skupile i na njegovu se čelu ocrtala okomita bora. Crvenilo mu je navrlo u lice, a na vratu su mu iskočile tetive. Arib se borila protiv potrebe da mu uzmakne. On iznenada slegne ramenima. »Kako hoćeš.«

Arib odahne. Možda je očekivao njezino protivljenje, pa ju je samo htio iskušati? On se okrene prema vratima i vikne nekakvu zapovijed na arapskom.

U odaju uđe eunuh. Iz dvorišta je dopirao nečiji smijeh. »Sredi malu barmakidsku drolju!« dovikne netko.

Arib se trgnula. Prijeteći osmijeh zatitrao je na Al-Rašidovim usnama. Privukao ju je k sebi. Otrgnula se, ali eunuh je već bio uz nju. Visok, jak muškarac zgrabio ju je za ruke, odvuкао do kreveta i bez po muke bacio je na jastuke. Arib je prodorno kriknula. Dovikivanja iz dvorišta komentirala su njezin krik, i ona se smrtno uplašila. U nijemom očaju pokušala se osloboditi, ali eunuh ju je nepopustljivo držao za ramena.

Ušao je još jedan muškarac - *afšin*. »Moja se robinja opire?« upita on bezizražajnim glasom. Aribino je srce zastalo.

Harun al-Rašid priđe krevetu. »Očito i barmakidske kćeri misle da su moje želje puste brbljarije«, procijedi on i nagne se preko nje. Ponovno je zapahne smrad truleži iz njegovih usta. »No i ti ćeš osjetiti moju moć.«

Arib se sledi kad je shvatila: njegova mržnja prema njezinoj obitelji nije se nikad ugasila. Pravda, na koju je imao pravo i najniži od njegovih podanika, nije vrijedila za barmakidsku kćer. *Afšin* ju je netaknutu doveo u Rakku samo iz tog razloga.

Bože, daj mi da umrem, nijemo se molila Arib. Očajnički se bacakala i stala rukama i nogama udarati oko sebe. Tada je na vratu osjetila oštricu bodeža. *Afšin* se nagnuo nad nju. Smirila se, ne usuđujući se ni disati.

»Onda, što je sada s tvojim ponosom?« šapne on. »Možeš biti mirna ili se braniti. Biraj - život ili smrt. Sama odluči!«

Arib se skamenila. Harun al-Rašid rastvori joj odjeću i podigne iznad kukova. Trgnula se kao od udarca kad joj je hladan zrak dotaknuo kožu. On razveže pojas na hlačama, i hlače mu skliznu niz noge neobrasle dlakama. Ona prigušeno zastenje kad je njegovo nabreklo spolovilo zadrhtalo iznad nje. Rukom punom prstenja obuhvatio je svoje dignuto spolovilo. »Naučit ću te tko je tvoj vladar i gospodar!« prosikće on. Arib zdvojno okrene glavu. Hladan čelik nemilosrdno joj je pritiskao vrat. U njoj se sve grčilo.

Harun joj je objema rukama silom razmaknuo noge. Prodorni miris njegova parfema prodro joj je u nos. Na sebi je osjetila njegovu težinu. Nešto tvrdo uguralo joj se s unutarnje strane bedara, a zadah iz njegovih usta oduzimao joj je dah. Arib je uplašeno soptala. Gušila se, a tada osjetila i strašan bol u utrobi.

Imala je osjećaj da joj se tijelo raspada. Htjela je kriknuti, ali glas joj nije prešao preko usana. Stenjala je i borila se da dođe do daha. Iz dvorišta je prodirao glasan smijeh. Njezin je mučitelj ponovno navalio, ovaj put dublje. Kriknula je, ali on joj nije dao vremena za disanje. Nije prestajao brutalnom silom prodirati u njezino tijelo. Izgubila je osjećaj za vrijeme. Jedinu djelić

stvarnosti koji je opažala bilo je njegovo lice iznad nje. Njegov izobličeni osmijeh. Oštar miris njegova parfema. Odjednom je stao i povukao se s nje. Arib je cviljela. Nešto vruće teklo je u tankom mlazu njezinim bedrom. Osjetila je miris krvi. Zacijelo je sve završilo.

Ona ga uplašeno pogleda. Nije sišao s kreveta, nego je ostao klečati iznad nje. Lice mu je bilo blijedo i napeto. Rukom pritišćući trbuh, duboko je udahnuo dva-tri puta. Hladna oštrica još joj je bila čvrsto priljubljena uz vrat.

Harun al-Rašid je odahnuo. Obrisao je falus uprljan krvlju, a zatim ponovno usmjerio pogled našminkanih očiju u Arib. Htjela je uzmaknuti, ali on ju je čvrsto držao za kukove i bacio se na nju. Ponovno je silom prodro u njezino razrovano tijelo i ona je ponovno vrisnula. Silovito je prodirao u nju u brzom slijedu. Arib se zacrnjelo pred očima, više nije imala snage za vikanje. Činilo joj se da je izvan toga izmučenog tijela. Njezin je mučitelj zastenjao. Grčevito se ugrurao u nju, a njegova slina kapala joj je po licu. Napokon ju je pustio.

Gotovo ugušena i kao kroz koprenu, Arib je osjetila da se Harun al-Rašid dignuo s nje. Širio se jak zadah, stran i odvrat. Između njezinih nogu tekla je na plahu topla tekućina. *Afšin* je maknuo bodež s njezina vrata. »Eto vidiš!« reče on hladno.

Bol je divljala u njezinoj utrobi. Arib je stenjući privukla noge, ali od toga joj je bilo još bolnije. Vonj njegova znoja, zadah parfema, krv i njegovo sjeme zalijepili su se na nju. Bilo joj je mučno. Uplašeno ga je pogledala kroz poluzatvorene oči. No činilo se da mu je dosta. Harun je bez riječi posegnuo za ručnikom koji mu je pružio eunuh i obrisao mlohavo udo. Ponovno se uhvatio za trbuh.

»Imate li opet grčeve?« upita eunuh. »Da pozovem liječnika?« Harun al-Rašid nijemo kimne glavom. »Nije čudno, ovo je bilo naporno«, naceri se eunuh. »Mala stenje kao rođena kurva.«

»Darovat ću vam je kad god poželite«, reče *afšin* ravnodušno. Kalif joj dobaci pogled. Arib stisne zube da zadrži suze. Taj je čovjek neće vidjeti kako plače, odluči ona.

S izrazom gađenja na licu Harun al-Rašid vrati eunuhu krvavi ručnik. »Ne«, reče on intonacijom koja ju je ponizila više od svega što se prije dogodilo. »Daruj je mojoj ženi. Zubejda će već smisliti što će s njom početi.« Kalif se zatim ponovno obrati eunuhu: »Takve jake grčeve nisam još dosad imao. Moram leći prije negoli obavim *gusl*. Pozovi liječnika i neka mi poslije obrednog pranja dade

lijek koji mi je dao prošli put.« Izišao je iz odaje ne okrenuvši se. Vrata za muškarcima zatvorila su se uz tihi škljocaj.

Arib je prazna pogleda zurila u strop. *O tebi ovisi čast tvoje obitelji*, iznenada su joj sinule Teodorine riječi kroz glavu. *O tebi! O tebi!* Bilo je to gore od boli. Arib se bacala po svilenjoj plahti gušeći se u jecajima. *Ti si okaljala čast svoje obitelji!* vikao je glas u njoj. Zašto nije izabrala smrt? Prožeta iznenadnom mržnjom, zarila je nokte u kožu i svom ih snagom povukla prema dolje. Krv joj je potekla licem, ali gotovo nije osjećala bol. Kožu joj je prekrivao njegov znoj, a između bedara lijepio se smrdljiv izljev sjemena. U njoj se širila nekakva neobična odbojnost prema tom silovanom tijelu. Arib se gadila sama sebi.

S mukom je povratila. Žuč se izlila na svilenu plahu, ali ona nije ni dignula ruku da obriše usta. Muškarce su dolje primili s glasnim uzvicima. No opsceni opisi i glasne pogrde jedva su dopirale do nje. Osjećala je očajničku potrebu da se opere, ali svaki joj je pokret bio nadasve bolan, pa je ostala ležati. Sve joj je bilo mutno kao u magli. Njezina nutrina kao da je bila mrtva.

»Uzela ga je kao kurva!« čula je *afšinov* glas. »Jeste li čuli kako stenje?« Njihov se smijeh orio i dopirao do gore.

Arib se polako uspravila. Raskuštrana kosa pala joj je na čelo. Rukavom je obrisala bljuvotinu, krv i slinu s lica. Morala se jako svladati da to učini, ali nešto joj je dalo snagu: mržnja. Mržnja prema Harunu al-Rašidu, ali veća prema čovjeku koji ju je netaknutu predao njezinu smrtnom neprijatelju. Bolje bila nadasve jaka, pa joj je ponovno pozlilo. No u tom trenutku je znala da želi nastaviti živjeti. Živjeti. Kako bi se jednoga dana osvetila *ajšinu*.

Knjiga druga
Kurtizana

»Ljubav prema robinjama pjevačicama opasna je. Ona muškarca zadovoljava kao ništa drugo na svijetu. No kajna gotovo nikada ne misli ozbiljno kad je riječ o njezinoj strasti niti se gotovo nikada ne predaje ljubavi cijelim srcem. Po prirodi teži samo za tim da svojoj žrtvi postavi zamku.«

Al-Džahiz

Prvi dio

Iste noći nad samostan u gorju Taurus nadvili su se crni oblaci. Iz gorja, koje je progutalo svako svjetlo, puhao je hladan vjetar. Srebrnkasto lišće šuštalalo je u maslinicima. Mračni bedemi uzdizali su se kao na utvrdi iznad doline, a tornjići od lomljenog kamena jedva su se nazirali u tami. Ljudi i stoka sklonili su se između zidina.

U samostanskoj gostionici vladala je duboka tišina. Služinčad je odavno spavala u velikoj dvorani, a i vitezovi franačkog izaslanstva spavali su u prostoriji koju su im pripremili.

Wolfram von Aue prenuo se s krikom iza sna. Sjedio je na krevetu. Bio je zadihan, a njegova prsa oblivena znojem dizala su se i spuštala. Ne snalazeći se, zurio je u tamu. Do uha mu je doprlo tiho stenjanje. Posegnuo je za uljanicom pokraj svoje postelje. Iako je prostorija bila mala, slabo je svjetlo jedva osvjetljavalo tamu. Kroz prozor do njegova uzglavlja povremeno je ulazila mjesečina i bacala blijedo svjetlo na krevete od grubo tesane borovine. Kako su bili nagurani jedan do drugoga uza zid, u sredini je ostao prazan samo uzak prolaz. Na postelji pokraj sinove, Lamprecht von Aue okrenuo se na drugu stranu.

Wolfram je polako prešao rukom preko raskuštrane kose i duboko disao. Učinilo mu se da čuje Arib kako očajnički zove u pomoć. No bio je to san, samo san.

Duboko uzdahnuvši, spustio se ponovno na slamaricu. No glavom su mu se neprekidno kovitlale misli. Nemirno se okretao na postelji. Izaslanstvo će sutra odjahati u Rakku. Danima je uzalud čekao Arib. Što, ako joj je doista trebala njegova zaštita? Wolfram je sav zdvojan zurio u strop. Na to nije smio ni pomisliti! Vitezu dolikuje samosvladavanje. Odavno je otišao predaleko. Ako se sada odmetne, nitko i ništa ne bi mu mogao vratiti carevu naklonost.

A ako se vrati na vrijeme? Wolfram brzo odbaci pokrivač. Zbog slabog svjetla prošlo je malo vremena dok je napipao košulju, prsluk i čizme. Kad je ustao, udario je koljenom o drveni okvir jednog kreveta. Pričekao je. Čovjek na postelji nešto je progundao, osjetile su se vinske pare, ali nije se probudio. Wolfram je protrljao bolno koljeno. Oprezno se iskrao između kreveta do izlaza. Na vratima se još jedanput okrenuo i Lamprechta von Auea nijemo zamolio za oprostjenje. Zatim je polako spustio alku i zaustavio se u spavaonici za služinčad.

I ovdje je sve bilo tiho. Mir je u pravilnim razmacima remetilo samo hrkanje jednog putnika. Zadah iznošene odjeće širio se iznad usnulih ljudi. U prostoriji je gorjela jedna baklja, ali je u njoj bilo više dima nego svjetla. Wolfram je suspregnuo podražaj na kašalj i pogledao oko sebe. Trebalo mu je malo vremena da razabere tamnoplave uvojke mladog eunuha Faika kojega su Franci kupili za tumača. Dijelio je postelju s redovnikom Guntramom i jednim oklopnikom. Gojazni lik smotao se u kuglu na rubu kreveta. Kad ga je mladi vitez protresao po ruci, nešto je zlovoljno progundao i htio se okrenuti na drugu stranu.

»Ja sam«, šapne Wolfram. »Probudi se!«

Faik skoči kao oparen. »Gospodaru...«, promuca. »Što...« Pogled mu je prešao preko Wolframova golog gornjeg dijela tijela, ali mladi se vitez, kao i obično, nije na to obazirao. On ravnodušno navuče košulju i upita: »Ti govoriš ovdašnjim narječjem, zar ne?«

Eunuh nije uspio izustiti ni riječi nego je samo nijemo potvrdio glavom.

»Što si se sada zapiljio!« strogo mu se obrati Wolfram. »Vratit ćemo se prije nego što izaslanstvo sutra krene nakon poslijepodnevnog molitve.« On navuče prsluk i šakom udari Faika po ramenu pozivajući ga da ustane. »Idi po svoju odjeću! Sastat ćemo se u staji kod konja!«

Faik je napokon uspio progovoriti. »Ali, gospodaru!« izusti on.

Wolfram zlovoljno sikne i stavi prst na usta.

»Pa vidjeli ste spaljeno seosko imanje kad smo došli. Zar ne znate što znači bez dozvole upasti na beduinsko područje?«

Na horizontu se pojavila prva svijetla pruga kad su dvojica jahača ostavila samostan iza sebe. Izlazeće sunce obojilo je planinske lance blijedožutom bojom. Ubrzo se počela razlikovati svijetlosmeđa boja pijeska i oblutaka od nježnog zelenila začinskih biljaka. No vjetar je još bio hladan i tjerao je Wolframu kosu u lice. U zoru, usred tog veličanstvenog krajolika, osjećao se još osamljeniji bez Arib.

Beskrajna igra boja u pustinji postupno se mijenjala. Crvenkasta nijansa na brežuljcima bila je najprije staklasta, gotovo prozirna, a boje sve jače. Sivosmeđe drobine zamijenili su brežuljci obrasli alepskim borovima, a zatim gole stijene po kojima su konji ponovno kasali.

Sunce je već bilo visoko na nebu kad je Wolfram u jednoj dolini razabrao ruševine jednoga grčkog hrama. Ruševna kolonada otkrila je kuda je nekoć prolazio put. Zauzdao je konja na glatkoj pješčenjačkoj stijeni. Uspravio se u sedlu i pokazao dolje na drevnu cestu kojom je kroz ruševine prolazila

karavana. Vjetar je navlačio njegovu ukrasnu zlatno-plavu podsedlicu. Rupcem je zaštitio usta od prašine.

Njišući se poput prazne vreće na konju, polako mu je prišao Faik. »To je karavana koja prevozi svilu.« Eunuh upre prst u jahače na konjima, koji su pratili povorku deva, vjerojatno naoružani da zaštite skupocjen teret. »Mislite li da su oni vidjeli vašu djevojku?«

Wolfram slegne ramenima i podbode konja. Htio je odgalopirati dolje. Iznenada je čuo Faikov krik.

Nagonski je tako naglo potegnuo uzde da se konj frkćući propeo. Jedna je strijela prošišala mimo njegova lica. Konj je poskočio i gotovo ga zbacio iz sedla, pa je morao primijeniti svu snagu da obuzda životinju. Ispod kopita dignula se prašina i prekrila mu hlače do koljena. Dašćući se okrenuo prema Faiku. Eunuh je gledao uz obronak. Bio je smrtno blijed.

Nekoliko deva prešlo je preko grebena. Njihovi su jahači dignutih mačeva nešto vikali. Košulje su im se nadimale, a marame lepršale na vjetru. Crvene kićanke krasile su im sedla, kao što je to bilo uobičajeno kod plemenskih ratnika. Wolfram trgne tešku franačku *spathu* iz pojasa, ali Faik ga zgrabi za ruku: »U ime svetog Stefanosa, saberite se!«

Beduini su napeli lukove prema njima. Wolfram opsuje i spremi mač u korice. Eunuh je imao pravo, otpor je bio besmislen.

Nomadski logor, kamo su odveli dvojicu mladića, sastojao se samo od nekoliko čilima u sjeni grbava bora. U jami u zemlji tinjala je vatra. Jedan beduin spravljaio je u bakrenim posudama s kljunom nekakvo piće koje je Wolframu bilo nepoznato. No to mu u tom trenutku nije bilo nimalo važno.

»Što kane s nama?« šapne Franak. Njegova je napetost rasla kad god je nomad prelijevao vrelu tekućinu iz jedne posude u drugu kako bi je pomiješao sa šećerom.

»Ja sam tumač a ne vidovnjak!« odgovori Faik mrzovoljno. »Bila je čista ludost dojahati ovamo i staviti naš život i vašu slavu budućnost na kocku! Tu djevojku ionako nećemo naći. Vjerojatno vas je jednostavno napustila.« Opazio je Wolframov pogled i tiho zazviždao. »E pa, ne bih htio biti u vašoj koži.«

Mladi vitez htio mu je dati do znanja kako bi mu bilo bolje da se pobrine za vlastitu kožu. Tada je beduin trbušaste čaše napunio gotovim napitkom i pružio im ih.

»Čaj«, objasni eunuh. »Dolazi s karavanama iz Kine. Uzmite ga! Uvrijedit će se ako ga odbijete.«

Dok je Wolfram nepovjerljivo njuškao napitak, beduin je rekao nešto na arapskom.

»Kaže da smo bez dozvole upali na njihovo područje«, prevede Faik. »Mogli su nas ubiti.«

To mogu i sada učiniti, pomisli Wolfram. Ispio je čašicu jednim gutljajem i obuzeo ga je jak nadražaj na povraćanje. Napitak je bio sladak, ali i trpak, pa bi ga najradije bio ispljunuo. Zar ti barbari nisu imali ni rogove za piće ni pivo?

»On ima pravo, gospodine, ako dopustite«, primijeti Faik. »Voda ovdje znači život, i stoga je svaki uljez opasan.«

»Na čijoj si ti strani?« upita ga Wolfram s grimasom na licu. »Ispričaj mu što god želiš, samo se pobrini da nas napokon oslobodiš!«

Faik uvrijeđeno popravi pojas na širokim hlačama. Onim svojim velikim očima i malim ustima podsjećao je donekle na likove s bizantskih ikona koje su vidjeli na svojem putovanju. No ikona ga barem ne bi prekorila, zlovoljno pomisli mladi vitez. Osim toga, eunuhovo razumijevanje za drumske razbojнике nije nipošto smirilo njegova gospodara.

Faik se nagnuo prema beduinima i objasnio im nešto na arapskom. Pritom je pretjeranim kretnjama pokazivao na svoja prsa.

»Imra'a?« ponovi beduin. »Juhibbuha hubban udhrijan?«

Wolfram je to slušao. Doduše, nije razumio ni riječi, ali se činilo da je Faik ipak pobudio čovjekovo zanimanje, pa je nomad pozvao svoje drugove. Eunuh je objašnjavajući dodao još nekoliko rečenica na arapskom. Prišli su im i drugi muškarci. Wolfram je htio napipati svoj mač, ali oružje je nedostupno ležalo na stijeni pokraj beduina. »Hoćeš li biti tako ljubazan da mi odaš o čemu raspravljáš s čovjekom?« prodere se na slugu.

Faik se naduri i razvuče svoja mala usta kao na ikoni, pa upre prst u preplanulu kožu na licu mladog viteza. »Spašavam vašu spaljenu kožu, gospodine.«

Wolfram mu je htio odgovoriti, ali u tom trenutku beduin se nagne prema njemu. Iznenađen, mladi se Franak htio izmaknuti, ali čovjek je stisnuo samo njegove ruke. Njegovi su nokti bili prljavi i popucani, pa Wolfram povuče svoju ruku zaštićenu rukavicom. »Što si mu, dovraga, ispričao?« upita eunuha.

Faik se nasmije od uha do uha. »Istinu, gospodine. Da ste zbog djevojke zaboravili svoj narod i svoju čast.«

Vitez skoči. »Ti se usuđuješ...«

»Tiho!« upozori ga Faik i stavi prst na usta. Vidljivo je uživao u tome što je danas on izdavao zapovijedi. Wolfram je svladao gnjev, ali u mislima ga je nataknuo na ražanj i pekao na vatri.

»Kako vidite, dobro sam učinio«, ravnodušno nastavi Faik. »Trgovac robljem koji me je prodao znao je reći kako beduini vole takve priče. Dakle, ne budite tako neotesani, premda ste u njihovim očima vi barbarin!«

Eunuh može izgledati kao sveti Stefanos, pomisli Wolfram, ali ako ne želi postati i mučenikom, treba znati kada mora držati jezik za zubima.

Beduin dotakne Faikov rukav i nešto primijeti.

»On pita kako se djevojka zove«, prevede Faik i nasmiješi se, očito uživajući.

Wolfram odgurne čašu. »To se njega uopće ne tiče...«, zausti pa stane. »Arib«, odgovori zatim.

Mladi je Franak naišao na poglede pune razumijevanja. To društvo naoružano do crnih, krnjih zubi doista je pokazalo ganuće!

Faik je tu ispovijed nakitio s još nekoliko riječi. Na to je beduin natočio Wolframu još čaja, a drugi mu je sa smiješkom pružio zdjelicu. Mladi je vitez nepovjerljivo iskopao iz zdjelice nekakav suhi kolačić. Zagrizao ga je i ukočio se. Je li to nekakav kukac?

»Kakve ti to ludorije pričaš tim skitnicama?« obrati se Faiku dok je protiv volje gutao kolačić. S gađenjem je odgurnuo čaj.

»Morate im pokazati više poštovanja, gospodaru«, odgovori Faik. »I sami imate u sebi više beduinskog nego što mislite.«

Wolfram je najozbiljnije razmišljao o tome da, unatoč nadmoći beduina, zgrabi mač i eunuhu raspori trbušinu. No tada je Faik dodao: »Ili poznajete franačkog viteza koji bi se odvažio na sramotu vjerolomstva zbog seoske djevojke? U vašoj zemlji muškarac će uzeti što hoće ili će ostaviti djevojku, dok beduin za ženu koju ljubi daje svoje pleme i svoju čast, pa i svoj život. Poput vas, gospodine.«

Wolfram je zbunjeno gledao niz obronak na kojem su se puteljci gubili u odronu. Dok je još razgovarao s *ajšinom* o Arib, opazio je na sebi promjenu. Je li zbog te zemlje, pune proturječja, sve proživljava dublje?

Beduin se nastavio obraćati eunuhu bujicom riječi. Pažljivo je motrio Wolframa ispod svojih gustih obrva.

Faik kimne i okrene se prema vitez. »On uporno traži«, objasni Faik, »da vam točno prevedem njegove riječi. Ljubav je, kaže on, nešto najveličanstvenije što čovjek može osjećati. Tko ljubi, mučenik je i zaslužuje isto poštovanje kao i čovjek koji pogine na bojištu. Ukratko, gospodaru, vi imate više sreće nego pameti - oni odustaju od otkupnine na koju imaju pravo.«

Wolfram je iznenađeno gledao beduine. Nije se nadao da bi oni mogli takvo što reći. Iznenada su mu se ti nomadi učinili čak lijepi na svoj divlji način, pa im kimne glavom. »Dobro si to izveo«, pohvali on Faika, i eunuh porumeni. »Reci

im da ne mogu dulje uživati u njihovu gostoprimstvu. Moram obaviti svoju dužnost.« Malo je razmislio i dodao: »Još ih pitaj jesu li možda vidjeli djevojku preodjevenu u mladića!«

Razgovor je postao glasniji kad je Faik pokušao doznati nešto više, ali se zatim stišao. »Žao mi je, ja sahibi«, reče eunuh obrativši se svojem gospodaru.

Sunce je već počelo zalaziti iznad beskrajnih planinskih lanaca Taurusa kad su se približili glavnoj cesti. Odlomljene stijene nadvile su se nad dolinu. Borovi, koji su na odronu tražili čvrsto uporište, otkrivali su da nakon obilnih pljuskova bujice stvaraju rascjepe u stijenama. Na pola uzvisine, ispod odrona, prolazio je uzak puteljak. Svjetlo zalazećeg sunca bacalo je sjenu dvojice jahača na litice.

Wolfram nestrpljivo prijeđe rukom po čelu. Sunce je već zašlo iza gorja bojeći vrhove žarkim crvenilom. U dolini su se sjene produžile, a odronjeno kamenje poprimilo je sivosmeđu boju. Namjerno su odabrali cestu da možda sustignu izaslanstvo. No vitezovi su, zacijelo, odavno otputovali bez njega. Ako na povratku iz Rakke ponovno dođu ovamo, razmišljao je, gnjev njegova oca bit će bezgraničan. Unatoč tome, nije se pokajao zbog svoje odluke.

»Što je to, gospodaru?« Faikov visoki glas prekinuo je njegove misli. Eunuh je upro prst u zaobljen vrh brda. »Ondje, sprijeda.« Stijene su se na obronku raspucale pa ni najniže grmlje nije na odronu našlo uporište. Iznad njih lebdjele su ptice.

Wolfram odmakne rubac s usta i rukom zaštiti oči. »Samo nekoliko strvinara«, reče on. Tamnosmeđim krznom njegova dorata prođe trzaj, i Wolfram jače pritegne uzde. Nemirno poskakujući, životinja je tražila uporište na uskom kamenitom puteljku.

»Strvinari na glavnoj cesti?« začudi se Faik. »Ali, oni se hrane strvinama, gospodaru. Što bi mogli...« On se prekine i problijedi.

Wolfram iznenada podbode konja. Zemlja i odronjeno kamenje prštali su pod kopitima. Natjerao je životinju na uspon strmim zavojima. Žvale su škriputale dok ih je konj grizao, a pjena mu je kapala iz gubice vlažeći jahačeve čizme. No mladi je Franak bio samo obuzet strašnim osjećajem da je prespor.

Naglo je zaustavio konja i sjahao. Konju su se sapi dizale i spuštale. Strvinari su odskakutali u stranu, a jedan je šakal nestao podvijena repa između borova. Wolframove oči zapanjeno su lutale po rastrganoj zastavi u prašini, po slomljenom oružju, komadićima plave odjeće između stijena. Iz unakaženih tijela virile su strijele. Lica mrtvih ljudi jedva su se raspoznavala pod razbijenim lubanjama. Pohlepni kljunovi odavno su isključali oči. Krhotine blijedih kostiju stršile su iz krvave mase koja je prije bila nos ili lična kost, a duga plava kosa

lijepila se na dijelove kože. Šakal je već bio počeo izvlačiti crijeva. Mravi su hitali ljepljivim tragom zgružane krvi.

»Ne!« šapne Wolfram. Nemoćno je ispustio uzde iz ruku. Osjećao se kao da ga ledena ruka steže oko vrata. Iza njega prizoru je prišao Faik hvatajući dah.

»Ne!« krikne Wolfram. Konj uplašeno odskoči. On trgne mač iz korica i stane zamahivati prema strvinarima. Slijepo je sjekao čičak i šikaru, izbezumljeno urlao. Grane su pucale, miris borova miješao se sa zadahom mrtvih tijela, a smola i zemlja uprljale su oštricu. Njegovi su prsti grčevito stiskali držak, zatim je mač ispao iz njegove drhtave ruke. Wolfram je teturao zaprepašteno zureći u mrtve ljude.

Ispred njih ležala su krvava trupla izaslanstva cara Karla Velikoga.

2

»*Hum Ishak al-Mausili!* - To je Ishak al-Mausili! Napokon!« Skupina djevojaka hitala je hodnikom na prvom katu kalifove palače.

Njihove sjene jurile su po zidnim mozaicima obrubljenima štukaturnim letvicama, a prozirne koprene lepršale su iza njih. U hodniku popločenim mramorom nije bilo namještaja, osim nekoliko teških kineskih vaza. Drvene rešetke štatile su stanovnice harema od stranih pogleda, pa je u zabranjeni dio palače prodirao samo omamljujući miris ljiljana. Robinje su znatiželjeno pritisnivale lica na prozorske rešetke kako bi mogle gledati dolje.

Visok muškarac bez brade, možda četrdesetogodišnjak, ušao je u dvorište. Došao je puteljkom u sjeni palma i koračao elegantno po geometrijskim uzorcima od oblutaka. Tamna kosa padala mu je ispod turbana na ramena u skladu s običajima. Upadljiv nos bio mu je malo nakrivljen kao da je nekoć bio slomljen. Široke usne odavale su neku vedrinu kao da se nečemu potajno smijao. Crni eunusi na ulaznim vratima pozdravili su ga obrativši mu se imenom. Rukom je pokazao na ženu pokrivenu koprenom koja je čekala jedan korak iza njega. »Dovodim Takrub, djevojku koju mi je Zubejda dala na poučavanje.« Njegov visoki glas bio je zvonak.

Šušajući i hihoćući robinje su nastavile trčati iza drvenih rešetaka. Obavio ih je miris ambre i ruža. Zatim su nestale iza ugla, a tapkanje njihovih bosih nogu stišalo se na mramornom podu.

Na drugom kraju hodnika otvorila su se vrata. Arib je izašla iz spavaonice običnih robinja i stala uz rešetke. Kao i obično, na sebi je imala preširoku *dzubbu*. Njezini crni uvojci bili su nepočešljani. Osjećala se iscrpljeno kao od vrućice.

Afšin je izvršio kalifovu zapovijed i posljednju Barmakidkinju darovao njenoj glavnoj supruzi Zubejdi, neograničenoj vladarici harema. U njezinim raskošnim odajama Arib je bila zdvojnija no ikada. Prema novoj gospodarici, ženi s držanjem velikog vezira i s ukusom vodonoše koji se domogao novca, osjećala je samo mržnju. Prvih dana nakon Harun al-Rašidova posjeta Arib je jedva hodala od bolova. Njezini ručni zglobovi, za koje ju je držao eunuh, bili su modri baš kao i unutarnje strane njezinih bedara. Donji dio tijela bio joj je razrovan i izranjen i pun krvnih podljeva, a kriknula bi od svakog dodira. Dani-ma je ležala apatično na krevetu, previše uplašena da bi zaspala. Svaki šum smrtno bi je prestrašio, a noću joj je pokraj kreveta gorjela uljanica. Ni sa kim

nije razgovarala o noći koja joj je promijenila život. A i zbog čega - zakon je poznavao samo dopuštenu i nedopuštenu obljubu, ali suglasnost žene ni u jednom ni u drugom slučaju nije imala nikakvu ulogu. Nitko nije zbrinuo njezine ozljede. Na dvoru čovjeka koji je oko sebe skupio najbolje liječnike na svijetu robinja je vrijedila onoliko koliko i njezina kupovna cijena. U jednom trenutku jedna joj je žena dala ručnike natopljene octom, pa se upala napokon smirila.

»Priča se da je njegov otac bio probisvijet i u sukobu sa zakonom«, reče netko iza Aribinih leđa. »On tvrdi da je plemenita roda.«

Arib krikne i okrene se. Zurila je kao oduzeta u sjenu uokvirenu pepeljastom kosom. Zapahnuo ju je miris prekomjerno nanese ambre.

»Soumaja!« uspjela je prozboriti.

»Ishak al-Mausili najvažniji je čovjek u Bagdadu ako je riječ o glazbi«, šaptala je *kajna* svojim pjevuckavim slavenskim akcentom. Rukom joj je pokazala niz hodnik, onamo gdje su nestale druge robinje. »Cijeli harem već tjednima čeka njegov posjet. Kalif ga je imenovao *nadimam*«, objasni ona puna poštovanja. »Samo birani muškarci smiju se zvati njegovim vinskim družbenicima. On je u žarištu društva, najslavniji pjevač između Indije i Magreba. Hoćemo li pogledati što je učinio od Takrub? Kažu da je gotovo nemoguće prevariti njegovo uho, ali možda ću mu se svidjeti.« Sućutno je promatrala Arib. »U svakom slučaju, ti nećeš. Ne želim povrijediti tvoje osjećaje, ali ti izgledaš kao živi mrtvac.«

Arib mrzovoljno strese glavom. Mnogo puta razmišljala je o tome da jednostavno pobjegne. Svim srcem čeznula je za Wolframom. No tada je zamislila kako bi je gledali strani vitezovi, posebice onaj strogi stariji muškarac kojemu je Wolfram sličio kao jaje jajetu. Zamišljala je kako će Wolframu morati gledati u oči i ispričati mu što joj se dogodilo. Bila je uvjerena da će je prezreti, a to je bilo gore no što je mogla podnijeti. Bodrila ju je neukrotiva volja da se *afšinu* osveti za njegov zločin.

Pjevanje duboka ženskoga glasa odzvanjalo je popločenim hodnikom. Arib je dignula glavu. Od Teodorine smrti nije zapjevala.

Soumaja je već odlepršala hodnikom. Arib je iznenada potrčala za njom i sustigla je. Glazba je zanimjela kad su otvorile prva vrata iza zavoja u hodniku.

Zubejda je ležala na *sariru* slijeva. Prije je zacijelo bila vrlo lijepa, ali sada, nadomak četrdesete, raskvasila se poput stare pogače sa sezamom. Za tu prigodu uredila se bolje nego inače. Odjeća ukrašena teškim draguljima prikovala ju je na jastuke, pa se Arib nehotice upitala kako je pod tim teretom uopće mogla hodati. Amulet s raskošnim gorskim kristalom resio joj je vrat, a

zlatni polumjeseci ukopali su se u uvelu kožu njezinih dojki. Zubejdina obojena kosa odisala je skupim ružnim uljem. Pod slojem pudera njezino se lice, izbijeljeno pomadama, doimalo poput maske, samo su kutovi njezinih usta bili, kao i uvijek, obješeni i odavali dosadu. Iza nje stajale su njezine dvorske dame i zgodan bijeli eunuh koji je neprestance kradomice dodirivao njezina ramena.

Tihi glasovi robinja čuli su se iza jednih bočnih vrata. Muškarac, na kojeg se odnosila sva ta pažnja - Ishak al-Mausili - sjedio je na stolcu bez naslona s desne strane. Između njega i Zubejde robovi su napeli čilim kako bi najplemenitiju ženu u carstvu zaštitili od nedopuštenih pogleda. Pjevač je spustio *oud* na kojem je svirao.

Tamnokosa *kajna* pokraj njega zacijelo je bila Takrub. Kad su se vrata otvorila, okrenula je lijepu glavu - polako, potpuno svjesna svojeg učinka. »Ne mogu pjevati ako stalno ulaze ljudi«, požali se ona i razvuče napućene usne brižljivo uvježbanom gestom.

Zubejda okrzne pogledom dvije djevojke i domahne im rukom obojenom kanom da uđu, a Takrub je Arib dobacila pogled koji je jasno govorio što misli o loše odjevenim robinjama. »Ako me već prekidaš, imaš li možda dobar savjet u glazbenom smislu?« primijeti zajedljivo.

Soumaja se spremila za oštar odgovor, ali Arib ju je pretekla: »Bilo je malo...«

Sve su se oči usmjerile prema njoj. Ishakove čupave obrve iznenađeno su se dignule. »No onda?« upita on. U njegovu zvonkom glasu nije se moglo raspoznati misli li ozbiljno ili se samo zabavlja.

Zaskočivši samu sebe, Arib je prstima prebiralala po Teodorinu staklenom amuletu. Soumaja ga je bila nazvala najslavnijim pjevačem između Indije i Magreba. Zasigurno je tjednima pripremao Takrub za ovaj dan... »... ne-prirodno«, napokon promuca Arib. »A prijelaz, kad ste promijenili tonalitet, bio je nesiguran.«

Ishak je odložio lutnju. Nestala je ironična crta oko njegovih usta. Ispitujuće je pogledao Arib preko slomljena nosa. »Pa to je sve ljepše!« poviče Takrub. »Ako ti to znaš bolje - *tafaddhali!*« Ljutito je zabacila glavu skladnog profila i stala postrance u nesumnjivo prostudiranoj pozi.

Aribino srce brže je zakucalo. U posljednjih nekoliko tjedana nije jasno shvatila koliko joj je nedostajalo pjevanje. »Smijem li?« upita ona Zubejdu.

Gospodarica se nehajno nasloni. »Ne budi luda, djevojko! Dosad si jedva otvorila usta da progovoriš, a kamoli da pjevaš. Osim toga, nisi tjednima ništa okusila pa si mršava kao daska. *Kajna* mora biti lijepa kao hurija u raj.«

»Smijem li?« ponovi Arib.

Zubejda se nasmijala tako da su joj zazveckali dragulji na odjeći. »Možeš, što se mene tiče, ako bezuvjetno želiš postati predmetom rugla u haremu. Ovdje sjedi Ishak, glavni kalifov ravi - prvi pjevač na dvoru i najbolji poznavatelj glazbe u cijelom Harun al-Rašidovu carstvu! Uvjeri ga u svoj dar!« Njezine su se robinje prikriveno smijuljile. Djevojke su iza vrata šuš kale, a jedna je znatiželjno istupila. Ishak al-Mausili kimne i s elegantnom kretnjom podigne svoj *oud*. No i oko njegovih usta poigravao je osmijeh. »Slušam.«

Arib se prkosno uspravi, onako kako joj je pokazala Teodora. Nije posegnula za glazbalom, nego je počela pjevati.

S prvim tonom nešto se u njoj promijenilo. Ishakovo lice bilo je zbunjeno. Arib je bilo svejedno gdje je. Njezin je glas glatko izvirao iz nje i ispunjavao prostoriju. Nije više osjećala odbojnost prema svojem tijelu. Pjevala je pjesmu koju je napisala za Wolframa i koju on nikada nije čuo. Glazba ju je otela na mjesto na kojem bolovi i poniženja više nisu bili važni. Tonovi su vibrirali u njoj, uživala je u njima kao pod nježnim dodirima. Arib je odjednom spoznala da bez tog osjećaja ne može živjeti.

Polako je utihnuo i posljednji ton. Tišina je bila mučna. Arib digne glavu.

Robovi su spustili zastor iza kojeg je Zubejda sjedila poput debelog raka u svojoj ljušturi. Kalifova se žena uspravila. Njezine robinje, pa i sama Takrub zbunjeno su je gledale.

Ishak je bio odložio *oud*. »Tebi uistinu nije potrebna lutnja za pratnju«, izusti on napokon. Njegov je smireni glas sada podrhtavao. »Bio bi zločin«, obrati se on Zubejdi, »da se ovoj djevojci ne omogući školovanje, *sajjida*.«

Zubejda dade svojim dvorskim damama znak i spusti noge u šiljastim satenskim papučama na pod. Oslonjena na dvije djevojke, ona se približi Arib, bez daha i ukočena u odjeći punoj dragulja. »Zašto mi nisi rekla da pjevaš?« Ona podigne djevojčinu bradu da je može promatrati. Kutovi usana još su joj visjeli, ali izražaj dosade nestao joj se s lica. Tamnim očima ispitivački je prelazila preko svakog djelića Aribina tijela. »Privlačna si kao pustinjski čičak«, nemilosrdno ju je ocijenila Zubejda. »A opet... Ženske oblike imaš. Trebalo bi te malo nahraniti.« Iznenada je druge djevojke i eunuha poslala van. Ostao je samo Ishak.

»Podcijenila sam te, Arib al-Barmakija«, šapne Soumaja Arib, prolazeći mimo nje. »Za mrtvaca uopće ne pjevaš tako loše.«

Zubejda je pričekala da se zatvore teška vrata od cedrovine. Zatim se ponovno zavalila na svoj ležaj. »Onda, Arib, slušaj što ti Ishak kaže«, reče ona,

ali njezin smiješak nije se doimao srdačnim. »On vjeruje u tebe. Samo što je takvo školovanje skupo, pa moram znati mogu li se osloniti na tebe.«

»Ne sumnjajte u to, gospodarice!« uvjeravala ju je Arib prišavši ležaljci. Nije znala što Zubejda očekuje od nje. No prvi put ušla je u prostoriju u kojoj Harun al-Rašid nije imao vlast. Mogao joj je uzeti tijelo, ali ne i glas.

Činilo se da Zubejda još oklijeva. »Rado bih ti napravila tu uslugu, dijete«, reče ona napokon. »Vidim da ti je pjevanje priraslo srcu. Doduše, htjela bih i ja tebe zamoliti za uslugu.«

Arib je zapela riječ u grlu. Zubejda, prva Harun al-Rašidova žena, majka njegova prestolonasljednika, molila je nju, robinju Arib, za uslugu?

Zubejdine crne oči, zasjenjene *kuhlom*, nisu ništa odavale. »Zabrinuta sam za svojeg sina«, počne ona. »Moj suprug naredio je da prošli tjedan dođe iz Bagdada.«

Arib se trgne kad je čula da je riječ o kalifu.

»Muhammad je Harunov prvi prestolonasljednik«, nastavi Zubejda koja očito nije ništa opazila. »S kalifove i s moje strane on je potomak drevnoga plemenitog roda.

No on nije njegov najstariji sin. Pola godine prije mene jedna perzijska robinja rodila mu je nasljednika.« Nakašljala se. »Taj je Abdallah častohlepan. Iako njegova majka nije Arapkinja, Harun al-Rašid imenovao ga je svojih drugim prestolonasljednikom. Muhammad je, naime...« Ona zastane, a tamnocrveni puder na njezinim obrazima potamni. »Mojem je sinu dvadeset godina i još ni jednoj ženi nije napravio dijete«, nastavi Zubejda ne gledajući Arib. Nemirno je vrtjela prstima lančić oko vrata, i kristali su zaškripali. »Zli jezici tvrde da on ne gleda svoje žene jer...« Bilo joj je vidljivo neugodno, ali je zatim dovršila misao: »Kažu da se odao horasanskom poroku.«

Arib strese glavom ne shvaćajući njezine riječi. Zubejda je tako navlačila svoj lančić da je puknula svileni nit. Skupocjeni gorski kristali rasuli su se zveckajući po podu. Kalifova supruga nije ih ni pogledala.

»Više ga zanima isti spol nego žene«, pomogne joj objasniti Ishak, ne trepnuvši okom.

Arib zbunjeno slegne ramenima. »Ne razumijem.«

Zubejda odbaci rasute kristale sa svojih golemih dojki i digne se. Poput zvijeri namirisane ružinom vodicom nadvila se nad Arib, svoju žrtvu. »Pjevaj pred Muhammadom«, prosiktala je. »I navedi ga da s tobom učini ono što je učinio Harun!«

Arib ustukne. Osjetila je kako joj krv nestaje s lica, polako, kao da joj život nestaje iz žila. »Zapali Muhammadavo srce za žene!« nemilosrdno dovrši

Zubejda. »Pokazala si da možeš dirnuti duše.« Okrutan osmijeh izobličio joj je masku na licu. »I ako uspiješ dirnuti i njegovu slabinsku intimu, možeš k Ishaku na školovanje.«

Zubejda je izišla iz prostorije ne prozborivši više ni riječi. Arib je nijemo zurila za svojom gospodaricom. Harun al-Rašid oduzeo joj je čast, ali to novo poniženje bilo je jednako nepodnošljivo. Zubejda joj je pokazala novi put i tražila da joj to plati, ali ona joj tu cijenu nije mogla platiti. Arib je rukama prekrila lice i briznula u plač. Bila je izgubljena.

Na rame joj se spustila jedna ruka, i Arib se trgnula. Ishakove naglašeno izvučene, guste obrve ušle su u njezino vidno polje. Svojim žilavim i od hvatanja akorda žuljevitim prstima pružio joj je pamučni rupčić. »Je li istina ono što sam maloprije čuo od Soumaje«, upita on, »da si ti iz obitelji Barmakida?«

Arib zahvalno obriše suze. »Moj je otac iz porodice Džafara al-Barmakija«, potvrdi ona. U pjevačevu glasu bilo je nečeg umirujućeg.

»Džafar«, ponovi Ishak, ali ne ironično kao dotad. »Čovjek vrijedan divljenja i veliki promicatelj umjetnosti sve do smrti koju nije zaslužio. No razumijem i Zubejdu. Ne kaže se uzalud: tko spava sa ženama jednog roda, pokorava i njihovu obitelj.«

Arib spusti rupčić. »Nikada!«

Ishak joj ga uzme iz ruke i ponovno ga stavi u svoj crveni, svileni rukav. »Bojim se da se nećeš baš moći trajno opirati. Koliko god su Barmakidi nekoć bili omiljeni, sada su omraženi - pa u tome ni moj utjecaj nema težine. Kalif može u svako u svakom trenutku uzeti protiv tvoje volje ono što ti odbijaš dati njegovu sinu.«

Arib je osjetila ledenu hladnoću. Činilo joj se da se zidovi skupljaju i da će je svakog trenutka zdrobiti. Ponovno je iznad sebe vidjela Harunov izobličeni smiješak.

Ishak je na trenutak razmislio, a zatim kleknuo pokraj nje. »Znam da ti je teško, ali pokušaj promatrati stvar Zubejdinim očima.«

Arib nehotice baci pogled prema rešetkastim prozorima.

»Nekoć je bila kalifova miljenica«, reče Ishak gorljivo. »Ona zna da žena na njezinu položaju ima samo jednu mogućnost za stjecanje moći i utjecaja - roditi vladaru sina. Ljepota i mladost prolaze, ali Zubejda je mudra i njezin ponos plemenitim podrijetlom ostao je nepokolebljiv. Naoko se pokorava Harunu. No činjenica je da je upravo ona, protiv njegove volje, progurala Muhammada za prestolonasljednika. Primijenila je svoju ljepotu, svoj duh, svoje ljubavne vještine za ostvarenje toga cilja. Nadživjela je Harunove miljenice svime što joj je

bilo na raspolaganju: zavodjenjem, moći njezine obitelji, pa i otrovom, kako se šuška. Ako Muhammad ne napravi muškog nasljednika, na kocki je sve za što se cijeli život borila. Ako učiniš uslugu najmoćnijoj ženi u carstvu, možeš iz toga izvući korist.«

»Korist! Kao prestolonasljednikova kurva!« kruto odgovori Arib. Vjerojatno puše sa Zubejdom u isti rog, pomislila je, pa je želi samo privoljeti da se pokori Zubejdinoj volji. »Zašto biste mi željeli pomoći?« upita ga podrugljivo.

Ishak se nasmije. Glas mu je bio zvonak i sladak kao med. »Već vidim da se tebe ne može obmanuti. Lagao bih kad bih tvrdio da to činim jer si mi simpatična, jer te ne poznajem. A nisam prava osoba za sućut.«

Ona ga nehotice pogleda. Slomljeni nos ispod gustih obrva odavao je konfliktnu osobu. Unatoč tome, imala je osjećaj da mu može vjerovati.

»Pomoći ću ti jer si ti najdarovitija djevojka koja mi je pala u ruke«, reče Ishak al-Mausili. »Tvoj je glas dijamant, i ja ga mogu izbrusiti. Otvoreno ću ti priznati da imam moćnog suparnika u Ibrahimu ibn al-Mahdiju, kalifovu bratu. Ima lijep glas, ali lakouman je, a žene voli više od glazbe.« On zastane kako bi svladao gnjev, a njegova svijetla put porumeni. »Svaka pjevačica koju školujem bitka je koju vodim protiv njega. Ti, Arib, možeš za mene biti slavna poput Bitke kod Badra. Nudim ti poštenu razmjenu: tvoju darovitost za moju slavu. I svoje iskustvo za tvoju moć.«

»Moć!« Arib se prezirno nasmije, oslobodi se i priđe rešetkastom prozoru. Dolje na dvorištu šušcale su robinje koje je Zubejda poslala iz sobe, te stalno pogledavale gore. »Nemam časti, a ni prava više od psa«, reče djevojka gorko.

»Ali imaš i mogućnosti koje i ne slutiš«, odvrati Ishak. Nešto u njegovu glasu govorilo je Arib da te riječi nije izrekao tek tako. Oko njegovih očiju stvorile su se sitne bore. »Ako želiš, stvorit ću od tebe najveću pjevačicu u carstvu. Morat ćeš raditi, a rad će biti naporan. U tvojoj pjesmi čujem zvuke karavanskog puta, ali oni su još sirovi i nesređeni. Moraš naučiti kakve osjećaje možeš pobuditi tonalitetima - *maqamat*. Doduše, ti pjevaš bolje od mnogih školovanih robinja, ali još ne znaš kako moraš naglasiti ton da bi doista očarala svoje slušatelje. Učit ćeš pjesme pjevačica iz Mekke i Medine kako bi sve iznenadila s novim rafiniranim izričajem. I naučit ćeš kako se ponaša dama...«

»...i kako zadovoljava strasti svojih mušterija?« oštrim glasom nadopuni Arib.

»Muškarac će te slušati samo onda ako mu znaš probuditi i njegovu strast«, odgovori *ravi*. »Poslanik je, prema predaji, rekao: 'Vaše su najbolje žene one koje znaju općiniti i primamiti.' *Kajna* može općiniti sva osjetila svojih slušatelja, ne

samo uho. Od nje muškarci traže ono što ne mogu dobiti od svojih žena, a to je mnogo više od strasti. Umjetnost pjevanja, Arib, umjetnost je zavođenja.«

Arib se naglo okrene. Ishak joj priđe sleđa i čvrsto je uhvati za ramena. Htjela se osloboditi, ali je ipak stala.

»Što još imaš izgubiti?« nemilosrdno je nastavljao milozvučan glas iza njezinih leđa. »Zubejda ti nudi mogućnost pjevanja. Vjeruj mi, i ja sam pjevač pa znam što ti to znači.«

I ja bih to učinila kad bi mi prijetili mučenjem, čula je Arib Teodorine riječi. Zagledala se u zid obložen svilom. Najradije bi vikala, šakama udarala oko sebe i pobjegla od toga prodornog i uvjerljivog glasa, od tih primamljivih riječi.

»Razmisli, Arib, molim te!« zaklinjao ju je Ishak. »Izgubila si čast, pa ti ne moram reći što to znači. Barmakidova Arib je mrtva. Pomiri se s tim - što prije, to bolje! No pjevačica Arib još se nije ni rodila - boginja na najsjašnjem dvoru u svijetu. Darovita si, ali darovitost nije samo dar. Prije svega, to je obveza. Bit će trenutaka kad ćeš je proklinjati. Ne mogu ti vratiti tvoj stari život. No mogu te naoružati za život koji je pred tobom. Jesi li ikad čula za *tarab*?«

Arib zaniječe glavom.

»*Tarab* je opijenost, zanos - osjećaj da si potpuno izvan sebe. Dobar pjevač ne ostavlja samo dojam na slušateljstvo, on ga očarava. Igra se njime i po volji usmjerava strast svojih slušatelja. Ljudi su u *tarabu* kao da su popili previše vina ili uzeli previše opijuma. Tko se cijeli život predaje ispraznostima, svladat će ga duboki osjećaji, a tko je pobožan, postat će pohotan.«

Odvukao ju je tamo gdje je ostavio svoj *oud*, kleknuo i stavio njezinu ruku na trbušasto tijelo glazbala. Arib je osjetila trnce u prstima kao je dotaknula zlatom prošarano drvo. Osjetila je glazbalo kao tijelo, gotovo bliskije od onoga koje joj je uzeo kalif. Dodirnula je vrat, elegantno savijen prema natrag kao u plahe djevojke, drvene dijelove u raznim bojama, srebrnu intarziju u rupama. Ravi je njezinim prstima prešao preko žica, i ona sklopi oči kao da dodiruje vlastitu dušu.

»Alahova moć prestaje pred đavlom«, šapne Ishak. »No pjevačica može i đavla učiniti svojim pokornim robom. Tvoja se svemoć zove *tarab*, i ti moraš samo pružiti ruku da je dohvatiš.« On joj pusti ruku. »Muhammad je početak, a možda možeš pridobiti i njegova darovitog brata Abdallaha. Muškarci o kojima je ovdje riječ, Arib, sinovi su jednog vladara. A mudra *kajna* može od svojeg ljubavnika dobiti sve.«

Arib pogleda kalifovu *raviju* ravno u oči. »I glavu jednog muškarca?« upita tihim ali odlučnim glasom.

4

»Učinit ću ono što želite, ali pod jednim uvjetom.«

Zubejda digne glavu namrštena čela kad joj se Arib obratila odrješitim tonom. Njezina je ležaljka vladarski stajala na počasnom mjestu usred ružičaste sobe za uljepšavanje. Na toj se ležaljci kalifova supruga doimala manje otmjeno: ležala je na leđima poput mrtvog kukca, ispruženih ruku i nogu. Na mokroj kosi, prilijepljenoj na glavi, imala je oblog od kane. Robinje su premazivale njezine ruke kremom za bijeljenje i oslikavale joj noge tradicionalnim vijugavim motivima.

»A taj bi bio?« Zubejdino lutkasto lice nije pokazivalo kani li ispuniti uvjete ili samo želi znati zbog čega će dati nalog da istuku njezinu drsku robinju.

»Htjela bih pismenu dozvolu da se udam za muškarca kojega ja hoću«, reče Arib. Lijepa mlada crnkinja, koja je svojoj gospodarici utrljavala peckavu kremu u kožu, dignula se i gurnula Arib u stranu kako bi s teškom keramičkom zdjelom prišla vratima.

Zubejda zabaci glavu i nasmije se. I njezine sobarice, kao njezine vitkije verzije u šaljivom zrcalu, podrugljivo su se nasmijale. »Posljednjih tjedana bila si živi mrtvac, a sada pregovaraš kao vojskovođa. Što li je to samo Ishak učinio iz tebe?«

Arib odahne. Ravi ju je izričito upozorio kako treba postupiti. Čučnula je pokraj ohlađene posude za užareni ugljen uza sarir. Zubejda je iskrivila vrat da bi je držala na oku. No druga sobarica čvrsto ju je držala za ručni zglob i jagodice na prstima premazivala kanom.

»Nešto mi morate objasniti«, reče Arib. »Zašto bih se baš ja trebala svidjeti vašem sinu? On vjerojatno ima mnogo ljepše robinje koje bi mu se s veseljem podale. I zasigurno ste mu nekoliko puta priveli ženu koja ga je trebala izliječiti od njegove male... osebjnosti. Očito neuspješno. Čini mi se da nije sve u ljepoti.«

Zubejdine tamne oči bljesnuše i ona se ponovno nasmije. »U svakom slučaju, imaš drskost jedne *kajne*. To si već dokazala kada si zavela Haruna. Napokon, ni jedan muškarac ne gubi vlast nad sobom bez razloga.«

Arib je zastala riječ u grlu. Nikad dotad gospodarica nije spomenula onu večer. Arib je krv šiknula u lice zato što ju je okrivila za to.

Zubejda nije ni trepnula prilijepljenim trepavicama. Samo je mahnula premazanom rukom, pa se sobarica smjesta maknula u stranu kako bi Zubejda

mogla promatrati svoju posjetiteljicu. »Imam osjećaj da mi je suprug darovao mačka u vreći. No dobro: dobit ćeš što želiš.«

Arib ju je zbunjeno pogledala. Nije imala nikakve nade. Kad bi jednoga dana i ponovno susrela Wolframa, ne bi nikada kupio prestolonasljednikovu ljubavnicu, a kamoli se njome oženio. Ishak joj je ipak savjetovao da iskuša svoju vrijednost, i ta je vrijednost bila značajna.

»Svakako nisi glupa«, doda Zubejda blažim tonom. »Možda ćeš svojem gospodaru jednoga dana roditi sina, pa će se doista oženiti tobom. Bolje je biti zakonita žena. A na vjernost muškaraca ne možeš se osloniti.« Oko njezinih prekomjerno našminkanih usta ocrtala se nježnost. Arib je prvi put mogla zamisliti kako se i Zubejda nekoć tjeskobno borila da zadrži svoje mjesto u kalifovu haremu. No gospodarica odmahne rukom kao da se opet kaje zbog svoje otvorenosti, pa stenjući pomakne ramena u udobniji položaj i dadne sobarici znak da obriše kreme. »Dobit ćeš dozvolu«, reče ona dok ju je djevojka trljala mirisnim rupčićem, »čim Muhammad obavi ono što mora. A i onaj tko te kupi, mora priznati taj uvjet. Jesi li zadovoljna?«

Arib nije očekivala da će tako lako dobiti njezinu privolu. Ostala je bez riječi.

»Jesi li zadovoljna?« ponovi Zubejda.

Arib polako kimne glavom i digne se. »Sada je podne«, reče ona takvom hladnoćom kakvu ni sama nije očekivala od sebe, ali ona joj je pomogla u tome da daleko od sebe odagna misli o pogodbi koju je upravo zaključila. »Ako se požurimo, mogu još večeras posjetiti vašeg sina.«

Zubejda joj domahne da joj priđe. »Jesam li te podcijenila?« Uхватила je Arib za bradu da joj pogleda u oči. »Ti si tigrica, ali mislim da sam dobro izabrala.«

Aribina su koljena zadrhtala. No sada više nije bilo povratka.

Soumaja i Takrub odvele su je u hamam kalifove palače -u onu vlažnu špilju, ispunjenu teškim mirisom parfema, u srcu harema, u kojoj su pripremali i miljenice Haruna al-Rašida kako bi svojem gospodaru zasladile noći. Dok su djevojke radile na njoj, Arib se pitala je li ona uopće sposobna učiniti ono što je obećala Zubejdi. Ishak ju je ohrabrio rekavši joj da ljubavne vještine kojih nema može kod Muhammada nadomjestiti time da mu ponudi nešto što još nikada nije vidio. No bilo joj je posve nejasno što bi to moglo biti.

Stajale su pokraj osmerokutnog bunara koji se isticao u prostoriji za odmaranje ispod kupole. Na mramornom rubu robinje su poredale lončice, zdjelice i neobične naprave. Gledajući bočice od šarenoga, vrlo tankog stakla, u kojima su svjetlucala skupocjena ulja u svim bojama, pa češljeve i kutijice od bjelokosti, srebrne tave s mirisnim pastama, Arib nije znala što bi s njima počela.

Kad su joj odstranile dlačice s tijela i oprale je ružinom vodicom, djevojke su je nauljile. Dok su je tako pripremale za kalifa, uživala je u tom postupku, ali danas nije uopće ništa osjetila. Pogledala je niz tijelo i promatrala svoje blistave bradavice - taj svoj instrument koji je pripremila za nastup - kao nešto strano.

»Lijepa si«, šapne Soumaja dok ju je masirala ambrinim uljem po ramenima. »Reci mi ako trebaš još uputa o ljubavnim vještinama. Znam kako treba izluditi muškarca - a ako nema muškaraca pri ruci, onda i žene.« Arib spusti vjeđe, a Soumaja zahihće.

»Ostavi je na miru!« uplete se Takrub. Začinila je vino opijumom i čašu pružila Arib. Očito više nije bila uvrijeđena što joj je veliki nastup pred gospodaricom bio upropašten. Možda je i nju Zubejda pozvala na odgovornost. U svakom slučaju, bila je mnogo ljubaznija nego prošli put. Jednom masom u boji kože prekrila je Arib prišt na bradi, »Mala kreštalica već je dovoljno zbunjena. Neka okuša sreću kod Muhammada, neće uspjeti baš kao ni mi ostale.«

To je vjerojatno, pomisli Arib smireno, najviši stupanj ljubaznosti koju je Takrub mogla postići. Zatomila je u sebi pitanje što će se s njom dogoditi ako je *kajna* imala pravo. Dok je pila, na zube joj se zalijepio komadić opijuma. Prožvakala je žilavu, gorku masu i osjetila kako joj se tijelom širi čudna snaga.

»Pričajte mi o Muhamadu«, zamoli ih Arib odloživši vino. Uzela je metalno zrcalo s ruba bunara i pomaknula s lica kosu tek obojenu kanom. Samoj sebi činila se blijedom, ali kad je nešto primijetila s tim u vezi, robinje su je ismijale. »Čemu postoje puder i šminka? Začudit ćeš se što ćemo iz tebe napraviti!« Dok je Takrub sušila Aribinu kosu i sređivala je širokim češljem, Soumaja joj je objasnila: »Ima malo više od dvadeset godina, draga. Prije je bio Zubejdin ljubimac, ali budući da još nema sina, ona se sve više hladi prema njemu.« Rukom je odmaknula vrpcu koja joj je držala plavu kosu, odložila bočicu s uljem i obrisala prste. »Za dobro vino i glazbu daje imetak, pa su stoga njegovi džepovi uglavnom prazni. O svemu drugom moraš pitati njegove eunuhe.«

Uznemirena Arib htjela je posegnuti za svojom čašom, ali bolno navlačenje njezine kose podsjetilo ju je na to da je Takrub još češlja. Vidjela je preko ramena *kajnine* široko razmaknute, bademaste oči. Tamni uvojci bujne kose naglašavali su Takrubine visoke jagodice i lijepo oblikovane usne. Arib se ponovno upitala kako to da baš ona treba zavesti Muhammada ibn al-Rašida ako su u toj zadaći zatajile najljepše bagdadske žene. Što mu je ona mogla ponuditi što on već nije poznavao?

»Ako mu se ni Soumaja ne može približiti, nećeš ni ti uspjeti«, primijeti Takrub kao da joj čita misli. Usta su joj se objesila, jer joj očito nije godila uloga sobarice. »Bila je u krevetu sa svakim tko ima ime i položaj.«

Soumaja je u šali gurne. »Ne s Ishakom!«

Takrub ispije svoje vino u jednom gutljaju. Soumaja je zacijelo opazila Aribine čeznutljive poglede prema nedostupnoj čaši, pa joj je dotoči i pruži. Arib otpije veliki gutljaj, i bijelo-crni mramorni pod zanjše se.

»Ishak ne spava s djevojkama koje poučava«, reče Takrub kovrčajući Aribinu kosu vrućim kovrčalom. U međuvremenu je neprestance cupkala svoju odjeću i kradomice se ogledala u malom zrcalu na rubu bunara. »Pokušala sam, ali on je tvrd orah. Rekao mi je da to sačuvam za kalifove sinove.« Soumaja je nestala u ulaznim vratima koja su vodila lijevo u nusprostorije. »To je nemoguće«, dovikne kroz otvorena vrata. Kad se vratila, održavala je ravnotežu noseći pred bujnim prsima nekoliko kutija pudera i kist. »On je prvi kalifov *ravi*. Kako može *kajna* pjevati na dvoru ako se nije s njim ...?« Obje djevojke prasnu u smijeh. Ni Teodora nije rabila te riječi, barem ne pred Arib.

»Samo pogledaj, naša je mala sramežljiva!« nasmije se Takrub. »Tako ti je to, *habibti*«, reče dok je i dalje navlačila Aribinu kosu. »Muškarci imaju vlast nad ratovima i državnim poslovima, a mi imamo vlast nad muškarcima.« Obje robinje ponovno su se kreštavo nasmijale se. »Biti kurtizanom visoka je umjetnost, zlato«, šapne ona Arib povjerljivo u uho. »Svaki muškarac ima nekakvu slabost, i nju treba otkriti. Onako kako ju je Zubejda otkrila kod Haruna al-Rašida.«

Arib se trgnula na spomen kalifova imena i prolila vino.

»Ti ćeš sigurno znati koja je to slabost«, tajanstveno nastavi Takrub. Slobodnom rukom uhvatila je ručnik i objasnila Arib da se njime obriše. »Reći ću ti. Kalif igra šah da se Bog smiluje!«

Soumaja, koja je na rubu bunara odabrala jednu kutiju s puderom, zvonko se nasmije. »Znaš li tu priču?«

Arib je zbunjeno pogledavala čas jednu, čas drugu.

»Priča se da je Zubejda s njim igrala šah, a njegov je ulog bio... pa znaš već što.« Arib odmahne glavom, a Soumaja uzdahne. »Svemogući, kakvo si ti nevinašce! Kad god je izgubio, morao je...« Nedvosmisleno je zanjihala kukovima. »Kalif, doduše, igra šah, ali grozno. Stalno je gubio. Međutim, Zubejda je nemilosrdno ustrajala na svojem pravu. Kad ga je napokon iscijedila do posljednje kapi i ponovno pobijedila, morao je na bojišnici ljubavi položiti oružje. No gospodarica, ne budi lijena, zatražila je smjesta zadužnicu.« Hihotala je, pa je Takrub dovršila priču: »Uto joj je robinja, koja je stajala do nje, navodno

savjetovala da se ne zadovolji običnom zadužnicom i da umjesto toga osigura sebi isključivo pravo raspolaganja određenom stvari. Harun se tako oduševio tom dosjetljivošću da je neočekivano dobio novu snagu. Robinji je napravio sina Abdallaha još prije negoli je Zubejda začela Muhammada!

Soumaja je pucala od smijeha. Alkohol je zamaglio Aribin mozak, pa je čvršće stisnula čašu. Nadala se da Muhammad nema očevu sklonost prema takvoj vrsti oklade! Uznemireno je gledala kako Takrub laganim koracima u plesnom ritmu odlazi prema vratima.

»Što se tako mrštiš? Ah, da, pa ti si još gotovo djevica«, reče Soumaja koja je kistom uljepšavala Aribino lice. Usredotočena na posao, namrštila se i gurnula jezik između zubi. Promatrala je svoje djelo i zadovoljno se nasmiješila. »Bojiš se bolova, zar ne?« nastavi ona. »Ali, i tome ima lijeka: mnogo vina s opijumom iznutra i malo ulja izvana. Dat ću ti svojega egipatskog - čini čuda! Nekoliko kapi tog ulja između nogu, i tvoj će 'badem' biti podmazanija od grla!«

»Hvala«, promrmlja Arib dvojeći treba li joj doista biti zahvalna. Gledala je u pod.

»Glavu gore! Ne moraš se bojati, većina muškaraca na dvoru dobri su ljubavnici«, šapne joj Soumaja dok joj je kistom prelazila preko lica. »Misli samo na to da ćeš ga uzbuditi pravim riječima. Zatim će te on obrađivati sve dok ga ne počneš zaklinjati da prodre u tebe. Samo ne pokušavaj leći na njega, to muškarci ne vole. Inače ima tisuću mogućnosti: *hanashi* - odozgo poput zmije ili *baka-ri* - odostraga poput bika. Abdallah se u to razumije! Bila sam njegova robinja prije negoli me je kupila Zubejda, pa Takrub gotovo puca od zavisti. Taj mladić zna gdje treba doticati ženu, kažem ti, on ima...«

»Molim te!« zavapi Arib i brzo strese u grlo preostalo vino. Soumaja joj uzme čašu i raščerupanim drvenim štapićem prođe joj bojom oko usana. »Voli li Muhammad doista muškarce?« promrmlja Arib. »Ipak je on kalifov sin, a vjera zabranjuje...«

Smijeh joj je objasnio da se u kalifovoj kući vjerske zabrane ne shvaćaju tako ozbiljno. Soumaja je očito smatra čednom imamovom kćeri, ljutito je pomislila. A ona bi joj mogla ponešto ispričati o pohotnim skitnicama, pijanim trgovcima i pjesmama poput onih Bašara ibn Burda!

Soumaja joj je jastučićem za puder prešla preko nosa, pa je morala kihnuti. »Još nisam spavala s muškarcem«, šapne ona iznenada, »koji više voli vlastiti spol. Uspiješ li, svakako mi reci kako je bilo!«

Vino i opijum učinili su svoje. Arib je počela hihotati. Što je više pila, sve joj je bivalo nebitno.

Zubejda je ušla u hamam. Podupirale su je njezine dvije sobarice. Odjeću optočenu draguljima nosila je i u toplom hamamu. Samo joj je kosa bila nepokrivena, vjerojatno zato da bi se ostale djevojke mogle diviti njezinim pletenicama isprepletenima biserjem. Robinje i Takrub nosile su iza nje odjeću koju je ona izabrala za Arib.

»Što je, jeste li gotove?« Kritički je odmjerila Arib, a djevojka je nehotice rukom zaštitila svoju golotinju. Bio joj je neugodan pogled očiju zasjenjenih crnilom. Zubejda je izdala zapovijed. Tri su crne sluškinje donijele bjelokosne stolce bez naslona i na njima rasprostrle svilenu odjeću ukrašenu vezom. Na prigušenu svjetlu zasvjetlucala je zelena i crvena svila, zablistale papuče optočene draguljima i pojas od damašćanskoga brokata. Soumaja je ushićeno uzdahnula. Podignula je i pogladila dijadem koji se prema najnovijem običaju nosio nisko na čelu.

Arib je morala pomisliti na Wolframa. Kad bi je barem mogao vidjeti u toj odjeći! Pale su joj na um muške prnje koje je tada nosila i one njegove riječi: *Je li običaj tih stotina Žena da se tako odijevaju?* Odjednom se nečega dosjetila.

»Odnesite to!« reče ona robinjama. »Večeras ću odjenuti mušku odjeću.«

Zubejda problijedi ispod našminkane maske. »Ali... jedna žena...«

»Vi hoćete da vam zavedem sina, premda je vaš suprug spavao sa mnom«, Arib prekine gospodaricu. Jezik joj je otežao, ali osjećala se hrabrijom nego prije. »Muška odjeća bila bi zacijelo manji prekršaj zakona.« Nije uopće shvaćala šerijatska osnovna načela, pa ju je Ishak bio uputio; bilo je očito strogih pravila smije li leći sa ženom koja je pripadala njegovu ocu i kada to smije.

Zadovoljno je opazila odobravanje u Soumajinu pogledu. Zubejda je bila osupnuta, a zatim se nasmijala tako da su joj biserne ogrlice zaplesale na golemim dojčkama. »Ti si prepredena cura! To ni sam prestolonasljednik nije još vidio.« Zatim je robinjama dala znak. »Čule ste što je rekla.«

»Muhammadov polubrat Abdallah bit će kod njega«, nastava Zubejda obraćajući se Arib. »Neka te to ne zabrinjava, pa ako ti i bude dobacivao vatrene poglede. Njih dvojica uvijek zajedno piju, jer tako želi Harun.«

Poslala je djevojke iz hamama. Robinje su šapućući nestale kroz vrata kroz koja je maloprije Soumaja donijela kutije s puderom. Zubejdi su se još više spustili kutevi usta. Potajno je dala Arib komad jako namirisane vate ne gledajući joj u lice. »Uguraj to unutra prije odlaska!« oštro joj zapovjedi. »Hoću pravog Muhammadova nasljednika, a ne kopile nekakve robinje.«

Arib je promatrala predmet obojen sokom od mogranja i alaunom i iznenada prasnula u smijeh. »Potpuno se slažem s vama, gospodarice!«

5

Zubejda joj je htjela ukrasiti kosu zlatnom mrežom i čelo ukrasnom vrpcom od *dibe*, svilenog brokata. No Arib se napokon izborila za crni turban ispod kojeg su njezini crni uvojci padali do ramena. Još nisu bili mnogo dulji od onih kakve su tada pomodno imali muškarci. Izgledom bi mogla biti i mladić da *kaba* utegnuta pojasom nije isticala njezine ženske oblike. Crvene hlače privlačile su poglede. Soumaja joj je priložila jedan svoj pojas za hlače ukrašen vezom. Neka Arib nosi barem jedan ženski odjevni predmet, pomislila je, a pokaže li Muhammad barem za njega zanimanje, mogla se nadati pobjedi. *Goulamija* - tako su je djevojke u šali nazvale: i djevojka i mladić.

Kroz odškrinuta vrata Arib je pogledala van u slabo osvijetljen ivan u palači kalifova sina. Prestolonasljednik je bio poznat po tome što može podnijeti podosta pića. No ako je već danas počeo s čašicom pića, bilo je dvojbeno da će uspjeti obaviti ono što bi trebao.

Vrata iza kojih je Arib stajala vodila su u prostoriju otvorenu prema dvorištu. Voda je klizila niz lanene tkanine napete na zidovima. Sve je bilo u zlatu i obloženo bizantskim mozaicima, onako kako se to sviđalo i Zubejdi. No njezin je sin imao izrazito bolji ukus - ovdje nije uopće bilo majčine prekomjerne raskoši. Na pojestućenim bjelokosnim klupama uza stražnji zid sjedila su dva muškarca. Arib ih nije mogla dobro vidjeti kroz odškrinuta vrata. Jasno se razabirao samo cizelirani srebrni vrč ispred njih. Zrakom se širio miris aloje.

Glazbenici su se smjestili na prostirke u dvorištu. Ishak joj je već rekao da neće biti *sitare*, jer Muhammad nije dopuštao da njegovi pjevači nastupaju iza zastora. Aribini prsti čvrsto su obuhvatili *saffakatan* koje joj je dao ravi. Kastanjete su mu se činile najprikladnijima uz pjesme koje je s njom uvježbao. Arib je pomislila na opscene tekstove, ali vino s opijumom odavno je djelovalo. Ugodna omaglica umrtvila je sve osim pomisli na cilj.

Eunuh, kojiju je ovamo doveo, udario ju je po leđima. »Izlazi!«

Arib je nespretno zateturala prema *ivanu*. Iza sebe čula je slugu kako je zaprepasteno zastenjao. Brzo je dignula ruke s kastanjetama. Uskladila se s ritmom svirača i pokušala napraviti nekoliko plesnih koraka. Zatim je zapjevala:

*Dv'je ću ti čaše natočiti danas,
jednu ljubavi punu, a vina punu drugu...*

Promatrala je muškarce visoka roda, koji su trusili čašu za čašom. Jedan ju je zadivljeno promatrao od glave do pete.

Bio je to nedvojbeno Abdallah. Arib se trgnula. Guste trepavice, čulna usta - gdje li ga je već vidjela? I drugi je bio lijep mladić. Bio je nježnije građe od brata. Svijetla odjeća isticala je njegovu eteričnu eleganciju. Njegove našminkane oči prepoznatljivo su nalikovale Zubejdinima. Dignuo je pogled samo na trenutak, ali Arib je taj pokret podsjetio na macaklina. Pažnju je usmjerio na dvojicu eunuha do sebe, jedva četrnaestogodišnjake, jednog bijelog i jednog crnog. Uhvatio je jednoga za pojas i privukao ga k sebi na *sarir*. Dječak se pokorno priljubio uz gospodara koji mu je natočio vina. Drugi se, sav blažen, spustio do njegovih nogu.

Arib još nije bila tako omamljena da nije shvatila: ona Muhammada nije ni najmanje zanimala. Dok joj je srce divlje lupalo, dala je sviračima znak i ponovno dignula *saffakatan*. Približila se plešući i nestašno zapjevala:

*Kome ćeš prednost dati
Ako te ljubav okrijepi?
Robinji koja drhti
I strast ti s usana pije?
Ili dječaku
Koji se oprao nije?*

Crni eunuh do Muhammadovih nogu očito je zaspao, ali zato ju je bijeli itekako dobro čuo. »*Halas!*« vikne ljutito. »Kakve li drskosti!«

Kalifov sin digne našminkane oči. U Aribinoj glavi zujalo je vino i omamljivalo je. Zanjihala se u kukovima onako kako je to često vidjela kod Theodore. Izvukla je šaku srebrnih *dirkama* iz rukava. Razletjeli su se zveckajući po podu, a ona je nastavila:

*Pred njim i najtvrdje koplje Padne i kad stoji,
Tko ništa o ljubavnom plesu ne zna, Taj samo dirhame broji...*

Bijeli eunuh gnjevno skoči. Htio se baciti na nju, ali je pritom previdio vrč vina. Bubnuo je u njega i pružio se koliko je dug i širok. Sadržaj vrča prolio se po podu. Muhammad ibn al-Rašid zabacio je plemenitu glavu i nasmijao se iz svega glasa. »*Ahsanti, ja dzarija, va-hajati!*« Nazdravio je Arib i iskapio cijeli rad. Očito mu se svidjela njezina predstava. Činilo se da eunuh nema isti ukus kao

njegov gospodar. »Pošalji natrag bludnicu!« zaurla on. Očiju podlivenih krvlju, pokušao se uspraviti, ali već mu je prišao jedan sluga, zgrabio ga ispod pazuha i postavio na noge.

»Odvucite ga na zrak!« zapovjedi Muhammad smijući se, »ali ga ponovno dovedite kad se otriježni!« Domahnuo je Arib da priđe i pružio joj svoju zlatnu čašu. Inače bi zbog načina na koji ju je Abdallah pritom promatrao propala u zemlju od stida. No sada ju je poticao. Arib je na čaši potražila mjesto na kojem se ocrtavao trag Muhammadovih usana i iskapila je. Prestolonasljednik je vidljivo mrzovoljno pratio pažnju svojega brata. Arib je odmjeravala dvojicu suparnika, a zatim spustila čašu koja je na podu zazvečala. Iznenada se domislila kako će pridobiti Zubejdina sina.

Polako je stala dizati kastanjete uz tijelo i prešla na izazovni ritam i, kao da se zabunila, dahnula poljubac prema Abdallahu. Bez daha se uspravio milujući je vatrenim pogledima. Prestolonasljednik je odgurnuo s krila glavu uspavanog eunuha. Muhammad je promatrao svojeg brata, a zatim nju. Kradomice je otvorila usne i ponovno se okrenula prema Abdallahu.

Muhammad strgne jantarnu ogrlicu. U jednom koraku našao se kod nje i stavio joj ogrlicu oko vrata. Obavljen oblakom jakog parfema od mošusa, privukao ju je k sebi. Osjetila je kako njegove oči zasjenjene crnilom prelaze njezinim tijelom s neskrivenom pohotom. Na njegovim je usnama zablistalo vino i stalo mu kapati na bradu. Svirači su prekinuli svirku. *Sahib-al-musika* dao je znak svojim ljudima i nestao.

Srce joj je divlje lupalo. Bacajući skrivene poglede Abdallahu, polako je zapjevala:

Primi uzde, gospodaru, Rado ću se pokoriti jahaču...

»*Vallahi, inti azima!*« Muhammad ju je neočekivano bacio na pod i obasuo je divljim poljupcima. U nos joj je prodro zadah ustajalog alkohola i indijskog hašiša, one trave koja uzburkava strast i od koje se sve zaboravlja osim vlastite putenosti. S nje je dobacio bratu pobjednički pogled. Abdallah je problijedio. Naglo se dignuo i napustio ivan.

Muhammad se smješкао djevojci. Dignuo ju je, rukama prelazio njezinim tijelom i zaposjeo je - njezine obrve produžene prema van, našminkane kutove njezinih očiju, tamno obrubljena usta. Njegovi prsti nježno su gladili njezine dojke ispod blistave tkanine. Arib nije osjećala ništa. Sve joj je bilo neobično nestvarno. Tada su njegove usne dodirnule njezin vrat.

Arib je zadihano zabacila glavu. Na trenutak je pomislila da na vratu osjeća *ajšinovu* hladnu oštricu.

Činilo se da je prestolonasljednik drukčije protumačio taj pokret. »Kako me želiš zavesti, *goulamijo*«, šapne on dok su se obrisi njezina tijela isticali ispod tanke odjeće, »kao mladić ili kao djevojka?« Njegove usne klizile su niz njezino tijelo. Glasom, koji joj se i samoj činio stranim, Arib odgovori: »Kao jedno i drugo, gospodaru, kako biste uživali u dvostrukoj strasti kad inače znate samo za jednu.«

Muhammad sakrije lice u njezino krilo, a ona mu obje ruke nehotice uvuče u kosu. »Ja sam tvoj rob«, prostenje on. »Reci mi što hoćeš pa ćeš to i dobiti.«

Ajšinovu glavu, pomisli ona. Hajdar ibn Kavus ispaštati će i za ove trenutke. Iznenadni osjećaj moći umrtvio je odbojnost koja ju je obuzela - prema samoj sebi, prema tom lijepom mladiću.

Muhammad je zubima razvezao pojas na njezinim hlačama. Odjednom je zastao kako bi bolje promotrio tekst ispred sebe i pročitao: *Razveži pojas na hlačama / neka spuznu hlače. / pozdravi stražnjicu: /dobrodošla, mala guzo!*«

Soumaja, ta beštija! Arib se u trenu otrijeznila. Muhammađu se, kako se činilo, svidjela pjesmica, pa se tiho nasmijao. Iznenada ju je stao gurati prema zidu. Uplašila se, spotaknula preko uspavanog eunuha, lice joj je dotaknulo napetu lanenu tkaninu. Niz tkaninu je tekla voda preko njezine kose i lica. Arib je osjetila kako on iza nje otkopčava pojas. Zatim je osjetila njegovo tvrdo spolovilo na svojem golom kuku.

»Čini sa mnom što te volja«, šapne joj on u uho. Ponovno je osjetila val alkoholnog zadaha koji ju je gušio. »Ti, lukava mala droljo!«

Njegove riječi izgubile su se u magli njezine glave. Voda joj je tekla niz polugolo tijelo. Muhammad ju je uhvatio za dojke koje su se jasno isticale ispod promoćene *kabe*. Spustio se uz nju. Zatim je osjetila lagan bol između nogu. Sklopila je vjede. Kalifov osmijeh jasno je vidjela pred očima kao da ispred nje stoji Harun al-Rašid. Teško disanje čovjeka iza nje ubrzavalo se. U ritmičkim razmacima gurao joj je tijelo na mokri zid.

Arib se tek kasno u noći vratila iz prinčeve palače, kose još vlažne i raskuštrane, hlača nespreno pripojasanih. Unatoč kasnim satima, odmah se uputila u hamam. Miris ružine vodice ublažio joj je mučninu. No Arib je otišla iz hamama tek kad joj je koža od pranja pocrvenjela i zaboljela je. Na krevetu u njezinoj odaji bila je raširena skupocjena odjeća - svilene pregače iz Nišapura, namirisane prozirne košulje, pa i brokatna tkanina u kojoj su bili zamotani zlatnici. Muhammad nije oklijevao pa je odmah platio naklonost u kojoj je uživao.

Arib je ostala stajati na vratima. Zatim je polako prišla krevetu i sve odgurnula. Legla je do tih stvari i privukla noge tijelu i tako skvrčena ostala ležati. Na ustima je osjećala sol.

Zubejda je održala obećanje. Arib se preselila u Ishakovu kuću još prije izlaska sunca. Odahnula je tek što je napustila kalifovu palaču i time sveprisutnost Haruna al-Rašida. U njoj je gotovo osamdeset soba bilo predviđeno za robinje pjevačice. Odnekud je neprekidno dopirala glazba. Djevojke su pjevale dolazeći hodnicima punim svjetla. S divana na ravnom krovu, ispod goleme tende, pružao se pogled na riječne doline Eufрата. Kada je bilo vedro, u daljini se moglo razabrati gorje Taurus, i Arib je često uhvatila samu sebe kako gleda onamo.

Tijek dana bio joj je strogo određen kao nikada prije u životu, usmjeren prema onome što je Ishak smatrao najvažnijim - onim što očarava sva osjetila. »Poduka«, kako ju je on nazivao, bila je ponajviše povezana sa sveobuhvatnom ljubavnom igrom.

Na prvom mjestu bili su, dakako, satovi pjevanja i lutnje. Arib je od Ishaka naučila da je svaki tonaliteta povezan s određenim raspoloženjem - s ljubavlju, tugom, radošću i požudom. *Kajna* može pravim *maaamom* utjecati na određeno raspoloženje svojih slušatelja.

»To je čarolija!« istakne Arib kad ju je ravi prvi put nasmijao jednom pjesmom.

Ishak se nasmiješio i pružio joj lutnju. »Jest, ali posebna. To je čarolija zavodjenja. Pokušaj!«

Jedna starija *kajna* igrala je s njom šah i uvježbavala s njom duhovitu konverzaciju - muškarci su voljeli duhovite i dosjetljive žene. Upoznavala je Arib i s pjesničkim stvaralaštvom kako bi poslije i sama mogla pisati tekstove za

pjesme. Redovito je slala Arib u kuhinju, jer jedna je *kajna* morala znati zavesti svojeg ljubavnika biranim jelima. Carstvo Ishakova indijskog kuhara podsjetilo ju je na djetinjstvo - na polutamni labirint pun alkemijskih mirisa. I, dakako, ostalo joj je mnogo vremena za njegu tijela, da je djevojke masiraju eteričnim uljima zamamnih mirisa. Najmanje su joj se sviđali satovi bogoslovlja i šerijata. Možda zbog učitelja, mrzovoljnoga bogomoljačkog kadije na kojem se jasno vidjelo što misli o robinjama pjevačicama.

Ta redovitost stvarala je u Arib osjećaj zaštićenosti. Imala je više slobode no ikada prije. Nitko je ništa nije pitao, nitko zadržavao kad je izlazila, nitko pazio na njezinu čast. Iako joj je bilo jasno zašto, prestala je o tome razmišljati. Kao nekoć u beskrajnim horasanskim prostranstvima išla je svojim novim putem korak po korak, ne znajući kamo vodi, nošena samo jednom mišlju: *afšin* ne smije pobijediti.

Bilo je rano poslijepodne. Arib je sjedila na rubu vodoskoka mučeći se s vježbom koju joj je zadao Ishak - visokim, dugim tonom iz jedne pjesme Hunaina al-Hirija. Još joj je smetao kašalj koji je zacijelo navukla na vlažnom zidu Muhammadove palače. No *ravi* nije priznavao ispriku.

Iza njezinih leda robovi su vukli bakrene kotlove u kuhinju. Zamamni miris kuhane kokoši i džema od ruža otkrivali su da su štednjaci već naloženi. Netko je negdje svirao isti *maqam* na lutnji, a na mramornom podu odzvanjala je drvena udaraljka: Soumaja je sjedila u sjeni i udarala brz ritam. Bila je zamolila gospodaricu da i ona neko vrijeme provede kod Ishaka.

»I ja mrzim tu vježbu«, reče ona i pride Arib. Bila je previše našminkana za obično poslijepodne u haremu. Mirisala je kao cijeli ružičnjak i neprestance bacala poglede na muški dio palače. »Ne ljutiš se valjda zbog pasice na hlačama?«

»Barem je svoje učinila.« Arib je zatomila poriv da joj kaže kako bi je najradije njome bila zadavila. »Nećemo više o tome... Reci, što radim pogrešno?«

»Uglavnom zbog *taqdir al-anfas*, usklađenoga čvrstog pritiska zraka na glasnice. Gotovo uvijek. Siđi!« posavjetova je Soumaja. Arib sklizne s ruba bunara. »Trebala bi imati ljubavnika«, brbljala je *kajna* dok je pritiskala po Aribinu truhu, križima i prsima kako bi joj ispravila držanje. Predano joj je masirala ramena. »Redovito opuštanje udova podmazuje grlo, ako razumiješ što mislim. Ali *kajna* ne smije ozbiljno shvatiti ljubav. Čim dopustiš da muškarac ima vlast nad tobom, izdana si i prodana... Daj opusti stražnjicu! ... Što je s Abu Isom, Harun al-Rašidovim sinom?« upita zatim. »Već znaš da on redovito dolazi na satove glazbe. Nije li ti prošli tjedan poslao skupo zašećereno vino? On zasigurno neće postati kalif, ali razumije se u ljubav, možeš mnogo naučiti

od njega. Osim toga, lijep je i pjeva kao mali bog. Morat ćeš još dovoljno često spavati s debelim starcima sa zadahom znoja i s previše parfema... *Ja salam*, pa što to radiš? Uspravi se, *habibti!* Tako, pokušaj sada!«

Arib je još jedanput otpjevala vježbu, začuđena kako ton lako izlazi iz njezina grla. »Što li je Ishak samo mislio s tom vježbom?« reče ona uzdahnuvši.

»Vjerojatno mu je do toga stalo, jer ni sam nema prirodnu boju glasa«, odvrati Soumaja. Nasmijala se, a pod puderom se naziralo njezino lijepo lice. »Bit će zadovoljan kad sve bude savršeno. Ljudi ga nazivaju *al-Malsu*, zbog vratolomno visokih početaka.«

»*Mahnit kao da ga je ubola crna udovica?*« I Arib se morala nasmijati.

Soumajina pozornost iznenada se usmjerila prema vratima na drugom kraju. Zirjab, jedan od Ishakovih učenika, prilazio je po glatkom mramornom podu. Danas je imao na sebi ogrtač sa crvenim i bijelim prugama iznad *kabe* i hlača, a na turbanu je nešto svjetlucalo - onamo je utaknuo žutu ružu.

»*Allahu rahim*, zar još pripravlјate dobru staru kokoš s džemom od ruža.« Frknuo je plemenitim nosom grčkoga profila. »Kako je to obično! Morate jedanput dodati parfem od ljubičica u umak, to je...«, oduševljeno je zamahnuo rukom, »to je pjesma!« Svilenim rupčićem obrisao je bradicu tanku kao kist. »Jeste li vidjele Ishaka?«

Arib odmahne glavom, dok je Soumaja kao čarolijom namjestila osmijeh na licu i ležerno otkopčala najgornje dugme na *džubbi*.

Zirjab brzo skloni rupčić u brokatni rukav, a kosu, dugu do ramena, prebaci naprijed. Danas je jedan pramen posvijetlio u boju koja se slagala s ružom na turbanu. »Danas je dežuran, a Harun al-Rašid odavno je počeo s društvom uživati u kasnopolijepodnevnom pijančevanju na obali rijeke. Kalif prazni čašu za čašom, i njegov gnjev raste sa svakim *ratlom*. Poslat će nam ovamo tjelesnu stražu ako se Ishak ubrzo ne pojavi!« No zdvojnost u njegovu glasu zadržala se u granicama. Njegov se pogled zaustavio na Soumaji.

»On je kod ljubavnice«, reče ona tihim, promuklim glasom. »Kod gostioničarke Hašime na uglu Ulice prodavača začinskog bilja u kršćanskoj četvrti. Vidjela sam ga jučer na odlasku onamo.« Arib se zakašljala.

»*Hodaje bozorg*, mila, hoćeš li me ubiti?« Zirjab ustukne kao da je ona kužna.

»Netko mora otići po njega«, uznemireno će Arib. »Ishak ima mnogo plemenitih zavidnika koji će iskoristiti tu prigodu. Pa ne smijemo dopustiti da ga kalif baci u tamnicu!« Tada će je ponovno poslati Zubejdi, pomislila je. I samo Alah zna koga ona još kani izliječiti od horasanskog poroka.

Soumaja je nestrpljivo odmahнула rukom. Arib je opazila kako je ona Zirjabu dala znak namignuvši mu. Činilo se da je i on čovjek od malo riječi. Drsko je spustio ruke na Soumajine kukove.

Arib je oklijevala. Oblio ju je hladan znoj od same pomisli na ponovni susret s Haranom al-Rašidom. Soumaja i Zirjab kao da su je iznenada zaboravili. Arib duboko uzdahne. »Onda dobro. Idem ja.«

Kad je stala na cestu, upravo su zanijemjeli mujezinovi monotoni pozivi na poslijepodnevnu molitvu. Tegleći magarci gazili su uličicama popločenim poput šahovske ploče. Balkoni s ogradama od izbljedjelih drvenih rešetaka bacali su sjenu dok je Arib hitala ispod njih. Odvest će Ishaka na pijanku i odmah otići, hrabrila je samu sebe. Kalif je neće ni opaziti. Unatoč tome, ruke su joj bile hladne. Iza izrezbarenih vrata jednog karavansaraja prodirao je težak miris papra i cimeta. Arib je nehotice usporila korake kad je iza zida od sirove opeke čula poznato glasanje deva. Ususret joj je dolazio nosač pognutih leda pod škriputavim jarmom. Pramen plave kose padao mu je preko kožnate vrpce na čelu, koja je nosila teret. Pala joj je na um luda pomisao da će susresti Wolframa. No samo su ulični derani zurili u nju otvorenih usta. Ljutito se sabrala i nastojala se snaći.

Ispred nje uzdizale su se smečkaste gradske zidine sa svojim zupcima. Lijevo je bila brijačnica s plavim vratima, a straga je iznad kuća stršio ruševni minaret. Na drugoj strani neugledna gostionica ugurala se između kuća duž ulice: tragovi vučenja vinskih bačava odavali su što se u njoj točilo. Arib je skupila svu snagu i ušla unutra.

Hanut bez prozora još je bio gotovo prazan. S vlažnog zida mrvila se žbuka, a zrak je bio prožet slatkastim mirisom hašiša. Jedna osoba, koja nije baš ulijevala povjerenje, nešto je doviknula Arib. Ona nije razumjela to narječje, ali vjerojatno i bolje da nije. Činilo se da je krupna pipničarka i te kako dobro razumjela momka. Slobodnom rukom hrabro mu je prilijepila pljusku. Muškarci su se nasmijali, a jedan ju je posjeo u krilo. Dok je Arib prolazila mimo njih, žena je poškakljala tog muškarca i prihvatila njegove grube nježnosti. Iznad njezinih golemih dojki muškarac je zurio u Arib iz duboko usađenih očiju. Umjesto desne ruke imao je batrljak. To je lopov, pomislila je uznemireno Arib, kojega je očito stigla *muhtasibova* kazna. Nije se zadržavala na pitanju što bi kalifova *ravija* moglo privući ovamo, nego je požurila kroz točionicu. Straga je bilo maleno dvorište. Odozgo se čuo ženski smijeh, a zatim pjevanje zvonkoga muškog glasa.

Arib se popela zidanim stubištem obraslim vinovom lozom. Hodnik na prvom katu vodio je prema jednim jedinim vratima. Pokucala je, ali nitko nije odgovorio, pa je odlučno otvorila vrata.

Zapahnule su je alkoholne pare. Gostioničarka, jedra žena tridesetih godina, ležala je hihoćući na tri-četiri prostirke položene jedna na drugu. Njezino lijepo lice bilo je rumeno, a ispod nošnje, podignute visoko iznad koljena, raspoznavao se par snažnih smeđih nogu. Ishak je napola ležao na njoj i pjevušio jeftinu, popularnu pjesmu. Ona je nožnim prstima micala gore-dolje u ritmu pjesmuljka. Osim priprostog kreveta, na kojemu su ležali, u prostoriji je bila samo jedna škrinja i posuda s ugljenom.

Arib je zatomila smijeh. Zatvorila je za sobom vrata, sretna što je Ishak barem imao na sebi crvene hlače. Tiho se zakašljala. Gostioničarka odgurne njegovu ruku s uzvikom iznenađenja i povuče suknju preko koljena. Ishak se htio okrenuti da vidi tko je uljez, ali je pritom prevrnuo vrč s vinom pokraj kreveta. Vino se razlilo po pločicama. Zagledao se u Arib ne shvaćajući i počeo se po glavi. Zatim je pogledao svoj gornji dio trupa s rijetkim dlačicama i zaustavio pogled iznad pojasa gdje su se stvarali prvi nabori sala. Crna kosa stršala mu je na sve strane. »Ah! Kalif«, napokon je promrmljao pletući jezikom. »Zbilja, njega sam potpuno zaboravio. Visoki gospodin čeka svoju dvorsku ludu!« Naklonio se i glasno podrignuo.

Malo kasnije Arib se uputila prema južnim vratima iza kojih su se rasprostirale riječne doline Eufrata. Gostioničarka joj je posudila zar, pa ga je Arib zahvalno omotala oko tijela i sakrila glavu i lice. Ispod njega Harun je neće moći prepoznati. Oslanjajući se svom težinom na njezino rame, Ishak je teturao do nje, praćen dernjavom uličnih derana. Bučna pratnja plesala je oko njih i pokušavala pobuditi njihovu pozornost. Tek kad su stigli pred gradska vrata, razletjeli su se kao roj muha.

Činilo se da stražar preplanula lica poznaje *ravija*. Mirno se naslonio na koplje i nasmijao od uha do uha. Mahnuo im je da prođu ne tražeći *džavaz*. »Ishak al-Mausili«, reče kroz smijeh. »Ponovno je pio s kršćankom umjesto s vladarom vjernika! ... Pripazi na njega, djevojko, on će ti pobjeći u tom stanju!«

»Dobro dijete«, pleo je Ishak jezikom i srdačno potapšao stražara po pancirnoj košulji. »Mali slavuj i dobra djevojka.«

Arib ga je sa strane zabrinuto promatrala. Ona i gostioničarka nastojale su *ravija* zajedničkim snagama vratiti u pristojno stanje. Zajedno su ga počesljale i namjestile mu na glavu crvenu pustenu *galansuvu*. Ishak je, barem donekle svečano dotjeran, došao svojoj ljubavnici. Arib je s mukom ugurala njegove od vina natečene noge u crvene cipele i oko njih omotala žute vrpce. Hašima mu je navukla crvenu *kabu*, zakopčala je na prsima i omotala je žutim širokim pojasom. Žena mu je naposljetku ulila u usta nekakav sumnjivi napitak. Bilo je to, kako je rekla, staro prokušano sredstvo za otrežnjenje, ali treba čekati da počne djelovati. Dvorski je glazbenik cijelo vrijeme bučno pjevao proste pjesme, pa se Arib samo nadala da im se baš u tom trenutku ne nade na putu Božji čovjek.

Pratio ih je podrugljiv pogled stražara kad su iza sebe ostavili gradske zidine i uskim puteljkom krenuli prema riječnoj dolini. Put, onečišćen strvinama, izmetom i drugim smećem, vodio je između bijednih daščara. Napete ribarske mreže i smrad pokvarene ribe odavao je ceh stanovnika. Čamci, naglavce postavljeni na drvene klinove, bili su brižljivo obojeni zaštitnim premazom, ali se boja već gulila. Arib je htjela upitati jednu ženu za put, ali ona se brzo prekrizila i nestala u jednoj kolibi.

»...A kada umrem, prijatelji, nemojte me pokopati/ s licem prema Meki«, uporno je tulio Ishak. »Pokopajte me onako kako sam živio: / s nogama prema Meki, s glavom prema lozi!«

Arib ga je čvršće uhvatila, a kad je podrignuo, bio je prisiljen barem na trenutak zašutjeti. Osvrnula se, pokušavajući otkriti gdje su. Ribarsko selo ostavili su iza sebe. Eufrat se u svojem širokom koritu provlačio između niskih otoka i valjao se prema jugu. Tu i tamo još su se vidjele žućkastosmeđe zidine Rakke između vrba. Putove su inače obrubljivali jasmin i stabla smokava. Na niskim obalama voda je nataložila glinaste nanose u močvarama na kojima je cvjetalo ljubičasto i žuto cvijeće. Po tim riječnim dolinama taj je grad na Eufratu, *Utratu*, dobio ime Ar-Rakka.

Arib je čula glazbu. Htjela je ubrzati korake, ali Ishak se u međuvremenu objesio na njezino rame kao papiga s nepokretnim krilima. Još prije nego što su stigli do izletničkog društva, ususret im je dojurio jedan eunuh. »*Masa'llak*, evo ga napokon! Kalif bijesni kao da je poludio.« Crnac je bio vidljivo uzrujan. Ishak se blaženo cerekao, obgrlio Arib i pustio vjetar. Eunuh se sa zgražanjem trgnuo. »Može li on pjevati u takvom stanju?«

Arib je bespomoćno dignula obrve, ali Ishak se uspravio. Jednom je rukom popravio svoju *galansuvu* koja mu je spuznula niz čelo, a zatim objavio: »Trijezan sam da ne mogu biti trezniji!«

Društvo je uživalo u piću i smjestilo se uz rijeku gdje je puhao ugodan povjetarac. Eunusi su nosili srebrne kadio-nice šireći omamljujući miris tamjana. Glazba je odjekivala riječnom dolinom, a katkada bi se poneki gost priključio krivim tonom. Činilo se da se kalifu pjesma sviđa, jer je svirala već četvrti put otkako su prišli društvu. U jednoj stanci oglasio se paun.

Arib je prestrašeno tražila pogledom Haruna al-Rašida. Sluge su razapeli baldahin u obliku slova »u« od svjetlucave tkanine. Uža strana bila je posebno raskošno opremljena, a odozgo su visjeli mirisni fenjeri od kovanog srebra. Ondje je stajao kalifov *sarir* optočen zlatom i sedefom. Arib je zadrhtala. Usta su joj bila suha, a nije se mogla ni maknuti. Oblio ju je hladan znoj. Harun al-Rašid nije obratio pozornost na nju. Sjedio je pogrbljen kao da ga nešto boli. Njegovo pocrvenjelo lice nije obećavalo ništa dobro.

Ishak je podrignuo iz dubine utrobe, i taj je zvuk ponovno pribrao Arib. Među vinskom braćom zamijetila je Abdallaha koji se dosađivao, a u njegovu susjedu prepoznala je Muhammada ibn al-Rašida i pocrvenjela. Upravo se poleduške skljkao u krilo jedne robinje, ali odmah je priskočio sluga da ga digne. Mladi kršćanski redovnici, vjerojatno iz obližnjeg samostana, trčkarali su uokolo s vrčem vina i miješalicom, praćeni čeznutljivim pogledima ponekog vinskog brata. Očito je da se nije samo prestolonasljednik odao horasanskom poroku.

Nasuprot društvu, na obali su se u polukrugu poredali glazbenici: Arib je ugledala lutnje i fidule *rababe*, pa flaute *naj* od trske i tamburin. Jedan je stolac bio prazan. Ishak se bez oklijevanja uputio onamo, ali je Arib ostala stajati. Plesačice su ga opazile i udaljile se, dok su za njima lepršale koprene. Glazba je utihnula. Gestom, koja je zahtijevala pozornost, Ishak se okrenuo prema Harunu al-Rašidu i pružio ruku. Njegov vitki lik sumnjivo se njihao, a *galansuva* mu je ponovno kliznula na čelo. Brzo mu je prišao jedan sluga i stavio mu lutnju u ruke. Ishak je htio sjesti na stolac, ali izgubio je ravnotežu, zateturao i sjeo pokraj stolca te se ispružio koliko je dug i širok.

Gosti su popratili pad glasno plješćući. Lice Haruna al-Rašida nije se vidjelo, pa se nije moglo znati što misli o nastupu svojega dvorskog glazbenika. Ishak se, stenjući, pokušavao uspraviti. Glazbenici su odmah zasvirali, ali to je njegovu trudu nehotice dalo smiješan prizvuk. Kalif je pokretom ruke ušutkao svirače. Zanimio je i smijeh njegovih vinskih prijatelja.

»Ishak al-Mausili!« primijeti kalif u tišini. »Kakva čast!«

Košcati muškarac od tridesetak godina priđe kalifu i nešto mu prišapne. Harun al-Rašid se podmuklo osmijehne.

»Ako se ravi smatra preotmjenum, umjesto njega može pjevati i moj brat Ibrahim.«

Arib se uplaši. Ishak je s mukom ponovno došao na pozornicu. Oprezno je sjeo na stolac i dignuo *oud*. Arib se trgnula kad je iz glazbala izmamio prodoran, disonantan ton. Nezgrapan muškarac pokraj kalifa pobjednički se smješkao. Način na koji je pritom otkrio zube podsjetio je Arib na zmajevu na kineskim svilenim tkaninama što su ih prodavali u Balhu. Ishak je bez razumijevanja piljio u žice.

Kalif tresne svoju kristalnu čašu na pod. Duboka brazda urezala mu se između tankih obrva. »Pjevaj!« oštro zapovjedi Harun al-Rašid. »Ili ćeš moći u tamnici razmišljati o novoj pjesmi!«

Ishak se smješkao, ali je problijedio. »I ako umrem, prijatelji, nemojte me pokopati...«

Njegov suparnik posegne iza sebe, digne vlastitu lutnju i htjedne i sam zapjevati. Arib popravi svoju koprenu, zatim odlučno stane usred kruga. Ishak se prekine i zagleda se u nju očima podlivenim krvlju. Usta su joj bila suha. Oblio ju je znoj, a srce joj je divlje tuklo. No ipak je prišla Ishaku i uzela mu lutnju iz ruke.

Harun al-Rašid zbunjeno je pogleda. »E pa, ovo je već nešto bolje od dobrog Ishaka!« vikne jedan od njegovih gosti. »Hajde, djevojko, skini koprenu!«

Arib je tako čvrsto stisnula vrat lutnje da su joj se izbočili problijedjeli članci. Iznenada je preplavi toplina kao da iz drvenog tijela zrači tajanstvena sila. »Dopustite mi, amir *al-mu'minin*, da ne uklonim koprenu«, odgovori ona. »Ne kaže li se, naime, da ih *lijepe djevojke mrze, a ružne ostavljaju?*«

Muškarci se nasmiju. Harun al-Rašid razmijeni poglede sa sinovima. Zlurado se cereći, Muhammad je kimnuo glavom, a Abdallah ju je ispitujući pogledao.

Ibrahim spusti lutnju. »Ne bojim se učenice ovog pijanca«, reče podrugljivo. »A još manje ako nije lijepa.« Kalif pruži ruku, a redovnik mu brzo pruži novu čašu. Kalif otpije veliki gutljaj ne skidajući s Arib pogled svojih pakosnih očiju, pa joj slobodnom rukom dade znak da počne.

Arib se polako spusti na stolac. Činilo se da šator poprima zastrašujuću veličinu. Stisnula je trzalicu nastojeći se sjetiti što ju je Ishak naučio.

»Hajde, djevojko. Da ti možda i glas nije tako ružan kao njuška?« dovikne joj Ibrahim, a muškarci se nasmiju.

Arib se nagne nad lutnju. Preludij je zvonko odjeknuo čistim zrakom. Muhammad joj rukom pošalje poljubac.

»Ovo je pjesma ljubavnice pokojnoga kalifa«, primijeti Ibrahim. »Svi je znaju. I time nas hoćeš očarati?« »Ššš«, ušutkali su ga drugi muškarci.

Arib je osjećala zlatnosmeđe drvo pod rukama. Zatim je zapjevala jednostavno i prirodno, onako kako je to zahtijevala arapska tradicija:

*Zefire, pozdrav moj odnesi Ljubljenome biću. Poljubac mu
moj prenesi, Vjerna sam mu, reci.*

*Upitaj ga zašto tako hladan Ovu vatru više ne zna. Je li
svemoć ljubavi Samo u mom srcu gori?*

Naoko potpuno predana glazbi, ali ne ispuštajući Ibrahima iz očiju, pustila je trzalicu da leti žicama. Sigurno je svladavala teške prijelaze. Htio je zapljeskati, ali Arib je ponovno počela.

Odjednom je stala uživati u pogledima koji su na njoj počivali. Zabacila je glavu i otvorila usne kao da čeka poljubac. Munjevitom modulacijom promijenila je položaj ruke i prešla na strastven melodijski modus *bojati*. Počela je ukrašavati jednostavnu melodiju. Bolna čežnja perzijskih stepa osjetila se u njezinu glasu kad je s propisanog slijeda tonova prešla na improvizaciju.

Odjek pjesme izgubio se u vjetru. Arib je polako spustila lutnju. Tada je opazila koprenu na zemlji pokraj sebe.

Uplašeno je dignula pogled i - suočila se s licem Harana al-Rašida.

»*Ahsanti!*« vikne netko iznenada. »*Ahsanti, va-hajati!*«

Ibrahim je skočio. Odgurnuo je Haruna al-Rašida i sjurio se niza stube. »Alah, Alah, kakve li hurije!« Sav izvan sebe, rastrgao je svoju skupocjenu prugastu halju i nemarno je bacio na pod. I drugi su muškarci skočili, urlali, smijali se, plakali. I drugi su rastrgali halje, potezali turbane i košulje s tijela. Cvijeće i odjeća letjeli su prema njoj. Abdallah ju je očarano promatrao, gutao ju je očima. Potpuno nepoznati muškarci padali su pred njom na koljena, ljubili joj ruke i rasplakali se. Društvo na pijanci pretvorilo se u pobješnjeli vještičji kotao. Ibrahim je bacio na pod ispred nje turban ukrašen smaragdom i pritom otkrio rijetku, oznojenu kosu. »Dabogda se pržio u paklu! Čuo sam tu pjesmu desetak puta, ali nikada ovako! Što tražiš za *kajnu*, Ishak? Platit ću ti koliko god tražiš!«

Aribine je zbunjenosti nestalo i ona se duboko nakloni. Na lice joj se iskrade osmijeh. Pljesak joj je tutnjao u glavi i opio je poput prejaka vina.

»Djevojko, spasila si mi glavu!« Ishak je stao do nje i kao da se odjednom otrijeznio. »Čestitam ti. Upravo si postala preskupom da bi te itko zlostavljao.«

Arib se uplaši. Pljesak je zamro i sve su oči bile uprte u kalifa: vladareva je bila dužnost dati sud. Harun al-Rašid pogledao je načas Arib u lice. Okrutna crta urezala mu se oko usta, a članci na prstima iskočili i pobijeljeli. Napokon je polako primaknuo čašu usnama i ispio ju jednim gutljajem.

Slušatelji su ponovno klicali i okružili je. Kalif baci čašu na pod i nestane iza svjetlucavih šatorskih krila.

»Ako dosad nisi znala što je *tarab*, sada znaš što to znači«, šapne Ishak i uzme joj lutnju iz ruke. Arib je tek tada opazila kako su joj se žice duboko zarežale u kožu. »Svojom darovitošću nadoknađuješ vještinu koja ti još nedostaje. Pred tobom je svijetla budućnost, dijete moje... u ovom satu rodila se pjevačica Arib!«

Bolnica u Rafiki bila je duguljasta zgrada od sirove cigle usred garnizona. Većina ovdašnjih vojnika bili su Perzijanci, ali muškarci koje su danas položili na odar u toj krajnje ogoljeloj dvorani u prizemlju nisu bili kalifovi podanici. Iz sunčanog su dvorišta dopirali unutra prigušeni glasovi. Osoba, oslonjena na mač između neukrašenih stupova, doimala se donekle izgubljeno.

Wolfram je posljednji put spustio pogled na mrtvo tijelo svojeg oca. Lamprecht von Aue bio je za života naočit muškarac. No ni voda ni mirisne esencije nisu mogle zaustaviti raspadanje trupla nakon putovanja koje je trajalo danima. Rubovi rane iznad puknutih kostiju počeli su trunuti, a koža se osula pjegama. Iz smrskane lubanje istjecala je vodenasta masa, usne i dijelove brade istrgnuli su strvinari. Smečkasta tekućina tekla je iz ušiju, a smrad raspadanja prekrpio je i jak miris tamjana. Wolfram se sjetio kako mu je otac u djetinjstvu izrezbario viteza iz čvornata hrasta. Sada ga je s boli i jasno vidio pred sobom u njegovoj staroj plavoj lanenoj košulji koju je nosio kod kuće. Tamnoplava kosa i dojmjljiva brada skrivala je Lamprechtovo lice dok se naginjao nad radom.

Uvijek je sjedio na istom panju iza glavne zgrade, do kojeg je vjetar donosio miris tek posječenog stabla iz šume.

Wolfram je ponovno navukao plahtu na izobličeno lice. Spustio se na koljeno pokraj odra i položio čelo na držak mača. Je li ga Lamprecht shvatio, pitao se. Ostalo je mnogo toga neizrečenog između njih.

Poslije strašnog otkrića mladi je Franak bio izvan sebe. Htio se dati u potjeru za drumskim razbojnicima. S mnogo truda Faik je uspio uvjeriti svojega gospodara da se pobrine za vlastitu sudbinu. Kao stranac i sam u toj golemoj zemlji morao je zatražiti kalifovu zaštitu. Eunuh ga je nagovorio da piše *afšinu* i dopremi mrtva tijela u garnizon u Rafiku, gdje su naposljetku naišli na njega.

»Iziđite«, čuo je Wolfram nečiji glas iza sebe. »Tu su životinje.« Ruka Hajdara ibn Kavusa taknula je rame mlađeg muškarca koji mu je bio zahvalan na nijemom sućuti. Bacio je još jedan pogled na odar, a zatim pošao za *afšinom* na zrak.

Hajdar se pobrinuo da se mrtva tijela dopreme u bolnicu kako bi ih pripremili za dostojan pokop. Faika je poslao u garnizon da se pobrine za smještaj. Osim toga, pribavio im je dozvolu, *džavaz*, za ulazak u glavni grad.

Jahali su šuteći nekoliko milja do susjedne Rakke. Opasana moćnim zidinama poput tvrđave, Rafika je ostala iza njih. Na širokoj cesti, koja je povezivala te gradove blizance, ljudi su se gurali poput mrava. Mimo njih prolazili su dječaci

s klopotavim tačkama punim bresaka, jahači u blistavim ljuskastim oklopima. Ispred niskih zgrada duž ceste trgovci su nudili staklo. Žene i djeca nevoljko su se uklanjali magarcima. Deve su rikale. Širio se zadah dima i životinja. Naviknut na osamu vlastelinskih dvoraca i imanja, Wolfram bi u drugim okolnostima uživao u gradskim razonodama. No sada mu je buka razarala živce. Nije htio ni zamisliti što će Harun al-Rašid reći za odmetničkog izaslanika.

»Hvala vam«, prekine Wolfram šutnju. »Učinili ste za mene mnogo više no što bih ikada očekivao.«

Za njima je trčao jedan dječak privučen Wolframovom plavom kosom, a gonič magarca potjerao ga je psujući. Kao kršćanin na dvoru ne smije ni jahati ni nositi oružje, objasnili su Wolframu uljudno ali odlučno. Stoga je *afšin* unajmio magarca, jer je upravo onamo, na dvor Haruna al-Rašida, htio dovesti svojega franačkog pratioca.

»Muškarac bez obitelji u ovoj je zemlji slobodan kao ptica. Stoga je još važnije da ima prijatelja«, odgovori vojnik smješkajući se. »Kakvi su vam sada planovi?«

»Ne znam. Povrijedio sam svoju obvezu, a pravila mojega cara stroga su.«

Afšin pritjera svojeg magarca bliže Wolframovu. »Ne sudite sebi prestrogo samo zato što ste živi, dok su drugi mrtvi.«

Posljednji seljaci rastavljali su svoje štandove s nedjeljne tržnice i ostavljali iza sebe izbljedad mjesta na razgaženu tlu. Iza njih uzdizala se utvrda Rakke. Vjetar je donosio prašinu s njezinih ilovastih zidina. Kada je izaslanstvo onoga kišnog jutra krenulo iz Aachena, mladi Franak nije ni slutio da će jedini stići na cilj njihova putovanja.

»Božji su putovi nedokučivi«, nastavi Hajdar. »Vaš neposluh nije samo vama spasio život.« Wolfram digne pogled. »Sami ste rekli da izaslanik Izak nije bio među mrtvima«, objasni *afšin*. »Imam novosti, prijatelju. Izak vas je htio odgovoriti od vašega nerazboritog postupka pa je odjahao za vama.«

»Izak živ?« Wolfram naglo zaustavi magarca. »Najvjerojatnije je izbjegao smrt jer je tražio mene.« Iznenada je odahnuo.

Kalifova palača, opasana golim zidinama, smjestila se u istočnom dijelu Rakke. Vrtar je provjerio njihov *džavaz* i odveo ih u bogato oslikani, zavojiti hodnik koji je vodio u dvorište. Daleko od ulične buke, Wolfram je počeo pažljivije razgledati sve oko sebe. Često je zamišljao kako franački vitezovi u svečanoj povorci ulaze u kalifovu palaču. No ni Izakovi najpretjeraniji opisi nisu bili ništa prema stvarnosti. Rajski vrt nije mogao biti dražesniji.

Mirisne cvjetne gredice protezale su se po cijelom vrtu. Zidovi na laganim stupovima kao da su lebdjeli. U okruglom, mramorom optočenom jezercu bilo je postavljeno umjetno stablo sa srebrnim granama koje su nosile plodove od dragulja, na šarenim su grančicama sjedile srebrne ptice, a u vodi su plivale ribe kao da su od čistog zlata.

»One su dar kineskog cara«, objasni *afšin*. »Zovemo ih zlatnim ribicama zbog boje.« Htio je poći dalje, kadli je dah vjetra pomaknuo lišće od kovanog zlata. Wolfram je iznenađeno stao. Grane su zašuškale, a ptice zacvrkutale. Osvrnuo se, ali nije vidio nikoga.

»To je vradžbina!« procijedi Wolfram.

»Jednostavna mehanika, ništa drugo.« *Afšin* ga je odvukao dalje. Nervozni osmijeh zatitrao mu je na usnama. »Nije čudno što vas ovdje nazivaju barbarima.«

Nije dao Wolframu vremena da se divi čudu, nego je prešao dvorište i ušao u palaču.

Dočekao ga je sluga odjeven u crnu svilu. Podcjenji-vački je odmjeravao Wolframov plavi prsluk i kunovinu oko ramena. Mladi je Franak nehotice opipao pojas s kojega je visjela još samo kožna vrećica. Bez svojega mača osjećao se gol.

Sluga ih je vodio gotovo beskrajnim labirintom hodnika. Wolfram je ubrzo izgubio svaki osjećaj za prostor i vrijeme. Iza poluotvorenih vrata čuo se djevojački smijeh. Netko je zatvorio vrata, pa je uhvatio još samo pogled u unutrašnjost odaja. Činilo mu se da vidi lepršave svilene koprene, zlato i dragulje. Opazivši veličanstvene freske, morao se sjetiti golih zidova u Aachenu između kojih se širio zadah dima i loja. Tamo gdje nisu razapeli svinjske mjehure za zaštitu od hladnoće i svjetla, vjetar je nesmetano fijukao hodnicima. Kako li je samo često, poput mokra psa, otresao s ogrtača kišu i snijeg i čeznutljivo gledao prema termalnoj vodi! Carski se dvor izaslanicima Haruna al-Rašida zacijelo činio poput bijednog seoskog imanja. I sa svim svojim neosvojivim kulama lako bi se i uvišestručen smjestio u ovoj palači. Izvana zgrada nije bila ni izdaleka tako impozantna.

Wolframu se činilo da su već prešli jedan ili dva hodnika. No vrata koja su prije bila otvorena, sada su bila zatvorena, pa više nije bio ni u što siguran.

Afšin je opazio njegovo čuđenje. Razvukao je uske usne ispod brkova u osmijeh. »Neka vas se to previše ne dojmi«, reče on. »Nije uvijek sve onako kako se čini.«

Ušli su u hodnik koji se kupao u svjetlu, i on rukom pokaže vrata na drugom kraju. »Uđite sami. Bacite se ručice pred kalifa i poljubite mu ruku. Obratite mu

se s titulom Amir *al-mu'minin* - vladar vjernika. Muškarci do njega njegovi su sinovi, ali može se dogoditi da pokraj njega stoji i krvnik - tada nastojte ne gledati onamo. I nipošto nemojte stati na čilim prije negoli vam to dopuste!»

Ako je mislio da je sada vidio sva čuda palače, prevario se; iznenadio se tek kada je ušao u kraljevsku dvoranu: svi zidovi bili su optočeni mozaicima i dragim kamenjem. S uzvikom divljenja približio se zidu da nešto od toga dotakne. Ruka mu je klizila preko toga i napipala staklo koje je na slabom svjetlu svjetlucalo poput dragulja. Eunuh je tresao glavom kao da se pita kako njegov gospodar može primiti takva divljaka. Pokazao mu je stražnji dio prostorije u kojem je svilena zavjesa skrivala prijestolje. Ispod nje virio je sag s motivima cvijeća i vinove loze, o kojem je govorio *afšin*.

Wolfram je htio zakoračiti, ali je iznenađeno stao. Pod između ulaza i prijestolja bio je prekriven vodom. Znatiželjno se osvrnuo. Hoće li gaziti kroz vodu? Ohrabrio ga je slugin osmijeh. Mladi je Franak oklijevajući spustio kožnu čizmu u bazen i - zapanjeno stao. Pod je bio od zelenog stakla. Svjetlo, koje je na njega padalo sa svojim rasplesanim odsjajima, proizvelo je tu optičku varku.

Eunuh na drugom kraju, koji je očito bio zadužen samo za dizanje i spuštanje zavjese, domahnuo mu je da stane na sag. Zatim se dignula zavjesa, i Wolfram je stajao sučelice legendarnom Harunu al-Rašidu.

Tamnoputo lice imalo je plemenite crte. U mladosti je zacijelo bilo puno i čulno. No godine su ga izmoždile, pa su mu stoga iskočili šiljast nos i jagodične kosti. Kako je *afšin* najavio, do njega su stajala dva mlada muškarca pokraj bjelokosnog prijestolja sa zlatnim okovima - jedan vrlo vitak i tamnoput, koji se svojom elegancijom doimao gotovo ženskasto, i drugi jači, gustih trepavica i čulnih usana. Wolfram je odahnuo vidjevši da nema krvnika. Bacio se ničice pred vladara te poljubio hladnu ruku ukrašenu prstenjem od zlata i oniksa.

»Dignite se!« zapovjedi kalif na grčkom. Glas mu je bio prigušen, a činilo se da mu je bilo teško sjediti. »Već opremam ljude koji trebaju putovati u Aachen. Oni će obećati caru Karlu da taj zločin nad izaslanicima neću ostaviti nekažnjenim. Gosti moraju sigurno putovati u mojem carstvu.« Vidljivo mučen bolovima, udahnuo je zrak kroz zube. Dao je robu znak rukom i nastavio: »Barem za vas imam dobru vijest.«

Eunuh je nestao kroz bočna vrata. Kada se vratio, doveo je sa sobom starca - iscrpljena i izrazito ostarjela, ali neozlijeđena.

»Izak!« Wolfram je zaboravio ceremonijal. Zagrljio je prijatelja kao da ne može vjerovati da on živ stoji ispred njega. Starčevim upalim obrazima potekle su suze. »Hvala Gospodinu!« šapne Wolfram tronutim glasom.

»Izak je jedini, osim vas, izbjegao ubojstvo. Prenio mi je pozdrave i želje vašega cara«, objasni Harun al-Rašid koji je nijemo promatrao njihov ponovni susret. »Čim vaš prijatelj ponovno prikupi snagu, može se vratiti u Aachen, a i vi s njim. Dokle god dopire moja vlast, pratit će vas moja tjelesna straža.« On udahne, a zatim grč popusti.

Mladi Franak htjedne zahvaliti kalifu, ali on odmahne rukom i s mukom se digne. »Izvijestili su me zašto ste ostali živi. Moji izaslanici i Izak zauzet će se za vas kod cara. Međutim, sama činjenica što ste još živi smatrat će se znakom vašeg neposluha. A kako čujem, on više nije spreman oprostiti.«

Wolfram je posramljeno gledao u pod.

»Možete li zamisliti da i nekom drugom, osim svojem gospodaru, prisegnete na vjernost?«

Wolfram iznenađeno razmijeni poglede s Izakom. Očito ni starac nije očekivao takvo pitanje.

Harun al-Rašid zamijeti njegovo oklijevanje. »I ovdje ima izazova dostojnih jednog viteza. Poslušajte me!« Domahnuo je Wolframu da mu priđe i ponovno se spustio na *satir* stenjući. Slabo svjetlo zasvjetlucalo je na njegovu vlažnom čelu. »Moja je sveta dužnost sačuvati kalifat mojih predaka«, nastavi on s naporom. »No arapska plemena, koja se ponose svojim plemenitim korijenima, ne žele dijeliti vlast koju su stekli našim pobjedama. Smatraju da su nadmoćniji u odnosu na moje perzijske podanike. No i oni su nasljednici drevnog naroda. Budući da se ne žele pokoriti stranom jarmu, dižu se na ustanke pod zastavama lažnih proroka. Njihovi fanatični ratnici pokolju cijela sela i ugrožavaju sigurnost trgovanja na kojem se temelji naše bogatstvo. Kako bih ih kaznio, potrebni su mi ljudi kojima mogu vjerovati, ljudi koji se ne bore za interese svojeg plemena ili svoje obitelji.« Rukom, ukrašenom prstenjem, čvrsto je zgrabio zlatni okvir svojeg prijestolja. »Nego samo za mene.«

Wolfram je shvatio. Kalifu nitko nije mogao biti vjerniji od čovjeka bez domovine, koji mu je bio zahvalan na svemu. Prekršio je svoju prisegu, bila ona namjerna ili nenamjerna. Ta će mrlja ostati na njemu. Unatoč tome - može li on prekinuti vazalski savez sa svojim gospodarom? Za svoju obitelj Wolfram je bio gotovo mrtav, a ovdje je bio bjeGUNAC bez položaja i imena.

Harun al-Rašid se nasmiješi, lica iskrivljena od bolova. »Mnogi kršćani i Židovi u mojoj su službi. Ako ste spremni poštovati moje zakone, vaša vam vjera neće biti zapreka.«

Wolfram je još oklijevao. Ponovno je pogledao Izaka, ali ni prijatelj, čini se, nije znao što treba učiniti. »Vaša me velikodušnost postiđuje«, reče napokon. »No o takvoj odluci treba zrelo razmisliti.«

Kalif se stenjući zaveli u svilene jastuke. Zatim digne ruku dajući Wolframu znak da se može udaljiti. »Imate vremena do Izakova odlaska u Aachen.«

Kad je Wolfram ponovno izišao na dvorište, zapahnula ga je nepodnošljiva vrućina. Zdrav razum jednog prijatelja bio bi mu potreban da donese pravu odluku. Stoga je Wolfram potražio Hajdara ibn Kavusa i našao ga u sjeni nadsvođenog prolaza u žestokoj raspravi.

»Odnio kurvu devetorepi vrag!« psovao je *afšin* na grčkom. »Hoćeš li time reći da stoji na raspolaganju prestolonasljedniku i čini što on od nje traži?«

»Ona je preko noći postala moćna žena«, čuo je Wolfram odgovor drugog muškarca, mršava momčića u crnoj odori dvorskog eunuha. »I ja bih se bio zakleo da ona neće htjeti nastaviti živjeti u toj sramoti. No ona je očito već odavno izgubila zadnje ostatke svoje časti dok se povlačila u lošem društvu. A sa Zubejdom, kao pokroviteljicom, sva su joj vrata otvorena.«

Taj razgovor nije se ticao Wolframa. No *afšinov* je gnjev pobudio njegovu pozornost. Nije mu bilo slično da na takav način izgubi vlast nad sobom. »Nakon svih tih godina nadao sam se da je napokon kraj noćnoj mori!« primijeti on promuklim glasom prešavši rukom po kratkoj bradi.

»Abu Isa, mladi kalifov sin, sada je navodno njezin ljubavnik. Da mu majka nije to smjesta odbila, prestolonasljednik bi bankrotirao kad bi je kupio. A i princ Abdallah je potpuno poludio za njom.« Izrazito debela Adamova jabučica na eunuhovu vratu uzbuđeno je plesala, pa je ispružio naborani vrat poput purana. »Nitko ne zna zašto. Napokon, ima i ljepših robinja. Nešto tjera te mlade muškarce na dvoru da redom hrle u njezin zagrljaj. Vi niste *nadim*, stoga niste bili u kalifovu društvu na rijeci kad je ona nastupila. Čak je Ibrahim, kalifov brat, bio oduševljen, a on doista ne trpi od nedostatka lijepih žena. Već i sada svi o njoj govore, premda se tek nekoliko tjedana školuje kod Ishaka.«

»Već je i prije dobivala poduku«, odgovori *afšin* promuklim glasom. »Od jedne majstorice svojega zanata.«

»Može vam postati opasna«, upozori ga eunuh.

Hajdar ponovno opsuje. »Jesam li u čemu pogriješio?« upita on. »Arib je lukavija nego što sam mislio!«

»Arib?« Wolfram se u nekoliko koraka našao pokraj dvojice muškaraca.

Afšin se naglo okrene. Nekoliko trenutaka nitko nije progovorio ni riječi. »Zaboravio sam«, reče on napokon. »Djevojka koju tražite isto se tako zove. No s tom ženom ona nipošto nema ništa zajedničko osim imena.«

»Odakle to znate?« upita Wolfram oštro. Posljednjih dana otklonio je sve misli od Arib, kao da bi time izdao oca. Ipak, kada je sada čuo njezino ime, zastalo mu je srce. Zgrabio je Hajdara za rub *kabe*. »Što mi prešućujete?«

»No dobro.« Crte njegova mršavog lica nisu odavale ništa, ali *afšin* je svilenim rupčićem obrisao čelo. »Ona je *kajna* - robinja pjevačica. Sumnjam da znate što to znači.

'Pjesma je čarobno sredstvo razvrata', kaže se kod nas. U pjesmama robinja pjevačica radi se samo o kurvanju i one služe samo za zavođenje muškaraca.« Njegove su oči nemirno odlutale prema gornjem katu.

Wolfram je osjetio kako mu nestaje snage u udovima. »Nastavite!« tiho zatraži od Hajdara.

»Obično se ne zadovoljavaju samo jednim ljubavnikom«, nastavi *afšin*. »O Arib se priča da pjeva poput rajske hurije, ali njezino je srce tek srce otrovnice. Za jedne audijencije izludila je kalifa. A malo poslije postavila je sebi cilj da spava s njegovim prestolonasljednikom - to je muškarac kojega ste maloprije onako pristojno pozdravili.«

Haidar je ponovno vladao sobom. »Kad bi se žena koju ljubite tako ponašala, što biste učinili?«

»Šutite!« oštro će Wolfram. Nikada se nije osjećao tako bezbrižno kao u danima s Arib. Vidio ju je pred sobom kako s lakoćom prodire u njegovu dušu kroz nepristupačnu masku. »Ubio bih je!« izusti on.

»Da, to kažu svi muškarci«, primijeti Hajdar. Doimao se jetko kao da vrlo dobro zna o čemu govori. »Ali im je zatim ipak draža živa kurva u krevetu.«

U nemoćnom gnjevu Wolfram je šakom udario po mramornom zidu.

»Trebali biste vidjeti svoje oči!« podrugljivo će *afšin*. »Čovjek bi gotovo povjerovao da mislite ozbiljno.«

Wolfram ga iznenada zgrabi, baci na zid i digne desnicu. Hajdar ga je gledao bez riječi. Wolframova se ruka zatresla, i on ga pusti. Boreći se da se sabere, prešao je rukom po vrućem čelu. Što se to s njim događa?

»Shvaćate li sada zašto mi vaša djevojka nije pala na um?« upita *afšin*. Wolfram strese glavom zastenjajući prigušenim glasom. Za Arib je svoju budućnost stavio na kocku i sve izgubio. Zacijelo ga nije mogla izdati.

Hajdar uzdahne. »Shvatite, mladi prijatelju, vaša je djevojka mrtva. Osim ako nije ...«

»Što?« Wolfram se naglo okrene. U jednom trenutku ponadao se da Hajdar to neće izgovoriti. *Afšin* je ipak nemilosrdno dovršio misao: »... prestolonasljednikova ljubavnica.«

»Ja inti mabruka!« Ishakov zvonki glas čuo se već sa suprotne strane dvorišta. Ravi je prošao po mramornim pločicama, zagrijanim na suncu, te ušao u svježiji ivan. Arib je brzo

poravnala haljine. Naočit mladić, koji je bio zakopao glavu u njezino krilo, dignuo se, vidljivo nezadovoljan zbog smetnje. Poslušala je Soumajin savjet: ako želi postići svoj cilj, treba utjecajne ljubavnike.

Ishak je mahnulo koščatom rukom lutnjista, pa mu je crni eunuh donio vino. Abu Isa nevoljko mu je prepustio svoje mjesto pokraj Arib.

»Tvoj nastup prije dva tjedna na rijeci bio je pravi trijumf! Nisam ga mogao bolje planirati.« Dvorski glazbenik čvrsto joj je stisnuo ruku kao da će je zdrobiti. »Svi o tebi govore. Zubejda je sva izvan sebe, jer je očito da je Muhammad jednoj od svojih žena napravio dijete. Cijelu vojsku robinja strpala je u mušku odjeću i nazvala je pukovnijom *goulamijatal* Pola je harema na dijete, jer u najnovije vrijeme muškarci više vole vitke robinje.«

Abu Isa naglo se okrene, a brčići u stilu pjevača Zirjaba objesili su se. Arib ga uhvati za ruku i iznenadi se kako se brzo smirio. Dok je bila čestita djevica, nije ni izdaleka bila tako utjecajna.

»Djevojko, učinit ću te prestolonasljednicom! Ako te Zubejda hoće prodati, može računati koliko god želi. Trebala bi čuti s kakvim oduševljenjem muškarci pričaju o malom nedostatku tvoje ljepote«, bezbrižno ju je veličao ravi. Pokazao je čašom na njezine usko položene oči. »To znači da tvoj pogled prodire do dna duše!«

Alahova je milost, pomisli Arib, što boravi u kući jedinog muškarca u Rakki kojega ne zanima njezino tijelo.

U dvorištu je nešto zazvečalo, a zatim je odjeknuo krik. Svi troje pogledali su van. Jednom mladom eunuhu pao je poslužavnik. *Mousse* od slanutka i pire od patlidžana zalijepili su se na mramorne pločice, a nadjevena je riba usmjerila ukočen pogled prema njima. Mladić se osvrnuo s osjećajem krivnje, a zatim sve brzo počistio.

»Kad već govorimo o prodaji, gdje se zapravo krije Soumaja?« upita Ishak i osvrne se. »Jedan muškarac na visoku položaju zanima se za nju.«

Arib napravi nevino lice. Maloprije je vidjela prijateljicu kako hihoćući nestaje sa Zirjabom u svojoj sobi. Bilo je očito da im se žuri. Slegnula je ramenima, no

pred dvorskim glazbenikom nije se moglo glumiti. »Bilo bi neobično pretpostaviti da bi jedna od vas izdala drugu«, reče on obzirno. »No diskrecija se zapravo ne ubraja u vrline jedne *kajne*.«

»Znam: prije podne ona je zabavna učena žena, poslije podne sirena, a noću kurva«, drsko nabroji Arib ono što je naučila. Protegnula se, pa joj je ispod haljetka provirila prozirna *gilala* koju joj je darovao Abu Isa. »Kuju od ovih vrlina želite u meni ispitati, majstore?«

Abu Isa se zacrveni, a Ishak se gromko nasmije. »Jezik ti je postao oštar u to kratko vrijeme otkako si ovdje.« On je uhvati za obje ruke. »No i te kako je moguće da ubrzo zablistaš u svim tim vrlinama. Otkako se šire glasine da si u princu Muhammadu pobudila strast za ženama, sve bogate gospode odijevaju svoje robinje u mušku odjeću. Ili se pola bagdadske mladeži u posljednje vrijeme podalo horasanskom poroku, ili si svojom prepredenom varkom potaknula stvaranje nove mode.«

Lakouman osmijeh nestade s Aribina lica. Ponovno je morala pomisliti na Wolframa.

»Bilo kako bilo«, trgne je Ishak iz misli, »trebali bismo vježbati tvoj glas, jer smo postigli što smo htjeli: princ Abdallah moli te da dođeš k njemu.

»To ne možeš učiniti!« uplete se Abu Isa. Uhvatio ju je molećivo za ruke i pogledao svijetlozelenim, ribljim očima. »Pa ne možeš biti tako nezahvalna!«

Neću nikada razumjeti muškarce, pomisli Arib. Nije valjda očekivao zahvalnost za svoje darove. Napokon, dobio je za njih dosta.

I Ishak ga je mjerio podrugljivim pogledom. »S vašim dopuštenjem, moj prinče, ako zove vaš brat, *kajna* je spremna, ako nije sasvim izgubila razum. Samo s umijećem pjevanja ne može se daleko stići.«

Abu Isa izdržao je njegov pogled, i njih dvojica promatrala su se preko Aribine glave kao dva jarca spremna za borbu. Zatim je mladi nešto ljutito viknuo i nezgrapnim se koracima spustio stubištem na dvorište. Arib je gledala kako nestaje u sjeni arkada na suprotnoj strani.

»Jadnik je postao ovisnik o tebi«, nasmiješi se Ishak i afektirano prekriži noge. »No ljubav *kajne* čovjek si mora moći priuštiti. Muhammad je bio obvezna vježba, a to što dopuštaš i daješ Abu Isi tvoja je stvar. Abdallah je ipak najdarovitiji Harun al-Rašidov sin. Što god kalif odlučio, on će prije ili kasnije sjediti na prijestolju. Budeš li pametna, možeš postati ljubavnica najmoćnijeg čovjeka na svijetu.«

Arib se dignu i priđe ogradi. Iz dvorišta je zapahne zagušljiv zrak. »Želim samo pjevati«, odgovori ona.

»No ponajviše želiš glavu jednog čovjeka, nije li tako? Slušaj!« Ishak joj se pridruži uz ogradu. »U Horasanu ključa ustanak. Harun al-Rašid napustit će Rakku. Unatoč slabom zdravlju, on će se sam pobrinuti za red, a Abdallah će ga, kako se govori, pratiti. Ako želiš pridobiti njegovo srce, moraš djelovati. Pobrini se da ostaneš nezaboravna!« On posegne u zlatom izvezeni rukav. »Rečeno mi je da ti ovo predam.«

Arib je iznenađeno gledala u skupocjenu ogrlicu od gorskih kristala, zamotanu u brokatnu tkaninu. Polako je uzela priloženo, žutim obojeno i brižljivo zapečaćeno pismo. Bilo je omotano svilenom vrpcom, a retci namirisani mošusom.

Moja najdraža Arib,

sve dok golub guče u lotosu i puni mjesec noćnog putnika upozorava na Tvoju ljepotu, ne mogu prestati misliti na tebe. Svaki sat, otkako te moje oči ne vide, za mene je mučenje. Tvoj pogled prodro mi je u srce poput mača, a Tvoj mi je slatki glas oduzeo razum. Smiluj mi se, zaklinjem Te, da Te još jedanput vidim prije odlaska! Ako želiš, odazovi se na poziv koji će ti donijeti Ishak i izbavi muka onoga koji te obožava.

Abdallah ibn al-Rašid

Arib nemarno baci na pod pismo i ogrlicu. »Ali, ja ljubim Wolframa von Auea«, šapne ona.

»Što to znači?« oštro upita Ishak. »Ti nisi nikada ni spomenula to ime. Wolfram von Aue! To je franačko ime!«

Arib brižne u plač. »On će me prezreti zbog onoga što sam učinila«, reče jecajući. »Trudila sam se da ga zaboravim, ali ne mogu!«

»Hoćeš li time reći da je taj muškarac bio u izaslanstvu cara Karla?« upita Ishak promuklim glasom. Njegov pogled pod gustim trepavicama bio je zabrinut.

Arib potvrdi, a suze su joj presahnule. »Jesi li čuo što o tim Francima?« upita ona puna nade. Jedanput je čula topot konja na cesti. Istrčala je van, ali se razočarana vratila u kuću.

Ishak je ozbiljno pogleda. »Žao mi je što ti to moram reći, Arib. To izaslanstvo napali su drumski razbojnici na Taurusu. Ta je vijest stigla prije nekoliko dana kad je ovamo stigao jedini čovjek koji je uspio preživjeti.«

Arib je htjela nešto odgovoriti, ali nije uspjela izustiti ni riječi.

»To nije mladi vitez nego starac, Židov, imenom Izak, koji je izbjegao ubojstvo. Ostali Franci bili su žrtve otpadnika«, odgovori Ishak na njezino nijemo pitanje. »Sve do posljednjega.«

Mramorni pod ispod njezinih nogu zanjihao se. Bez riječi se zagledala u *ravija*. Zatim se okrenula, istrčala na dvorište i nestala.

Jedan sat kasnije Arib je u svojoj sobi nemoćno spustila pero. Pred očima joj je bio Wolfram kao da je upravo otišao iz sobe, njegov podrugljivi osmijeh i njegov iznenadni nestanak. Tiho jecajući, odgurnula je papir s koljena.

»Hoćeš li izdržati?« Ishak je neko vrijeme čekao na pragu izrezbarenih vrata, pa ušao za njom u njezinu malu sobu u crvenoj boji. No činilo joj se da će je danas smrviti zidovi s kojih su visjeli sagovi. Sjedeći na *sariru*, pisala je ono što joj je *ravi* diktirao.

»Što još mogu izgubiti?« tiho upita Arib. Ishak klekne pokraj nje i zagrli je. »Znam što te pokreće. No *kajna* se ne smije povesti za osjećajima. Ne budeš li sada djelovala, Abdallah će krenuti u Horasan i zaboraviti te. Ti pjevaš kao hurija, ali bez moćnog ljubavnika nećeš se moći potvrditi na dvoru. I...«, prekine se on... »to bi mi bilo žao.«

Unatoč tuzi, Arib ga iznenađeno pogleda. »Dovraga, i te kako bi mi bilo žao«, nevoljko prizna Ishak. Svilenim rupčićem obriše joj suze i upre prst u pismo.

»Pročitaj!« Arib ga posluša.

Vaše pismo, Abdallah ibn al-Rašide, uzbudio je moja osjetila. Dan i noć leži na mojem srcu. Nikada se ne bih usudila pobuditi Vašu pozornost. A ipak - da nije došao Vaš glasnik, izjela bi me tuga, jer otkako sam Vas vidjela, san mi ne dolazi na oči i plačem od čežnje za Vašom blizinom. Kad biste samo mogli vidjeti moju bol! Brojit ću sate do našeg ponovnog susreta i dok moja duša ne nade utjehu! Uzmite ovaj »zalogaj ljubavi« da, osjetite okus budućih poljubaca za kojima čeznem.

Vaša, puna strahopoštovanja, robinja Arib

Glas joj se slomio.

»Izvršno. Tako, sad ga zapečati. Uzmi moj pečat, a umjesto vrpce žicu lutnje.« On joj pruži žicu i medenu datulju, »ljubavni zalogaj«.

Arib odgrize komadić datulje i dade ga Ishaku s pismom. Ravi preda jedno i drugo robu koji je čekao pred vratima.

»Jaka si, Arib!« uvjeravao ju je Ishak. Maknuo joj je s lica raskuštranu kosu. »A sada se odjeni i našminkaj. I smješčaj se! Pokaži da znaš što duguješ svojoj

darovitosti!« Držao je ispred nje metalno zrcalo i promatrao ju je strogo skupljenih obrva. Arib se počela pudrati.

»Slušaj me, Arib. Kad dođeš u palaču, zavlači Abdallaha! Ti odlučuješ što će se i kada dogoditi. Iskoristi prigodu i pjevaj mu! Ako se i u Horasanu sjeti tebe, moraš očarati i zavesti i njegovo tijelo i dušu. Sjećaš li se još što sam ti o njemu pričao?«

Njezino se lice, neobično blijedo, isticalo ispod crne kose. No maska od olovnog bjelila i ruž na usnama skrivali su njezine osjećaje. Ako je Wolfram mrtav, ništa joj na svijetu nije bilo važno, osim, donekle, samo to što će se u kronikama pričati o pjevačici Arib kao o muškarcu. A kad dođe taj trenutak, napokon će se osvetiti. »Rođenje u znaku Vage«, reče Arib dignuvši pogled sa zrcala. »Prva i treća žica *ouda* odnose se na njega: hrabrost i uravnoteženost.«

»Ponosim se tobom.« Ishak mahne robu, a zatim joj spusti u krilo lutnju od skupocjene španjolske klekovine. Na glazbalu su bile napete skupe kineske žice, a trzalica je bila raskošno lakirana.

»To je djelo poznatog graditelja lutnji. Priča se da je osluškivao na vratima raja i te zvuke ugradio u svoja glazbala. Darujem ti je«, reče ravi. »Dobra lutnja srašćuje sa svojim vlasnikom. Kada on umre, raspadnu se i njezine žice.« On se digne i spusti joj ruku na rame. »Dobro sviraj na njoj, Arib!«

Abdallah ibn al-Rašid primio ju je poslije večernje molitve u svečano ukrašenom *ivanu* svoje palače. Eunuh je uveo Arib kroz osvijetljeni vrt. Bila je zadivljena brokat-nim vrpčama i cvjetovima kojima je bilo ukrašeno drveće. Dvorana se otvarala prema vrtu. Baklje s mirisom ambre osvjetljavale su ga blagim svjetlom i širile svoj teški miris. Odnekud se čula glazba. Na odmorištu stubišta čekao ju je lik u svijetloj odjeći - Abdallah.

Došao joj je ususret, uzeo joj lutnju iz ruke i privukao je k sebi. Arib je princu uzvratila poljubac, ali kad ju je htio odgurati na *satir*, vješto se izvukla iz njegovih ruku i šapnula: »Jako sam gladna.« Željela ga je zavesti i svojim kulinarskim umijećem, i to je trebalo biti najbolje te večeri. Abdallah ibn al-Rašid trebao bi se još dugo sjećati *kajne* Arib.

Protivno očekivanju, princ je dopustio da ga zavlači. Uljudno ju je zamolio da kroz bočna vrata iziđe na susjedno dvorište. Njegovi su robovi već postavili kotlove, a kroz zavojit hodnik pare nisu prodirale u vrt. Nekoliko žena sjedilo je na debelim drvenim daskama na podu i punilo prazne riblje kože nadjevom. Jedna je u mužaru gnječila i usitnjavala sastojke i začine. Arib je zastala i zadivljeno uskliknula.

»To su orasi i riblje meso«, reče Abdallah. »Nemoj me pitati koje će začine umiješati. Ishak je hvalio tvoje kuharsko umijeće. Potrudio sam se da zadovoljim tvoj birani ukus.«

Slijedio ju je na dvorište. Arib je bacila pogled u golemi bakreni kotao. Jedna mlada žena prelijevala je otopljeno salo bravljeg repa po komadu mesa, a zrak se punio mirisima janjetine, majčine dušice i kuhanog meda. U jednom trenutku Arib se prepustila iluziji da večer provodi s prijateljem, kako je to često činio njezin otac. Ocijenila je pileći frikase koji se kuhao u pikantnoj marinadi. Osjetila je miris ruža u koji se umiješala primjesa korijandra.

»Smijem li?« - Abdallah joj potvrdi glavom, a ona okusi umak. Pružio joj je čašu vina i mahnuo nad mesom, kolačem od badema uronjenim u sirup te sićušnom tvrđavom od marcipana. »A sada me zanima tvoje umijeće. Reci mojim robovima što ti je potrebno i sve do posljednjeg kotla stoji ti na raspolaganju!«

Arib mu je uzvratila osmijeh. Nije joj uopće bilo do smijeha, ali njegova ljubaznost pružila joj je sigurnost.

Robovima je izdala zapovijedi, pa su joj donijeli meso sa šafranom i pistacijama. Osim toga, zatražila je bademe, ružinu vodicu i nekoliko badema iz Medine.

»Možemo govoriti i perzijski, ako ti je to draže«, reče Abdallah. »Pa, to je i moj materinski jezik. Mi, koji nismo

Arap, trebali bismo se malo držati zajedno.« Uzeo je datulju iz jedne od tepsija i stavio joj je u usta. »Gotovo se i nisam usudio pomisliti da ćeš doći.«

Usnama je okružila mesnati plavi plod i spustila se na jednu prostirku. Nije ju pokušao zadržati. Arib je počela sjeckati meso i oblikovati u datulje. Svaku je nadjenula oljuštenim badenom. Princ ju je promatrao, opušteno naslonjen na zid.

»Mojem se ocu posebno sviđao ovaj recept«, reče ona da prekine šutnju. »Mogao je provoditi sate s prijateljima u kuhinji.« Poškropila je meso ružinom vodicom, posula ga s malo kamfora i ponovno stavila na vatru.

»Potječeš li ti doista od Barmakida, kako se priča?« upita Abdallah pijuckajući vino. Ona ga pogleda, a on nastavi: »Džafar Barmakid bio je moj odgojitelj. Jako ga cijenim, stoga i pitam.«

»On je bio glava naše porodice, daleki rođak«, odgovori Arib. Prisilila se da mu se ponovno nasmiješi, ali ispod njezine maske sve je bilo hladno i ukočeno. Polako je dignula jednu nogu tako da su se hlače povukle prema gore, iznad koljena. »Moja je majka rekla da imam njegove noge.«

Abdallahu je zastao dah. Ispod oka Arib je opazila kako sluge zaprepašteno gledaju prema njima. Još prije kratkog vremena smrtno bi se zbog toga zastidjela, ali sada joj je to bilo svejedno.

»Vjerujem da smo se već i prije vidjeli«, reče ona dok se Abdallah trudio sačuvati prisebnost. Njegova je ruka polako klizila preko skupe cambayske sandale do bedra, a ona je povukla nogu još se smješkajući. Zatim je počela iglom vaditi koštice iz svježih datulja kao da se ništa nije dogodilo. Sjetila se odakle ga poznaje, pa joj se time ukazala mogućnost da skrene razgovor na *afšina*. »Prije mnogo godina u Reju, u jednom hanu divili smo se jednoj *kajni* iz Bagdada. Nećete me se sjetiti, jer sam nosila dječачku odjeću i bila prljava od putovanja, pa nisam baš bila zavodljiva. U to doba bila sam u bijegu.« Ona obriše prste i kao usput odloži *kabu*. Ispod nje nije imala košulju nego samo uski prsluk robinje pjevačice. »Od *afšina*.«

Njegov je pogled klizio njezinim gotovo golim gornjim dijelom tijela, a prsti su mu čvršće obuhvatili čašu. Arib su zapele za oko njegove uske, lijepe ruke. »Ako nešto trebam učiniti za tebe s tim u vezi«, napokon reče Abdallah, »reci mi da znam. Moj me otac izrazito cijeni.«

Arib prestane raditi. Nije se nadala da će joj pročitati iz očiju svaku želju. Abdallah iznenada klekne pred nju, uhvati je za nogu i poljubi joj stopalo.

Arib ga je zbunjeno gledala. Zamijetio je ljepljiv trag datulje što su ga ostavile njegove usne pa se nasmijao: »Ti znaš kako ćeš muškarca zaluditi, Arib! Vidi sada ovo!«

Odvukao ju je do bazena, skinuo joj sandale i oprao noge. Pritom su njegovi prsti kao slučajno kliznuli preko njezinih gležnjeva. Arib se nježno ali odlučno oslobodi i vrati se k vatri. »Još malo i gotovo«, reče ona i digne jedan badem uvis. »Samo još ovo.«

Ako je Ishak govorio istinu, badem je imao posebno značenje. Čini se, da je Abdallahu to bilo dobro poznato, jer je obišao vatru i zagrlio Arib s leđa. Sklopila je oči. Pomisao na Wolframa nepodnošljivo ju je zaboljela, pa je brzo zgrabila čašu i iskapila vino.

Abdallahove usne dotaknuše njezine sljepoočice. »Jest ćemo kasnije«, šapne on. On je stisne uza se, i ona osjeti njegovo uzbuđenje. Borila se protiv suza. Usne mu tada dotaknuše njezin vrat, i ona se trgne. Njezina čaša zvekne na pločice. Rukom se uhvatila za vrat - mjesto na kojem je *afšin* držao bodež. »Ne po vratu!« proštenje ona.

Abdallah je uplašeno pusti. »Oprosti, nisam htio...«

»U redu je.« Arib je ponovno preuzela vlast nad sobom. Smješkajući se, strpala mu je badem u usta i zadržala prste između njegovih usana malo dulje

no što je bilo potrebno. »Ipak pričekajte«, šapne ona. »Nećemo dopustiti da se jelo ohladi.«

Svaku datulju bez koštica nadijevala je s po jednim bademom i njima garnirala meso. Zatim je sve odnijela u *ivan*. U međuvremenu se gotovo potpuno smračilo, samo su baklje s mirisom ambre osvjetljavale noć. Stolnjak je već bio prostrt na podu. Arib je jelo stavljala na lepinje i Abdallahu pružila njegovu. Potpuno se usredotočila na svoj posao.

»Zar nije ukusno?« upita ona vidjevši da gotovo nije ni taknuo jelo. Poslala mu je poljubac. »Šafran treba uzburkati tjelesne sokove.« Ona polako obliže prste prije negoli ih je uronila u zdjelicu s vodom.

Abdallah ju je gutao tamnim očima. Htio se dignuti, ali Arib ga je u tome spriječila.

»Ne«, reče ona u šali. »Ni jedan kuhar ne prihvaća da mu se s prezirom odbija jelo.« U jednom trenutku uplašila se da će je on baciti na pod i uzeti ono što hoće. No svladao je poriv.

Iznenadeno je promatrala kako se posvećuje mesu kao da se ništa nije dogodilo. Ishak je imao pravo: ona odlučuje što i kada će se dogoditi.

»Moji će te kuhari zamrziti, Arib. Ako su sva tvoja jela takva, jest ću još samo ono što ti skuhaš.«

Arib se okrene prema svojoj lutnji razmišljajući bi li odsvirala još jednu od pjesama koje je izabrao Ishak.

»Pa ti uopće više ne jedeš«, našali se Abdallah. »Da nisi nešto stavila u jelo?«

Ispila je čašu u jednom gutljaju. Bit će bolje, pomislila je, da to odmah obavi. Odmaknula je poslužavnik s mogradnjima, približila mu se i dodirnula ga. Posegnula je za rastvorenim datuljom i mesom, pa ruku, ljepljivu od slatkog soka, primaknula njegovim usnama. »A što ako ipak jesam?«

Dah mu se ubrzao.

»Osjećate li kako počinje djelovati?« Ruku je spustila niz njegovo tijelo. Iznenada je nogom odgurnuo stolnjak. Njegov se vrč prevrnuo, a vino izlilo na pod. Pohlepno ju je ljubio, a zatim bacio na *sarir* i odvezao joj pojas.

Dok je Abdallah kasnije spavao pokraj nje, Arib je u polumraku promatrala njegov profil. Bio je lijep i moćan, imao je sve što žena može poželjeti od muškarca. No njoj to nije značilo ništa.

Arib se bacala na svilenim jastucima. Što je to samo učinila? Na dan kada je čula za Wolframovu smrt predala se drugomu. Muškarcu koji nije zaslužio da mu glumi strast i da ga samo želi iskoristiti. Iznenada je zamrzila samu sebe.

Zadah alkohola još se osjećao u zraku i plahta je bila umrljana. Arib se smučilo. Poravnala je svoju *kabu*, prebacila je preko sebe i utrčala u kuću. Bepomoćno se osvrkala. Abdallah joj je rekao gdje je hamam: na kraju drugog krila u prizemlju. Baklje su na zidovima zatreperile dok je trčala hodnikom.

Na blijedom svjetlu ispod kupole kupališta činilo joj se da je potpuno izgubljena. Slijepo je srljala u hamam kroz labirinte hodnika. Zrak se odavno ohladio, više nije bilo pare pod visokim svodom od opeka. Pod je bio suh, a tama se činila još neprobojnijom. Samo je kroz jedan svjetlarnik prodirao sivi tračak svjetlosti. Noću su hamam, kako se pričalo, obilazili duhovi i demoni. Arib je imala osjećaj da joj svi sjede za vratom. *Licemjerna kurvo!* vikali su. *Prevarantice!*

Bacila je *kabu* na pod i zgrabila srebrnu kutljaču, pa se stala polijevati hladnom vodom. Trljala se i ribala kao da time može isprati gađenje sa sebe. Mokra kosa prekrivala joj je ramena i prsa. Trljala je s usta Abdallahove vrele poljupce, prste kojima je gladila ožiljak od sunećenja, svaki djelić kože koji joj je doticao. Iznenada su joj ponovno potekle suze, i ona klone na rub bazena.

Trgnuo ju je nekakav šum. Iz polutame izronio je lik. »Hladno je«, reče Abdallah. Na sebi je imao samo bijele lanene hlače. Bosonog se približio i stao u svjetlosivu zraku svjetlosti. »Zacijelo se smrzavaš.«

Pružio joj je ručnik. Njegove tamne oči nisu otkrivale ništa, samo je ondje stajao pružene ruke i čekao. Arib je pogledala niz svoje tijelo. S kose joj je kapala voda, a bradavice na dojnama ispupčile su se od hladnoće. Ona brzo uhvati ručnik i omota se njime. Usne su joj drhtale. »Hvala«, promrmlja ona. Pod njegovim se pogledom čvršće omotala ručnikom.

Dva osamljena lika približila su se jedno drugome ispod golema svoda. Abdallah je dignuo ruku kao da je želi pogladiti po kosi, a ona mu se nehotice izmaknula, pa je povukao ruku. »Zar sam ti toliko odvratan?«

Ne gledajući ga, Arib odmahne glavom. »Odvratna sam samoj sebi!« napokon izusti. »Došla sam samo zato što bi ti trebao ispuniti moje želje. Lagala sam ti, Abdallah...« Ona se prekine i zajeca. »Ja sam prevarantica! Molim te, pusti me da odem!«

Privukao ju je u zagrljaj. Koža mu je bila topla, i na njoj se još osjećao miris parfema. Trgnula se, ali on ju nije puštao. »Znam«, šapnuo joj je umirujuće. »Neću te dirati po vratu. Možda te volim zato što si nepredvidiva, mnogo drukčija od žena koje posjedujem. Kad sam s njima, znam da to čine meni za volju, samo zato što se nadaju da će začeti sina. No ti si me pogledala kao ni jedna od njih. Stoga ne vjerujem da si mi lagala.«

Arib se nije priljubila uz njega, ali nije se ni branila.

»Ostani ovdje, ako me ne mrziš!« zamoli je.

Ona ga u nedoumici pogleda. Na slabom svjetlu njegove su se jagodične kosti doimale kao isklesane, a pogled se činio blažim.

Abdallah ju je počeo ljubiti. Nježno joj je gladio leđa i olabavio ručnik. Kad se tkanina spustila, Arib je osjetila kako njezin očaj zamire i slabi. Polako se spuštala na pod sve dok joj kosa nije taknula mramorne pločice. Odjednom je osjetila njegovu glavu između svojih nogu. Zadi-hala se, ali ga je molila da ne prestane. Dignuo joj je noge na svoja ramena, i sjećanje je ustupilo mjesto uzburkanoj strasti.

Abdallah ju je naglo dignuo i privukao. Odnio ju je do zida i s neobuzdanom strašću prodro u nju. Njegove su je ruke čvrsto držale za slabine. Arib je teško disala, ali nije se htjela potpuno predati. *Jeste li je čuli kako stenje?* rugao joj se afšin u mislima. Snažnije je nogama obuhvatila Abdallaha, i glas je zanijemio. Na prsima je osjećala njegov vruć, ritmički dah. Ublažio joj je bol i tugu. Njezino tijelo zapljusnuo je val ljutite, nećujne strasti. Zatim joj je klonula glava

Olujnim nebom iznad Rakke projuhale su gotovo dvije godine. Harun al-Rašid i njegova svita odavno su napustili glavni grad i krenuli prema istoku u hladne horasanske slane pustinje.

Bila je rana večer kada je Wolfram izišao iz pisarnice u stražarnici Rafike. Već je bila jesen 808. godine poslije Krista, ali on gotovo i nije brojio godine prema franačkom kalendaru. Tresući se od hladnoće, pogledao je u nebo i skupio podstavljen kaftan na prsima. Tamni oblaci jurili su nebom iznad Rakke i Rafike, gradova blizanaca. Zbog voda što ih je donijela kiša iz gorja Taurus, Eufrat je nabujao, pa je prelazak skelom bio pravi pothvat. Smeđe, blatne bujice, okrunjene mjehurima pjene, tekle su prema jugu i preplavile luku.

Wolfram je stigao u svoj stan u jednoj od skupih stambenih zgrada od ćerpiča u kojoj su stanovali mnogi pisari. Pridružio se kalifovim postrojbama, ali kao kršćanin nije smio nositi oružje. No, budući da je brzo naučio arapski, dali su mu položaj *katiba*, pisara, vrlo ugledno mjesto, ali ne i posebno uzbudljivo. U tom ga je trenutku zadovoljavalo, ali nije kanio završiti život u pisarnicama.

Prošao je kroz dvorište ne obazirući se na djecu koja su se ondje igrala. Njihove majke, koje su ondje razmjenjivale novosti, kradomice su ga odmjeravale ispod crnih koprena. Wolfram se popeo otvorenim stubištem na hodnik na prvom katu koji je vodio do njegova stana. Većina stanara bili su pisari, a mnogi od njih Perzijanci, stranci poput njega. Kao Franak nije imao pravo na posebne privilegije, no budući da je u svojoj domovini bio plemić, ustupili su mu niz bogatije opremljenih soba.

Kad je otvorio vrata, ususret mu je pohrlio Faik, sav izvan sebe. Njegovo lice kao na ikoni bilo je crveno od bijesa, a trbuh mu je drhtao ispod široka pojasa na hlačama. »Pogledajte, gospodaru!« poviče on ljutito. »Jedan *Baridov* čovjek smjestio ju je ovamo unatoč mojem prosvjedu. Što si ti ljudi dopuštaju?«

Wolfram je ušao u duguljastu prostoriju i njegove su se oči polako naviknule na polutamu. Vjetrovito vrijeme nije više dopuštalo noćenje na krovu, pa je Faik svoj *sarir*, očito u podne, dovukao natrag na suho. Na njemu je sada netko sjedio. Ispod turbana visili su mu uvojci do ramena, ali kaba je odavala ženske oblike. U jednom trenutku Wolfram je pred sobom vidio jednu drugu djevojku u muškoj odjeći.

»Nitko nije tražio robinju«, skvičao je Faik, te se s optužujućim izrazom lica postavio pokraj djevojke i prezrivo je promatrao. »Tu sam ja, ako moj gospodar nešto treba!«

Wolfram je opazio mladića, koji je čekao u pozadini, tek kad je prišao bliže. Njegov je lik doslovce iskrsnuo iz sjene stražnjeg zida.

»Što to znači?« upita Franak pokazujući glavom na robinju.

»Ona je dar mojega gospodara Masrura, vrhovnog zapovjednika tekličke službe.«

Wolfram iznenađeno zatvori vrata. »*Salib al-Barid* meni nešto daruje?« On se sumnjičavo nasloni na vrata i prekriži ruke na prsima. »Zašto?« Pomnije je promotrio neznanca: bio je to neupadljiv momak u tamnoj, skromnoj odjeći. Zbog turbana, koji mu se spuštao nisko na čelo, njegovo je lice gotovo potpuno nestalo u sjeni.

»To će vam moj gospodar sam reći kad za to dođe vrijeme«, odvrati posjetitelj. »Sviđa li vam se ona?«

Wolfram naglo ponovno otvori vrata. »Ako vaš gospodar želi razgovarati sa mnom, treba me o tome i obavijestiti. Ne primam darove ako ne znam što za to trebam učiniti.« *Barid* nije bio na dobru glasu. On nije prenosio samo kalifovu poštu i poštu bogatih građana nego, ponajprije, i tajne vijesti.

»Gotovo dvije godine niste pogledali ni jednu ženu«, reče mladić. Njegov je glas bio miran i nekako bezbojan. Ljubazno se smješкао. »Sve to vrijeme strastveno ste se posvetili dužnosti. Možda moj gospodar smatra da je došlo vrijeme za promjenu.«

Wolfram se iznenađeno zagledao u njega. Svaki neoženjeni muškarac imao je robinju, ako je to sebi mogao priuštiti. On ju nije imao. Možda mu predodžba o tome jednostavno nije godila nakon trenutaka provedenih s Arib. »Nema li Harun al-Rašid već dovoljno neprijatelja, pa vaš gospodar mora njuškati u spavaćoj sobi jednog *katiba*?« reče podrugljivo. Ušao je u sobu i prošao mimo nezvana gosta koji mu se pristojno maknuo. Wolfram baci turban na *sarir*, ne pogledavši djevojku. »Što Masrur hoće od mene?« oštro upita Wolfram. »I zašto me motri?«

Nije dobio odgovor pa se odlučno okrenuo prema neznancu. No neobični je gost već nestao.

»Čula si!« dovikne Faik robinji i pokaže prstom na izlazna vrata. Njegov je salasti struk podrhtavao od srdžbe, a lice ispod bijele kapice još je jače pocrvenjelo. »Gubi se!«

Djevojka se približi Wolframu. »Pusti to, možeš ići!« reče i mrzovoljno odmahne rukom.

Faik se rukama podboči o bokove. »Zar nisi čula?«

»Masrur mi je to zabranio«, nasmiješi se robinja. Jak parfem prodro je Wolframu u nos. Ne obazirući se na njihove riječi, počela je skidati njegov kaftan.

»Pusti to!« Jedna kurva i jedan ljubomorni eunuh -samo mu je još to trebalo! Bit će bolje da ih razdvoji prije nego što netko nekoga ubije - namjerno ili nenamjerno. »Otiđi prepisivaču«, obrati se on Faiku, »i donesi mi pergament koji sam naručio!«

Eunuh je djevojci dobacio ubojit pogled, a ona mu je uzvratila osmijehom. Faik je zatim zalupio za sobom vrata.

»Danas možeš prespavati u Faikovu krevetu, a sutra ću te prodati«, Wolfram se hladno obrati robinji. Pokazao joj je prolaz u stražnju prostoriju u kojoj je nekoliko naslaganih prostirki činilo Faikov ležaj. »Nisu mi potrebne tvoje usluge.« Zaobišao ju je i prišao drvenom stoliću da nastavi jučerašnji pisarski posao. Ondje je svjetlo izvana bilo još najjače. Ipak je posegnuo za zidnom bakljom i pripalio je prije negoli se nagnuo nad papirom. U početku mu je bio stran materijal na koji nije bio naviknut - u Franačkoj ga nisu poznavali. No s godinama ga je počeo cijeniti. Papir nije bio trajan i čvrst kao pergament, ali je njime bilo mnogo lakše baratati.

Robinja je spustila svoj haljetak na pod i prišla mu. Ispod prozirne tkanine njezine košulje naziralo se savršeno tijelo. Crni uvojci padali su joj na ramena kao nekoć nezaboravnoj Arib. U polutami je mogao zamisliti da je to ona. Wolfram se gundajući spustio na *kursi*.

Iz bakrenog ibrika natočio je hladne vode u čašu i ispio je jednim gutljajem. Djevojka ga je zagrlila s leđa, ali on ju je prezirno odgurnuo. Cjepanica bi znala bolje hiniti strast od plaćene ljubavnice. Dignuo je pero i posvetio se poslu.

Sjela je na krevet dureći se. »Niste valjda jedan od onih horasanskih tipova?« Poleduške se oslonila na laktove. Ispod prozirne *gilale* jasno su se isticale bradavice njezinih dojki. Naoko slučajno, podignula je hlače iznad golih gležnjeva.

Wolfram je nastavio raditi ne dižući pogled. »Razlog te se ne tiče, ali ja tvoje usluge neću. Bolje je da me ne pokušavaš obratiti!«

»Obratiti s horasanskog poroka!« Djevojka ga očito nije željela razumjeti. »Pa nisam ja Arib!«

Papir mu sklizne na pod, a s njim i pero. Tinta je poprskala skupocjeni materijal. Wolfram se polako digno. »Nisi...?«

»*Kajna* koja nastupa u muškoj odjeći«, odgovori ona, uspravi se i podvije noge pod sebe. »Jeste li me ovdje zadržali da slušate dvorska naklapanja? Nije joj ni šesnaest godina, a tjera se kao kuja.«

Wolfram nije bio siguran želi li doista saznati nešto više o *kajni* Arib. Posljednjih nekoliko godina bavio se katkada tom mišlju, ali se uvijek ustezao. »Tko je njezin gospodar?« upita oklijevajući.

»Princ Abdallah. Zar niste to znali?« odgovori robinja. Dosađujući se, počela je grickati nokte obojene kanom. »Ali, oderala je kožu i Abu Isi, njegovu bratu. Kako se priča, potpuno se upropastio darivajući joj skupu odjeću, zašećereno vino i birane piliće. Abdallah je postao tako ovisan o njoj da je potpuno zapustio svoj harem. Njegove žene nahuškale su kadiju na njega jer zanemaruje bračne dužnosti. Dok je još bila Zubejdina robinja, pozvao ju je u svoju palaču. Sutradan ujutro, kako kažu, našli su ih zajedno u njegovu hamamu, gole i potpuno iscrpljene od...«

»Zašuti!« Wolfram se okrenuo tako naglo da je pritom strgnuo sa zida čilim s uzorkom i bijesno ga tresnuo na pod. To je zacijelo neka druga žena, zaklinjao se u sebi, koja s djevojkom, koju nije mogao zaboraviti, ima zajedničko samo ime.

»Nastavi!« zapovjedi joj.

»Gladna je moći«, nesigurno nastavi robinja. »Cijeli grad šuška o stotinu tisuća dirhama što ih je njezin gospodar, navodno, platio za nju. I za dobro školovanu *kajnu* cijena je deset puta manja. Njegovi savjetnici proglasili su ga ludim, ali on je rekao da već svila za turban stoji deset tisuća. Na to su njegovi savjetnici rekli da je turban ipak namijenjen najplemenitijem dijelu muškog tijela dok jedna robinja... Znae već što.«

Wolfram je netremice gledao u zid.

»Najviše se žalio prinčev pisar«, nastavila je brzo djevojka prije nego što se Wolfram stigne ponovno razljutiti. »Nije uopće znao kako proknjižiti tu golemu svotu. Priča se da je naposljetku proknjižio: stotinu tisuća za dragulj. Osim toga, govorka se da je ona čak plemenita podrijetla. Ni jedna pjevačica nije se dosad usudila izjaviti nešto slično.«

Wolfram je odahnuo. Arib, koju je on poznavao, ne bi se nikada drznula tvrditi da je plemenita podrijetla. »A koju to plemenitu obitelj spominje ta kurva?« upita on podrugljivo, sagnuvši se da digno pero.

Činilo se da je djevojka odahnula pa je prešla na slobodniji ton. »Nekakav rod s vezirima. No s takvom ženskom sigurno nemaju nikakve veze. Priča se da je Harun al-Rašid volio Džafara al-Barmakija kao brata.«

Wolfram osjeti kako mu krv nestaje s lica. »Al-Barmaki?« šapne on. U mislima je vidio djevojku iz onog vremena. *Zovem se Arib. Arib al-Barm...* Ne, reče u sebi. Nemoguće! On se nemoćno spusti na feursi. »Lažeš!« reče oštro.

»Gospodaru, samo kažem...«

»Šuti!« vikne na nju, zatim skoči, a stolac tresne na kameni pod.

Zagledao se u grubo ožbukani zid na kojem je baklja izvlačila svaku neravninu iz sjene. Bilo je nešto u Aribinu glasu što ga je dirnulo od prvog trenutka. Probudila je u njemu nešto što je u njemu bilo duboko skriveno i čekalo. Radi nje se odrekao svega što je dotad ispunjavalo njegov život.

»Budući da ne trebate moje usluge, ja odlazim«, reče robinja dignuvši haljetak. Činilo se da se odjednom tome obradovala.

U nekoliko koraka našao se između nje i izlaza. Dignula je našminkane vjede i nasmiješila se. Wolfram je polako gurnuo zasun, ali joj pritom nije gledao u oči.

Kad se sutradan ujutro probudio, osjećao se kao samljeven. Uzdahnuvši, htio je ponovno sklopiti oči, ali se trgnuo kad je osjetio pokret pokraj sebe.

Robinja se okrenula u snu, a njezina crna kosa rasprostrta se po jastucima. Nije to bila noćna mora, sinoćnja večer bila je zbilja. Teško dišući, prešao je objema rukama preko čela i obraza.

Wolfram je dignuo plahtu i ustao ne počastivši robinju ni jednim jedinim pogledom. U kupaonici je zatvorio vrata i naslonio se na njih. Polako je prišao stolu s priborom za pranje. Neprekidno je grabio hladnu vodu i umivao se, ali voda ga nije osvježila. Već je u posljednjih nekoliko mjeseci slutio o kome je riječ. Možda je baš zbog toga spremno povjerovao da je Arib mrtva ili da je zauvijek nestala. Sada ipak više nije mogao zatvarati oči pred istinom. Izdala ga je.

Rastreseno je zavezao ručnik oko bokova i počeo se brijati. Izbjegavao je pogled u zrcalo kao da se boji što će u njemu vidjeti. Rukom je grčevito stiskao britvu. Oštrica je blizu drška bila tupa, ali se ipak duboko zarežala u njegov prst. Ljutito je vukao čelik kao da ispred njega stoji ona osobno - ljubavnica princa Abdallaha.

Wolframova je ruka drhtala. Krv mu je tekla niz bradu, kapala na keramičke pločice i poprskala stol s priborom za pranje. Polako je dignuo metalno zrcalo i pogledao lice koje se postupno pojavilo na njemu. Nova, okrutna crta urezala mu se oko usta. Obrazi su mu upali, kosti se izbočile. Krv se slijepila na njegovoj blijedoj koži, a usne su mu bile bezbojne i tanke. Sivo jutarnje svjetlo dalo je njegovim očima hladan sjaj.

Netko je pokucao na vrata, i Wolfram spusti britvu. Ne obraćajući pažnju na *sarir*, Wolfram pride vratima i otvori ih.

Afšin se zagledao u Wolframovu krvavu ruku i problijedio. »Što se dogodilo?« upita uplašeno. »*Hodaje bozorg*, jeste li nekoga ubili?«

Wolfram mu nije odgovorio. Neobična hladnoća u njemu oduzela mu je svaki osjećaj.

Hajdar ibn Kavus ponovno se sabrao. »Odjenite se i pođite sa mnom!« reče on i zabrinuto pogleda u unutrašnjost stana. »Moram vas nekomu predstaviti. I požurite - taj čovjek ne smije čekati.«

Oblaci su se razili, ali još je bilo vjetrovito. Granica svjetla i sjene bila je oštra kao da ju je netko povukao nožem. Na putu u tvrđavu Wolfram je opazio kako ga *afšin* stalno pogledava sa strane. Prešli su preko trga na kojem je jedna skupina vojnika vježbala kratkim mačevima. Nadgledao ih je crnac u ljuskastom oklopu nalik na zmajevu kožu te im izdavao zapovijedi. Drugi su sjedili u sjeni, pili i smijali se. Na njihovim polugolim tijelima blistao je znoj.

»Eunusi u vojnoj službi«, objasni Hajdar kako bi prekinuo šutnju. »Zbog brojnih ustanaka kalif skuplja sve više postrojbi u Horasanu. Porezi, strani arapski moćnici -sve to tjera ljude da se priklone ustanicima. Novi je običaj obučavati uskokoplenike i za ratnu službu, i to se pokazalo uspješnim. Ti su vojnici odaniji od ostalih, a osim toga, mogu dulje jahati.« Posljednje riječi popratio je neprirodnim osmijehom.

S druge strane trga uzdizali su se visoki bedemi. »Otkako su uništeni Barmakidi, kalif vjeruje još samo svojim eunusima«, nastavi *afšin*. »Oni upravljaju posjedima svrgnutih Barmakida i zauzeli su mjesto vezirove rodbine.«

Zapuh vjetrova naneo je Wolframu prašinu u lice. Na rubu ceste jedna je žena prstima iskrivljenim od kostobolje dignula koprenu više na lice kao da ga se uplašila.

»Eunuh, kojemu vas želim predstaviti, jedan je od najvažnijih ljudi u carstvu«, reče *afšin* kad je prošao kroz visoka vrata tvrđave i dao stražaru *džavaz* te se maknuo u stranu da propusti konjaničku postrojbu koja im je dolazila u susret.

»Eunuh je jedan od najvažnijih ljudi u carstvu?« glasno upita Franak jer su između zidina, debelih jedan metar, odjekivala konjska kopita. Očito je da je i netko tko ne pripada kalifovoj obitelji u ovoj zemlji mogao biti utjecajan.

»Kalifov rob na tom položaju ima mnogo više izgleda od njegova sina«, suho odvrati *afšin*. »Ni ja ne bih drukčije postupio kad bih vladao. Sinovima je samo stalo do očeva nasljedstva, dok očevi eunusi povećavaju njegovu slavu. Ako treba prenijeti tajne poruke ili čak dodijeliti pravo na najveće počasti, Harun al-Rašid će to svakako radije povjeriti svojim *hadam* al-havasima nego svojim sinovima.« Nebo se ponovno smračilo. Vjetar im je donosio dim u lice, a iz obližnje kovačnice čuo se zveket mačeva.

»Svojim odabranim eunusima?« ponovi Wolfram.

»Zasigurno ste čuli kako je Harun al-Rašid običavao noću preodjeven jahati kroz grad«, kratko objasni Hajdar. »Uz njega su uvijek bila dva muškarca. Jedan od njih bio je eunuh Masrur kojega ćete ubrzo upoznati - njegov štitonoša, krvnik carstva. On je istodobno prvi čovjek *Barida*.«

»A drugi?«

Afšin je vraćenu propusnicu ponovno spremio u kaftan.

»Tko je bio drugi muškarac?« ponovno upita Wolfram.

Hajdar je ostao stajati u sjeni prolaza kroz ulazna vrata. »Mrtav je«, kratko odgovori. Rukom je pokazao usko stubište na lijevoj strani. Dok su se uspinjali zidanim stubama, Wolfram ga je gledao sa strane čekajući odgovor. Opazivši to, afšin mrzovoljno nastavi: »Zove se Džafar ibn Jahja - Džafar Barmakid. Masrur mu je vlastitom rukom odsjekao glavu, a dijelove njegova tijela izložio na bagdadskim mostovima.«

Čini se da je taj Masrur značajna osoba, pomisli Wolfram zajedljivo. »A zašto?« upita naglas.

»Čut ćete tisuću i više razloga. Navodno zbog kratkotrajne ljubavne veze s jednom od kalifovih sestara.« Hajdar odmahne rukom. »To su glupe izmišljotine kojima pripovjedači zabavljaju svoje slušatelje. Narod pokušava sebi objasniti zašto moćni veziri umiru. Ni jedna rana nije tako teška kao ona koju prijatelj zada prijatelju«, reče gorko. »Dakle, zapamtite, ovdje se ne govori o Barmakidima. Harun al-Rašid volio je Džafara kao svojeg brata. No poslije njegove smrti njegovo mu ime nije prešlo preko usana.«

Wolfram podrugljivo digne obrve. »To mi uopće neće biti tako teško kako mislite!«

Stigli su na odmorište i našli se u skromnom predsoblju. Jedan je rob otvorio vrata od cedrovine, pa su ušli u pravokutnu dvoranu. Ulaze su čuvali naoružani eunusi. Crne i bijele mramorne pločice bile su prekrivene prostirkama, ali prostorija se, unatoč tome, doimala vojnički jednostavno. Osim izrezbarenih prozorskih okvira i crnog, svilenog baldahina na suprotnoj strani, nije bilo nikakvih ukrasa. I ornamenti u štuku na stupovima isticali su se strogom jednostavnošću. U željeznim držačima gorjele su baklje.

Ispod baldahina stajao je vitak, stariji muškarac u crnoj *durra'i*. Domahnuo je jednom robu i zapovjedio mu prigušenim glasom: »Pošalji to po golubu pismonoši još danas u Tus!« Zatim se obratio svojim posjetiteljima. »Čuo sam o vama, Wolframe von Aue.« Njegovi su bijeli zubi zablistali kad je bez zapinjanja izgovorio to strano ime. Njegova pojava, baš kao i ta dvorana, odavala je hladnu i jednostavnu eleganciju: osim ukrasne kopče na turbanu i teškoga zlatnog prstena nije imao nikakav drugi nakit. Bradato lice bilo je usko, a na čelu i obrazima imao je tetovirane plavkaste uzorke na crnoj koži. Wolfram je drukčije zamišljao okrutnog koljača.

Masrur ih je pozvao na vunenu prostirku. Wolfram i *afšin* su mu prišli. »Je li vam se svidio moj dar?« Sluga im je utočio čaj, spustio poslužavnik od graviranog srebra na prostirku i povukao se. U čašama su plivale ružine latice.

»To nije bilo potrebno«, hladno odgovori Wolfram. Nije obratio pozornost na napitak, jer mu je već sam miris bio odbojan. »Ne spadam u muškarce koji dopuštaju da im robinja upravlja voljom. Da se nisam htio odazvati vašem pozivu, ne bi ni ona ništa promijenila.«

»Vi odavno govorite arapski i perzijski kao svoj materinski jezik«, reče Masrur ne osvrćući se na njegove riječi. Primaknuo je Wolframu čašu. »Smatraju vas pametnim i diskretnim. Kalif nema mnogo takvih ljudi.«

»Zahvaljujem vam na povjerenju«, suzdržano odgovori Franak.

Masrur se nasmiješi. »Povjerenje ne spada u moje dužnosti, Wolframe von Aue«, reče i izvuče iz rukava jednu ceduljicu. Wolframov pogled zadržao se na njegovim njegovanim rukama koje su brižljivo rasklopile papir. Tim je rukama usmrtio Barmakida kojega je iz noći u noć pratio nakon što je vezir izdao njega i njegova gospodara.

»Imam vijesti iz Tusa«, reče Masrur i poravna papir. »Harun al-Rašid stigao je u Horasan, ali liječnici su zabrinuti za njegovo zdravlje. Stara želučana boljka pogoršala se zbog naporna putovanja, pa će ga to stanje prije ili poslije otjerati u grob. Otada je počela tiha borba za njegova nasljednika. S kalifom je doputovao i Abdallah, njegov najstariji sin. No njegov brat Muhammad, koji je ostao u Rakki, Harunov je zakoniti prestolonasljednik. S pravim savjetnicima može i on biti dobar vladar. Moja je zadaća provesti kalifovu volju.« Otpio je malo čaja i pogledao *afšina*.

»Abdallahova je majka bila samo perzijska robinja«, objasni Hajdar. »Muhammad je, naprotiv, Zubejdin sin koji ima i potporu kalifove obitelji. Ako Abdallah želi vladati, svoje pravo može opravdati samo svojom pobožnošću. On je u Bagdadu stranac, narod ga ne poznaje. Stoga će sebi osigurati pomoć Perzijanaca i šijita koji ga vole. No, i među njima vrvi od fanatika. Moglo bi doći do ustanaka. Te mračne sile mogu, u najgorem slučaju, uništiti carstvo.«

»Time smo došli do vas.« Masrur prodorno pogleda Wolframa. »Abdallah je u Tusu. Njemu će biti lako tajiti očevu smrt sve dok ne zasjedne na prijestolje. To moram spriječiti. Muhammad mora dobiti kalifov pečat prije negoli se njegov brat dokopa vlasti. Za to mi je potreban čovjek kojega Abdallah ne poznaje.«

»Shvaćam.« Hladnoća prostorije i njegova sugovornika vidljivo se prenijela na Wolframa. »Da sam ja Muhammad, strpao bih Abdallaha u tamnicu prije negoli kalif izdahne.«

Opazio je *ajšinovo* iznenađenje i nasmiješio se. Hajdar neće biti posljednji koji će mi se još čuditi, pomisli.

Masrur se tiho nasmije. »Čini mi se, Hajdare, da ste mi preporučili pravog čovjeka za ovu zadaću. Rekli ste da je pametan, ali ne i da je lukav kao šakal!« Spremio je papir i dignuo se.

»Nemojte podcijeniti ovu zadaću. Abdallah je častohlepan mladić i neće lako odustati. No, ako uspijete, otvoren vam je put prema gore.« Masrur jedva razvuče usne u osmijeh. »To želite, zar ne? Svakako je i prednost biti stranac, bez obitelji, čovjek koji gleda samo svoje interese. Kao kršćanin ne možete po zakonu biti ratnik, ali možete raditi za *Barid*.

Izdao je jednu zapovijed, pa je sluga donio crno-bijeli, prugasti plašt i dvosjekli, krivi mač. Masrur je prebacio plašt preko ramena, a zatim se ponovno obratio Wolframu: »Hoću da se ponašate neupadljivo«, reče on i pokaže na čašu koju Wolfram nije ni taknuo. »Činite što čine svi muškarci: pijte čaj i kada vam nije ukusan, pribavite si četiri-pet robinja, igrajte polo i idite u hamam, ukratko, poštujte zakone boljeg društva. Ne smijete nikomu vjerovati, osim meni i *ajšinu*«, oštro ga je upozorio. »Odabrao sam vas i zato što se priča da vas žene ne mogu potkupiti. Svaka vjernost koja se ne odnosi na vašu dužnost ugrožava i nas i vas.«

»Budite uvjereni da mi ne prijeti opasnost«, hladno odvrati Wolfram. Ne trepnuvši ni okom, on iskapi čašu u jednom gutljaju. »Recite mi koja je moja zadaća!«

Masrur je nagradio tu gestu novim bljeskom svojih njegovanih zubi. »Upoznajte se s tajnom goluba pismoša i uspostavite vezu s našim čovjekom u Tusu, Otkrijte u Abdallahu neku slabost i nastojte ga držati podalje od smrtna postelje njegova oca. Kako bih proveo Muhammadovo pravo, potrebno mi je samo jedno: vrijeme!« Kimnuo je obojici i posegnuo za mačem. »I još nešto, Wolframe«, doda on prije negoli je stigao do vrata. »Pribavite sebi drugo ime! Neću da svatko odmah zna tko ste i odakle ste.«

Taj dio dogovora svidio se Wolframu. Mladog viteza neće više ništa podsjećati na to da je svoju čast dao za jednu kurvu. Bilo mu je potpuno svejedno koji će Harun al-Rašidov sin sjesti na kalifovo prijestolje. Imao je još samo jedan cilj, a *Band* je bio put do njega: ako se Arib nadala da će kao Abdallahova kurva usrećiti novoga kalifa, grdno se prevarila. Ona će biti uz Abdallaha... kad podijeli sudbinu s Barmakidima.

»Dolaze! Arib! Gdje se, šejtana vam, potucate?« Eunuh Džauhar progurao se kroz skupinu nosača tereta kako bi imao bolji pregled nad karavanskim odmorištem.

Trgovci su se utaborili malo podalje od Tuske doline - samo nekoliko stotina koraka od jednog imanja Abdallaha ibn al-Rašida. Džauhar se zaustavio bez daha. Trčao je cijelim putom od imanja i ogledavao se žmirkajući na zalazećem suncu.

Ondje gdje su gusd tamarisi obrubili obalu rijeke bilo je živo i vladala je velika gužva. Sluge su oslobodile deve njihova tereta i gonili ih na pojilo. Drugi su odvlačili tek napunjene mješine od kozje kože prije nego što su životinje uspjele razgaziti zemlju i zamutiti vodu. Plesači s maskama vadili su svoje kostime. Slagali su prostirke jedne na druge, te brižljivo istovarivali svežnjeve sa žadom, čajem i mirodijama. Jedna mrzovoljna deva pokušala je ugristi Džauhara. Eunuh se sklonio na sigurno, a njegov se pogled zaustavio na trgovcu svilom u sredini logora. Njegovo crno lice ozario je širok osmijeh.

Trgovci su već iskricali svoj skupocjeni teret. Žvačući opijum, sjedili su uz *dug*. Smečkasta tekućina istjecala je kroz usne na licima otvrdnulim od vremenskih nepogoda. Poneki bi se staklastih očiju naslonili i potražili zaborav od naporna putovanja. Jedan je trgovac razvezao remenje na svojim balama i na prostirke rasprostro tkanine s cvjetnim uzorkom - skrletnocrvene, smaragdnozelene, zlatne i lazuritnoplave. Nad njih se nagnula jedna žena u *šamlu* i marami. Alah mi se smilovao, pomisli eunuh, ovaj put Arib nema novog ljubavnika.

»Pošaljite na imanje deset lakata ove tkanine!« naredi *kajna* trgovcu i odvoji zelenu, svjetlucavu tkaninu. Opazila je Džauhara, mahnula mu i poslala mu u susret. »Brokat iz Balha je najbolji«, reče ona pozdravivši ga. »Od toga ću dati sašiti *kabu*, odgovarajuću obuću i novčarku.«

»Nikada se nećete odvojiti od trgovaca! Kako to samo izgledate?« korio ju je eunuh dok su se vraćali na imanje hitajući uzvodno uz rijeku. Ugažen puteljak vodio je između tamarisa čiji su se svijetli cvjetovi naginjali iznad njih. Marama na Aribinoj glavi bila je isprana, a *šamlu* siva i neugledna.

Prinčeva se *kajna* nasmijala, a tamne su joj oči zaiskrile. U hodu je skinula i maramu i *šamlu*. Njezini crni uvojci bili su ukrašeni dijademom optočenim draguljima, a odjeća joj je bila skupocjena. »Ne budi tako strog«, reče i nasmiješi

mu se te mu pruži jedan paketić. »Evo, ovo je za tebe, korijenje rabarbare iz Kine, protiv zatvora stolice!«

Otkako ju je Abdallah prije gotovo dvije godine doveo na imanje Firdaus, Arib nije ni u jednom trenutku čeznula za povratkom u Rakku. Daleko od palače u Tusu osjećala se sigurnom - to više što se Harun al-Rašidova bolest pogoršala. Imanje je bilo na podnožju visokoga planinskog lanca koji je dolinu dijelio od prašne visoravni Nišapura. Na golim kamenim padinama smjestile su se seoske kamene kućice jedna uz drugu. Sve je to Arib bilo poznato od djetinjstva, pa se osjećala kao kod kuće.

Stigli su u ružičnjak. Stolnjak s isfahanskim ornamentima već je bio prostrt, a bio je postavljen i baldahin za zaštitu od sunca. Sluge su se ustrčali. Kuhari su čekali meso koje su Abdallah i njegovi vinski družbenici trebali donijeti iz lova.

Arib je nehajno odbacila maramu i šamlu te u kosu uplela bijelu ružu. Džauhar se nasmijao. »Brzo ste naučili kako od muškaraca napraviti robove. Tržni nadzornici od Reja do Tusa nose vam skupe darove, dok kalif mora čekati svoje poreze. A u prinčevu srcu ionako ste kraljica.«

»To je točno, ali kraljice obično imaju mnogo dvorskih dama«, oštro odgovori Arib. »Je li istina da je Abdallah dao nalog da iz Bagdada dovedu ovamo njegovu prvu suprugu?«

Džauharovi su bijeli zubi zablistali. »Ženska ljubomora može muškarcu doista napraviti pakao od života.«

»Tko se prži u paklu, taj je sebi i prije toga natovario grijeh«, odvrati Arib ne uzbuđujući se.

Kad su jahači ugalopirali u ružičnjak, uzvitlala se prašina. Egipatski gepardi trčali su na kratkoj uzici, a na sokolarevoj šaci zaštićenoj kožom sjedio je sokol s kapicom.

Arib je potrčala prema Abdallahovu konju. Kratka brada, koju je nosio u posljednje vrijeme, bila mu je prašna, baš kao i zelena odjeća. Ovdje na istoku radije je nosio, umjesto crne, dvorsku odjeću u Poslanikovoj zelenoj boji. Arib je smatrala da mu ne pristaje. No morao se pretvarati da je pobožan ako je htio naslijediti oca na prijestolju. Brzo je sjahao i pao pred njom na koljena.

Ona ga u šali odgurne. »Jeste li nešto ubili ili ću večeras morati gladovati?« uzviknula je obrativši se svima. Muškarci su se nasmijali.

»Moram priznati da nisam ništa ubio«, odvrati on i poljubi joj ruku. »A za to su krive tvoje lijepe oči, ljubljena. Preda mnom je bila gazela, prekrasna životinja. Gepard ju je već gotovo bacio na zemlju, ali kad sam je htio ubiti, pogledala me, i mogao bih se zakleti da su joj oči bile nalik na tvoje.«

»Nikad se neću zasititi ljubavnih zakletvi«, peckala ga je Arib. »Mislite li da ću vas lako pustiti da umaknete?«

»Ne«, kratko odgovori Abdallah. »Nisi mi dala da dovršim. Htio sam poštediti životinju, kunem se! No tada sam se sjetio tvojeg izvrsnog mesa gazele u aspiku i...« Dao je rukom znak sluzi koji se poklonio Arib i stavio pred nju mrtvu gazelu.

»Zaboga, odnesi je!« uzvikne Arib i time ponovno nasmije muškarce.

Abdallah upre prst u čamac koji se ljuljuškao u kanalu. »Dođi, neka danas kuhaju eunusi. Mi ćemo se provozati čamcem!«

Na vodi, u sjeni palmi, bili su zaštićeni od pogleda. Arib je sjedila straga i spustila jednu ruku u vodu. Dignula je rub *džubbe* i košulje i zakopčala ih ispod samih dojki, pa time otkrila goli trbuh i uske svilene hlače s uzorkom. Pokraj nje stajala je lutnja. Dok je pjevušila novu pjesmu u odgovarajućem *makamu*, promatrala je svojega gospodara ispod poluspuštenih vjeđa i čekala.

Osjetila je pokret, i čamac se zanjihao. »Dosta je toga«, šapnuo joj je. »Inače neću znati što radim!«

Arib je nastavila pjevati dubokim, tihim glasom mijenjajući modulacije.

Abdallah je sve teže disao. Igrao se uvojcima koji su joj se spuštali ispod vrpce na čelu. Zatim ju je počeo ljubiti. Blago je ugurao koljeno između njezinih nogu i htio se nagnuti nad nju, ali Arib se povukla. »Hoćeš li mi predati *afšinovu* glavu kad postaneš kalif?«

Tiho je dahtao. »Arib, pustimo to za kasnije...«

I dalje mu nije dopuštala da joj se približi.

»Sve bih učinio da te ponovno zagrlim«, prostenje on.

Arib se smješkala. Htjela je polako spustiti ruku, ali on je zadrži na svojim prsima. »Zašto mi ne vjeruješ?«

Arib je izbjegavala njegov pogled i promatrala razigrane krugove svjetlosti na vodenoj površini.

»Stavit ću ti svijet pred noge«, čula je njegov moleći glas. Njegova usta nježno su klizila njezinim licem i kosom. »Trebao bi vladati najbolji čovjek, a ne onaj kojemu dinastija daje prednost. No jednoga dana ući ću u Bagdad... kao kalif. Grad jedinstvene raskoši, Arib! I on će te obožavati.«

Prisna šutnja između nje i Wolframa više joj je značila od tisuću gradova koji je obožavaju. Nešto ju je stezalo u grlu i probadalo u cijelom tijelu. Postojao je samo jedan način da umrtvi taj osjećaj. Sklopila je oči i predala se Abdallahovu milovanju. Ruža joj je bešumno ispala iz kose, a latice su se razletjele po dnu čamca.

Kad su se poslije vratili na imanje, Arib s lutnjom preko ramena, vjetar joj je pirkao kroz vlažnu kosu. Već izdaleka čuli su Ishaka kako pjeva. Stolnjak rasprostrt na tlu bio je ispunjen jelima: meso gazele, pileća krilca marinirana s medom, ukiseljeno povrće, te svakovrsni orasi i slastice. Eunusi su hitali od jednog do drugog i točili rashlađenu ružinu vodu. No, kad su domaćin i njegova *kajna* ušli pod baldahin, donijeli su i teške krčage s vinom. Ne čekajući ceremonijalni poziv, Arib se spustila do Abdallaha na prostirku. Zabavljala se opazivši zaprepaštene poglede koje su razmijenili njegovi vinski prijatelji.

»Zasladi nam večer, Arib!« uzvikne Ahmad, jedan od gostiju. Ležao je na krilu jedne robinje koja mu je masirala ramena. »Ako nas već ne možeš usrećiti sve kao princa!«

Prevario se ako je mislio da će je time natjerati da se zacrvni. »Pa mogla bih«, odvrati Arib, »ali vi to sebi ne možete priuštiti. Zadovoljite se mojom glazbom, to je i više negoli zaslužujete!«

Muškarci se nasmijaše. Samo Aribinu drugom ljubavniku, Abu Isi, ta primjedba nije bila tako smiješna. Arib ga zapravo više nije trebala. No bio je ipak nježan, a *kajna* koja se oslanjala samo na jednog muškarca nije bila majstorica svojega zanata.

»Žene nisu ni za jedno ni za drugo«, prodere se netko. Abu Nuvas, tko drugi, pomisli Arib. Nekoć je vinskim pjesmama i stihovima o putenim užicima palio duhove. Budući da se sada približavao šezdesetoj, njegov je temperament popustio, a bujna kosa bila mu je vidljivo obojena. Dječak, lijep kao slika, našminkanih očiju i crnih uvojaka, natočio mu je vino. Arib je opazila kako starac potajno pipa dječaka. Očito je bilo istina ono što se o njemu govorkalo.

»Tko dječacima daje prednost, uistinu mu ne valja ni najljepša žena«, podbadala ga je. »Kako kaže jedna perzijska poslovice: 'Magarac koji nije okusio ječam, bit će uvijek zadovoljniji suhom slamom.'«

Nagradili su je novim smijehom. Abu Nuvas protegne mršavi vrat, a digne šiljasti nos kao strvinar kljun. »Znam tucet pjesama zašto se toj ljubavi daje veća prednost nego ljubavi prema ženama.«

Arib odloži nagrizenog pileće krilce i uroni ruke u zdjelicu za pranje prstiju. Dok joj je robinja brisala prste, ona mu se izazivački obratila: »Da čujemo!«

Djevojke su zahihotale, a muškarci su se kucnuli. »Kakve li večeri, Abdallah ibn al-Rašide!« dovikne debeli imam koji je veselo ispijao čašu za čašom. »Vi znate zabaviti svoje goste! Dva najslavnija pjevača iz Tusa svađaju se zbog ljubavi!«

Abdallah se digne. »Mislim da će Arib pobijediti.«

Ishak je slijedio njegov primjer i spustio se do njegovih nogu. Sve oči pratile su njegov lik koji je, kao i uvijek, bio maštovito odjeven. Danas je imao na sebi zelenu *kabu* sa žutim širokim pojasom i odgovarajuću obuću.

»Ja sam za Abu Nuvasa!« usprotivi se Ahmad. Ubrzo se društvo podijelilo na dvije strane: lijeva za Arib, desna za Abu Nuvasa. Šaljive i izazivačke primjedbe letjele su od jedne na drugu stranu: »Skinut će ga sve do kostiju poput svih pjevačica!« - »On će joj pokazati kako se prave stihovi! Još se ni jedna žena nije usudila nastupiti protiv *ravija*.« - »Alaha vam, ljepša je za pogledati, prijatelji, pa nećete valjda klicati starcu?« U te uzvike upletali su se krikovi jednog pauna kao da je i ptica htjela objaviti ime svojega ljubimca.

Abu Isa natakao je sebi čašu za čašom vina, koje je nestajalo iza njegove pjesničke bradice. Abdallah je očito nešto planirao, jer je pio mnogo opreznije, a takvo orgijanje završavalo bi tek kad bi se domaćin opio. Abu Nuvas već je zauzeo mjesto na kamenoj klupi s koje ga se dobro vidjelo. Povrh njega naginjale su se ljupke ružine grane. Gosti su se svrstavali u polukrugu ispred njega, a Arib je sjela pokraj starca. On je afektirano prebacio nogu preko noge, dignuo lutnju i počeo jednu od svojih starijih pjesama:

Vazda se predajem strastima

I cijelim bićem zabranama stremim.

»*Ahsanta!*« veselo su zapljeskali oni koji su bili na njegovoj strani.

S pobjedničkim izrazom lica pružio je Arib lutnju. Uzela je glazbalo i odgovorila istom melodijom:

*No da dečka svojeg čvrsto obujmite Najprije se dobro i pošteno
napijte!*

Njezina se strana nasmijala. »*Ja azima!*« pljeskao je Džauhar. Abu Isa ljutito ga je napao. Mladić je već popio najmanje sedam-osam *ratla*. Zacijelo mu nije rekao ništa baš laskavo, jer mu je Džauhar žestoko uzvratio. Abu Isa odjednom odbaci svoju čašu i zaurla: »Što ti o tome znaš, uškopljeniče!«

Razjaren zbog ometanja, stari pjesnik spusti lutnju. Abu Isa teturajući pride Arib. Zaudarao je na alkohol, a vlažne mrlje na njegovim prsima otkrivale su da mu ruka više ne nalazi siguran put do usta. Arib se vrpoljila na klupi. Samo joj je još nedostajala scena ljubomornog ljubavnika.

»Ti si opila moja osjetila u noći sjedinjenja!« teatralno objavi Abu Isa i nastavi pletiti jezikom: »Ništa mi nije pružilo takvo zadovoljstvo...«

»Zašuti!« prosikće Arib. Dvorska naklapanja sutra će je rastrgati s pojedinostima o njihovim ljubavnim igrama.

»Čovjek ne može služiti dvama bogovima!« recitirao je ne uzbuđujući se.

»Dva mača ne mogu u jedne korice! Kako možeš imati dva ljubavnika?«

»Ti imaš četiri supruge«, trpkio odgovori Arib. »A za svoju nevjeru nisam kriva, ja sam *kajna*.«

Imam se zvonko nasmije i nazdravi joj. Činilo se da je to Abu Isi bilo manje zabavno. Oči, podlivene krvlju, sijevale su mu od bijesa dok ju je gledao, a zatim ju je zgrabio za pojas. Budući da ondje nije bilo oružja, uhvatio ju je samo za labavo zauzlan kraj ešarpe. Iznenada se pokrenuo kao da će je napasti.

Abdallah brzo izda zapovijed. Dva snažna crna roba uhvatiše izgrednika ispod ruku i odvukoše ga prema kanalu. »Podmukla zmijo!« zaurla Abu Isa dok se koprcio u čvrstim rukama eunuha. Robovi su ga uronili u vodu i njegovi su krikovi zamrli. Izronio je hvatajući dah.

Abu Nuvas ponovno digne lutnju, i mlohava se koža na licu zarumeni. Bio je očito svjestan pobjede:

Tko kaže da ljubi žensko tijelo, Njega još nije poželio mladac.

Arib je uzela od njega lutnju i odgovorila:

A ipak, na žensku ljubav Već sam i prinčeve obratila!

»Muhammada ibn al-Rašida! Ona govori istinu!« Muškarce se više nije moglo obuzdati, pa su pljeskali i urlali. Djevojke su podcikivale, a debeli je imam zazivao blago-slovne želje. Pljeskali su i oni na strani Abu Nuvasa. Čak se i paun priključio glasanjem. Abdallah skoči sa svojega povišenog mjesta i otrči prema kamenoj klupi. Smijući se, poljubi Arib ruku i pozove svojeg upravitelja. »Isplati joj tisuću dirhama!«

Arib se nagne i dobaci muškarcima poljubac rukom. Zračeci zadovoljstvom, uzela je Abdallahovu čašu. Primaknuvši vino usnama, opazi u daljini čovjeka koji je upravo sjahao. Nosio je crnu dvorsku odoru. Kad im je Džauhar prišao s došljakom, Abdallahovo je lice poprimilo ozbiljan izraz. »Je li gotovo?« upita on tiho. »Je li duša mojeg oca napustila ovaj svijet?«

Teklić pogledom obuhvati veselo društvo, ali se suzdrži od primjedbe i zaniječe glavom. »Kalif vas moli da mu pošaljete svoju *kajnu*. Kaže da ste mu pričali o toj djevojci. Možda bi mu ublažila bolove.«

Osmijeha s Aribina lica nestalo je u sekundi. Spustila je čašu i čvrsto obuhvatila Abdallahovu ruku tražeći zaštitu.

»Ja ću poći s njom«, reče on, a ona ga zahvalno pogleda.

»Vaš otac želi slušati samo djevojku«, odgovori teklić. »Želite li mu uskratiti tu pažnju?«

Arib opazi kako njezin gospodar oklijeva i uplaši se. Činilo se da Abdallah razmišlja. Ubrzo zatim povuče je u stranu. »Ne moraš ga se više ništa bojati, najdraža«, uvjeravao ju je poljubivši je u obraz. »Prikovan je za postelju i vrlo je slab.«

Arib ga sumnjičavo pogleda.

»Znaš da sve činim za tebe«, reče Abdallah. »Hoćeš li ovaj put ti učiniti nešto za mene?«

Prvi glasnici hladne pješčane oluje meli su iznad ilovastih kupola Tusa. Kalifova rezidencija kao da se gušila pod golemom kapom prašine. Polako, ali neumoljivo približavao se zid koji je gutao sve pred sobom. Sitna prašina spustila se na kuće poput mrtvačkog pokrova.

Arib je hodnikom utvrde slijedila jednog eunuha. Stalno je pogledavala dolje na grad koji je ostao bez daha i čiji su se zidovi jedva nazirali pod pod žućkastim nebom. Sluga je otvorio izrezbarena vrata na kraju hodnika i propustio je unutra.

Stajala je u zamračenoj odaji. Goleme tkanine na prozorima onemogućavale su ulaz pijeska i dnevnog svjetla. Nalik na sjene, robovi u crvenim kaftanima bdjeli su pokraj bolesnika. Brokatne bordure blistale su na njihovim prsima kad bi stali na svjetlo. Ni miris iz visokih srebrnih svjetiljki nije mogao prekriti zadah bolesti i smrti.

Iako su je upozorili na smrad koji se širio iz kalifova razornog čira u želucu, tjeskobno je pritisnula rupčić na nos. Na trenutak je ponovno osjetila onaj truli dah na svojem licu i vidjela iznad sebe onaj izobličeni osmijeh.

U stražnjem dijelu odaje razabrala je posteljinu na raskošnom krevetu. Pokraj njega stajao je žeravnik s užarenim ugljenom, a na jednom stoliću zdjela s ružinom vodicom. Svilen mreža protiv komaraca skrivala je pogled na postelju. Eunuh ju je nadignuo i nagnuo se prema bolesniku. »Stigla je pjevačica, *Amire al-mu' minim.*«

Dao je Arib znak da priđe i nečujno se povukao. I robovi su izišli iz odaje. Na tračku svjetlosti koje je prodiralo kroz malo razmaknutu tkaninu na prozoru ugledala je krevet. Bolesnik više nije imao ništa zajedničko s moćnim Harunom al-Rašidom. Bolesno natečeni trbuh ocrtavao se ispod pokrivača. Bijela brada pokrila mu je upale obraze i izborani vrat, kovrčava kosa posijedjela, a oko upalih očiju crnjeli su se podočnjaci. *Kuhl* više nije bojio treperave vjeđe. Arib je ipak bila zadovoljna što ih nije otvarao. Ostajao je bez zraka i stalno dahtao. U dvije godine kalif se pretvorio u starca.

»Priča se da možeš otjerati strah i bol«, reče on s mukom ne otvarajući oči. Abdallah očito nije spominjao njezino ime, zahvalno je pomislila Arib.

»Rođeni ste u znaku Vodenjaka«, šapne ona. »Pravi bi tonalitet bio onaj koji je u skladu sa Saturnom, a trećom žicom na lutnji, koja uravnotežuje tjelesne

sokove, mogla bih vam poboljšati stanje...« Spustila je glazbalo na pod, i žice su se tiho oglasile, »...budem li htjela.«

On pomakne glavu. »Pjevaj«, prostenje, »i ublaži mi muku i bolove.«

Arib makne rupčić s lica. »Bolovi«, reče ona gotovo nečujno. »Poznati su mi. I ja sam ih imala. Oduzimaju čovjeku dah.« Čekala je sve dok tišina nije postala nepodnošljiva, a zatim je nastavila: »Nemam više iscjeljujućih tonova. Pogazili ste ih one noći kada ste me obeščastili i uništili moje snove.«

Harun digne vjede, širom otvori oči i kapi znoja orosiše njegovu prozirnu kožu. Prepoznao ju je.

»Čini se da me Abdallah neobično cijeni«, reče Arib. Unatoč smradu, sada je lakše disala. »No, vi znate kako je s robinjama pjevačicama.« Prisilila se na osmijeh. »Vaša ljubav ima uvijek svoju cijenu.«

Harun al-Rašid otvori usta, ali uspio je samo zastenjati

Arib mu priđe još bliže. Ponovno je osjetila prodornu bol u tijelu. Prožimala ju je sa svakim dahom, i jedva se suzdržavala da ne pobjegne. No morala je napokon dobiti odgovor pa se nagnula nad kalifa. »Zašto je moja obitelj morala umrijeti? Zašto ste uništili rod Barmakida?«

Iz kalifovih blijedih usta curila je slina.

»Zašto?« vikne ona. Ponovno je vidjela onaj njegov ravnodušni pogled kad je zapovjedio *afšinu* da je daruje Zubejdi dok je skvrčena ležala na krevetu nakon što ju je uzeo i izmrcvario kao životinju.

Nešto je zakrkljao, i ona spusti uho bliže njegovim ustima. »Džafar... znao je... što hoće...«

Smučilo joj se od smrada. »Možda«, reče ona uspravivši se. »No, *kajna* Arib postigla je ono o čemu jedna Barmakidkinja nije mogla ni sanjati.« Ona se izazivački pogladi po tijelu. »Zašto bi trebalo polagati veliku važnost na nevinost kad je već izgubljena? Nepovratna je i kada je oduzmu grubom silom. Tvoji sinovi Muhammad i Abdallah malo su nježniji ljubavnici od tebe. I oni žele ispuniti svaku moju želju.«

Oči su mu vidljivo pobijeljele. Iscrpljenom ljevicom pokušavao se uhvatiti za rub kreveta. Htio je dozvati svojega sina, ali je jedva uspio izgovoriti njegovo ime: »Abdallah...«

Arib je gledala to podbuhlo tijelo. Pitala se zašto ne likuje. Čeznula je tako dugo za tim trenutkom. »Zašto?« upita ponovno, ovaj put tiše.

Harun bez riječi okrene glavu. Odjednom se njegovo tijelo divlje zatreslo od jakih grčeva. Arib se malo povukla, ali nije zvala pomoć. Nepomično je čekala malo podalje. Harun al-Rašid povraćao je gušeći se. Crna krv tekla mu je iz usta

i nosa. Hvatao je dah krkljajući. Utrčala su dva eunuha. Jedan je bolesnika uspravio, a drugi odjurio po liječnika. »Donesi vodu!« poviče prvi za njim. »I ručnike, brzo! Ugušit će se ako ne bude mogao izbaciti ispljuvak.«

Arib se polako povukla prema vratima. Došao je liječnik, pa su se zajednički pomučili s izmučenim tijelom. Kalif je ispuštao strašne glasove. Raskuštrana sijeda kosa slijepila mu se od krvi i bljuvotine. Grozna bujica nezaustavljivo je tekla preko blijedih usana na upala prsa i natečeno tijelo. Lice mu je potamnijelo, a žile na čelu i obrazima vidljivo zadebljale poput užadi. »Čir mu pritišće na srce!« poviče liječnik. »Uspravite ga!«

Oči su mu iskočile i Harun al-Rašid strahovito je kriknuo. Grčevito se uspravio i krkljajući zastenjaao. Bujica crne krvi izletjela mu je iz usta i uprljala blistavobijelu plahtu. Muškarci su uplašeno ustuknuli od mučnog zadaha. A tada je beživotno tijelo klonulo na jastuke.

Arib je istrčala na hodnik, na svježi zrak. Spustila je ruke na tijelo, ondje gdje je osjećala ubode užarene igle. Vjetar joj je nanio pregršt pijeska u lice, a ona je zahvalno udahнула zrak. Kožu joj je oblio znoj. No sve je završilo.

Kajna nije obratila pažnju na starijeg eunuha koji je poslije nje izišao iz pokojnikove sobe. *Hadim* još nikada nije vidio *kajnu* izbliza, pa ju je načas odmjerio. Njezino usko lice bilo je blijedo ispod šminke, a tamne oči širom otvorene. S tračkom sućuti opazio je kako je djevojka mlada.

Rukom je sklopio okrugli predmet koji je sakrio ispod odjeće. Oprezno se osvrnuo, no nije bilo nikoga, pa je požurio niz usko stubište. Hodnik je vodio u živahno ulazno dvorište. Pogled mu je prelazio preko oklopa slugu u crnom. Iz obližnje kuhinje dopirao je dim i miješao se s jakim zadahom konja. Eunuh se okrenuo prema natkrivenom *dihlizu* da kroz široki prolaz iziđe iz palače. Ako se požuri, pomislio je, stići će na dogovoreno mjesto sastanka prije negoli netko opazi da ga nema.

»Imate nešto za mene?« Jedan mu je mladić neopazice prišao straga. Njegovo golobrado lice bilo je neobično lijepo. Nosio je jednostavnu tamnu odjeću na koju se nataložio bijeli pijesak. Nije imao ni oklop niti je nosio crnu odoru kalifova dvora. Plava kosa do ramena, snažan ratnički lik - opis je bio točan.

»Kako ste ušli? Što ako vas netko prepozna...« Eunuh zastane kada ga je njegov sugovornik prodorno pogledao. Nehotice je ustuknuo pred svijetlim očima kao pred zlim pogledom. Taj mladić imao je u sebi nešto prijeteće.

Izvukao je oklijevajući neugledan predmet ispod odjeće. »Predajem vam dragocjeno vlasništvo carstva«, reče strancu svečanim glasom. »Tko ga nosi, ima u svojim rukama kalifovu moć. Čuvajte ga kao vlastiti život!« Brzo je povukao ruku kao da se boji dotaknuti strančevu hladnu kožu.

»Čuvat ću ga bolje nego otac djevičanstvo svoje kćeri«, odgovori stranac podrugljivo i sklopi prste oko pločice. »Zna li već Abdallah što se dogodilo?«

»Njegova *kajna* Arib bila je ovdje kad se dogodilo. No, trebat će joj vremena da uspije obavijestiti svojega gospodara.«

»Ona je ovdje?« Mladićev tamni glas izgubio je nešto od svoje nadmoći. Dignuo je pogled prema prvom katu. »Pogled na smrt zasigurno je povrijedio njezinu nevinu dušu«, nastavi podrugljivo. »Bit će bolje da se na to navikne.« Sakrio je pečat u svojem kaftanu. »No, time sam stekao prednost. Zadržite je u palači što dulje možete!«

»Pobrinite se da pečat vlasti sigurno stigne njegovu zakonitom nositelju«, šapne eunuh. »Neka vas Alah prati.«

Stranac se hladno nasmiješi. »Sve dok me razum ne ostavi na cjedilu, Bog ne može mnogo pogriješiti.« No njegove se oči nisu smješkale. Vinuo se na konja koji je čekao, uvježbanim pokretom ruke zauzdao pastuha i još jedanput provjerio je li zlatna pločica na svojem mjestu na njegovim prsima, a zatim odjahao prema izlazu. Vratar ga je pustio ništa ne posumnjavši. Eunuh je gledao za njim sve dok ga nije progutala uzvitlana prašina.

Tri mjeseca poslije jedan je jahač utjerao preznojenog konja u palaču Huld u Bagdadu. Buka konjskih kopita odjekivala je u natkrivenom prolazu, a prašina s ceste slijedila ga je u dvorište popločeno mramorom. Spretno je sjahao i dobacio uzde konjušaru. Ljetna vrućina natjerala mu je znoj na čelo.

»Princu Muhammadu!« poviče Wolfram. I on je bio zadihan kao i njegov konj čije su se sapi žestoko dizale i spuštale. Nestrpljivo je pružio *džavaz* eunuhu koji mu je pritrčao. Čovjek se uplašio i uveo ga je bez službene procedure. Wolfram ga je slijedio kao da ga svi vrazi gone.

Palača vječnog blaženstva bila je smještena nedaleko od Tigrisa na velikom otoku Abasida. Malobrojni vjetrovi, koji su puhali u ovo doba godine, naganjali su se u njezinim zidinama. Wolfram je bio sretan što osjeća dašak svježine na čelu.

Eunuh ga je odveo u vrt. Daleko dolje, na Tigrisu, nazirale su se u sumaglici tri arkade. Između njih protezao se vrt s perzijskim ružama i palmama. Buka i prašina činile su se beskrajno daleko.

Muhammadu ibn al-Rašidu šminkali su oči dok je ležao na *satiru* u sjeni baldahina. Nekoliko *ritlija* odavalo je da je, unatoč vrućini, uživao u vinu. Kad je ugledao posjetitelja, odgurnuo je eunuhe i uspravio se.

»Dhib al-Rakki«, blagonaklono je pozdravio Wolfra-ma. Franak je poslušao Masrurov savjet i uzeo arapsko ime. Prestolonasljednik je odmjeravao posjetiteljevu prasnu odjeću i bradu koju je Wolfram ostavio unatoč dotadašnjoj navici brijanja. Rukom ukrašenom prstenjem Muhammad je otresao nevidljivo zrnice prašine sa svoje *kabe*. »Kakve mi vijesti donosite iz Tusa?« Nije ni pokušao otpremiti eunuhe sa *sarira*. Mladac, koji je upravo odložio *kubi* i kist za šminkanje, bio je plavokos, dok je drugi zacijelo potjecao iz Afrike. Obojici nije bilo više od šesnaest godina, bili su vrlo lijepo građeni, a nosili su crne *durra'e* na koje su imali pravo samo kalifovi povjerljivi službenici. »Nemam tajni pred svojim prijateljima«, reče Muhammad slijedeći Wolframom pogled. Potapšao je crnca po ramenu, i on je, smješkajući se, dignuo lepezu kako bi njome hladio svojega gospodara.

»Već ste čuli preko goluba pismoonoše za smrt vašeg oca?«

Prestolonasljednik se, prenemažući se, nasloni i povuče u sjenu, a zatim obriše čelo svilenim rupčićem. Činilo se da ga nimalo ne smeta što njegov posjetitelj stoji na žarkom suncu. »Hvala vam na tim vijestima. Abdallah je bez pečata nemoćan, pa je sada već sve pripremljeno za svečanosti kad me proglase kalifom. Vjerojatno je već odavno na putu za Bagdad.«

»Ovdje je.« Wolfram posegne u kaftan i izvuče tešku zlatnu pločicu.

Muhammad skoči. Tom brzom kretnjom izgubio je na trenutak nešto od svoje uobičajene elegancije. »Mislio sam da će ga donijeti eunuh. Vama su povjerili najdragocjenije što naše carstvo posjeduje?«

»Nitko kalifu nije tako odan kao čovjek koji je ostao bez domovine«, primijeti Wolfram ne obazirući se na njegove riječi. »Osim što imam određena tjelesna obilježja, ne razlikujem se baš mnogo od eunuha.«

Muhammad se glasno nasmije. Njegove su oči dobrohotno prelazile Wolframovim mišićavim likom. »Dodijelit ću vam povlastice *nadima*, Dhib al-Rakki«, obeća on ljubazno. »Zabavni vinski družbenici potrebni su ovom dvoru. A što se tiče vašeg položaja u *Baridu*, nagradit ću vas i za to.« Domahnuo mu je da mu priđe. »Imate li mi još što za reći?«

Wolfram zahvalno stane u sjenu i baci pogled na dječake. »Ovo je samo za vaše uši.«

Muhammad zijevne kao da mu je užasno dosadno, pa se nehajnim pokretom baci ponovno na *sarir*. »No, dobro. Obavimo i to. Bojim se da je riječ o mojem bratu.« No umjesto da otpremi dječake, zapovjedio im je da ostanu. Priljubili su se uz njega i sjeli.

»Vaš će brat i dalje osporavati prijestolje«, reče Wolfram. »Znat će iskoristiti to što ga je Harun al-Rašid imenovao prestolonasljednikom. On je već vladar istočnih provincija, ali on se neće time zadovoljiti. Kad bi on bio kalif, ustanci bi uzdrмали carstvo. Stoga biste trebali Abdallaha razvlastiti. Nedavno vam se rodio sin, kako se priča. Odredite njega za svojeg nasljednika! Trenutak je povoljan, jer vaš brat ne vidi ništa osim svoje... miljenice.« Ispljunuo je posljednju riječ kao da je nekakav kukac.

Muhammad blago odgurne s krila jednog eunuha koji je posegnuo za teškom *ridijom* kako bi svojem gospodaru ponovno napunio čašu. »Strogi Abdallah«, zabavljao se Muhammad. »Taj uzor vrline i marljivosti! A sada provodi vrijeme spavajući u zagrljaju jedne *kajne* i zaboravlja da ja dobivam carstvo! Njegovim se ženama to nipošto neće svidati, ponajprije ne umm Isi. Dok se ona ovdje dosađuje, on orgija u ljubavnoj pustolovini u Tusu.« Muhammad se zvonko

nasmije. »I to baš s djevojkom koja je i u meni pobudila zanimanje da napravim sina. Pa to je fantastično!«

»To je još jedan razlog zbog kojeg želim razgovarati s vama.« Wolfram je jedva jedvice uspio sačuvati ravnodušnost. »Abdallahova prva žena još je ovdje u Bagdadu. Dosad nam je uspjelo spriječiti njezin odlazak u Tus. I bilo bi pametno kad bi i dalje ostala kao taokinja protiv njezina muža.«

Muhammad se zamislio. »To je mudro. Doduše, fućka se njemu za nju. No, ne bi joj smio nanijeti sramotu i ostaviti je na cjedilu.« Pružio je ruku za još jednom čašom vina.

»Još nešto«, reče Wolfram tiše i primakne se *sariru*. »Trebali biste zapovjediti da se i Abdallah vrati u Bagdad. Samo on ima moć osporavanja vaše vlasti. Bacite ga u najsigurniju tamnicu koja vam je na raspolaganju!«

Muhammad se zagledao u njega ženskastim bademastim očima. »Vi ste doista vrag, Dhib al-Rakki! Masrur nije pretjerao kad je hvalio vaše vještine.« Iskapio je čašu.

Wolfram se nagnuo prema njemu, jedna zraka svjetlosti bljesne u njegovim prijetećim očima, i princ ustukne. »*Barid* je na vašoj strani,« Wolfram je dovršio izvješće. »Svako pismo upućeno vašem bratu ili ono koje odlazi od njega prolazi kroz naše ruke. Ne može napraviti ništa, a da mi ne znamo. Dok postoji poštanska veza s Tusom, Abdallaha imate u rukama. Njega i njegovu miljenicu.«

Drugi dio

No Abdallah je onemogućio te planove i prekinuo poštansku vezu s Tusom. Počeo je žestok rat između pristaša jednog i drugog kalifova sina. Dok je Muhammad al-Amin kratko vrijeme u mirisnim vrtovima svoje palače, generali njegova brata krenuli su na zapad. Nakon krvave opsade Bagdad je pao, a Muhammad, nasljednik Haruna al-Rašida, izgubio je život od kornikova mača.

Abdallah je ispunio obećanje koje je dao Arib: otišao je s njom u Bagdad. Međutim, afšin je izbjegao njezinoj osveti. Taj zaslužni vojnik bio je nadasve važan novom vladaru, jer su se krvavi ustanci dizali na svim granicama carstva, kako je Masrur i preorekao. Abdallah je, doduše, ušutkao svoje protivnike, ali ih nije iskorijenio:

Anno domini 817., dok je kalif boravio u dalekom Horasanu, njegovi su se neprijatelji ponovno okupili. Muhammadovi pristaše nisu mu nikada oprostili državni udar. U njegovoj odsutnosti planirali su njegovu propast. I Wolfram, koji je izgubio svojeg pokrovitelja, priključio se Abdallahovim protivnicima. Sada su svi polagali nade u Abdallahova strica Ibrahima. On je trebao postati novim vladarem u Bagdadu, kako su htjeli kalifovi protivnici.

Arib je u međuvremenu navršila dvadeset i četiri godine i bila je na vrhuncu slave. Bila je slavna od dalekog Horasana sve do Magreba. Samo jedan muškarac nije pao pod njezin utjecaj - Wolfram von Aue, zvan Dhib al-Rakki.

Merv, provincija Horasan - sjedište kalifa Abdallaha al-Ma'muna - ljeta
Gospodnjeg 817.

»Udijelite milostinju!« usrdno je zaklinjala sakata starica na rubu ceste. Kao i uvijek, sjedila je na rubu Balhske ceste koja je vodila u tvrđavu. Tuda su prolazili bogati trgovci, ali i robinje iz palače kada su išle kupovati u grad. Crnokosa mlada žena u *džubbi* duboka izreza, koja se upravo približavala, imala je lagano privezanu novčarku. I danas je prolazila u pratnji divovskog eunuha. Prosjakinja je udarila štakama. »Mladi ste i lijepi, *džarija*! Smilujte se i mislite na to da sreća i slava mogu proći ako se Bogu svidi!«

Arib dobaci nešto ženi pod crnom koprenom, a ruka zgrčena od kostobolje spretno uhvati milodar. »Alah vas blagoslovio!« dovikne žena i poljubi kovanicu. »Neka vas čuva od nesreće i podari naklonost vašega ljubljenog!«

Tiho pjevušeći, Arib je produžila prema palači. Džauhar je nosio njezin paketić koji su prije toga podigli kod krojača - izazovni prsluk za *kajnu* od crne svile s cvjetnim uzorkom i odgovarajuću prozirnu suknju. Zamišljala je kako će joj se Abdallah diviti kad je u tome vidi. Skupina vojnika projahala je mimo njih prema gradu, a okrugle kacige s dugim zatiljnim štitnikom od metalnog pletiva bljeskale su se na suncu. Ulični derani vikali su i trčali za vojnicima. Arib je stala na drveni mostić preko jarka s vodom. Nalet vjetra zamrsio joj je nepokrivenu kosu i zažario obraze, pa je morala skupiti podstavljenu *džubbu*. Ipak je voljela te hladne, vedre jesenske dane na horasanskim vjetrovitim visoravnima i u pustinjama - kad bi daleko gorje prekrilo snijeg i u doline nadirala zimska hladnoća.

Do nje je dopirala glazba iz palače, i ona joj se pridružila pjevušeći melodiju. Prošla je kroz natkriven hodnik neukrašene zgrade od ćerpiča i začuđeno stala.

U nekoliko sati, koliko je nije bilo, vjerojatno cijela vojska slugu pretvorila je dvorište u svečanu dvoranu. Na zidovima su visjele blistavocrvene svilene tkanine ukrašene životinjskim motivima. Gorjele su mirisne baklje, a drveće je bilo ukrašeno cvjetovima. U ozidanom bazenu plivale su ladice sa šarenim svjetiljkama, a gurali su ih ljudi u skupocjenoj odjeći. Svirači su sjedili u sjeni palmi, a u dvorišnom pravokutniku odzvanjao je brz ritam.

Na prvom katu otvorio se prozor u drvenoj rešetki i na njemu su se pojavila dva eunuha. Odozdo su ih pozdravili klicanjem i pljeskanjem. Nagnuli su se preko ograde i objeručke im bacali pozlaćene kugle, novčiće i mirisne ružine latice. Kugle su zazvečale i smrskale se na mramoru, pa se počeo širiti miris

mošusa. Gosti su se gurali kako bi pograbili sve što je palo. Debeli je imam, u košulji poprskanoj parfemom od mošusa, posrtao u sjeni, s čašom vina u ruci.

Arib je začuđeno promatrala gužvu. Džauhar je slegnuo ramenima i s njezinim paketićem nestao u haremu. Jedna Abdallahova robinja htjela je proći s pregršt novčića, ali Arib ju je zaustavila. »Što se to događa?« Uprla je prstom u razulareno društvo koje se prepiralo oko darova. »Je li naša vojska napokon ugušila Babakov ustanak?«

Marjam odmahne glavom i pokaže na vrata koja su vodila u harem. »Kalif je uzeo novu suprugu.«

Arib je zanijemjela. Nije o tome ništa znala.

»Trebala si posvetiti više pažnje tome da mu rodiš sina, pa bismo danas možda slavili tvoje vjenčanje«, reče starija žena. Još je bila lijepa, ali njezino je lice već izgubilo mladenačku nježnost. Njezino izrazito likovanje podsjetilo je Arib na to da je i Marjam nekoć bila miljenica mladoga kalifa. Nije se nikad upitala što će biti s njom ako ikad izgubi Abdallahovu naklonost.

»Pa svi se muškarci žene«, odvrati Arib glumeći ravnodušnost, »kako bi zapečatili savez ili smirili neprijatelja. Samo je čudno što je nikad nije spomenuo«, reče zamišljeno.

»Ne bih ni ja to spomenula da sam na njegovu mjestu«, reče Marjam i nasmije se. »A tebi posljednjoj, draga moja.«

»Dabogda vladar vjernika dobio sina!« poviče muškarac koji je prikupio nekoliko novčića. »Dabogda mu nevjesta bila netaknuta! Budući da ni sama nije znala je li robinja ili nije, možda ne može ni reći je li djevica ili nije!« Nagradili su ga smijehom.

»Zove se Sukkar«, pakosno nastavi Marjam. »Ona je *kajna* i, prema tome, ne bih to baš nazvala političkim brakom. Da si došla malo prije, još bi je vidjela. Izgledala je zanosno s crvenim koprenama, ukrašena nakitom i našminkana kao indijska hramska plesačica.«

Skupina mladića prošla je mimo njih, i jedan od njih dobaci Arib nepristojnu primjedbu. Nije se obazirala na to, a ni na psovku koju joj je doviknuo.

Iako je Arib nije ispitivala, Marjam joj je nastavila prenositi dvorska naklapanja: »Kalif je već odavno htio kupiti Sukkar, ali djevojka nije znala je li slobodna ili je robinja. Stoga je njezinoj gospodarici poslao u Bagdad goluba pismošu. S robinjom bi mogao spavati, a da se njome ne oženi. No golub je donio vijest da je Sukkar slobodna, pa je on odmah poslao po kadiju. Nije mogao dočekati da se formalnosti srede.« Pokazala je na skupinu robinja koje su stajale i došaptavale se. Jedna je uprla prstom u harem. Druge su se glasno

smijale, pa im se sloj pudera raspucao na licima. Očito su živahno razgovarale o tome što se upravo događa.

Arib je morala priznati da su Abdallahovi posjeti u posljednje vrijeme bivali sve rjeđi. Napisala je za njega nove pjesme i usavršila ljubavne vještine kako bi mu što bolje ispunila želje. No njegovi pobjednički generali slali su mu sve češće s ratnim plijenom i nevine kćeri poraženih pobunjenika. Gotovo svakog mjeseca u spavaonicu običnih robinja uselila bi se mlada Kurdkinja, Turkinja ili Čerkeskinja. Katkada bi kalif naredio jednoj ili drugoj da dođe k njemu. Jednom je Arib navečer došla do njegovih odaja. Baš kad je htjela ući, čula je iznutra nedvosmislene glasove strastvena sjedinjenja.

»Dao je djevojci deset tisuća dirhama kao *mehr*, vjenčani dar!« nemilosrdno je šaptala Marjam. »Najviše joj je sedamnaest godina i lijepa je kao san. Ima crnu kosu i tamne oči. Njezine su dojke kao mogranji, trbuh blistav, a njezina stidnica...«

»Dosta!« uzvikne Arib i odmahne rukom. Smijeh i razgovor iznenada se stišao, i ona pogleda gore na galeriju. Ondje se pojavio crni eunuh. Bio je to Hanat, nadzornik harema. Mnoštvo je zanijemjelo i čekalo. Hanatovo grubo lice razvuklo se u smijeh. Raširio je plahtu koju je držao u rukama. Na njoj se izrazito raspoznavala krvava mrlja.

Arib zabrinuto spusti pogled.

»Razdjevičio ju je! *Allahu akbar!* Kalif joj je skinuo pečat!« vikalo je mnoštvo uglas. Sluge su rasprostrli stolnjake. Muškarci su zaplesali. Skupina mladih ljudi opkolila je Arib, a jedan ju je nježno obujmio oko kukova. Ona dobaci Marjam izazovni pogled, zagrlji mladića oko vrata smijući se, i on je povuče za sobom.

Naslonivši se na zid u jednoj niši, polusakrivenoj mirisnim drvećem, dopustila je naočitom mladiću da joj natoči vina. Uživala je u tome kako je on gladi po kosi, jer se odjednom osjetila osamljenom u toj gužvi. Mladić se ohrabrio i stavio joj badem u usta, a Arib je sklopila usne oko njegova prsta. Htjela je da je samo obujmi i čvrsto drži u zagrljaju. No on joj se upio u usne. Dopustila mu je nekoliko poljubaca, ali nije uspjela zaboraviti što ju je uznemirilo. Htjela se osloboditi pa je iskoračila iz niše, ali zgrabio ju je za ruku i prisilio da se vrati. Glasno je zastenjela. »Daj, nemoj se prenemagati!« šapne on. Htjela ga je odgurnuti, ali on ju je zgrabio za ručne zglobove i pritisnuo ih na zid pokraj njezine glave. »Hoćeš li povrijediti moju čast?«

»Pusti me na miru!« uzvikne ona. Ruke su je boljele, zlatna joj se narukvica urezala u kožu, ali on se samo cerio. Naglo je dignula koljeno i udarila ga.

Mladić prigušeno krikne. Njegov stisak odmah popusti i on posrne prema natrag.

Arib popravi odjeću i stane trljati bolne zglobove. »Bila bi šteta kad bih još jače od tvoje časti povrijedila tvoju muškost«, primijeti podrugljivo dok se mladić previjao, a zatim prezirno nastavi: »Prste k sebi od Arib sve dok nisi kalif!«

Jedan je eunuh u mnoštvu tražio nekoga pogledom, a zatim joj prišao. »Prst sudbine, baš sam vas tražio!« Rukom je pokazao na prostor za prijame u užem dijelu dvorišta. »Kalif vas moli da dođete k njemu.«

Dok se iza eunuha gurala kroz mnoštvo, Arib je osjetila kako se njezin bijes sve više usmjerava na Abdallaha. Njezin se gnjev pojačao kad je ušla u prijestolnu dvoranu. Kalif će dobro platiti ako je pokuša ponovno udobrovoljiti, pomislila je.

Zavjesa nije bila spuštena, pa se otvarao pogled na povišeno prijestolje optočeno blistavim dragim kamenjem. Abdallah je stajao do njega ispod baldahina od zelene svile. Vjerojatno je ušao malim stubištem koje je vodilo ovamo ravno iz harema.

Prišao joj je s vidljivim olakšanjem. »Hvala ti što si došla.«

Arib mu je već htjela zajedljivo odgovoriti kako se već očito dosađuje s novom suprugom. No odustala je kad je pogledala u njegove tamne oči.

Abdallah je otpustio eunuha. Arib je osjetila svjež miris ružine vodice koji se širio iz njegove još vlažne kose. U novije vrijeme držao se točno vjerskog propisa i prao se poslije spavanja sa ženom. Stajala je i čekala. Gnjev joj se nije stišao, ali nešto ju je zbunjivalo na njemu. Doimao se kao šahist koji napeto razmišlja o sljedećem potezu.

»Ti si najpametnija žena koju sam ikad upoznao«, reče on napokon.

»Kad muškarac naglašava ženinu pamet, želi je iskoristiti ili odbaciti«, suzdržano odgovori Arib.

»Arib, treba mi tvoja pomoć.« Gusta brada i brkovi prekrivali su mu usne, ali njegova je nelagoda bila vidljiva. Ushodao se, a njegovi prsti nervozno su gladili svileni suvratak zelenog kaftana. Što god je od nje tražio, zadavalo mu je silnu glavobolju. »Ovo je danas stiglo od mog uhode iz Bagdada«, reče Abdallah i pruži joj pismo i dadne joj glavom znak. Arib ga rastvori i pročita:

Pozdravljam svojega gospodara, zakonitog kalifa, amir al-muminina, Abdallaha al-Mamuna.

Podario Alah uspjeh Vašoj vladavini! No sreća je nalik na prevrtljivu ljubavnicu koja čas slijedi muškarca, čas ga nezasluženo ostavlja na cjedilu. Ne smijem Vam prešutjeti da u Bagdadu klujuča pobuna.

Plemenita je vaša odluka da okončate vječni spor između zavađenih sunita i šijita. Plemenito je i to što jednako postupate sa svim svojim podanicima, a ne pretpostavljate Arape Perzijancima. To su uistinu odluke iz kojih govori mudrost kao nekoć iz Salomonovih. No ne smijem zatajiti kako ima onih koji se drže svojega i koje ne možete razuvjeriti.

Izabrali ste nekog Alija al-Rida za prestolonasljednika. Šijiti su stoga prezadovoljni, štiju ga kao svojeg imama i duhovnoga vodu - čovjeka koji ima karizmu najsvetijeg podrijetla. No stoga među sunitima, posebice u obitelji Vašeg oca, vlada nezadovoljstvo. Govorka se da želite dinastiji oduzeti moć kako biste sebi osigurali nezakonitu vlast - oprostite na tim riječima, ali to su izričaji kojima se služe u Bagdadu. Stoga su otvoreno prisegnuli na vjernost Vašem stricu Ibrahimu. Otad ga slave kao bagdadske kalifa. Morate naći način da razvolastite Ibrahima, inače ćete ostati bez prijestolja!

Skrušeno i s poštovanjem, Vaš sluga Tarek

Arib digne pogled. »To je pobuna - tvoje vlastite obitelji! Moraš se odmah vratiti u Bagdad«, rekla je glasom u kojem nije bilo oklijevanja. »I moraš ondje ostati. Tko zna koliko će još kalifa tvoja draga obitelj čarolijom istresti iz rukava!«

»Nisam smio Alija ni odrediti za prestolonasljednika«, odgovori Abdallah pokunjeno. »Bila je to pogreška, i sada moram smisliti kako ću ga se riješiti. Stoga sam te i zamolio da dođeš ovamo.« Oklijevao je kao da joj se ne usuđuje postaviti pitanje: »Poznaješ li Ibrahima, protukalifa?«

Arib mu vrati pismo. Kad je posegnuo za njim, pazio je da je ne dodirne. »Ne baš dobro«, odgovori ona začuđeno. »Tu i tamo viđala sam ga na pijankama. On je mlađi brat tvojeg oca.« Još nije mogla prevaliti Harunovo ime preko usana. »Ishak tvrdi da on svira samo zato da bi se približio pjevačicama koje se inače ne bi za njega zanimale. No zapravo se njih dvojica nadmeću tko je bolji glazbenik. Ishak daje prednost klasičnoj arapskoj tradiciji, a Ibrahim novijoj perzijskoj glazbi kojoj se predaje s mnogo osjećaja, ali ne vježba posebno glas. Nije baš neki ljepotan, pa ga zovu Zmajem. Zašto pitaš?«

Abdallah nije odmah odgovorio. »Ako Ibrahim ostane kalif, ponovno će izbiti građanski rat. Za Arape sam ja stranac. Oni ne pitaju vlada li najsposobniji čovjek, samo ih zanima podrijetlo. I u *Baridu* očito ima ljudi koji bi radije vidjeli njega na prijestolju.« Oklijevao je. »Nemam ni u koga povjerenja kao u tebe. Samo ti možeš obaviti tu zadaću - zadaću kojom još mogu spriječiti rat protiv Ibrahima.«

Uhvatio ju je za ruke, i Arib je protiv volje uživala u tom dodiru. »Što trebam učiniti?« upita ona.

Abdallah pogleda u stranu. »Otputuj u Bagdad i nastupi pred Ibrahimom. Zavedi ga svojom umjetnošću i ljepotom i namami ga mojim ljudima u ruke. U spavaćoj odaji jedne pjevačice neće ništa posumnjati.«

Arib se bez riječi zagledala u njega. Sve je u njoj na trenutak obamrlo poput duboke rane koja ne zaboli odmah. Šutnja je bila nepodnošljiva.

»Oprosti mi«, reče on tiho.

»Oprosti mi!« vikne ona na njega. »Je li to sve? Jesi li me dovukao na istok da me posudiš prvom pohotniku koji naiđe? Jesi li mi to obećao?«

Abdallah joj dotakne rame, ali ona otrese njegovu ruku. »Nisi ni kanio održati obećanje, zar ne?« upita ona, a glas joj je drhtao od prezira. »Nećeš nikada kazniti *afšina* zbog onoga što mi je učinio! A ja sam ti povjerovala!« vikala je u nemoćnom bijesu. »Čekala sam, najprije zbog rata protiv tvojeg brata, a zatim protiv tog prokletog Babaka. No ti si mi to samo obećavao kako bih ti stajala na raspolaganju!« Imala je osjećaj kao da je davi nevidljiva ruka. Da, bila je moćna, ali ta je moć trajala samo onoliko koliko je trajala čarolija prve zaljubljenosti. Ishak joj je to prešutio. Arib je bilo jasno da je Abdallah u njoj uvijek gledao samo robinju koja se može kupiti, nikada pjevačicu, a ponajmanje ženu. »Nisam ti smjela vjerovati!« reče gorko. »Ni tebi, ni ikome na svijetu!«

»Arib, molim te!« zaklinjao ju je. »Nikom drugom ne bih mogao povjeriti ovu zadaću. Znam da ćeš zapaliti Ibrahimovo srce.«

Arib zamahne rukom i pljusne ga.

Abdallah je ostao nepomično stajati. Pocrvenio je, a na vratu su mu se napele tetive. Mogao ju je zbog toga pogubiti, ali njoj je to bilo svedjedno. »Razumijem tvoje osjećaje«, reče on tiho, »ali moja vlast visi o koncu. Ako ne budem djelovao, provest ću ostatak života u tamnici. I ti sa mnom.«

Arib se smučilo od njegove ružine vodice. »O ne, moj gospodaru, ja neću«, odvrati ona. »Učinila bih ono što čini svaka kurva i ponudila svoje usluge novom gospodaru. A kako ti kažeš - u tome sam vješta.« Čekala je odgovor, ali on je šutio. »Kad bih i otputovala u Bagdad«, nastavi ona naposljetku, »zbog čega si tako siguran da ću ondje obaviti posao koji tražiš?«

Godina je nezadrživo odmicala. Nepodnošljiva ljetna vrućina gotovo nije popuštala, a mujezin je s obližnje džamije pozivao vjernike na večernju molitvu. S njegovim su se glasom, nalik na jadicovku, pomiješali u brzom slijedu glasovi mnogih drugih bagdaskih mujezina. Ubrzo se cijela ratnička četvrt Harbija ispunila jednoličnim pozivima.

Nije bilo nalik na Wolframa da ga u ovo doba poziva u zloglasnu krčmu, pomislio je afšin uznemireno, a ponajmanje usred problematične šijitske četvrti Karh. Brzim koracima uputio se prema luci.

Već mjesecima tinjala je borba između Abdallaha i Ibrahima. No, dok su se sklapali i obavljali poslovi, nikoga u Bagdadu nije bilo briga komu pripada vlast - onomu tko tvrdi da je najbolji ili onomu čije je podrijetlo čistije. Ne obazirući se na svađu moćnika, ljudi su se bavili svojim poslom.

Gornji je most preko Tigrisa nadvisivao labirint uličica ilovaste boje. Hajdar je stigao na Tigris i spustio se stubištem pokraj prvog stupa tražeći pogledom brodicu. Tamo gdje su inače ispod golema luka mosta čunovi i okrugli čamci od trske čekali mušterije, a lađari urlanjem nadglasavali jedni druge, danas su se gurali ljudi. Stotine nogu razgazile su blatno tlo.

»Što se to događa?« obrati se *afšin* jednom mladiću koji je pružio vrat nad rijeku. Bezbrojna plovila plutala su rijekom. Tko se još uspio dokopati čamca, očito je odveslao dalje da bi bolje vidio.

»Niste to znali?« Momak se u nevjerici zagleda u Hajdara. »Arib se danas vraća u Bagdad. Tako mi svetoga anđela Džibrila, svaki muškarac između Magreba i Horasana izdao bi vlastitog oca za nju!«

Afšin iznenađeno pogleda uzvodno.

»Ne griješi, sinko!« mrzovoljno zareži bjelobradi starac pokraj njega. »Prestani misliti na tu pohotnicu i zahvali Alahu što ti je otac doveo pristojnu ženu! *Kajnu* možeš imati po volji, ali pravo ispunjenje možeš naći samo u čednoj supruzi.« Starac obrati *afšinu*: »Nije li tako?«

Izgledom se gotovo i ne bi reklo da su njih dvojica otac i sin. Dok je otac nosio staru arapsku plemensku nošnju s ugraviranim srebrnim bodežem na pojasu, sinu su se više sviđale hlače i perzijska *kaba*.

»Potpuno se slažem s vama«, suglasi se Hajdar premda mu je bilo neugodno. Je li ga Wolfram zbog toga zvao? Mladićeve riječi nedvosmisleno su dokazivale da je Arib moćnija nego ikad.

Momak je prešao preko očevih riječi i ispružio vrat. Uzvodno se mogla raspoznati brodica sa zlatnim okovima, koja se polako približavala. Rijekom su odzvanjale ritmične pjesme veslača, a svijetlo jedro isticalo se na tamnoj vodi.

»Arib!« urlali su muškarci. »Živjela najzavodljivija *kajna* na istoku!« Uzbuđeno mnoštvo vikalo je i mahalo - od uličnih derana do građana, od mladih ljudi do bakica pod crnim koprenama. Svatko je htio iskoristiti priliku i baciti pogled na proslavljenu pjevačicu. Magarca jednog nosača tereta zahvatio je opći nemir, pa je počeo uzbuđeno nja-kati. Životinja je skočila u trstiku na obali, premda ju je gospodar pokušao zaustaviti, te ga poprskala blatom od glave do pete.

Afšin je odgurnuo nekoliko znatiželjnika i progurao se na obalu. Na drugoj strani blistale su na večernjem rumenilu palače u bijelom mramoru sa zlatnim nijansama. Brodići i pleteni čamci plovili su u polutami, čas osvijetljeni zalazećim suncem, čas tonući u sjenu. Posljednje zrake sunca obgrlile su vatrenim vijencem ženski lik na brodiću. Bila je sva u crvenoj svili, a crni uvojci spuštali su joj se na prsa i ramena. Njezina svijetla koža bila je u izazovnoj suprotnosti s tamnim očima. Upravo te oči činile su njezino lice posebnim.

»A ja sam se morao oženiti svojom mrzovoljnom sestričnom!« uzdisao je jedan muškarac. Arib je rukama prekrila usta kao da je svladana ljepotom dočeka, ali ispod vjeđa spuštenih u lažnoj skromnosti blistale su joj oči. Dignula je ruke i mahala, nudeći pogledima svoje vitko tijelo, tobože slučajno.

Muškarci su se uzbuđeno došaptavali. »Samo najfinije tkanine iz Balha smiju doticati njezinu kožu. Još se ne zna kako se one proizvode. Nije li Arib isto tako zagonetna kao i svila koju nosi?« - »Ali i isto tako skupa! Priča se da svoje ljubavnike skida do gole kože.« - »Što li bih ja dao kad bi i mene tako skinula!« - Priča se da je pametna, da izvrsno govori grčki i da može razgovarati s učenjacima. Kažu da ju je njezin gospodar proglasio vinskom družbe-nicom kao da je muškarac.« - »Govorka se da je kao dijete putovala s trgovcima svilom starim karavanskim putovima, samo u pratnji jedne grčke *kajne*. Kažem vam, žena takve pustolovne prošlosti utjelovljenje je strasti!«

Afšin se osjećao nelagodno i stao se osvrutati kao da traži mogućnost uzmak. Brodić je prolazio mimo njega, a Aribine tamne oči radosno su promatrale znatiželjнике. Vidljivo je uživala u svojem nastupu. Hajdar je brzo nestao zaštićen mnoštvom.

Wolfram ga je zacijelo pozvao zbog nje. Ostalo je pitanje što - ili koga - ona traži ovdje u Bagdadu. Iako je sunce bilo na zalazu, znoj mu je izbijao iz svih pora, pa je rukavom obrisao čelo. Zatim se vratio na cestu i uputio u Karh.

Afšinov uvijekzani pogled prepoznao je krčmu već izvana po uobičajenim trgovima od vučenja vinskih bačvi. Odmjerio je mračnu pivnicu u kojoj su se zadržavali sumnjivi tipovi te ušao u vrt. Krčme u Karhu bile su zapravo sastajališta uhoda koji su htjeli ostati anonimni. Nešto niže tekao je prometni kanal Sarat, a i zrak vani bio je malo čistiji. Tu su pristajali čamci, i putujući trgovci nudili slastice i cjenkali se. No sada u vrtu nije bilo nikoga, samo se iz krčme čulo deranje i podrigivanje. Hajdar uspori korak kad je prepoznao visoka muškarca na obali.

Wolfram von Aue ispusti odrpanca kojega je dignuo, i on se skljoka.

»Zašto me zovete ovamo? Ne smijem sebi dopustiti da me vide s *Bandom*.« Afšin je odmjeravao mladića koji je tupo zurio pred sebe. Zaudarao je po lošoj rakiji. Smeđa mu je košulja bila poderana na prsima. Wolfram mu grubo digne glavu da mu Hajdar vidi lice. Azijske crte i tanka brada otkrivale su njegovo podrijetlo s istoka.

»Poznajete li ga?«

Afšin zaniječe.

»Uхватili su ga moji ljudi«, objasni Wolfram. Njegove tajanstvene oči nisu otkrivale ništa. »Bio je na putu k Babaku.«

»Vodi kurdskih pobunjenika?« upita Hajdar i trgne se. »Trebali ste me prije pozvati. To je stvar vojnih zapovjednika, ne *Barida*.«

»Ne bih rekao«, usprotivi se Wolfram. »Babak i njegovi Kurdi dižu se u ime šu'ubije, vjere. Žele se osloboditi arapskog jarma. Sve dok Abdallahova obitelj osporava njegovu vlast, kalif je slab. Kurdi su samo jedan od naroda koji iskorištavaju te okolnosti. A dužnost je *Barida* spriječiti raspadanje abasidskog carstva.«

Afšin se htio nagnuti prema zarobljeniku.

»Pustite ga!« Brzo se smrkavalo, pa je samo svjetlost jednog fenjera obasjavala nepomične, kao isklesane crte Wolframova lica. Iz daljine čuli su se još samo posljednji trgovci na kanalu. »Rekao je sve što moramo znati. Trebao sam odmah obavijestiti Masrura, ali smatrao sam kako je bolje da najprije izvijestim vas. Prisegao sam da ću vas štititi.« Ispustio je zarobljenika, a on se ponovno skljkao pletući jezikom. Oko fenjera lepršao je noćni leptir koji se činio većim na treperavu svjetlu - poput sablasnog glasnika opasnosti.

»Što ste s njim učinili?« srdito upita afšin i bradom pokaže na pijanog čovjeka. »Jeste li sigurni da govori istinu u tom stanju?«

Franak se nasmiješi ne pridajući važnost njegovim riječima. »*In vino Veritas*, kaže se u zemlji iz koje dolazim, u *vinu je istina*, a to znači, što trijezan misli, pijan govori. Čini se da i Barid zna za tu izreku.«

»Kakve to veze ima sa mnom?«

»Više nego što ste i sami svjesni«, odvrati Wolfram. »Kada je princa Muhammada pobijedio njegov sretniji brat, sve ste poduzeli kako biste Abdallahu postali prijeko potrebni. I uspjeli ste. Vi ste na zapadu njegov najbolji general. Ne bi vas se odrekao niti za jednu noć sa svojom ljubavnicom.« Tvrda crta urezala mu se oko usta.

»Mislio sam da ste napokon zaboravili Arib«, odgovori *afšin*. »U svakom slučaju, pokušali ste to u mnogim zagrljajima.« Izvukao je rupčić i obrisao čelo.

»Ona se itekako brine da ostane u sjećanju.« Franak izvuče gomilu papira iz tamnog kaftana. »Čitajte!« zatraži od Hajdara i upre prstom u klonula čovjeka: »To je bilo u tekličkoj torbi koju je nosio sa sobom.«

Afšin priđe fenjeru kako bi na brzinu pregledao pisma. Čitao je nijemo mičući usnama. Zatim naglo digne pogled. »Odakle mu to?« Jedva je uspio sačuvati pribranost. »To su moji planovi za pohod na Babaku u jesen! Osim mene, za to je znao samo kalif!«

»Uistinu.« Wolfram prekriži ruke na prsima.

Hajdar drhtavim rukama lupi po papiru. »Tko šalje takvo što Babaku? To je moglo upropastiti moj vojni pohod! A poraz me je mogao stajati glave!«

»I sada se pitate koga bi mogla zanimati vaša glava.«

Hajdar nije odgovorio. No od jedne slutnje sledila mu se krv u žilama.

Wolfram se nagne prema tekliču. »Ponovi što si meni rekao!« Ponovno ga naglo digne i grubo ga pljusne. »Hajde, govori!« *Afšin* ga je samo gledao.

»Arib«, promumlja odrpanac. »Ona mi je dala pisma da ih odnesem Babaku. Vrag zna kako je do njih došla.« Glava mu je pala na prsa, a slina potekla preko raspucanih usana.

»To vam ja mogu reći.« Wolfram pusti čovjeka koji uzdahne i padne naglavce u travu. »Vjerojatno ih je ukrala iz Abdallahove spavaće odaje.«

Afšin je tako prstima stisnuo pojas da su mu iskočili problijedjeli članci. Bio je naviknut na neprijatelje, ali takvu podlost još ni jedan od njih nije pokazao. »Arib?«

»Robinje pjevačice ljube muškarca za pregaču ili par novih cipela«, primijeti Wolfram vrebajući, »ali prvi put čujem da lako i mrze.

Afšin nije odgovorio. U doba kada ju je isporučio Haranu al-Rašidu, nadao se da će time završiti noćna mora. Sablasti prošlosti ipak su ponovno pružali prste prema njemu.

»Zašto?« hladno upita Wolfram.

Hajdar je još oklijevao. »Žene!« napokon odmahne rukom. »Žele biti prve u srcu svojeg ljubavnika i nerado gledaju kad zaslužnog vojnika više poštuju.«

Wolfram mu priđe sasvim blizu, i neugodna vatra bljesne mu u učima. »Nismo ovdje da razglabamo o haremskim spletkama beznačajne kalifove suložnice! Abdallahova će vas miljenica uništiti, i pritom je vrlo spretna. To dobro znate, kao i ja!« Hajdar uznemireno obriše znoj s čela, a Wolfram nastavi: »Previše je riskirala da bi sad digla ruke od vas. Moja je zadaća da vas štitim. Dakle, zašto?«

»Odakle znam? Vjerojatno želi na mojem mjestu vidjeti jednog od svojih ljubavnika. Ta žena žudi za moći, to ste valjda u međuvremenu shvatili! Pošaljite Abdallahu to što ste čuli od teklića!« posavjetova ga Hajdar mirnijim glasom. »Tada ćemo vidjeti što Arib još može. S prerezanim grlom na dnu Tigrisa bit će joj mnogo teže spletkariti!«

Wolfram se neprimjetno trgne, a zatim odgovori: »To bi bilo prerano. Ona je u Bagdadu.«

»Znam.« Uznemiren, kao da su mu uhode već za petama, *afšin* se stane osvrtni. No samo se pijani čovjek gundajući okrenuo na drugu stranu.

»Ne bi bilo pametno nagliti. Ako je ona ovdje po Abdallahovu nalogu... Tko kaže da i ova pisma nije poslala s njegovim znanjem? Ne, Hajdare, to mi je preriskantno. Dopustite da otkrijem što ona ovdje hoće.« Wolfram pogleda prema kanalu. Plovila su bešumno prolazila, samo su svjetla, koja bi promaknula mimo njih, otkrivala njihov put. Činilo se da se zrakom širi pjesma koju pjeva duboki ženski glas. Pritisnuo je prstom korijen nosa kako bi silom odagnao sjećanje.

»Vi je želite poštediti jer je još ljubite!« ljutito ga prekori *afšin*. »Kalifovu kurvu!«

»Ne!« Wolfram se okrene prema njemu. Oštre bore urezale su mu se u lice, a njegova ruka čvrsto obuhvati bodež za pojasom. Oštrica zablista na svjetlu fenjera, i on ljutito odbaci oružje. »Ne zato što je još ljubim!« procijedi prezirno.

Odjednom se oba muškarca trgnu kad su opazili jedan pokret. Pijani se čovjek uspravio i zgrabio bodež.

Afšin mu je htio oduzeti oružje, ali je Wolfram bio brži. Zacijelo je imao i stilet u rukavu, pa je željezo zasvjetlucalo u njegovoj ruci. Zabio ga je zarobljeniku u prsa sve do balčaka.

Bujica krvi navrla je čovjeku na usta kad je Franak vješt看 zakretanjem izvukao oštricu. Smeđa je košulja potamnijela. Teklič je zahroptao i posrnuo,

njegovo se tijelo nagnulo preko niskoga obalnog zida, a tada je njegovo beživotno tijelo pljusnulo u kanal.

Teško dišući, Wolfram je stajao na obali i gledao u kanal. Krv mu se slijevala niz ruku dok je na crnoj vodi plesalo svjetlo. *Afšin* ga je netremice gledao. Nitko nije progovorio ni riječi.

»Budite uvjereni«, napokon prozbori Wolfram, »da ne bih ni trenutka oklijevao kad bih morao odabrati između njezina i vašeg života.« Unatoč tome, njegov je pogled odlutao u noć, a ruka, oblivena krvlju, nezaustavljivo je drhtala.

»Kalifova ljubavnica, svaka čast, draga!«, brbljala je Soumaja. Vidljivo se trudila da svoju bujnu stražnjicu istakne u hodu. Lice joj je bilo podbuhlo i zaudarala je vinom, ali njezina je plava kosa uvijek bila brižljivo počesljana. Očito je uživala u pogledima muškaraca, pa i u pogledu derana, koji je imao najviše dvanaest godina i koji je otvorenih usta iskrenuo vrat za njom.

»Još mi nisi rekla«, reče ona gurnuvši Arib, »jesi li došla ovamo na Abdallahovu zapovijed ili si pobjegla od njega.«

Na Aribinu licu nije se pomakla ni jedna crta. »Vjerojatno i on sada mozga o tome.«

Prošli su mjeseci otkako je očajna i ljutita otputovala iz Merva. Sjetila se kako su je toplo dočekali kod Ishaka kad se vratila. Osjećala se kao kći koja se vratila u roditeljsku kuću. U Bagdadu se ništa nije promijenilo: dječaci su kao i uvijek vukli iza sebe drmusava kolica koja su bila nekoliko puta veća od njih. Muhe su zujale oko oguljenih kozjih glava s kojih su bezizražajne oči iznad zubi bez gubice zurile za prolaznicima. Fini miris svježih prženih uštipaka miješao se s mirisom sirova mesa. Čistači cipela i astrolozi nudili su svoje usluge. Arib se pribrano izmaknula bujici koja se prolijevala iz mjedenih posuda vodonoše. Ako je Bagdad sa svojih milijun stanovnika bio mjesto prožimanja raznih jezika, boja i religija na karavanskom putu, onda se sve to ovdje zgusnulo i još uvišestručilo u šijitskoj četvrti Karhu. Ljudi su hrlili sa svih strana u kupnju u tom dijelu grada. Nisu baš marili za sukobe svojih vjerskih učenjaka, a još manje ako je šijitski obrtnik bolje obavljao svoj posao od sunitskog.

I graditelj lutnja, kojega je Soumaja preporučila kao najboljeg u gradu, imao je ovdje svoj dućan u jednokatnici od ćerpiča. Obje žene stale su na prigušeno svjetlo iza plavo obojenih vrata. Već su s ulice čule njegove pomoćnike kako nabijaju čekićima i kuckaju, a povremeno se razabirao zvuk tek nategnute žice koju su ugađali.

Majstor Isa osobno ih je pozdravio. Na obrazu mu se razvlačio veliki madež dok se smijao, a crne dlačice, koje su iz njega rasle, svijale su se. »Vaša je lutnja gotova. Hoćete li je iskušati?«

Arib je uzela glazbalo iz žuljevitih i ljepljivih ruku. Trebalo ga je temeljito srediti. Putovanje mjesecima kroz pustinje, gorje i vlažnom dolinom Tigrisa raščehalo je strune od crijeva sve dok se nisu raspale.

»Ne kaže li se da nešto umre ako struna pukne za vrijeme predstave?« zamišljeno upita Arib.

»Ja upotrebljavam samo najbolje kineske žice«, uvjeravao ju je graditelj lutnji. »One ne pucaju. Uvjerite se sami!«

Arib se spusti na drveni tronožac i nježno pogladi trbušasto tijelo lutnje. Bilo je neobično putovati starim putom od Horasana na zapad kao nekoć s Teodorom. Na kraju tog puta čekao ju je Wolfram. Nehotice je trzalicom zasvirala staru melodiju - prvu pjesmu koju je napisala, za njega.

»Zadovoljna sam.« Arib brzo pruži glazbalo obrtniku. Ne smijem se izgubiti u prošlosti, pomislila je žmirkajući. U jednoj jedinoj sunčanoj zraci, koja je prodirala unutra, plesale su prašina i piljevina.

Graditelj lutnji potražio je odgovarajući džep i pružio joj obilno lakiranu trzalicu. »Mali dar velikoj pjevačici«, primijeti iskazujući joj veliko poštovanje.

Arib ga nagradi osmijehom, plati mu i pokrije koprenom glavu.

»Kakvi su sad to hirovi, draga moja, od kada nosiš koprenu?« upita Soumaja i nasmije se. »Obično si govorila: 'Odgojite muškarce pošteno, pa se žene neće morati skrivati?'«

Arib povuče tkaninu na lice. »Otkako smo ovdje, stalno imam osjećaj da nas netko slijedi.«

»Obožavatelj?« reče Soumaja kad su izišle iz dućana. Vani se nebo nadvilo nad grad poput prašnog zvona. Obje žene probile su se kroz promet do kanala kako bi unajmile čamac. Dok je Soumaja najednom štandu kupovala kolač iz kojeg se cijedio med, Arib je čvrsto priljubila glazbalo uz tijelo kako se ne bi oštetilo od udarca. Lijevom rukom dozvala je jednog lađara. Brodić je zastrašujuće pucketao, a iz ljepljive lokve pokraj kobilice voda je pljuskala po nogama putnika, vjerojatno od doba Haruna al-Rašida. Arib je s gađenjem dignula svoje skupe svilene papuče.

Ponovno joj je se učinilo da je netko promatra pa se okrenula. No nije vidjela nikoga. Konopci za sušenje rublja protezali su se iznad vode od kuće do kuće, a žene su se dovikivale od prozora do prozora. Jedna je ispraznila noćnu posudu u kanal, a nekoliko koraka nizvodno jedan je prodavač punio vodom svoje bakrene kotlove. Arib nije opazila čovjeka koji je iza njih stao na kej.

Ona se svakako ne pokriva zbog čednosti, zajedljivo je pomislio Wolfram. Satima ju je čekao pred Ishakovim vratima. No prepoznao bi je da je i vještije prebacila koprenu na izlasku iz kuće. Tom odjevnom predmetu očito nije bila vična kao ni nekoć u gorju, i to ga je sjećanje pogodilo.

Gledao je za lađarom koji se akrobatski vješto probijao kroz gužvu na vodi, mimo čamaca od trstike natovarenim voćem i natkrivenih brodića koji su se svi uputili u luku na ušću kanala Ise. Wolfram je pogledom slijedio lik odjeven u crveno. Jedva jedvice odupro se iskušenju da je zaustavi na cesti. Samo bi budala bez ponosa prigovorila kurvi zbog nekadašnje ljubavne veze. Mora biti strpljiv.

Jednoga dana suočit će se s Arib, razmišljao je ispunjen mržnjom, ali tek u trenutku njezine propasti.

Crvena koprena nestala je ispod jednog mosta. Neće je pustiti iz vida bez obzira na to je li u nemilosti svojega gospodara ili je bila oruđe u kalifovim rukama. Čim sve razjasni, morat će odlučiti što će učiniti.

Sunce je zašlo čim se lađar odgurnuo motkom i krenuo prema Tigrisu. Vrućina je uzela svoj danak, kanali su zaudarali. Slijeva su se uzdizali bedemi Okrugloga grada, rezidencije protukalifa Ibrahima - *Madinata as-salama*, Grada mira.

»Čini mi se da se Takrub malo udebljala«, primijeti Arib dok joj je tijelom prelazila sjena jednog mosta. Lađar je uvukao veslo i pustio da brodić otpluta do druge obale.

Soumaja je polizala med s prstiju. Kolač je bio nestao s dojmljivom brzinom. »Ništa čudno, draga, pa trudna je!«

»Kako molim? Sjećam se da je upravo Zubejda budno pazila s kim će njezine robinje zatrudnjeti.«

Soumaja se nasmijala kreštavo i tako snažano da se brodić zanjihao. Voda je pljusnula, a čamac krcat voćem udario je u njih i zaškripio. Voda ih je poprskala, a Arib je brzo uvukla noge i dignula lutnju na krilo. Nepoznati čamdžija doviknuo im je nekakvu prostotu.

»*Iblis*, sotona, posvuda nalazi svoj put«, objasni Soumaja kad se smirila. »U Zubejdinoj kući živio je jedan eunuh kojemu je podlegla naša dobra Takrub. Obučavali su ga za ratničkog eunuha, više ti ne moram govoriti. Očito je bio izrazito moćan. *Poput pobjedničkog pijetla*, bile su njezine riječi!« Nagnula se prema njoj i šapnula: »Ti znaš da su i eunusi sposobni za ljubav ako ih se dovoljno kasno obreže. Priča se da su čak u tome izdržljiviji od običnih muškaraca. Samo ne mogu praviti djecu. Primamljivo, zar ne?«

Sada se i Arib morala nasmijati. »Shvaćam. Osjećala se sigurnom. Ali, kako joj se to onda dogodilo?«

»To se i Takrub pitala kad je iznenada shvatila da će postati majka. Stoga je isto pitanje postavila jednom iskusnom trgovcu robljem.« Soumaja je napravila značajnu stanku.

»Nevjerojatno je kakva čuda izvode ti lupeži kad treba prevariti svoje kupce«, vedro primijeti Arib. »K Ishaku je došla jedna djevojka na nauk, a poslije se, pri pomnijem promatranju, otkrilo da je mladić!«

Soumaja se zahihotala, a njezino rumeno lice još je više potamnijelo. »Sigurno ste to dobro proslavili u ženskim odajama, nije li tako? Međutim, taj eunuh to očito nije namjeravao. Katkada se, naime, događa da se pri škopljenju sjemenici kod dječaka povuku duboko u tijelo. Nitko ne zna zašto, možda od straha. Tada liječnik odstrani samo jednog, a misli da ih je odstranio oba. U određeno vrijeme skriveni se sjemenik lukavo uputi na svoje mjesto. A što se tada dogodi, ne moram ti objašnjavati.« Soumaja je kriještala smijući se od užitka.

»Kad već govorimo o ljubavi«, usput spomene Arib, »možeš li me upoznati s nekoliko utjecajnih ljudi?«

»To zvuči kao da imaš neprilika s Abdallahom.« Soumaja je potapša po ruci i sućutno je pogleda. »Jedna *kajna* ne bi se smjela nikada stvarno zaljubiti«, posavjetova je. »To je čini samo ranjivom. Znam o čemu govorim. Zirjab, taj kurvin sin, otjerao me je. Najbolje što možeš učiniti jest da mu vratiš istom mjerom.«

Arib baci pogled na desnu obalu na kojoj su na vjetru lepršale smeđe i crvene krpe i djeca se veselo igrala lovice. Soumaja je imala pravo. Možda s godinama nije uspjela zavoljeti Abdallaha, ali počela mu je vjerovati. Bila je to pogreška. Ako sada s njom postupa kao s kurvom, treba i dobiti kurvu, razmišljala je. A što se tiče osвете, više se neće oslanjati na njega. Abdallah će je pustiti da čeka do sudnjega dana, ali toliko vremena ona nema.

»Jesi li što otkrila o *afšinu*?« upita ona. »Zamolila sam te za to.«

»On je ovdje.« Soumaja s dosadom pogleda na kej s kojeg ih je čeznutljivo gledao jedan mladić u dronjcima. »Doduše, ne znam zašto te on tako zanima - on ne mari za glazbu, kako se priča. No čula sam da će boraviti u Bagdadu sve dok vrijeme u Kurdistanu otežava rat. Stanuje u četvrti Harbija, kao i većina vojnih lica. Jedan *Baridov* čovjek ne miče se od njega, neki Dhib al-Rakki, usput rečeno, vrlo zgodan muškarac.«

»Al-Rakki«, ponovi Arib. Zacijelo je iz Rakke, sudeći po imenu. Još se osjećala nelagodno kada bi se spomenuo *Band*. Dhib al-Rakki mogao je samo biti bezopasan *katib* koji nije ništa drugo radio nego samo pisao pisma, ali mogao je biti i jedan od njihovih zastrašujućih uhoda.

»Pa ne bi smjelo biti teško zavesti tog muškarca«, glasno je razmišljala Arib.
»Tako bih mogla doprijeti do *afšina*.«

Soumaja uputi posljednji pogled momku na obali i odmahne glavom. »Ako radi za Band, zna da si ti Abdallahova miljenica. Mogao bi biti nepovjerljiv.«

Iz plitke vode blizu obale uzletjela je čaplja kad su prošli mimo nje. Arib se zamišljeno zagledala u daljinu.

»A da ga prepustiš meni?« Soumaja joj se primakne. »Nisam još nikada...«

»...legla s čovjekom iz *Barida*?« Arib se ponovno nasmijala. »Misliš li da bi mogla čuti ono što ja hoću znati?«

»Otkako se slobodne žene pokrivaju«, reče Soumaja poprativši svoje riječi ljutitom kretnjom, »muškarci su lak plijen. Već od samog pogleda na glatki obraz usplahire se poput mužjaka deva.«

Jedna pijanica i jedna žena, koja ne može razlikovati eunuha od muškarca, pomisli Arib. Doista snažna vojska koju mogu upotrijebiti protiv kalifova najvažnijeg generala! »No dobro«, popusti ona. »Ti se prihvati tog Dhiba al-Rakkija, a ja ću se među Abdallahovom braćom pobrinuti za novog zaštitnika. Bolje za više njih nego za jednoga!«

Soumaja je održala riječ. Poput vojnog pohoda planirala je svoj lov na *Baridova* tajanstvenog čovjeka. Natjerana znatiželjom, Takrub je došla u Ishakovu kuću u četvrti Rusafa. Zajednički su našminkale Soumaju u *ivanu* i nakovrčali joj plavu kosu. Oko očiju nanijele su joj zavodnički *kubi* i naposljetku joj odabrale skupocjenu brokatnu odjeću.

»Je li istina da je kod tebe bio mladi Al-Kindi?« znatiželjno upita Takrub. Dok je šminkala Soumajine usne, odmjeravala je Aribinu *džubbu*. Vjerojatno je prevrtala u mislima koliko je stajala tkanina i koji ju je krojač sašio. »Kažu da je pitao za tvoje pjesme. Navodno piše knjigu o slavnim pjevačima.«

Zanimanje za druge *kajne* nije bila baš Takrubina jaka strana, pa je Arib radije šutjela. Dignula je visoko gornji dio zlatno obojene odjeće i prislonila je na Soumaju. Zatim je uvukla svileni konac u iglu da prišije kuglicu koja se odvojila.

»Trebala bi radije potražiti bogatog pokrovitelja«, reče Takrub kad nije dobila odgovor. Obješanih kutova usana nezadovoljno je nastavila: »Glazbu stvaraju muškarci, a žene je uče napamet.«

»Učiti napamet može svaka papiga«, presiječe Arib. »Tko kaže da kronike ne mogu govoriti i o ženama?«

Obje robinje prasnuše u smijeh. »Ako je to ono što želiš«, uzvikne Soumaja, »bit će bolje da progoniš Al-Kindija, a ne toga *afšinal*«

Čekanje koje je uslijedilo bilo je za Arib predugo. Trčala je amo-tamo, poput zarobljenog tigra po suncem obasjanom dvorištu, jurila gore u svoju sobu pa se ponovno vraćala. Takrub joj je napokon predložila da je povede u palaču svojega novog gospodara. Zubejda ju je prodala jednom Abdallahovu bratu, i Takrub se već osjećala kao njegova zakonita supruga. Međutim, princ nije ni slutio da je s lijepom pjevačicom kupio i nerođeno kopile jednog eunuha.

Takrubin gospodar prešao je tridesetu. Bio je to mračan čovjek, na kojem se već vidjela sklonost prema ukusnom i obilnom jelu. Ta se sklonost obično odražavala u zadahu iz njegovih usta. Ako se moglo vjerovati Takrub, jedanput je čak povratio po njezinu golom tijelu nakon što je pobrkao pravi redosljed prežderavanja, pijančevanja i strasti. Zvao se Muhammad kao i njegov nesretni brat koji je pao kao žrtva Abdallahove vojske. Harun al-Rašid nije bio baš maštovit u davanju imena svojim sinovima.

Kad je princ čuo koja se slavna gošća našla u njegovoj kući, došao je nepozvan u harem. Pokazao se blagonaklonim i silno željnim da ga Arib podučí sviranju lutnje. Još više zanimale su ga, dakako, njezine druge vještine o kojima je već odavno čuo. No već su ga obavijestili i o tome da s njom može uživati samo ako se koristi dobrom vodicom za ispiranje usta. Nije ni opazio da je Takrub ljutito izišla iz prostorije. Teško dišući, prolazio je u Aribinu zagrljaju sve ritmove: od polaganoga, teškog *masmudija* sve do vrtoglavog *sharkija*.

Dva roba, koja su izvana prilazila hodnikom, zastala su i pogledala se. »Imam Velike džamije govorio je na *hutbi* protiv robinja pjevačica«, šapne stariji pokazujući na zatvorena vrata. »Posebno protiv nje! Ona bi i sveca navela na grijeh. Trebalo bi je utopiti!« Drugi je gledao u vrata iza kojih su se pojačavali zvuči pohote u sve bržem ritmu. »Što bih dao da sam na mjestu gospodara!« procijedi on.

»Hajde!« Stariji eunuh obgrli ga sućutno oko ramena. »Da bi uživao u takvoj kakva je ona, moraš biti kalif ili njegov brat. No ljepota se istroši ako nije u pratnji morala.«

Arib gotovo nije dala vremena Muhammađu da joj zahvali velikodušnim darom za njezinu naklonost. Glavom bez obzira odjurila je u Ishakovu kuću u kojoj ju je već čekala Soumaja na dvorištu. Sudeći prema njezinu stanju, nije iskapila samo jednu čašu. Crvenilo se zalijepilo na staklo, a iz uske košulje prelijevale su se njezine obline. Šminka joj se raspadala. Umjetnički nafrizirana kosa visjela joj je u pramenovima poput mokre, nečešljane vune koju poslije bojenja vješaju uz rijeku. »I?« upita Arib.

»Kakav muškarac!« zaneseno će Soumaja i strusi čašu vina. »Tijelo kao legendarni junak Rustam, ali i lukav kao mudrac Lukman.« Zurila je pred sebe i činilo se da sve više tone u samosažaljenje. »Najprije Zirjab više ne želi znati za mene, a sada mi neće uspjeti ni zavesti Dhiba al-Rakkija. Ostarjela sam i poružnjela. Moje je vrijeme prošlo. Zirjab kaže da mi bedra izgledaju kao da nosim pancirne hlače.«

Arib joj istrgne čašu iz ruke. »Svejedno je da li se Dhib al-Rakki može zavesti. No, je li ti rekao ono što ja hoću znati?«

Soumaja ju je utučeno gledala očima oko kojih se razmazala šminka.

»Dovraga!« vikne Arib i tresne čašu na pod. Borila se da sačuva prisebnost. »Što se točno dogodilo?«

»Najprije sam pomislila, još malo i u mojem ćeš zagrljaju zaboraviti i kako se zoveš. On ima u sebi nešto barbarski uzbudljivo.« Soumaja žustro obriše crnu prljavštinu ispod otečenih vjeđa, trag boje za trepavice.

»A tada je prozreo tvoj plan?«

»Nasmijao se«, prijekorno odvratila Soumaja. »Nije ni u jednom trenutku izgubio vlast nad sobom. Još se ni jedan muškarac nije usudio tako me povući za nos!«

Arib stisne zube. »I što si ti učinila?«

»Rekla sam da pričaš ružne stvari o njemu. Da vjeruješ kako te on progoni i kako će te, kad ga nitko ne gleda, utopiti u kanalu Sarat. Pretpostavljam da su joj dobro poznati razlozi, odgovorio je! A sunce koje je osvjetljavalo sobu pridavalo je njegovim očima čudan, ledeni sjaj, pa sam pomislila da preda mnom stoji nečastivi.«

Arib se skljoča na divan pokraj nje prigušujući psovku. Neko vrijeme obje su netremice gledale preda se. Zatim se Arib stane osvrnati. »Gdje je Takrub? Zar nije htjela čuti kako je prošlo?«

Soumaja ljutito puhne. »Bijesna je na tebe. Je li istina da si joj preotela gospodara?«

Arib odmahne rukom. »Bio je ushićen što sam tuda robinja. Pa znaš kakvi su muškarci.«

Soumaja je značajno šutjela i skinula se stenjući. Tijesna odjeća ostavila joj je široke crvene tragove ne bijeloj koži.

»Trebam nekoga tko će me uvesti k protukalifu Ibrahimu«, objasni Arib protiv volje. »Dovoljno utjecajnog ljubavnika.«

Prijateljica baci na pod odjeću koja je odisala parfemom i znojem i odjene udobnu košulju. »Takrub ti to neće oprostiti dok je živa«, primijeti ona. »Ni ja ti to ne bih oprostila, *habibti*, makar on proveo s tobom samo jednu noć. Ona će se pobrinuti za to da nikad ne nastupiš pred Ibrahimom. Neka te vrag odnese, urlala je, a to je još bilo najljepše što je rekla.« Arib se dignu.

»Ah, a što se tvojeg *afšina* tiče«, reče Soumaja i prebaci kosu iza ovratnika. »Dhib al-Rakki prezirno je primijetio da ćeš se morati strpjeti što god s njim nakanila. Jučer je otputovao u Kurdistan.«

Rat u Kurdistanu otezao se mjesecima. Potkraj ljeta Gospodnjega 818. *afšin* se još nije vratio u Bagdad. Arib je bila tema dana. U haremima su žene naklapale, pomalo zavidno i šokirano, o njezinim ljubavnim avanturama. Na svojim pijankama mladići su sanjali o njezinoj naklonosti, a oni koji su u njoj uživali, hvalisali su se. Odbačeni ljubavnici sastavljali su sjetne stihove. Samo princ Muhammad nije održao obećanje da će je predstaviti svojem stricu Ibrahimu.

Približavala se svečanost *Sadak* na dan zimske ravnodnevice. Unatoč čičoj zimi, koja je vladala već nekoliko dana, cijeli se grad skupio na obalnim livadama kako bi pratio svečanu procesiju na Tigrisu. Na osvijetljenim ulicama i na mostovima susretali su se bogati i siromašni, kršćani i židovi, muslimani i štovatelji vatre od čijeg je kulta i potekla ta svetkovina. I Arib je odjenula svečanu crvenu *džubbu* koju joj je poslao jedan ljubavnik, prebacila preko nje podstavljen ogrtač od fine nišapurske vune i pomiješala se s narodom. Razonoda joj je bila prijeko potrebna.

S istočne obale mogla se vidjeti rijeka od Glavnog mosta sve dolje do Donjeg mosta. Na ovoj obali živjeli su bogataši, pa su se stoga vidjeli mnogi utjecajni činovnici sa svojim robinjama. Uz rijeku su se skupili muškarci s tamburinima i sviralama. Drugi su ih okružili, pljeskali u ritmu i plesali. Na gotovo svim krovovima zapalili su vatre, pa je cijeli Bagdad uronio u treperavo svjetlo, lijepo, ali i zastrašujuće. Plameni jezici rastjerali su jata ptica, i njihova crna tijela bešumno su ih zaobilazila. Arib je iz djetinjstva poznavala taj prastari običaj. Zatekla je samu sebe u nadi da će i njoj u novoj godini donijeti sreću i blagoslov.

»Tu li se krijete!« Zanjihani fenjer u ruci osvijetlio je divovske obrise eunuha Džauhara. Najčešće ju je pratio na njezinim noćnim izlascima, ali Arib ga je danas ponovno zaboravila. »Gdje ste se izgubili, draga moja? Imam vijesti za vas. Zašto bih inače trčao za vama kroz ovu Sodomu i Gomoru?« Nedaleko od njih jedan mladi Abdallahov bratić dobacivao joj je vatrene poglede. Činio je to cijelu večer progoneći je. Džauhar pokaže na njega i naceri se. »Mladi muškarci redom podliježu vašem glasu. Je li istina da on ima čarobnu moć?«

Arib se zamalo zagrcnula od glasnog smijeha.

»*Tarab* - čar muzike! To je nešto za slabokrvne mladiće i bolesnike od ljubavi, *habibi*. Što imaš za mene?«

Eunuh joj pruži papir. »To je maloprije donio teklić.« Na svjetlu fenjera isticali su se u tami njegovi bijeli zubi. »Od vašeg gospodara.«

Arib zgrabi pismo i stane na svjetlo. Abdallah je bio ljut. Pisao joj je kako se ona zabavlja s njegovom braćom, ali ne i s onim radi kojega je otputovala u Bagdad. Neka napokon nastupi pred njim i pjeva. U nevolji je, jer je njegov prestolonasljednik, Ali al-Rida, umro zagonetnom smrću. Odonda šijiti gromoglasno objavljuju da je on sam dao otrovati njihova svetog imama.

Arib digne pogled. To je sasvim moguće, pomisli ona. No, ako su te glasine točne i ako je Abdallah trovač, on to, dakako, neće nikada priznati.

»Ako mi ne uspije ponovno osvojiti prijestolje«, nastavio je njezin gospodar u pismu, »izgubljen sam. Svoju sam sudbinu stavio u tvoje ruke. Ako me ne spasiš, koji mi još izlaz ostaje? Zaboravi mržnju, najljepša moja, zaklinjem te! Ti možeš svojega roba spasiti od smrti. Kunem se da ću ti darovati slobodu i oženiti se tobom...« Slijedilo je još nekoliko laskavih riječi.

Arib spusti pismo. Činilo se da mu je voda uistinu došla do grla. No ženidba... To bi ti rado, pomisli ona ironično. Kao zakonita supruga morala bi mu biti vjerna i poslušna, a on nije zaslužio ni jedno ni drugo. Muškarci govore pjesničkim jezikom kad im je stalo da nešto dobiju od žene. No, ako je odbace radi druge žene, njihov ton ubrzo biva prozaičan. S tim mislima vratila je Džauharu pismo.

»Što planirate?« upita Džauhar. »Pa došli ste ovamo da izvršite Abdallahovu zapovijed.«

»Njemu bi to odgovaralo«, trpko odvrati Arib. »Došla sam ovamo da iz Abdallahove zapovijedi izvučem korist za sebe.« Pogledala je rijeku koja se, osvijetljena tisućama čunova i pletenih čamaca, poput ognjene zmije valjala kroz grad. Samo preko kalifa, zvao se on Ibrahim ili Abdallah, mogla je doći do *afšina*. Ostvari li se plan njezina gospodara, on će joj osati dužnik. Ako plan ne uspije, bit će joj lako od neiskusna vladara poput Ibrahima ljubavnim dodvoravanjem izmamiti Hajdarovu glavu. Ako je vjerovati glasinama, nije imao više pameti od onoga što mu se u svakoj prigodi dizalo između nogu.

»Bit će lako dobiti Ibrahima«, tvrdokorno nastavi Džauhar. »Priča se da ste sviranjem lutnje očarali Harana al-Rašida, pa vas je doveo na dvor. I da vas je kupio Muhammad al-Amin kad ste u muškoj odjeći plesali pred njim. I da su vas obojica nježno ljubili sve do smrti, nije li tako?«

»Gotovo tako«, zajedljivo odgovori Arib. Iznenada je kroz njezin vuneni ogrtač prodrila hladnoća. Džauhar joj je očito htio pokvariti raspoloženje. »Harun al-Rašid uzeo me je protiv moje volje, s bodežem na grkljanu. A Muhammadu al-Aminu pokorila sam se po nalogu njegove majke Zubejde kako bih ga izliječila od horasanskog poroka. Za nagradu me je poslala na školovanje glasa. Nježnost je uistinu prava riječ koja bi mi s tim u vezi pala na um!«

Džauhar se zagleda u nju, vidljivo zaprepašten tom otvorenosću. »Kod onih koji o tome pričaju to zvuči drukčije«, promuća on.

»Mogu si misliti.« Arib pogleda preko ramena. Mladić ju je još slijedio. Značajnim pogledom svojih našminkanih očiju dala je mladiću na znanje da se može nadati. Džauhar je nešto viknuo za njom, ali ona se već progurala kroz veselo mnoštvo i izgubila u tami. Slijedio ju je obeshrabreni eunuh.

Svi su čekali procesiju. Grmlje na obali, crno i skrovito, gubilo se u tami. Arib se spustila uskim puteljkom koji je kod stupa Donjega mosta vodio prema vodi. Nije morala dugo čekati.

Mladić nije trošio mnogo riječi. Njegove su ruke stale strastveno gladiti njezino tijelo, pa joj je odmah bilo toplije.

Približavali su se raskošni brodovi. Arib malo odgurne mladića kako bi ih bolje vidjela. Plovila sa zlatnim okovima bila su duga nekoliko stotina koraka. Pramac prvoga bio je u obliku orlove glave. Zatim se pojavio drugi. Prednji dio pokazivao je obrise konja u skoku. Arib je prepoznala na njemu lik odjeven u crno. Bio je to Ibrahim al-Mahdi, čovjek kojega je Abdallahova porodica izabrala za kalifa umjesto njega. Do nje je dopirala glazba s donekle iskrivljenim tonovima zbog povjetarca. Sada je na brodu razabrala i orkestar s flautama, cimblima i bubnjevima. Odjednom se trgnula. Pokraj kalifa stajala je jedna žena -Takrub. Igrala se prorijeđenom kosom koja mu je visjela ispod turbana i pružala mu čašu. Zatim je nestala u maloj kabini. Ibrahim je pošao za njom.

Arib je iznenađeno gledala prijeko u brod. O tome ništa nije znala. Takrub je očito ozbiljno mislila kad joj se zaprijetila da će spriječiti nastup svoje suparnice u palači. Ako joj plan ne uspije, morat će nešto poduzeti. Nezadovoljna, držala je mladića podalje od sebe. Htio ju je ponovno uhvatiti za kosu, ali ona ga je odgurnula.

»Kako se usuđujete!« napadne ga ona. Mladić se tako iznenadio da se nije ni razljutio. Arib mu nije ni dala vremena za to. Prije negoli se uspio snaći, ona je već nestala uz puteljak, i za njom su se sklopile grane. Kad je htio poći za njom, put mu je zapriječio golemi Džauharov lik koji je ulijevao strahopoštovanje.

6

Prošli su mjeseci, i ljeto je ponovno došlo. S obližnjeg Tigrisa u Harbiju nije već tjednima dopuhao ni dašak vjetra. Turnirski trg u istočnom dijelu vojne četvrti bio je uglavnom prazan.

I danas se samo nekoliko gledatelja smjestilo na neudobnim klupama tribina. Unatoč ranim jutarnjim satima, ispod platnenih jedara bilo je nesnosno vruće. Salim, kalifov vinski družbenik, gurnuo je još malo hašiša među zube i uzdahnuo osjetivši kako se opušta.

»Jeste li vidjeli njegove oči?« šapne dugokosi mladić, njegov ljubavnik. S čašom u ruci pokaže dolje na dugi oval. »On ima urokljive oči, kažem vam!«

Jahači su odavno zatjerali svoje iscrpljene životinje na rub arene. Jedan je promijenio svoju *sudru*, natopljenu znojem, za novu tuniku. Činilo se da su samo *afšin* i plavokosi muškarac bili odmoreni.

»A sada pokažite što znate, Wolframe von Aue!« uzvikne Hajdar u areni. Zaustavio je konja. »Da niste možda zaboravili jahati u godinama u kojima ste uporno kao jarac ustrajali na svojoj staroj vjeri?« Pomaknuo je glavu ispod lukovičaste kacige i pritom mu je zvecnuo štitnik za vrat od žičanog pletiva. Arenom se protezala daščana pregrada ukrašena crno-zelenim vrpcama. Na pola puta bila je postavljena meta, a iza obojene drvene ploče stajao je štitonoša koji je bilježio rezultate.

Wolfram je zgrabio uzde svojega nemirnog vranca. »Ako ne pogodim u crno, darovat ću vam svojeg konja!« Podbo je konja i uživao u snazi iznenadnog starta koja ga je držala u sedlu. Kad je vranac sigurno odgalopirao do sredine staze, pustio je uzde. Dignuo je luk i strijelu, i njegovo je tijelo poprimilo ritam skokova u galopu. Njegova se ruka sklopila oko glatka drvenog drška. Okolina se izgubila ispred njegovih očiju koje su bile usmjerene samo na metu - na višebojni *birjas*. Zviždućući je odapeo strijelu. Strijela je zaparala zrakom i zabila se u metu.

»*Vallahi!*« čuo je kako je štitonoša uzviknuo kad je ponovno uhvatio uzde. »Točno u crno!« S tribina su odzvanjali poklici odobravanja. Wolfram okrene konja i odjaše kasajući prema početnoj točki. Tunika mu se zalijepila na tijelo.

Afšin mu pruži ruku. »Mogao sam si misliti da ne biste lakoumno riskirali konja. Dođite, hitno mi je potrebna kupka.«

Hipodrom je imao vlastito kupalište u kamenoj utrobi. Ondje dolje bilo je ugodno prohladno, i muškarci su s olakšanjem odbacili kožnate prsluke i ostalu odjeću.

»Iznenadio sam se kad sam dobio vašu obavijest«, primijeti Wolfram dok su robovi polijevali vodom njihova preznojena tijela. »Nisam vas očekivao tako brzo. Prošle godine ostali ste do kasnog ljeta u Kurdistanu.«

Afšin mahne robovima, i oni se udaljiše. »Čuo sam da ste imali sukob s Arib«, reče on i uzme tešku bakrenu kutljaču i izlije vodu na svoju crnu kosu.

Wolfram je istrljao ruke i ramena rukavicom od kostrijeti. Bez riječi se isprao i pustio da mu voda teče po koži. »Pa ne bi se baš moglo tako reći«, odgovori napokon. Nije mu uspjelo potisnuti ton ispunjen mržnjom. »Zacijelo je otkrila da je motrimo, jer mi je poslala jednu robinju. Najvjerojatnije sam u njezinu zagrljaju trebao odati što želim od nje. Ima dovoljno glupana koji u ženskom krilu izgube razum.« Proučavajući ga pogledom, Wolfram nastavi: »Pitala je za vas.«

Afšin nasapuna svoja tamna dlakava prsa. Usne ispod njegovih brkova nisu ništa odavale.

»Arib nije stalo do moći, kako ste me vi htjeli uvjeriti«, oštro reče Wolfram otresajući vodu sa sebe, pa zabaci mokru kosu na zatiljak. »To je mnogo jače od gladi za moći. To je mržnja. I vi znate zašto!«

Afšin mu je htio dodati kutljaču, ali Wolfram mu je izbije iz ruke. Teški bakar zazvečao je kad je pao na mramorne pločice.

»Čuo sam kako ste o njoj govorili Harunu al-Rašidu«, primijeti Franak s reskim prizvukom. »U ono doba bio sam previše iznenađen da bih reagirao, ali sjećam se da ste spominjali nekakvu noćnu moru. Što mi prešućujete?«

Hajdar je zurio u kutljaču koja se još nekoliko puta zanjihala prije negoli se zaustavila. »Ništa«, odgovori on napokon.

Što god je bilo, on to vjerojatno nije htio dobrovoljno otkriti. No Wolfram je dotad uspio svakoga navesti da progovori, pa i prijatelja. Trebao je samo biti strpljiv. I imati pravo sredstvo prisile. »No Arib je pametna i zbog toga je opasna«, primijeti Wolfram. »Pobrinut ću se da ona dozna za vaš povratak. Poznajem je«, reče on bolno se nasmiješivši. »Što god planirala, morat će djelovati.«

Afšin slegne ramenima. »Činite ono što smatrate ispravnim.« No oči su mu se uznemirile, a mišići njegova žilavog tijela podrhtavali.

Wolfram se omota ručnikom oko bokova. »To i hoću, Hajdare«, istakne on. »Hoću.« On se okrene da ode.

Afšin ga nije pozvao da se vrati. Tek kad je Wolfram stigao do samih vrata u prostoriju za odmor, Hajdar ga iznenada upita: »A što ona zapravo sada radi?«

Wolfram zastane. U Hajdarovu glasu osjećala se nekakva zabrinutost koju je bilo teško objasniti. »Moj je čovjek prati, to sam već rekao. Otišla je u Madinat as-Sa-lam«, odgovori jetko. »Ona je kurva, što bi ondje drugo radila?«

* * *

Između labirinta uskih uličica Harbije i grada samih palača Madinata as-Salama - Grada mira - prolazio je široki kanal koji je povezivao Eufrat i Tigris. Iako je zbog vrućine vodostaj već pao, vodom su jurili lagani *harakati*: zastrašujući brzi ratni brodići. Mogli su manevrirati i u plitkim močvarnim vodama - strelovito i gotovo bešumno. Južno od kanala uzdizali su se kružni bedemi grada palača, poput barijere u boji pijeska, usred Bagdada. Ratnici u tamnim vojničkim kaputima stražarili su na vratima s druge strane opkopa. Iznad zupčastih kruništa vijorile su se abasidske zastave.

Dok su se Wolfram i *afšin* kupali u hamamu na turnirskom trgu, u grad palača ušla je sa sjeveroistoka jedna pokrivena žena. Nasmiješila se stražarima, pa su joj otvorili jedno krilo teških Horasanskih željeznih vrata. Jedan od njih poslao joj je kriomice poljubac.

Bilo je i bez *džavaza* lakše ući nego što sam očekivala, pomislila je Arib kad je s druge strane vrata izišla iz sjene. To će se pokazati korisnim kad Abdallahovim ljudima pribavi dozvolu za ulazak. Dok je hodala ravno po popločenoj cesti, neupadljivo je promatrala sve oko sebe. Samo su malobrojni prozori probijali zidove na utvrdi desno i lijevo, a rešetke su sprječavale pogled u unutrašnjost. Rampe za konjanike vodile su gore na bedeme, na kojima su se između zubaca na kruništu mogli vidjeti vojnici turske garde. Staje, te skladišta i oružarnice šćućurili su se ispod njih u međuprostore. Arib je prošla kroz skupinu vojnih nastambi i upravnih zgrada na širokoj Horasanskoj cesti. Stigla je do prinčevih kuća koje su bile smještene iza njih. Tu se mogla snaći, jer je i Muhammad živio u jednoj od njih. No danas nije obratila pozornost na zgradu s bogato ukrašenim ulazom, već je pošla ravno u kalifovu palaču. U sjeni goleme zelene kupole na trenutak je zastala ispod zidnog friza s citatima iz Kurana. Još je sve bilo mirno na suncem obasjanom prostoru ispred palače, samo je nekoliko robinja razmjenjivalo novosti. Stražari u crnom poluglasno su razgovarali. Nekoliko koraka od nje, na lijevoj strani, bila su Zlatna vrata - ulaz u kalifovu palaču. U njoj je kucalo srce moći koja se protezala od Afrike do daleke Indije.

No Arib nije ni pogledala željezna vrata sa zlatnim okovima, nego je ušla u Veliku džamiju.

Vjernici su se već počeli razilaziti. Neki pisari čučali su u čarapama na prostirkama i razmjenjivali novosti. Ispod *minbera*, propovjedaonice od rezbarene ebanovine, protukalif je još primao zamolbe. Već izdaleka mogao se raspoznati Zmajev krupni lik. Nakon sinoćnje pijanke Ibrahim je, vidljivo neispavan, vodio jutarnju molitvu. Džamija je bila gotovo prazna kad se sa svojom tjelesnom gardom napokon uputio prema izlazu. Kroz drvene rešetke na vratima jutarnje svjetlo upadalo mu je u oči. Stoga je razaznao samo obrise vitka lika koji mu je stao na put.

»Ako imaš zamolbu, dođi ponovno sutra, ženo!« nestrpljivo joj se obrati kalif. Kriomice je zijeovnuo iza ruke nakićene prstenjem. Zatim je na ramena prebacio *burdu*, vladarski ogrtač, i htio mimo nje poći prema izlazu.

Arib digne tamni zar s kose i lica. Gardisti se nehotice približe jedan drugom, a jedan je zadivljeno pogleda i glasno uzdahne. U njezinoj je kosi blistao dijamant optočen rubinima. Dragulji u obliku kapljica pokrivali su joj čelo gotovo do polukružne linije obrva. Vjeđe je *kuhl* produžio daleko izvan očnih kutova. Usne su joj bile premazane tamnocrvenim ružem.

»Ovakva i u ovakvoj odjeći u džamiji!« reče rusafski imam, približivši im se. Inače ga se nije viđalo u kalifovoj pratnji. Htio je pozvati džamijske slugu da izbace mladu ženu, ali Ibrahim ih zadrži rukom. »Kako si ušla ovamo?« upita je iznenađeno. »Zapovjedio sam...«

Arib mu priđe, okružena mirisom skupih širaskih ruža. »Ne držim mnogo do zapovijedi ako nešto hoću«, reče ona dubokim, punim glasom.

»Već sam te čuo prije mnogo godina. Odonda si se proslavila kao nijedna druga *kajna*.« Kalifov ton više nije bio tako odbojan. Odmjeravao ju je duboko usađenim očima. Široka nosa na koščatom licu više je nalikovao na devu nego na zmaja. »Svi pričaju o tvojim pjesmama. Ima ih navodno više od stotinu.«

»Ne bih htjela da se o njima samo priča, nego da se i piše«, odgovori Arib. »Svojeg učitelja Ishaka al-Mausilija odavno sam zadovoljila, ali nisam i vas, gospodaru. Uspavala sam tri kalifa pjevajući im - *hanashi*, na način zmije, *bakari*, na način bika, u svim stilovima žudnje. Zar baš vas ne zanima što ih je namamilo u moj krevet?«

Ibrahim se nasmije s odobravanjem. »Tvoja je ljepota slavna kao i tvoj vješti jezik. Ne kaže se uzalud da su pjevačice sotonin stijeg. Priča se da si Abu Nuvasa pobijedila u pjevačkom nadmetanju.«

Aribine su usne zadrhtale. »Bila je to igra za malu djecu. *Makam rast*, melodija muškosti, slabija je od *bajatija*, melodije ženskosti - na bojišnici vrsta melodija kao i u ljubavi.«

On se ponovno nasmije, ali se sada uznemirio. Njegove su oči prelazile preko nje hitro poput lasice. »Kažu da se razumiješ i u jednu i u drugu.«

»Glazba ili ljubav - znam se služiti svojim instrumentom, a i muškim«, odgovori ona dvosmisleno. Prišla mu je malo bliže, pa joj je sunčana zraka, koja je prodirala izvana, blistavilom istaknula pletenice na sljepoočicama. »Osnovna melodija uvijek je jednostavna. Umjetnost se sastoji u tome da melodiju što maštovitije ukrasite, a potpuno je svejedno da li na klasičan arapski način ili osjećajno perzijski, jer na kraju je uvijek *tarab* - opijenost, ushit.«

Jednom se muškarcu otme uzvik. Ibrahim se zagledao u nju kao da je stvorenje *mdeka* Haruta i Maruta koji su ljude učili vradžbinama, opremljeno svim čarobnim sredstvima za kvarenje muškaraca. Adamova jabučica poskakivala mu je na dlakavu vratu kad ju je upitao: »A ti si svladala sve te ukrase?«

Arib se nasmiješi i bez riječi polako spusti zar na pod. Ispod njega nosila je odjeću robinje pjevačice: crno-zlatni prsluk, stegnut vezicama ispod golih dojki. Trbuh joj je bio gol. Oko vrata je imala ogrlicu od žada, oko bokova remen od bagdaskog brokata, a ispod njega suknju od crne svile, kroz koju se se nazirale njezine noge i zlatne narukvice oko gležnjeva. Muškarci su ostali bez riječi. Čak se i imam zagledao u njezinu kožu koja je blistala premda je svjetlo bilo slabo.

»Dobit ćeš to što želiš«, dahne Ibrahim. »Dođi u moju palaču i pokaži svoje umijeće!« On obliže mesnate usne ispod gustih brkova. Što god se inače govorilo o Zmaju, nije se moglo reći da je teško shvaćao.

Arib je odahnula kad je izišla iz grada palača. Prodorni miris parfema *galija*, koji je rabio Ibrahim, ispunjavao je cijelu džamiju. Ponovno je osjetila da je netko motri. Stoga je odabrala zaobilazni put kroz tržnice Karha kako bi neopazice kroz labirint kanala došla na obalu i pronašla brodić. Natkrivena tržnica na kojoj su se prodavale mirodije bila je mračna i doimala se još užom zbog vreća s klinčićima, cimetom i jarkožutim šafranom izloženih ispred dućana. Arib je uvukla ruku u košaru s grožđicama i pogledala oko sebe. Tu uličicu oživljavale su gotovo samo žene. Većina ih je vukla djecu na rukama. Nekakav opsjenar vabio je kupce razvučenim zovom. Na sklopivom štandu izložio je hole u raznim veličinama, ptičje kandže i alraune kao talismane. Na uglu se jedan izmoždjeni starac cjenkao za opijum - doduše, njegove staklaste oči pokazivale su da je nemali dio te robe nestajao između njegovih krnjih zubi. Kao ni dotad, Arib nije mogla raspoznati svojega progonitelja. Vidjela je samo turske vojnike koji su kao uvijek stajali gotovo na svakom uglu. U nepreglednom mnoštvu osjećala se sigurnijom. Primamljivi mirisi iz prodavaonica gotovih jela podsjetili su je na to da već satima nije ništa okusila. Ne razmišljajući mnogo, ušla je u jednu.

Zapahnuo ju je omamljujući miris mesa, mirodija i dima vatre iz golemih štednjaka. Salata *tabuleh* s mirisom metvice, pikantni *kebab* i svježja riba čekali su kupce. U pozadini su okretali ražanj. U udubinama u zidu iznad žeravice držali su glinene lonce da sačuvaju toplinu dok njihovi vlasnici ne dođu po njih. Robovi su izvikivali nazive gotovih jela. Arib je naručila *hamida* piletinu i s veseljem udahnula kiselkasti miris sumaka i nara. Zaslužila je taj mali užitak.

Dok je jela, zapazila je mršava muškarca koji ju je neprestance promatrao. Nešto na njemu pobudilo joj je pozornost. S mukom je pokušavala jesti ispod zara jer nije bila naviknuta na nj. Za svaki zalogaj morala je dići tkaninu i pritom je zaprljati masnim prstima. Odlučno je uzela svoje jelo i prišla muškarcu. »Zašto me uhodiš?« upita ga oštro.

Kako je i očekivala, momak je napravio nedužno lice. Dignuo je čašu *fukke*, i ona osjeti miris mošusa i ružine vodice. Arib je htjela pričvrstiti koprenu na prsluk, ali nešto je zapelo. Ponovno je proklela činjenicu što se nije naviknula na taj odjevni predmet. Kad je već pomislila da je napipala traženu naramenicu, neznana je iznenada spustio čašu na pod.

Arib je skočila. Hladno, ljepljivo, slatko piće razlilo se na zemljanom podu i po brokatnim papučama koje joj je tek jučer darovao Muhammad. »Budalo, što ne paziš!«

Posjetitelji su zazviždali i skupili se oko njih. Muškarac je pažljivo promatrao njezino nepokriveno lice. Nije ni pokušavao dignuti svoju čašu. Arib je iznenada shvatila da ju je samo stoga i bacio.

Odjednom je osjetila da je stjerana u škripac kao prije mnogo godina u kurdskom gorju. Drhtavim rukama skupila je veo i zubima ga pridržavala ispred lica. Kad je ponovno dignula glavu, čovjek je nestao.

U Ishakovoj kući Arib se presvukla u jednostavnu lanenu košulju. Odmjerila je polivenu obuću i predala je pralji. Ako se ne bude mogla spasiti, pomislila je, neka je djevojka zadrži. Posreći li joj se, moći će papuče prodati nekom bivšem ljubavniku svoje gospodarice koji će ih dobro platiti.

Ljutita i uznemirena što je nasjela na takvu jeftinu lukavštinu, Arib je otišla u vrt u kojem je bila latrina. Tu je nitko nije ometao. Naslonila se na gredu i stala rukom bubnjati u brzom ritmu dok je obavljala nuždu. Nehotice je prešla na pjesmicu koju je jučer napisala. Tiho ju je zapjevala i opazila da ritam nije besprijekoran. Namrštila se razmišljajući, pa u mislima promijenila tekst i ponovno zabubnjala. Još nije bila zadovoljna, pa je ljutito tresnula šakom po gredi. Danas su je doista napustili svi dobri anđeli!

»Arib?« javi se netko izvana. Uplašeno se trgnula, a zatim odahnula. *Baridovi* uhode mogli su je slijediti na ulici, ali bilo je malo vjerojatno da bi našli put do latrine Ishakove kuće. Dignuvši kamiz, zgrabila je lijevom rukom vodu da se opere. »Dolazim.«

Već se smračilo, a iznad nje sablasno su se njihali vrhovi palmi. Vani ju je čekao Džauhar i predao joj pismo. »Donio ga je jedan dječak. Od Dhiba al-Rakkija.«

Arib ga brzo uzme i pročita:

Hvalevrijednoj Arib koja je među bludnicama kao sunce među zvijezdama.

Ako vam čistoća Vaše časti znači samo upola toliko koliko čistoća Vaše obuće, mogli biste biti nadasve dojmliiva žena. Moj uhoda kaže da ste stajali ispred Ibrahima odjevena kao kurva i kraljevskog držanja. No ne pišem Vam da Vam laskam, već da Vas o nečem obavijestim.

Moj prijatelj i domaćin, afšin Hajdar, vratio se iz Kurdistanu neozlijeđen. Budući da Vas živo zanima njegova sudbina, možete mi mirne duše ponovno slati robinje - ako ne možete skupiti hrabrost i sami doći. Znae gdje me možete naći.

Leći ću Vam pred noge, barem onda kada me vino obori na tlo.

Dhib al-Rakki

Arib ljutito rastrga pismo, razbaca komadiće na pod i stane gaziti po njima. Zatim zamišljeno zabaci glavu. Znači, ono je bio njegov čovjek u prodavaonici gotovih jela. Zašto bi se inače Dhib al-Rakki rugao njezinoj obući? No, kako je mogao znati da nije naviknuta nositi veo? Bilo joj je neugodno kako ju je prozreo taj muškarac. Budući da je pisao o *afšinovu* povratku, činilo se da mu je poznato koliko ga ona mrzi. Zacijelo se osjećao vrlo sigurnim kad je pisao tako otvoreno.

»Pošalji Dhibu al-Rakkiju ovaj odgovor«, obrati se Džauharu, »da može doći, ako se usudi, na moj nastup pred kalifom. Ne, čekaj! Pozovi moje naoružane robove. Neka mu oni odnesu odgovor. S batinama!«

Aribin bijes još se nije stišao kad je otišla k Ishaku u *ivan* i bacila se na divan. Iz rascvjetanog jasmína u glinenim cvjetnjacima širio se zamaman miris. Vladala je nesnosna sparina koje su se ljeti u Bagdadu tako bojali. Arib je bila sretna zbog svježine koju je davao zvjezdasti vodoskok.

Ishak ju je pozdravio sa smiješkom i natočio joj vina. Njegovoj kratko podrezanoj bradi, kakvu je nosio u posljednje vrijeme, smjeli su pristupiti samo najbolji brijači u gradu. Kosu je i dalje bojio, ali se još češljao po najnovijoj modi. Danas je imao na sebi crvenu *kahu* i široke sarmatske hlače, zavezane gore do koljena. Aribin bijes se stišao. Primijetila je, smijuckajući se, da njegova sklonost prema kričavim bojama nije ni u starosti popustila.

»Ti si svoju sudbinu ponovno okrenula u svoju korist«, reče ravi s odobravanjem. »Tvojoj slavi nije naškodilo ni gubitak Abdallahove naklonosti. Naprotiv. U cijelom gradu govori se o tebi - što nosiš, gdje nastupaš i koga poslije toga puštaš u svoj krevet. To mi donosi na tucete djevojaka kako bih iz njih stvorio drugu Arib.«

Olovno nebo nagovješćivalo je skoro nevrijeme. Arib je potajno posegnula za Teodorinim staklenim amuletom koji joj je visio oko vrata. Kad god se približavala oluja, osjećala je nelagodu i ostajala najradije u zaštiti kuće.

»Morala sam se sjetiti djetinjstva«, reče, izbjegavajući odgovor, kad joj je Ishak pružio vino. »Naša kuharica Parvane uvijek je govorila je da će me pogoditi munja ako pjevam dok grmi. Gotovo sam to zaboravila, ali sjetim se toga kad je ovakvo vrijeme.« Ishak je nije više ispitivao. »Abdallah me je poslao

u Bagdad«, ipak mu je priznala protiv volje. »Moram izvršiti njegovu zapovijed.«

»Kakvu zapovijed?«

Arib je oklijevala. Nije još ni sa kime, osim s Džauharom, razgovarala o tome, jer je gospodareva zapovijed bila nadasve ponižavajuća. »On želi vratiti svoje prijestolje«, napokon mu je objasnila. »Trebam zavesti Ibrahima. Kada se s njim povučem, trebam njegovim progoniteljima otvoriti vrata palače i tako im omogućiti da im padne u ruke.« Zašutjela je kao da će se zagušiti na olovnom zraku.

»On želi spriječiti novi građanski rat.« Ravi sjedne do nje. »Shvaćam.«

»Ne, ne shvaćáš!« otme se Arib. Dignula se i stala na stubište koje je vodilo dolje na dvorište. »Nadala sam da ću ga moći voljeti.«

»Nadala si se, ali ga nisi zavoljela«, razborito ustanovi Ishak.

»Postupa sa mnom kao s kurvom!« odgovori ona oštro. »Sve te godine gotovo sam zaboravila tko sam, a sada...«

Nekoliko djevojaka, koje su u sjeni svirale lutnju na hasuri, pogledavalo je prema slavnoj pjevačici.

Arib se okrene prema Ishaku i leđima se nasloni na ogradu. »Izvršit ću tu zapovijed«, reče odlučno.

Htjela se udaljiti, ali Ishak se iznenada digne i odgurne je u stranu. Djevojke na dvorištu prekinule su svirku i počele uzbuđeno šaptati. Ušli su Aribini naoružani robovi koje je bila poslala Dhibu al-Rakkiju.

Izgledali su grozno. Etiopljanin je zaradio kosu, otvorenu ranu na obrazu i držao je na njoj ručnik uprljan krvlju. Podstavljeni kožnati oklopi Čerkeza visjeli su u krpama, a jedan je od robova i šepao.

»Mal'un!« opsuje Arib i tresne čašu na pod. Zlatnožuto vino protilo se po pločicama. Robinje su se zapanjeno zagledale u svoj uzor.

»Neka vas pregleda liječnik«, Ishak rezignirano uputi robove. »Možete se poslužiti hamamom.«

Eunusi su nestali na drugoj strani dvorišta na kojem su se sjene postupno produžavale. »Zapovijed glasi: zavesti Ibrahima«, procijedi Arib. »No iskoristit ću tu prigodu da očaram i tog stranca čim završim s kalifom. A poslije toga Dhib al-Rakki neće mi više nikada pomrsiti račune!«

»Ljutiš se zato što je on jedini muškarac u Bagdadu koji ti se ne divi, nije li tako?« Ishakova sirova usta razvukla su se u osmijeh. Arib je zaustila da mu srdito odgovori, ali on je ozbiljnim glasom reče: »Promijenila si se.« Natjerao ju je da sjedne i spustio se pokraj nje. »Što ti je?« upita. »Otkako si se vratila u Bagdad, hrliš glavom bez obzira na slavlja i u veze kao da želiš nešto zaboraviti.

Priča se da si svojega gospodara prevarila ovdje u gradu gotovo sa svakim plemenitim Horasancem. Abdallahov brat ti je ropski podložan. Njegovi sinovi ne mogu bez tebe, a šuška se da si ih uputila u ljubavne tajne.«

»Oni su razmaženi dečki, ali dobri su za zabavu«, primijeti Arib podcjenjivački. »Tko zna, možda će jednoga dana jedan od njih postati kalif.«

»Samo onaj tko nema razuma gradit će svoju slavu samo na muškoj pohoti«, nemilosrdno reče Ishak. »Abdallahovu naklonost već si izgubila zbog jedne mlade. Što misliš, kako dugo možeš ovako nastaviti živjeti? Još pet godina? Sedam?«

Arib je uporno šutjela, ali je rukama čvrsto obuhvatila čašu. Ishak još nikada nije s njom tako razgovarao.

»A kako ćeš to dugo još moći izdržati?« nastavi on. »Trenutak zanosa, a zatim si osamljenija nego prije. Usrećuje li te to?«

Arib je brzo pila. »Život čini podnošljivim samo namirisani muškarčev dah i njegov kruti organ!«

»Ti pjevaš da zavedeš muškarce«, reče on pročistivši grlo, »a prije si zavodila da smiješ pjevati. Tvoj glas ima čara zato što se ne pretvaraš. Ti znaš dirnuti čovjeka u dušu.«

»Muškarci žele da im se pokrene samo jedno, a to je njihovo spolovilo!« reče Arib i gorko se nasmije. Zatim prkosno zabaci glavu. »Sjeti se što si me učio: *kajna* je sušto zavođenje. Ona očarava sva osjetila, ne samo uho.« Arib zastane, a zatim tiho nastavi: »Zavođenje nema dušu.«

»A što ako ipak ima?« neumoljivo upita Ishak. »Stvaraš si neprijatelje, Arib. Otkako te je Ibrahim pozvao, Takrub više nije progovorila ni riječi, ni s njim, ni sa mnom. Ispred moje kuće skupljaju se momci kojima si se smilovala. A oni se, draga moja, ne doimaju miroljubivo.«

Htio ju je zagrliti, ali ona mu mrzovoljno odmakne ruku. »Mogu ti kupiti naoružanih eunuha koliko god možeš. Muhammad mi velikodušno plaća za svaku noć.«

»Jako si povrijeđena, zar ne?«

Htjela je iskapiti ostatak vina, ali joj Ishak oduzme čašu. »Stvaraš si neprijatelje«, upozori je. »Ne znam kako se rješavaš tih mladića, ali tvoj jezik može biti oštar kao ratnički bodež. Tebi je do nekakve osvete, ali osveta po svaku cijenu može se usmjeriti i protiv tebe.«

Arib nije odgovorila ništa, ali usne su joj drhtale. »Sjeti se djevojke koja je nekoć došla k Zubejdi«, reče ona napokon gotovo šapćući. »Djevojke koja bi se trgnula na svaki dodir, koja bi se ukočila od straha kad bi je muškarac pogledao. Trebala sam se ubiti, ali nešto me je držalo na životu.« Glas joj je zatajio. »Bila je

to pomisao na osvetu, osvetu muškarcu koji mi je to učinio, pa i kad bih time uništila samu sebe!«

Pala je noć, a tišinu je remetio samo šum vodoskoka.

»Ne možemo birati sudbinu«, reče Ishak nakon nekog vremena. Bio je dovoljno pametan da je ne dotiče. »No možemo odlučiti kako ćemo živjeti s njom. Ti si sama učinila od sebe ono što jesi.«

Arib je pokušala suspregnuti suze, ali nije uspjela. Ishak ju je privukao k sebi, i ona mu se rasplakala na ramenu. »Uništavam si dušu«, šapne ona gušeći se u suzama. »Znam, ali ne mogu biti drukčija.« Grčevito se uhvatila za njega poput izgubljena djeteta. Nije govorio ništa, samo ju je čvrsto držao sve dok joj suze nisu presušile.

»Možda više i nemam što uništiti«, izusti Arib nakon nekog vremena. Oslobodila se pa ispod viseće svjetiljke hladnog sjaja izišla u tamu. »Moja je duša umrla one noći kad me je Harun al-Rašid obeščastio.«

Bilo je to potkraj 819. godine poslije Krista, no Wolframu to nije gotovo ništa značilo. Nesnosna vrućina nije već tjednima napuštala Bagdad. Močvare pokraj Tigrisa isušile se se poput iscijeđene spužve, ali željeno nevrijeme trebalo je još čekati.

Uputio se u harbijski hamam, neposredno iza istoimene džamije u vojničkoj četvrti. Kada je jednostavna zgrada od ćerpiča bila otvorena za žene, na njezinu su se krovu skupljali mladi novaci kako bi kroz svjetlarnike uhvatili pogled u unutrašnjost hamama. No sada je krov bio prazan kao pometen - bio je to sat za muškarce.

Wolfram je u Faikovoj pratnji ušao u kupalište i na ulazu dobacio služi mač. Unatoč krupnom tijelu, čovjek je spretno uhvatio oružje i smjestio ga među ostale mačeve koji su, pokraj njegova *satira*, čekali svoje vlasnike. Svaki je posjetitelj znao da za bakšiš može svoje stvari ostaviti u sigurnim rukama.

Wolfram se osvrtao po prostoriji za odmor ispod kupole. Na povišenom podiju sjedili su posjetitelji i pili čaj.

Ajšina nigdje nije mogao vidjeti. Ili još nije došao, ili je već bio u parnoj kupelji.

Wolfram i Faik popeli su se stubama slijeva i odložili odjeću na tapeciranom *suffu*. Franak je osjetio na sebi pogled jednog veterana. Pokraj drugih veterana, predanih uza zid, jedan je koščati čovječuljak pogledom pratio muškarce koji su ulazili i izlazili.

Wolfram se podrugljivo nasmijao. Posljednjih je godina horasanski porok uzeo maha. To nije bilo čudno, jer su u najnovije vrijeme muškarci jedva viđali žene. Ili je to bilo stoga što danas više nitko nije morao, zbog straha od kazne, poricati tu strast? Posegnuo je za ručnikom i omotao se oko bokova.

»Čaj, *sajidi*?« upita sluga koji je u ibriku raznosio tek skuhani čaj. Baš kad je Wolfram htio sjesti, pažnju mu privukoše tri mladića na podiju s druge strane. Jedan je bio crn, a druga dvojica, sudeći po svijetloj kosi, najvjerojatnije Grci ili Čerkezi. Zbog svojeg podrijetla bili su zacijelo robovi, no bilo je vrlo neobično što su kao takvi ušli u javno kupalište. Spustili su se stubama i uputili prema parnoj kupelji. Wolfram je oprezno stao uz klimavu ogradu i pozorno ih promatrao.

Njihova mišićava tijela odavala su da su oni eunusi u vojnoj službi. Odjednom se sjetio: oni pripadaju Arib. Te je ljude nedavno poslala k njemu. Iako je tada bilo već prilično mračno, sada ih je ipak prepoznao.

»Čaj?« ponovi sluga.

Wolfram je odmahnuo rukom i dao Faiku znak da čeka. Zatim je na određenoj udaljenosti pošao za eunusima.

Potrčao je krivudavim hodnikom koji je vodio u parnu kupelj, stao na posljednjem zavoju i oslušnuo. Nešto je zveknulo - željezo.

U jednom skoku našao se usred prostorije. Slijeva je odmaknuo zavjesu prema kupeljima, ali osim dvojice polugolih staraca, koji su mu se pohotno zacerekali, nije vidio nikoga. Iza njega odjeknuo je prigušen krik. Wolfram se vratio u nekoliko koraka i naglo otvorio vrata koja su vodila desno u parnu kupelj.

Vruća je para prosukljala prema njemu i priljepila mu se na голу kožu. Svjetlo sa stropnih okanaca gotovo nije prodiralo kroz bjelinu magle. Razabrao je nejasne obrise. Eunusi, sinulo mu je. Na klupi je sjedio još jedan, četvrti muškarac. Nešto je bljesnulo. Slutnja ga nije prevarila: Aribini ljudi nosili su bodeže.

Wolfram skoči na najbližega, svinutom podlakticom obuhvati ga oko vrata i napne mišiće. Crna koža ispod njegovih ruku bila je vruća i vlažna. Eunuh se grčevito borio da se oslobodi stiska, ali mu Wolfram nije to omogućio premda je eunuh bio viši od njega. Za nekoliko trenutaka tijelo je u njegovim rukama klonulo. Bodež je zvecnuo kad je pao na vlažan mramorni pod.

Wolfram spusti onesviještenog čovjeka na pod i digne oružje. Tek su tada druga druga dva eunuha postala svjesna opasnosti. Jedan se okrenuo prema njemu, a drugi prišao čovjeku u pari. Plavokosi eunuh digne ruku da udari Wolframa po vratu, ali on izbjegne udarac elegantnom kretnjom. Potočići krvi tekli su po bijelim i crnim pločicama, i Wolframu je prijetila opasnost da se na njima ne posklizne. Ponovno je uspostavio ravnotežu i udario protivnika šakom po licu. No eunuh je bio ili zavidno otporan ili ga Wolfram nije precizno pogodio, jer Čerkez se nije ni pomaknuo, ali je ponovno zamahnuo bodežem. Wolfram je osjetio kako mu je oštricom zarezao kožu koso preko prsa.

Srce mu je divlje kucalo, a bodež zamalo prerezao grlo. Čerkez se spremao za još jedan ubod. Wolfram se sagnuo i izbjegao nalet, čvrsto mu obuhvatio vlažno tijelo i zabio mu njegov bodež u jetru. Osjetio je na ruci bujicu tople krvi. Eunuh je hroptao, i Wolfram mu naglo zakrene glavom. Zapucketalo je kad mu je slomio vrat oslobodivši se protivnika.

Drugi muškarac na kojeg su se okomili eunusi zadržao je posljednjeg napadača udarcem nogom. Wolfram ga je udario nogom u pregibe jednog i drugog koljena. No Čerkez je, činilo se, imao čelične tetive. Okrenuo se kao da ne osjeća bol. I u njegovoj ruci bljesnula je oštrica pa je Wolfram munjevito nasrnuo na njega. Desnicom, oblivenom krvlju, čvrsto ga je zgrabio za ruku u kojoj je držao oružje, pa ga svom snagom udario između nogu.

Čerkez se zlurado nacerio. Oslobodio se snažnim okretom kao da se ništa nije dogodilo, i Wolfram se ljutito prisjetio zašto su se koristili uškopljenim ratnicima. Div je krenuo prema njemu s uzdignutim bodežem, i Wolfram je ustuknuo. Prsa su mu se divlje dizala i spuštala i činilo mu se da ostaje bez zraka. Zavrtjelo mu se u glavi.

Uto se približio čovjek kojemu je i bio namijenjen taj napad. Zgrabio je eunuha sleđa i stao ga daviti, pa je napadač napokon izgubio svijest.

Teško dišući, Wolfram je stajao oči u oči s *afšinom*.

Dvojica muškaraca oteturala su posljednjim snagama iz ubitačne vrućine u parnoj kupelji u prednju prostoriju.

Wolfram je pohlepno udisao svježi zrak. Hladan znoj prekrivao mu je kožu. Morao se podbočiti na zid. Njegovo se pregrijano tijelo polako hladilo. I *afšin* je bio mrtvački blijed, a usne pod vlažnim brkovima modre. Teško dišući, Wolfram je pogledao niza svoje tijelo. Na prsima i rukama lijepila se krv koja se počela zgrušavati. »Bili su to Aribini ljudi!« prostenjao je. Upro je prstom u parnu kupelj na čijem se pragu ispriječilo tijelo onesviještenog diva. Iznutra je sukljala para. Privučeni bukom, dvojica staraca iz kupališta zabuljili su se u njih. Faik je dotrčao iz prostoije za odmor. Onesviješteni čovjek ležao je u lokvi krvi svojega druga, koja se postupno širila po crno-bijelom podu. Wolfram je znao da eunuhe treba iznijeti na svježi zrak da se osvijeste. Faik je nestao u hodniku, i Franak ga je čuo kako zove u pomoć.

Afšin je pritisnuo ruku na tijelo, a između prstiju tekla mu je krv. Dok su kupališni robovi izvlačili onesviještene eunuhe u hladniju prostoriju, rekao je daščući: »Već sam pomislio da šalje ljubavnu poruku.«

»Arib! Uvijek iznova Arib!« procijedi Wolfram. »Progovorite već jednom, Hajdare! Što ona hoće od vas?«

Hajdar nije odgovorio sve dok mu se dah nije smirio. Gledao je prema izlazu na kojem su se skupili znatiželjnici i gledali mrtvog enunuha. Faik i sluge jedva su ih uspijevali zadržati. »Ne znam«, napokon reče Hajdar.

Znatiželjnici su se maknuli kad su sluge izvukli truplo i onesviještene eunuhe te ih položili na pod. Činilo se da je jedan od dvojice bio mrtav, dok je drugi pokazivao znakove života.

»Što to znači?« upita Wolfram. »Ona vam radi o glavi, a vi tvrdite da ne znate razlog.« Pokazao mu je ranu iz koje je još tekla krv. »Ne vjerujem vam!«

Hajdar je oklijevao. »No dobro. Možda i znam razlog«, priznao je napokon. »Ako ne glumi, ona potječe iz porodice Barmakida. A ja sam kalifov vojnik. Moja je dužnost bila boriti se protiv njih.«

Wolframu su ponovno navrla sjećanja: Arib je bila u bijegu. U mislima je itekako jasno vidio očaj u njezinim tamnim očima. Zaboga, što se dogodilo u ono doba? Iznenada mu se ponovno zavrtjelo u glavi, pa se morao nasloniti na zid.

»Prestanite već jednom gledati u njoj svoju ljubljenu!« čuo je oštar *afšinov* savjet. »Pogledajte što je ona danas - pokvarenija od svake kurve, okrutnija od svakog vojnika.« On pokaže na dvojicu eunuha. Dok se Čerkez stenjući pokrenuo, crnac je i dalje nepomično ležao. »Razumijem vaše osjećaje«, reče *afšin* smirenije. »Jedno vrijeme nisam se ni ja drukčije osjećao. No Arib više nije ono što je bila. Više je ne možete štedjeti.«

Wolfram je polako klizio rukom po zidu kao da je još nesiguran. »Imate pravo«, odgovori, a zatim digne glavu. »Pozvali su me na pijanku kod kalifa, premda nisam njegov vinski družbenik. Ondje ću je dočekati.« To će biti trenutak kada će se ponovno suočiti s njom. Iako je na tome godinama radio, Wolframu se ubrzao puls.

Afšin je pričekao nekoliko trenutaka. »To ne biste smjeli«, upozorio je Wolframa.

Wolframove oči slijedile su Faika i slugu koji su oprezno nosili Čerkeza u prostoriju za odmor. Drugog su eunuha odveli u stranu, a lokva krvi u kojoj je ležao razmazala se u široki trag.

»Što bi se još trebalo dogoditi?« primijeti Wolfram. »Imate pravo. Više ne smijem dopustiti da me netko drži za budalu. Arib je vlasništvo Abdallaha al-Mamuna, a bila je i kod Ibrahima. Nije li razumljivo da je ona ovdje po nalogu svojega gospodara? Plan je vrlo jednostavan, pa se pitam zašto mi to odavno nije palo na um. Mnogo je jeftiniji od rata, a svatko zna da su žene i glazba Ibrahimova velika slabost.«

Hajdar odmahne glavom. »Arib je ovdje već gotovo godinu dana. Već bi se i prije pokušala približiti Ibrahimu. Mislio sam da je zamisao princa Muhammada da ona ondje nastupi.«

»Prijedlog jednoga od njezinih priležnika«, prezrivo pridometne Wolfram. No njegovi su se prsti zgrčili kad se prisjetio izvještaja svojeg uhode o njezinim posjetima princu. Njezin je glas veoma jasno odjekivao u njegovim mislima. Uzalud se borio protiv slike djevojke koja pjeva na travi. Tada bi bio dao život

da još jedanput čuje njezin glas. Pekla ga je rana na prsima, a neodlučni izraz Haj-darova lica samo je pojačao njegov gnjev. »Valjda se ne bojite da ću joj ponovno podleći?«

Afšin je dignuo obrve. Obojica su šutjeli.

Bagdad, srpanj ljeta Gospodnjega 819.

Još jedna sparna ljetna noć spustila se nad kalifovu palaču. Poput gomile napaljenih dječaka Ibrahimovo društvo grozničavo je čekalo najslavniju bludnicu u gradu. Iza *sitare* još su se čuli samo živahni ritmovi orkestra, lako je paun, smješten na podlozi od širaskih ruža, širio beživotni rep, sluge su već počeli odnositi ostatke jela. Dok su odvlačili srebrne pladnjeve ispod dugih visećih svjetiljki, zidni su mozaci bliještali poput dragulja. Zamamni miris ambre i vode s narančinim cvjetovima širio se zrakom, ali ni dašak svježine nije prodirao iz ozeljenjela dvorišta. Sudeći po pogledima koje je Ibrahim neprestance usmjeravao prema zastoru, osvježanje nije bilo nipošto ono čemu se on ove noći nadao.

Zagrijana vinom i glazbom, skupina mladića izvikivala je Aribino ime. »Izidi, skini se!« zaurloao je jedan, a ostali su se nasmijali. Wolfram je razdražljivo zabacio glavu pa zario preplanule ruke u nabore *džubbe*.

Odjednom se promijenio ritam bubnjeva. Plesačice su se kroz arkade povukle na dvorište. Jedan pijani starac na podu, slinavih usana, zurio je u njih staklenim pogledom. Ibrahim je sjedio na sredini divana na povišenom mjestu. Odgurnuo je robinju s krila, a i Wolfram, koji je sjedio pokraj prolaza na dvorište, nagnuo se malo naprijed. Čekao je taj trenutak upravo onako kako se i bojao: bit će to Aribin posljednji veliki nastup iza zastora. I on će pobuditi veliku pozornost, pomislio je ironično, premda ne onako kako se ona možda nadala.

Odjednom su odjeknuli senzualni tonovi lutnje. Wolfram je protiv volje sklopio oči kad se s tim zvucima pomiješao dubok ženski glas. Stajalo ga je truda zadržati masku ravnodušnosti. Aribin glas bio je zvonkiji nego onda, a u njemu se još osjećala neutažena čežnja - ista, gotovo neobuzdana strast koja je u slušateljima stvarala dojam da su sve boje tamnije i svi mirisi jači. Bili su to zvuči zavođenja. Nije izgubila ništa od svoje čudotvorne moći.

»*Ahsanti, ja džamila!*« Kalif je dignuo čašu. Mrlje od znoja na njegovoj svilenoj *durra'i* i ispod koščata nosa odavale su njegovo uzbuđenje. »Dižem čašu u čast najzavodljivije žene na istoku!«

Wolfram iskapi čašu i pogleda kroz osvijetljeno dvorište prema izlazu. Ondje su stajali *ajšinovi* vojnici i čekali njegov znak. U roku od jednog sata raspast će se

iluzija kojom je Arib zavaravala ove budale. Zatim će zastor pasti, i ona će ponovno biti samo još prljava robinja kakva je bila u stvarnosti.

Ružičasta *sitara* nasuprot njemu lagano se pomaknula. Ibrahim je iznenađeno spustio čašu. Njegova mesnata donja usna nervozno je drhtala, i on se zagledao u zastor poput žedne tegleće deve u pojilo. A tada je žena s druge strane naglo odmaknula zastor.

Wolframu je zastao dah. Posljednji je put vidio Arib u muškoj odjeći, kratke kose, mršavu i nenašminkanu. Kao i onda, njezine su usko položene oči pridavale nekakvu prodornost njezinu pogledu. No sada su duge crne pletenice padale preko crvenog prsluka koji je otkrivao njezine dojke. Brokatni pojas u zlatovezu i odgovarajuće hlače naglašavali su obline njezina tijela. Nekoć je to tijelo u gruboj lanenoj haljini osjećao tik do svojega. U jednom trenutku ponovno je oćutio divlje otkucaje njezina srca.

Vinski su družbenici pljeskali. Jedan joj je nešto dobacio, što je druge potaknulo na glasan smijeh. Arib je ponovno zapjevala. Wolfram se svim silama borio protiv čara toga glasa, pa se pobojavao da će mu izgorjeti srce. *Kajna* je lutnju dobacila jednom robu i približila se kalifu.

Wolfram je htio okrenuti glavu, ali nije mogao s nje skinuti oči. Bila je to ona - i nije bila ona. Pod olovnim bjelilom i crnim *kuhlom* lice joj se ukočilo u masku. Njezine crnom bojom obrubljene oči doimale su se prazno, a oko našminkanih usana urezala se kruta crta. I njezine zavodničke geste doimale su se ljutito. No činilo se da budale na divanu nisu ništa od toga zapažale. Gutala je Ibrahima pogledima.

»Priča se da je vrag nadahnjuje pjesmama«, šapne netko, a muškarac pokraj Wolframa procijedi: »Kad bih tu ženu jedanput dobio u krevet, i sam bih počeo štovati vraga!«

Arib digne nogu u kalifovo krilo i uzme mu vrč iz ruke. Ibrahimovi debeli prsti klizili su preko njezinih okova. Na usnama su mu svjetlucali vino i slina, a oči su mu slijedile pehar koji se polako dizao između njezinih dojki prema ustima. Wolfram se zgrozio. Opazio je nekakvu kretnju i pogledao preko ramena. Eunuh koji je posluživao *kajnu* postavio se iza njega. Wolfram je oprezno spustio ruku na mali bodež što ga je sakrio u rukavu.

Arib iznenada podigne tamno našminkane vjeđe iznad kristalnog ruba, i pogledi im se sukobiše.

Boja joj je u trenu nestala s lica. Vinom je poprskala odjeću, a bezbrižnost joj je spala s lica poput loše pričvršćenog vela. Usne joj se otvoriše u nevjerici, a prstima je grčevito stiskala staklo. Raspuknulo se, ali ona kao da nije osjećala kako joj krv i vino teku kroz prste. Krhotine joj ispadoše iz ruke i ona posegne

za neuglednim staklenim amuletom oko vrata. Njezino lice, uokvireno kosom crnom poput oniksa, odjednomje postalo dječje i ranjivo - i beskrajno blisko.

Wolfram se uspravi, a njegova se ruka nemoćno spusti. Arib nije nikad bila ljepša kao u tom trenutku.

Netko je tresnuo čašu na pod. Ibrahim ibn al-Mahdi posegnuo je za novim peharom i brzo ga iskapio. Vino mu je kapalo s crno obojene brade, a tusto lice pocrvenjelo dok je zurio u Arb s neprikrivenom pohotom. Zatim je ustao i dao joj znak.

Promatrala je kako njegov nezgrapni lik prolazi kroz vrt i nestaje u smjeru harema. Svirači su odložili instrumente. Znali su da smiju nastaviti svirati tek kad se kalif vrati. Princ Muhammad gledao je namrgođeno za svojim stricem, dok su vinski družbenici nazdravljali jedni drugima i smijali se. No Arib nije ni pokušala poslušati kalifovu zapovijed.

Muškarci su počeli šaputati. Crni eunuh pohitao je kroz *ivan* prema njoj i nešto joj došapnuo. Uzmaknula je, a njezin je pogled ponovno potražio Wolframa. Zatim je polako odmahнула glavom.

Eunuh ju je i dalje nešto uvjeravao. Aribina prsa brzo su se dizala i spuštala. Kanom obojene prste prinijela je usnama. Eunuhove su bjeloočnice bljesnule, i on joj je nešto ponovno došapnuo. A tada je iznenada zabacila pletenice, i našminkana su joj se usta ukočila, pa je naglo je napustila *ivan* i krenula za kalifom, ne okrenuvši se.

Wolfram je gledao za njom. Nemoguće, pomislio je. Pa nije se valjda mogla podati Ibrahimu. Ne sada - ne pošto ga je onako pogledala. Već ga je jedanput izdala. No u to doba nije ga gledala u oči. Pogledom ju je slijedio u nevjerici, ali ona se nije okrenula. Njezina crvena odjeća svjetucala je između rascvjetala grmlja. Bez oklijevanja ušla je u prolaz na kraju dvorišta, tada su se iza nje zatvorila vrata harema.

Wolframa je obuzeo osjećaj nenasnosne praznine. Čvrsto je stisnuo bodež pa nije ni opazio da mu se oštrica zarežala u kožu. Krv mu je obojila rukav, a on je još čvršće stisnuo prste. Zatim ga je svladao samo jedan osjećaj - mržnja.

Bez riječi je pohitao niza stubište prema izlazu. U nadsvođenom prolazu, u kojem ga je čekao *afšin*, Wolfram se razjaren naslonio na zid i nijemo kimnuo glavom.

Na Hajdarovim uskim usnama zaigrao je smiješak, a tada je svojim ljudima dao znak i ušao u palaču.

Sve do ulaza u harem Arib se prisiljavala da se ne okrene. No, kad se iza Džauhara stubište popela do Ibrahimovih odaja, bez daha se okrenula i pogledala preko ramena. *Dhib al-Rakki - Wolfram von der Aue!*

Kako je mogla biti tako slijepa! Sve te godine bio je u njezinoj blizini. Zacijelo je cijelo vrijeme znao tko je ona, zacijelo čuo kako ulični derani pričaju masne viceve o kurvi Arib, kako muškarci na dvoru naklapaju o njezinim ljubavnim vještinama. I zacijelo je promatrao kakvim je gestama Ibrahima... Osjećala se kao da je zapljusnula vrela bujica pa je naglo stala i šapnula: »Ne mogu!«

Džauhar se zaustavio na odmorištu. »Jeste li poludjeli?« zgranuto je odvratio. »Niste ovdje iz hira, nego da spriječite rat!«

Arib dršćući odmahne glavom.

»Dovraga, Arib, pa niste baš poznati po čednosti! Znam da ima ljepših muškaraca od Ibrahima, ali to će ubrzo biti iza vas! Ako nam ne oslobodite put, naši će ljudi umrijeti!« Zgrabio ju je za ručni zglobov i odvuкао je gore posljednjim stubama. »Sada ćete ući kroz ona vrata i učiniti ono što smo planirali! Jeste li zaboravili?« reče joj prodornim glasom. »*Kajna* je najprimamljiviji mamac. Dakle, uredite se i priredite mu noć njegova života!« Rukama joj je sredio kosu i provjerio stoji li joj uski prsluk na pravom mjestu, pa je gurnuo u prvu pokrajnju odaju u hodniku. »Obavite svoju dužnost!« šapnuo je napokon.

Vrata su se zatvorila iza nje. Arib se uzrujana nasloni na drvo. Osvrtala se tražeći pomoć, kao da Abdallahovi vojnici mogu izići iz zida i uhititi Ibrahima prije negoli joj se on približi. Na zidovima su gorjele baklje s mirisom ambre, a njihov jaki miris oduzimao joj je dah. Na krevetu ispod svilenog baldahina u zlatovezu bio je raširen skupocjen rašidski ogrtač. Vjerojatno ju je čekao za nagradu. Iza njega zidom se protezao friz u štuku s voćnim motivima. Bujne bobice grožđa podsjećale su na ženske oblike, pa se Arib strese i stavi obje ruke pred dojke. Sjetila se robinja koje je još u podne poslala Ibrahimu u hamam da ga okupaju, izmasiraju te ga vinom i mesom rakova pripreme za ono što ga čeka. Sada joj je bilo mučno pri samoj pomisli da se poda čovjeku kojega su zbog glomaznosti zvali Zmajem.

Odjednom su se otvorila vrata koja su vodila u kupaonicu. Ibrahim ibn al-Mahdi imao je na sebi samo dugu, sprijeda zakopčanu svilenu košulju. Polako je zatvorio vrata iza sebe. Arib je htjela uzmaknuti, ali vrata iza nje nisu joj dala prostora. On je to shvatio kao koketno svraćanje pozornosti jer se pohotno nasmijao. U nos joj je prodirala mješavina alkoholnog zadaha i obilno nanesenog parfema *galija*. Arib je bila kao oduzeta od gađenja. No dopustila mu je da je odgura na krevet. Činilo joj se da je svu snagu volje ostavila vani u *ivanu*.

Teško tijelo palo je pokraj nje na koljena. Ibrahim je zadahtan počeo lizati vino s njezina trbuha. Uhvatio ju je za ruke i stavio ih u svoju prorijeđenu kosu. Arib je očajnički gledala u vrata. U tom trenutku kalif se uspravio, jednim potezom rastvorio košulju i stao gol pred nju.

Prostorijom se proširio prodoran miris mošusova ulja. Ispod mesnate mase njegova trupa tanke noge doimale su se groteskno. Njegovo se udo pohotno poput zmije pružilo prema njoj. Ožiljak od obrezivanja izbočio se na ukrućenom udu i poprimio tamnocrvenu boju, a Ibrahim se zapiljio u svoju muškost, jedva obuzdavajući strast, pa dobacio Arib pogled koji je zahtijevao divljenje. Zgrabio joj je ruku i polako joj okrenuo kanirane prste prema gore. Kad ga je dotaknula, zastenjao je poput mužjaka deve spremnog za parenje. Zatim je strgnuo odjeću s nje, bezobzirno i požudno privukao ju je k sebi i pritisnuo uz jedan od stupova baldahina.

Bila je to jedna od Aribinih najstrašnijih noćnih mora. Čvrsto se uhvatila za stup pokušavajući pokriti tijelo koliko god je mogla komadićima odjeće. Teodorin amulet pekao ju je na prsima, a pred očima je s mukom i jasno vidjela Harun al-Rašidov osmijeh. Čula je iza leda Ibrahimovo dahtanje. Uhvatio ju je za dojke i preko njezina ramena zurio u grožđe na frizu. Njegov isprekidani dah prešao je u glasno stenjanje. Osjetila je kako ga oblijeva znoj i kako se njegov vreli, vlažni dah taloži na njezinu vratu i ramenima. Trajalo je cijelu vječnost dok je napokon nije pustio zadovoljno mrmljajući.

Bez riječi je navukao košulju. Prišao je zlatnom stoliću pokraj kreveta i natočio joj vina. Arib je obrisala lice. Osjetila je kako na njoj gori Wolframov pogled kao da on stoji u odaji. Htjela je glavom bez obzira odjuriti u kupaonicu.

Uto izvana odjeknu koraci, i začu se zveckanje mača. Abdallahovi ljudi, pomisli Arib. Netko je glasno pokucao, i ona upitno pogleda Ibrahima. Rastvorena košulja pružala je pogled na njegovo debelo, golo tijelo. Skupio ju je i kimnuo joj glavom. Arib zgrabi ogrtač na krevetu i zagrne se, pa otvori vrata.

»*Selam*, draga moja. Kad god se sretnemo, sve si ljepša.« *Afšin* je obuhvati pogledom. »No pretpostavljam da je to danas posljednji put.«

Arib lagano odstupi, a Ibrahim pride vratima.

»Što ovo znači, Hajdare ibn Kavuse?« upita on zvonkim glasom. U usporedbi s *afšinovim* žilavim, čvrstim likom doimao se glomaznim i nezgrapnim, ali Arib se činio poput zaštitnog zida koji je dijeli od njezina smrtnog neprijatelja.

Od Hajdarova smiješka sledila joj se krv u žilama. Bio je to isti onaj smiješak kao u ono doba, neposredno prije nego što je njezinu ocu zabio mač u srce. »Vaš

suparnik, Abdallah al-Mamun, poslao je ovamo svoje uhode«, obrati se Hajdar kalifu uljudnim naklonom glave. »No, budite bez brige. Moji im se ljudi suprotstavljaju. Ova žena trebala vas je isporučiti ljudima svojega gospodara.«

Zmaj se okrene prema Arib. Okomita bora urezala mu se u čelo. »Prokleta kurvo!« Svom snagom svojega nezgrapnog tijela dovukao ju je k sebi i bacio na krevet. Ogrtač se otvorio, i njezino je golo tijelo bilo bespomoćno izloženo pogledima dvojice muškaraca. Arib je vukla tkaninu na prsa i uzmaknula među jastuke. Ibrahim joj se približio. Njegove su se mesnate usne suzile, pa je dignuo ruku da je udari. Njegovo lice nalikovalo je više nego ikad licu njegova brata Haruna al-Rašida.

»Vi ste uhićeni, Ibrahim ibn al-Mahdi!« iznenada odjekne oštra zapovijed s vrata. »Uime pravog kalifa Ab-dallaha al-Mamuna!«

Arib s olakšanjem zabaci pletenice i uspravi se. Ibrahim se ukočio od straha. Lica izbezumljena od mržnje, *afšin* je pogledao prema vratima, a zatim u nju, pa procijedio psovku i uhvatio se za pojas.

Arib se otkotrlja u stranu i baci na pod. Bodež joj je projurio iznad glave, probušio friz koji se odlomio i pao na pod. Istodobno je škljocnula brava na vratima pokraj kreveta. Ibrahim je otvorio mala vrata skrivena u zidu i nestao iza njih. *Afšin* je pošao za njim, a zatim se čulo spuštanje zasuna.

Turski je zapovjednik izdao zapovijed svojim ljudima, pa je nekoliko njih nahrupilo prema vratima u zidu. Drvo je zaškripalo i počelo pucati. Dok su vojnici mačevima probijali prolaz, jedan je Turčin pristupio Arib. »Jeste li ostali neozlijeđeni?« upita on.

Kimnula je glavom čvrsto omotavši ogrtač oko tijela.

»Moji su vojnici osvojili Madinat as-Salam i palaču. Htjeli su nas zadržati, ali sada je vladarsko sjedište ponovno u rukama pravog kalifa. Ibrahim neće stići daleko.« Najamnik pruži Arib ruku i pomogne joj ustati. Moglo se naslutiti što je mislio pri pogledu na polugolu kurtizanu koja je bila preskupa za muškarce poput njega.

Povratak u Rusafu beskrajno se otegnuo. Kad su se vrata Ishakove palače za njom zatvorila, ušla je sama u hamam i ondje se kupala trljajući se kao opsjednuta. Miris ružine vodice, koji ju je inače opuštao, sada ju je grizao u nosu. Činilo joj se da se Ibrahimov upadljiv parfem *galija* zauvijek zalijepio na nju.

Izbezumljeno se polijevala vodom, kutljaču za kutljačom. Ružina vodica pomiješala se s njezinim suzama. Drhtala je, pekla je koža koju je izribala do krvi, ali ona se i dalje trljala grubom krznenom rukavicom. Ispod rukavice već je odavno tekla krv, ali Arib nije mogla isprati Wolframov pogled iz pameti. Kutljača je zvecknula kad joj je ispala iz ruke. Polako je klonula na mramorni pod.

»Što sam to učinila?« šaptala je. »Što li sam to samo učinila?«

Poslije toga nastupa Arib nije mogla nikomu pogledati u lice, pa ni Ishaku. Povukla se u harem kalifove palače, u kojem su Ibrahimove žene plašljivo čekale dolazak novoga gospodara.

Bio je 16. kolovoz 819. godine prema franačkom vremenu. Nebo se smračilo, na njemu su se skupljali oblaci i spremalo se nevrijeme. Već su pale prve kapi kiše. Na obzoru je grmljavina najavila dugoočekivanu oluju. Kao i uvijek kad je prijetilo nevrijeme, Arib se povukla u zaštitu kuće. Zbog propuha uljanice su se dimile. Arib se morala sjetiti legende iz svoje domovine: u dimu vrebaju stvojenja zloduha Ahrimana. No ni svi demoni pakla nisu je mogli više izmučiti od misli na Wolframa.

Ona posegne u rukav i još jedanput pročita pismo koje je primila prije nekoliko sati.

Draga moja Arib,

vječno ću klečati pred Tobom i obožavati Te. Znam koliko Te je svladavanja stajala moja zapovijed. Vjeruj mi, ljubljena, da sam i ja bio očajan znajući da ćeš biti u zagrljaju mogega strica. No sada je sve završilo. Spriječila si rat, i Tebi zahvaljujem na prijestolju.

Ibrahim ibn al-Mahdi pobjegao je i izbjegao pravednu presudu. Svojem ću brata Muhammada imenovati prestolonasljednikom i tako pomiriti svoju obitelj. No moj prvi put odvest će me k Tebi: još noćas stići ću u Bagdad pa ću Te napokon ponovno moći zagrliti. Čekaj me!

Zauvijek Tvoj rob, Abdallah al-Mamun

Arib nehajno spusti pismo. Nije više držala do Abdallahovih obećanja. Na dan njegova dolaska *afšin* se za svaki slučaj povukao na jedno imanje, ali nije dvojila da će biti pomilovan. Kalif nije imao mnogo sposobnih generala. Wolfram je još bio u Bagdadu, kako se govorilo, i stanovao je u *afšinovoj* kući. Nitko, osim nje, nije mogao znati kakva je bila njegova uloga u borbi za prijestolje.

Olujni vjetar šibao je kišom koja se doimala poput siva zida. Voda je preplavila mramorni pod dvorišta, gladak poput zrcala. Munje su osvijetljavale tamu u sve kraćim razmacima. Kalif je trebao stići za nekoliko sati.

Arib je čvrsto obuhvatila Teodorin stakleni amulet i prišla svojoj škrinji. Sasvim dolje, zakopan ispod skupih brokatnih tkanina, našla je jednostavan zar

kojim je mogla pokriti i glavu i lice. Munja je obasjala dvorište blještavim svjetlom. Odmah zatim odjeknuo je snažan tresak groma i svjetiljke su zatreperile. Arib je naglo ustuknula kao pred timpanima sudnjega dana. Zatim je prebacila ogrtač na ramena i provukla se kroz odškrinuta vrata. Na kraju praznog hodnika pohitala je niza stube i preko dvorišta. Dežurni eunuh zacijelo je u njoj vidio sluškinju koja je protiv volje morala još nešto kupiti.

Kiša ju je šibala po licu. Nova munja osvijetlila je noć, a gromovi su se naganjali između kamenih palača. Nastojeći smiriti svoj isprekidani dah, krenula je prema Harbiji. Iznad nje jurili su jedan za drugim crni oblaci. Promoćeni ogrtač odavno joj je kliznuo s glave, a raskošno nakovršani, sada mokri uvojci visjeli su joj na prsima i ramenima. Brokatnim papučama nehajno je gazila po blatu koje je štrcalo uvis. Kao prije mnogo vremena u gorju Taurus, osjećala je kako joj srce kuca do vrata. Znala je da će sve uništiti: slavu, varljivu vlast nad svojim životom. No nije mogla čekati Abdallaha u haremu.

Bez daha stigla je pred *afšinovu* kuću u istočnom dijelu Harbije i stisnula se uz vrata od cedrovine. Iznad nje odbojno su se uzdizali zidovi. Naježila se. Abdallah će biti izvan sebe od gnjeva ako ga ne dočeka na povratku. A što ako se *afšin* već vratio? Aribini hladni i vlažni prsti čvrsto su obuhvatili ogrtač težak od kiše, a tada je pokucala.

Kad se zasun odmaknuo, postalo joj je vruće premda je bila mokra do kože. Uvojci su joj se lijepili na obraze.

Wolfram je stao kao ukopan. Na glavi, kao ni onda, nije imao ništa, ali sada je uočila oštre bore oko njegova nosa, svjež ožiljak na bradi. Na sebi je imao samo *džubbu* rastvorenu na prsima i hlače. Rukom koju je naslonio na okvir vrata zapriječio joj je ulaz, a ljevicom obuhvatio pojas. Plave oči bile su mu čudesno tamne. Okrutna crta urezala mu se oko usta, a mišići njegove gole podlaktice napeli su se.

Arib je očekivala da će joj vrata otvoriti sluga, a ne on osobno. Već je bila smislila jednu rečenicu. No, kad ga je nenadano ugledala neposredno ispred sebe, nije uspjela izustiti ni glasa. Munja je proparala nebo i obasjala njegov lik blještavim svjetlom. Trgnula se.

Wolfram se nije ni pomaknuo da je pusti u kuću. »Kakve li časti!« izusti on napokon. Njegov se glas nije promijenio: isti strastveni zvuk ispod suzdržane površine. No sarkazam u njemu nije mogla prečuti. »Arib dolazi sama kako bi na meni iskušala svoje vještine. Zar više nemaš robinja koje ti mogu uštedjeti trud?«

Arib nije mogla podnijeti njegov pogled pa je oborila oči. »Moram s tobom razgovarati.«

Prignuo se prema njoj ne spuštajući ruku sa zida. Oči su mu svjetlucale staklastim sjajem na svjetlu baklje, a kiša mu je pljuštala po kosi. Kosa mu je još dopirala do ramena. »O čemu?« upitao je hladno. »O ljudima koje već imaš na savjesti? Ili o muškarcima s kojima si spavala kako bi postigla taj cilj?«

I s Aribine kose cijedila se voda. Nehotice je bacila pogled iza sebe u mračnu uličicu, ali u njoj nije bilo nikoga na kiši koja je lijevala. Bili su sami. »Mislila sam da si mrtav!« šapne ona.

Negdje je glasno lupio prozorski kapak. Wolframova ruka grčevito je stiskala bodež za pojasom. Njegovo tijelo u neposrednoj blizini zračilo je suzdržanom, opasnom snagom. »Jesi li zbog toga svoju glad za moći utažila u krevetu s četiri kalifa?«

»A kad bi tako i bilo?« odvrati Arib žestoko. Tresla se od hladnoće, ali i zbog njegova tona. Razljutilo ju je i njegovo umišljeno držanje. »Ne znam što si ti tražio kod svojih robinja. No ti su muškarci za mene bili jedina mogućnost da učinim ono što me drži na životu. A prije nego što mi postaviš druga pitanja«, nastavi ona izazovno, »da, znaj da sam katkada u tome i uživala!«

Wolfram je zgrabi za ruku i grubo je tresne na okvir vrata tako da je ostala bez daha, pa jednim jednim pokretom izvuče bodež i prisloni joj ga na grudi. Prstima je obuhvatio držak tako čvrsto da su mu pobijeljeli članci, ali je zamijetila da se zagledao u točku iza nje.

»Učini to već jednom!« uzvikne ona i odmakne vlažnu kosu. »Učini to! No gledaj u mene!«

Wolfram joj pogleda u oči. Ljevicom ju je nemilosrdno prikovao za okvir vrata. Baklja je bacala nemirne sjene na njegovo lice. On digne oružje napinjući ruku.

»A ti?« nastavila je oporo. Nije ni pokušavala pobjeći. »Što si učinio ti za ono što te drži na životu?«

Nije se maknuo.

»Imaš pravo«, reče Arib. »Bilo je trenutaka kada sam gotovo zaboravila tko sam nekoć bila. No najgori trenutak u životu bio mi je kada sam pošla za Ibrahimom.«

Wolframov stisak oko bodeža popusti, i on ljutito baci oružje na pod. Željezo je zveknulo kad je palo na mramor. Arib odahne.

Vrata su se iza njih zatvorila s tihim škljocajem brave. Stajali su u hodniku na propuhu. Gorjela je samo jedna baklja, pa se hodnik gubio u tami. Goli su zidovi svjetlucali. Arib je drhtala i otresala vodu s ogrtača.

Wolfram kao da nije osjećao hladnoću. »A Hajdar?« upitao je oštro. »Radila si mu o glavi!«

»Što ti uopće znaš?« napadne ga Arib. »Kad smo se posljednji put vidjeli, bila sam u bijegu, sjećaš li se? Osuđuješ me, a ne znaš što je on meni učinio!«

On joj priđe i pritisne je leđima na zid. »Onda mi reci!« uzvikne on.

Zavrtjelo joj se u glavi. Odjednom se uplašila. Stisnula se uz hladni kamen, osjećala vlažnu odjeću na svojim leđima. Pomisao da Wolframu priča o tome bila joj je gotovo gora od samog događaja. Kao da mu dopušta ulaz u sobu u kojoj je bila silovana i ponižena. Nitko joj tada nije vjerovao da se to dogodilo protiv njezine volje. Zašto bi joj on povjerovao?

U Wolframovim svijetlim očima odražavalo se slabo svjetlo. »Onda?« upita on.

Arib ga je gledala netremice i bez riječi.

Ispunjen prezirom, okrenuo je glavu.

»Ti nisi poznao mojeg oca ni Teodoru.« Riječi su joj se isprekidano otimala s usana. »Hajdar ih je ubio smješkajući se. A ja...« Glas joj se slomio. Nije mogla izreći neizrecivo. Ne njemu.

»Što je trebao učiniti?« odvrati Wolfram podcjenjivački. No ushoda se kao da ga je iznenada obuzeo nemir. »Tvoj je otac bio odmetnik. Hajdarova dužnost i njegova čast nalagali su mu...«

»Nitko nije pitao za moju čast kad me je Hajdar predao Harunu al-Rašidu da me kalif silom uzme!« izgovori Arib posljednjom snagom.

Wolfram zastane i polako se okrene prema njoj.

Krv joj je navrla u lice. Rukama je obgrlila tijelo i nastavila pričati gotovo šapćući. »Svih tih godina na životu me držala samo pomisao da taj zločin ne smije ostati nekažnjen. Hajdar je poštediti moju nevinost jer mu je bilo jasno što će učiniti Harun. Bila sam još napola dijete!« viknula je. »Znaš li kako je to? Braniš se, ali hoćeš i živjeti. Premda se zbog toga mrziš cijeli život.« Usne su joj tako drhtale da se morala prekinuti. Nastavila je gušeći se od suza: »Bol ti oduzme zrak pa ne možeš vikati. Znaš li što je bilo najgore? Onaj smiješak. Jer mi je pokazao kako on u tome uživa!«

Wolfram ju je netremice promatrao. Ponovno je bljesnula munja i bljedim svjetlom obasjala hodnik.

»Afšin mi je držao bodež na vratu. Pritom mu ruka nije ni zadrhtala.« Arib nije mogla pogledati Wolframu u lice. Borila se protiv suza, ali je ipak odahnula

što napokon o tome govori. »Odonda sam svakoga dana vidjela onaj smiješak kad god sam ležala s muškarcem.«

Trenuci su se protegnuli u vječnost. »Harun al-Rašid?« Napokon je čula Wolframov promukli glas. »Tko mi kaže«, upita nemilosrdno, »da ne lažeš i da si ga zapravo ti zavela?«

Arib iznenada digne glavu, a zatim htjedne mimo njega otići prema izlazu.

Zadržao ju je pruženom rukom. »Reci mi jednom riječju zbog čega bih ti vjerovao!«

Glas kojim je vladao iznenada je izgubio čvrstoću.

»Mogla sam te zavesti na Taurusu«, odvrati ona. »Onda kada si me htio poljubiti.«

»Prekini!« Njegove su oči prezrivo prelazile preko nje, ali ju je pogledom i strastveno milovao i tim joj žarom palio kožu. »Razumijem tvoju mržnju«, reče on napokon. »No Haj daru zahvaljujem na svemu. Bio je uz mene kad je u razbojničkom napadu pobijeno cijelo izaslanstvo. Zauzeo se za mene kad se više nisam mogao vratiti u Franačku. U mojoj zemlji odgajali su me za viteza, a vitez će radije umrijeti nego biti nezahvalan.« Pogled mu je bio nemilosrdan. »Nećeš me iskoristiti kao druge!«

»Ja te neću iskoristiti!« očajnički izusti Arib. »Mi služimo raznim gospodarima, pa znam što to znači. No u ono vrijeme sam shvatila da se neiskorišteni trenutak možda više nikada neće vratiti. Došla sam da ti kažem ono što ti želim reći već dvanaest godina - da te volim.«

Wolfram se ukočio. Nekoliko trenutaka nisu progovorili ni riječi.

»Prije bih sebi zabranila disati nego tebe ne ljubiti«, reče Arib. Od dugo potiskivane strasti glas joj je zadrhtao. »I uvijek sam se iznova pitala bi li sve bilo drukčije da sam bila hrabrija. Da sam pobjegla s tobom umjesto od tebe.«

U tami nije čula ni njegov dah. Okrenula se prema izlazu i htjela dignuti teški zasun.

Wolfram ju je sustigao u nekoliko koraka i oklijevajući spustio svoju ruku na njezinu.

Kad ju je dodirnuo, trnci su joj prošli kroz tijelo od gotovo zaboravljene prisnosti. Odmaknuo joj je prste sa zasuna, a zatim počeo rukama blago prelaziti njezinim prstima pa rukama prema gore. Prelazio joj je preko obrva, obraza, usana. Arib ga je netremice gledala kao da se boji da bi se njegov lik svakog trenutka mogao rastopiti.

Rukama joj je nježno odmaknuo mokru kosu s lica i približio joj se. Sklopila je oči. Trenutak se protegnuo u vječnost.

»Pa ti drhtiš.« Wolfram joj skine ogrtač s ramena i promočena tkanina spuzne s nje. Arib je osjetila njegove usne na svojim očima, obrazima sve dok se napokon njihove usne nisu našle u poljupcu. Uzvratila je nebrojene nježne poljupce kojima joj je prekrivio lice. Ruke su joj drhtale kad mu je dodirnula kosu koja mu se nakovrščala od vlage. Osjetila je toplinu njegova tijela i jače ga zagrlila. Bio je to uistinu on.

Wolfram ju je iznenada jače zagrlio. Ljubio ju je divlje i zahtjevno kao što nikoga dotad nije ljubio. Bujica njegove strasti oduzela joj je dah. Kao da je sve te godine živio za taj trenutak.

»Rekla si onda da te više nikada ne smijem dirnuti«, šapne on.

»Više me nikada nemoj napustiti!« izusti Arib. Priljubila se uz njega tražeći mu usne. »Nikada!«

Wolfram ju je gurao kroz hodnik u unutrašnjost kuće. U mraku je posrnula, i on ju je dignuo. Htjela je govoriti, ali on joj je stavio prst na usta. Nježno ju dignuo na ruke i ponio gore uskim stubištem.

U odaji na gornjem katu nije bilo svjetla. Arib je na leđima osjetila zid. Nova munja osvijetlila je noć, i Wolframovo lice izroni ispred nje iz tame.

Zarila je prste u njegovu kosu. Njegov dodir preobrazio joj je tijelo u bujicu bolne strasti. Bradavice na njezinim dojčkama stvrdnule su se i izbočile pod njegovim poljupcima. Milovao joj je ramena i dopro do zabranjenog mjesta na njezinu vratu, koje nije dirnuo ni jedan muškarac otkako je ondje stajao *ajšinov* bodež. Arib je samo sklopila oči.

Polako mu je skinula *džubbu* s ramena. Kad je ispod nje dotaknula njegovu toplu kožu, osjetila je kako mu se trzaju mišići. Wolfram se spustio na jastuke. Usta su joj klizila njegovim tijelom vlažnim od kiše. Osjećala je kako teško diše, opipavala mu tijelo rukama i usnama kako bi svaki djelić njegova tijela sačuvala za vječnost. Preko njegovih prsa prolazio je ožiljak tek zarasle rane. Pomaknuo joj je kosu s lica, i njihovi su se pogledi susreli u tami.

Strastveno se okrenuo i našao iznad nje te joj ručne zglobove pritisnuo na krevet. Nova munja osvijetlila mu je lice. Prstima je pronašao njezine dlanove i isprepleo svoje prste s njezinima. Zadrhtala je, ali je on taj pogled produljio do nepodnošljivosti.

Naposljedku je počeo prodirati u nju, tako polako da ju je cijelo tijelo zaboljelo od želje. Arib ga je privukla k sebi kao da je nikad dotad nije zagrlio ni jedan muškarac. Zastenjala je kad je došla do daha. Njegovi su je poljupci ušutkali.

Vrijeme je izgubilo važnost, nestalo je granice između njihovih tijela okupanih znojem. Prožeo ju je osjećaj kakav još nije poznavala. Sjela je svladana neobuzdanom strašću. Wolfram je naslutio njezinu kretnju. Čvršće ju je

privukao, i ona je osjetila na vratu njegov isprekidani dah. Obujmila ga je rukama i nogama, pa je potpuno predala tijelo divljem ritmu. On ju je sve brže i brže vodio svojim ritmom u blaženu, čistu melodiju.

Iznenadna vrućina zahvatila joj je tijelo i neobuzdano je kriknula. Preplavili su je valovi strasti, pa se pobojala da će se u njima utopiti. Njezini prsti zagreblili su poput pandži njegova leđa. Osjetila je kako se Wolfram propinje u njezinu zagrljaju. Dok se ona borila da dođe do daha, on je utiskivao svoje usne u njezine kao da ne želi dopustiti da se ikada razdvoje.

S noći je prošla i oluja. U blagom, svijetlom sivilu svanulo je jutro nad Bagdadom. Kiša je slabije padala, a zatim je blistave lokvice upilo jutarnje sunce. Tigris je promijenio boju od blatnosive u tamnoplavu.

Na lijevoj obali grada još je vladao jutarnji mir. Prvi poziv na molitvu već je završio iznad četvrti Harbije. Na labirint ulica ilovaste boje padale su sunčane zrake i dospjele do uske uličice na istoku. Srebrnkasti tračak svjetla obasjao je odaju na gornjem katu. Iz polutame su izronile škrinje uza zidove, pa obrisili stalka s knjigama i napokon zgužvane plahte na krevetu.

Arib je otvorila oči i nasmiješila se. Priljubila se, pripila uz ruke koje su je grlile i opipala Wolframova prsa osjećajući njegov smireni dah.

Polako se uspravila. Plahta koja je pokrivala njihova zagrljena tijela skliznula joj je s ramena i tiho, poput laganog poljupca, dirnula joj kukove. Ponovno je pogledom obuhvatila Wolframov lik, crvenkasti odsjaj u njegovoj kosi koja mu je padala na čelo, sklopljene vjeđe ispod izražajnih obrva, lijepo oblikovana usta. Nježno je upijala te obrise ne dodirujući ga. Sreća koju je pritom osjetila bila joj je tako bliska kao da se pola života svakoga jutra budila pokraj njega.

Tiho, da ga ne probudi, ustala je i duboko udahнула vjetrić koji je dopirao kroz rešetke na prozoru. Ispod bosih nogu osjećala je prohladni mramorni pod. Ništa se nije pomaknulo dok se odijevala.

Prišla je još jedanput krevetu. Morala se boriti protiv želje da Wolframa probudi poljupcem i da ponove sve što su radili te noći. Smješajući se, upijala je miris njegove kose. Prvi put poslije ljubavne noći nije se prala kao opsjednuta.

Arib pogleda svoje tijelo odozgo prema dolje. Sjetila se drugih muškaraca, njihovih tijela, mirisa, požude i želje da je potčine na ljubavnoj postelji. Sjetila se vlastitog prezira prema tom okaljanom tijelu i borbe da nikada ne izgubi vlast nad svojim osjećajima.

Wolfram se pomakne u snu i odmakne plahtu. Blago svjetlo milovalo je gornji dio njegova tijela, i Aribin pogled zadrži se na njemu. Sinoć je sve bilo vrlo jednostavno. No ona pripada Abdallahu, a Wolfram je saveznik njihova smrtnog neprijatelja. Ako se on mora odlučiti između žene kakva je ona i svojeg

prijatelja... Pokajat će se zbog onoga što je noćas učinio. Arib sklopi oči. Znala je da to neće moći podnijeti.

Nečujno se povukla, pohitala na hodnik i niza stube. Suze su joj tekle licem kad je zgrabila vlažni ogrtač i izletjela na ulicu. Na jutarnjem svjetlu njezin je lik bacao osamljenu sjenu na ulicu. Trčala je kao da mora pobjeći od njega i stigla je dašćući na rijeku. Pod njezinim nogama klokotalo je blato. Trstika ju je grebla po rukama, ali nije ništa osjećala.

Malo podalje čula je škripanje prvih taljiga koje su prelazile preko mosta. Trag uzlijetanja ptice vodarice prerezao je svjetlucavu površinu vode na kojoj su se odražavali mostovi i palače. Kleknula je. Ne vjerujući ni sama što vidi, rukom je opipavala obraze.

Bile su to njezine crte lica koje su je gledale iz bistre vode. No sve drugo ipak joj je bilo manje ugodno za oko. To više nije bila žena koja je u olujnoj noći otrčala u *afšinovu* kuću. Kamo god je put odveo, ona više nikada neće biti ta žena.

Knjiga treća
Noć osвете

»Kad bi kajna poželjela krenuti putem vrline, ne bi ga mogla naći. Kad bi poželjela biti ćudoredna, ne bi u tome uspjela. Ovisno o silama koje na nju djeluju, na pomolu je nesreća za muškarca koji se upusti s njom, ali i za nju.«

Al-Džahiz

Bagdad, tri tjedna poslije

Istočna obala Tigrisa bila je već izdaleka nepregledan labirint uličica, stubišta i mostova. Uzvodno, u otmjenoj četvrti Rusafa, stanovali su bogataši i plemenitaši, poput dvorskog muzičara Ishaka al-Mausilija. S rijeke su se čule ritmične pjesme ribara. No idilična je slika varala. Gotovo nitko nije se usuđivao izići na ulicu poslije sumraka.

Od Rusafe nizvodno, na drugoj obali, protezali su se prostrani vrtovi palače Huld. Što se išlo dalje na jug, sve se više mijenjala slika južne obale. Palače je zamijenila šijitska četvrt Karh, krivudava suprotnost strogoj geometriji grada palača. Ruševni balkoni obrasli divljim penjačicama i mnogobrojni mostovi već su iz daljine pružali čarobnu sliku. No tko god je poznavao tu četvrt, znao je da slabo osvijetljene gostionice nisu baš privlačne.

A slika se mijenjala i ovdje, na istočnoj obali. Polunatkrivene uličice sužavale su se. Balkoni s rešetkama nadvili su se nad ulice poput košnica. Posvuda su se odvajale bočne uličice koje bi završavale zidom bez prozora ili na blatnoj obali. Neke su se spuštale naoko beskrajnim stubištima ili se gubile u mračnim arkadama. Tu i tamo čuo bi se pokoji ljubavni par, ali svježa krv na ilovastom tlu pokazivala je da na tim mjestima haraju ulični razbojnici i mračni tipovi. Labirint uličica bio je te večeri još neprohodniji jer su između zidova još visjele ramazanske girlande. Tko nije poznavao put, mogao se lako izgubiti u tom labirintu.

Jedan je oblak prešao preko mliječnobijeloga punog mjeseca i prepolovio ga. Da je vjernik pogledao u nebo, ispričao bi staru legendu o Poslaniku Muhamedu i cijepanju Mjeseca. No muškarci u dugim košuljama odavno su otišli kući na večernje piće. U zraku se još osjećao miris čaja i podsjećao na ibrike iz kojih se pušilo na zamagljene čaše s tekućinom slatkom kao šećer. Zanimjelo je i kuckanje čekićima po bakru staroga kujundžije Mahmuda u njegovoj radionici na kraju slijepe ulice.

Zavojita Al-Mansurova ulica završavala je na izrazito malenom trgu koji se spajao s drugom ulicom pod šiljastim kutom. Na uglu je bila prodavaonica začina iz koje je prodirao miris malih, kožastih suhih limuna. Sada je bila zatvorena. Samo dva mladića motala su se još ispred jednog odbojnog pročelja.

»Daj, zaboravi, ona više neće doći«, reče jedan. Iza zatvorenoga prozorskog kapka nije se ništa micalo. Crvotočna vrata od cedrovine bila su zabravljena, a ukrasni elementi u obliku romba dijelom odlomljeni. Sve se doimalo napušteno. »Arib je zacijelo u haremu gdje joj je i mjesto. Kuća pripada jednom eunuhu iz palače, ne njoj. Vjerojatno si je slučajno vidio ovdje. Sada je vrijeme molitve.«

»Rekla je da ponovno dođem kad mi narastu jaja!« zaurla drugi. »Kakva sramota!« Udario je nogom o zid kuće, ali samo se odlomilo malo žbuke. S okruglog minareta, koji je nadvisivao okolne kuće, odjeknuo je mujezinov zov. No mladić nije ni pokušao otići kući na noćnu molitvu. Ljutito je izvukao bodež da na zidu ureže riječi Arib - *kraljica kurvi*.

U prezidanoj bočnoj ulici odjeknuli su koraci i obojica su se okrenula. Prilazio im je crni rob s bakljom u ruci. Njegov gospodar, koji je iza njega jahao na magarcu, navukao je zar preko cijele glave. Široke hlače i sandale mogle su biti nošnja bogata trgovca. Unatoč tome, mladić je svojeg pratioca brzo odvuкао iza ugla. Arib je imala moćne prijatelje.

Jedan Aribin eunuh kupio je po njezinu nalogu tu nisku kuću od ćerpiča. U njoj se osjećala sigurnom od uhoda svojega gospodara, koji su je tražili već tri tjedna. Bila je to zabačena kuća koja se ugnijezdila u močvarnoj dolini, a premalena za bučne orgije jedne *kajne*. Vrt je, doduše, dopirao sve do rijeke, ali kuća je inače imala samo dva krila koja su zaštitnički opasavala dvorište. U vrtu je trebalo hitno podrezati perzijske ruže. Vjetar je raznosio po tlu njihove latice. Gornji kat svjetlucau je kroz granje poput alabastera. Na ulazu u kuhinju stajao je težak mužar u kojem je njezina sluškinja upravo tucala bademe za *lauzinaj*. Posvuda se širio miris vrelog meda.

Arib je pjevušeći sjedila u *ivanu* ispod svjetiljke. Ponovno je na lutnju pričvrstila novu strunu od ovčjeg crijeva, jer su se strune čehale na ljetnoj sparini. Kažu, prema starom praznovjerju, da nešto umre kad struna pukne pri izvođenju. No ona nije htjela izazivati sudbinu. Morala je priznati samoj sebi da je ludo biti tako bezbrižan. Sa svakim satom sužavala se mreža oko nje. Bila je pobjegla iz kalifova harema. Čast muškarca mogla se povrijediti s mnogo manjim prekršajem, a to ni izdaleka još nije bilo sve.

Nestrpljivo je spustila *oud*. Srebrni poslužavnik sa svježim datuljama i smokvama pokraj nje bio je netaknut. Plava se kora voća rapucala, slatki se plod cijedio, ali ona je vidjela samo pismo koje je stajalo pokraj nje. Na njemu je pisala tek jedna riječ: »Danas.«

Wolframu nije trebalo ni jedan sat da je nađe. Nekoliko tjedana otkako ga je posljednji put vidjela činilo joj se kao čitav život. Prije bi čeznula za muškarcem ako je bio lijep i ako ju je znao uzbuditi. No sve to nije se moglo usporediti sa

strašću kakvu je u njoj budio Wolfram. Naježila bi se već od samog njegova pogleda. U njegovoj se blizini osjećala sretno bez obzira na to razgovaraju li satima za vrijeme kuhanja ili zbijaju šale, ili ona pjeva sve dok joj on poljupcem ne zatvori usta. Kad su vodili ljubav, imala je osjećaj da je to prvi i posljednji put. Kad ga nije bilo, ćutjela je njegove usne na svojoj koži, njegovo tijelo u svojem zagrljaju.

Netko je kucao po teškim vratima od cedrovine. Prigušen zvuk čuo se u cijeloj kući. Arib je skočila. Dvorište joj se okretalo pred očima i ona je pipajući potražila oslonac, stolac.

»Nemojte otvarati!« posavjetova je sluškinja, nježna, plavokosa djevojka imenom Rabab. Spustila je košaru s mirisnom metvicom koju je upravo donijela iz kuhinje. »Gospodar ima ključ. Tko zna tko bi to mogao biti u ovo doba. A mi smo potpuno same.«

Arib je zahvalno uhvati za ruku. Rabab je imala pravo. Mladi muškarci bez gospodara noću su žarili i palili bagdadskim ulicama, izazivali tučnjave, silovali žene, samo zato što nisu imali pametnijeg posla.

»Idem pogledati tko je«, reče Arib. »I skuhaj čaj!« Bez daha poravnala je svijetloružičastu *džubbu*, počeshljala se i pričvrstila pletenice na sljepoočicama. Zatim je skinula baklju sa željeznog držača, pošla hodnikom i oprezno odškrinula vrata.

Baklja je zatreperila od propuha. Dvojica muškaraca stajala su na primjerenoj udaljenosti. Crni eunuh, koji je pokucao, naklonio se i stao u stranu. Njegov je gospodar navukao pokrpani zar duboko na lice. Ispod njega raspoznavala se samo gusta crna brada. Odmaknuo je tkaninu i polako stao na svjetlo koje je kroz vrata prodiralo na ulicu. Brkovi su mu prekrivali čulne usne, a tamne oči uokvirene gustim trepavicama netremice su gledale Arib. »Nisi nikada bila ljepša«, reče Abdallah al-Mamun.

Arib je jedva uspjelo sakriti strah. Brzo je bacila pogled na trg, ali Wolframu nije bilo ni traga.

Ne čekajući poziv, kalif je ušao u kuću. Uznemireno ga je pogledala. Postao je snažniji, a kosa mu je sada bila kratka sa šiškama na čelu, po najnovijoj modi. Sve to isticalo je njegove tanke obrve i tamni ten, ali i naglašavalo strogost njegova aristokratskog profila. Dala je sluškinji znak, i Rabab se povukla, znatiželjno se okrećući prema posjetitelju. Njegov je sluga ostao stajati u *ivanu*, i Arib je opazila kako mu u tami svjetluca duga košulja. Sjela je na rub bunara obraslog jasminom i na kalifovu licu potražila mladića iz minulih dana. Nakon svih tih godina što su ih proveli zajedno nikad joj nije bio tako stran kao sada.

»Zašto me tako gledaš?« mrzovoljno upita Abdallah. »Tražiš li sijedu kosu?«

Arib mu je htjela odgovoriti da bi trebao objesiti svojeg brijacha kad mu nije u stanju prekriti prve sijede vlasi. No intonacija njegova glasa govorila joj je kako bi bilo bolje da šuti.

»Ne pitaš kako sam te pronašao?« Abdallah se ushodaao po dvorištu okupanom mjesečinom. Opazio je vratašca koja su s lijeve strane vodila u vrtu, otvorio ih i pogledao van.

»Ni jedna robinja nije se još nikada usudila pobjeći iz mog harena!« Zatvorio je vrata i naslonio se na njih.

Bilo je očito da jedva svladava srdžbu. »Jedan od mojih vinskih družbenika čuo te je s rijeke kako pjevaš i to mi dojavio. Izložila si me podsmijehu mojih podanika, a sada mi dopuštaš da ulazim ovamo kao prosjak!«

Odras svjetla iz fenjera plesao je na vodi. Arib je izbjegavala pogledati svoj zrcalni lik u bunaru. Nije htjela da Abdallah zamijeti promjenu na njoj. Iako su godinama dijelili postelju, jedva je podnosila njegovu blizinu. »Imala sam nečiste dane«, lagala je. »I nisam se dobro osjećala.«

»Za te svoje nečiste dane kupuješ kuću o kojoj ni ja ništa ne znam?« On joj priđe i zgrabi je za ruke. Pokušala se osloboditi, ali on ju je nemilosrdno držao. »Otišla si predaleko«, ljutito je naglasio. »Za vrijeme svoje odsutnosti podnosio sam tvoje hirove, ali sada više neću podnositi suparnike. Nemoj misliti da si nedodirljiva samo zato što ti se dive svi muškarci!« zaprijeti joj Abdallah. Njegov je glas imao čudan prizvuk. »Možeš ubrojiti četiri kalifa u svoje ljubavnike, ali zato još nisi kalif!«

Arib je bila dovoljno dugo *kajna*, pa je znala što mora učiniti. S dugo uvježbavanim osmijehom stavila mu je ruku oko vrata. Vrhovima prstiju druge ruke spustila mu se niz *džubbu*. Htio ju je odgurnuti, ali je odmah odustao. Razmaknutim usnama taknula mu je vrat. Svladavao ju je osjećaj mučnine, ali da zaštiti Wolframa, ponovno bi zavela i Ibrahima.

Abdallahovi su se mišići napeli pod dodirima njezinih prstiju. Borio se protiv sebe. Iznenada ju je uhvatio za ručne zglobove i pritisnuo na rub bunara. Arib je osjetila tvrdi mramor na leđima, a kosa joj se raspustila. Abdallah se nagnuo preko nje. »Trebao bih te utopiti!« procijedi on. Silovito joj je pritiskao ramena na tvrdi rub, pa je gladno utisnuo svoje usne u njezine. Arib se uzalud borila protiv gnušanja. Okrenula je glavu u stranu i blago odgurnula gospodara. »Zbog tri-četiri ljubavnika?« odvrati ona u šali. »Onda bi morao utapati sve svoje pjevačice brže nego što Ishak uspije odškolorati nove.«

Abdallah se i dalje nagnjao iznad nje s jednim koljenom na rubu bunara. Arib je htjela okrenuti glavu, ali on ju je prisilio da ga gleda. Brižljivo je ispitivao

svaki djelić njezina lica. »Tko je muškarac s kojim si se ovdje sastajala?« upita on.

Arib se grčevito borila da sakrije strah.

Abdallah je čvršće stisne. »Onda?«

Promatrala ga je bez riječi.

»Nisi se nikad trudila da mi zatajiš svoje ljubavne avanture. Je li to nešto ozbiljnije?« upita je nepovjerljivo.

Arib se ponovno sabrala. Znala je gotovo sve što jedna *kajna* smije - ne smije samo ljubiti. U sebi je uputila usrdnu molitvu Bogu da Wolfram dođe kasnije. Zatim se izazovno protegnula tako da je Abdallah mogao vidjeti njezinu prozirnu *gilalu* kroz široki izrez *džubbe*. »Jesi li očekivao da ću za tebe najprije zavesti Ibrahima, a zatim te čekati u haremu kao poslušna supruga? Malo sam se tješila, ništa drugo.«

Abdallah ju je dugo netremice gledao. »Lažeš«, reče zatim. Našminkane mu se oči suziše, a oštra bora ureže u čelo. Arib još nikada nije vidjela takav izražaj njegova lica, ali vidjela ga je na Harunu al-Rašidu.

Istrgnula se i udaljila nekoliko koraka u tamu. Svjetlo fenjera nije dopiralo u dvorište.

Abdallah se polako uspravi. »Tko je taj muškarac? Ponovno neki plemenitaš iz Horasana? Što si s njim ovdje radila?«

Arib zabaci glavu i nasmije se neprirodnim glasom. »Što misliš što sam radila? Misliš li da sam mu čitala Kuran ili se s njim molila, s njim postila?«

Abdallah se trgne. »Razmisli, Arib! Hoćeš li se svega odreći - slave, obožavanja i naklonosti svojega gospodara?« Čekao je, a zatim ju je oštro upitao: »Kako se on zove?«

»Nisam ti dužna polagati račune!« odlučno odgovori Arib. »Ja sam kći jednog Barmakida. A za razliku od robinje od koje potječeš, moja je majka bila čedna žena!«

Skočio je. Arib mu je htjela pobjeći, ali Abdallah ju je sustigao. Grubo ju je zgrabio za ruke i tresao tako žestoko da joj se zavrtjelo u glavi. Htjela se osloboditi, ali on je zamahnuo rukom i snažno je pljusnuo.

Od siline udarca posrnula je nekoliko koraka prema natrag i zamalo pala na leđa. Koža ju je pekla, čeljust boljela. »Više te ne podnosim!« uzvikne Arib puna mržnje. Zabacila je glavu i pljunula pred njega. »Ja sam slobodna žena!«

Abdallah ju je neko vrijeme gledao izvan sebe, ali činilo se da ponovno dolazi k sebi. »Dao sam pogubiti robinje, pa i prijatelje s kojima sam pio za mnogo manje prekršaje«, napokon odgovori. Usne su mu problijedjele od bijesa. Otresao je nevidljivu prašinu s odjeće kao da želi otresti sa sebe sramotu. »Još

večeras vraćaš se u harem«, reče on hladno. »I ako ne želiš da te bacim u lance, savjetujem ti da više ne odlaziš iz njega tako brzo! Nemoj me više izazivati!« zaprijeti joj se on. »Imam i drugih pjevačica. Možda nemaju tvoj čar, ali tko će ga se još sjećati za nekoliko godina? I dok se okreneš, tvoj će glas zauvijek zanijemjeti.«

Arib je htjela odgovoriti, ali nije uspjela izustiti ni riječi.

Abdallah je čekao zastrašujuće mirno. Bradato, polu-osvijetljeno lice zapanjujuće je nalikovalo na očevu lice. »No dobro«, reče on smirenijim glasom, ali u njemu se osjećalo vrebanje ptice grabljivice. »Tebi zahvaljujem na prijestolju. Htjela si jednu glavu, pa ćeš je i dobiti. Ako mi odaš ime svojeg ljubavnika, poslat ću *afšina* na bezizlazan položaj u Kurdistan.«

»Čini se da ti je itekako stalo do toga«, reče Arib suzdržano. Trljala je bolno mjesto na ruci na kojem se stvorio krvni podijev.

Abdallah se podcjenjivački nasmije. »Neću ga pogubiti, ako se toga bojiš. Nije mi stalo do njega nego do poslušnosti moje robinje. Pa što očekuješ, draga moja? Da tebe, kurvu Arib, bludnicu četiriju kalifa, udam za časna čovjeka?«

Trgnula se kao da ju je netko ošinio bičem.

Kalif ju je netremice promatrao. »Sjećam se tvoje neobuzdane mržnje prema *afšinu*«, nastavi on pomirljivijim tonom. »Tako se mrzi nekoga tko ti je sve uzeo. Poput časti.«

Arib sklopi oči da odagna sliku Haj darova hladnog smiješka, njegovo ravnodušno lice dok joj je držao bodež na vratu, a Harun al-Rašid na njoj zadovoljavao svoju požudu. Rukama je prekrila lice, ali slike nisu nestajale.

»Ako mi kažeš njegovo ime, sve ću zaboraviti«. Abdallahov glas uvlačio se u njezinu svijest poput zmije. Neizgovorena prijetnja naslutila mu se u glasu kad je nastavio: »Zar bih ime trebao doznati od svojih uhoda ili ga batinama, a to ne bih mogao, izvući iz tebe.«

Arib je očajnički odmahнула glavom. Iznenada ga se uplašila i više nego prije. Imala je osjećaj da je izdala samu sebe, ali kalif joj nije pružio mogućnost izbora. »Dhib al-Rakki«, izgovorila je posljednjim snagama.

2

Glavni je most preko Tigrisa bio jarko osvijetljen. Unatoč kasnim satima ljudi su se gurali i na njemu i ispod njega. Smaknuće se nije moglo vidjeti svaki dan, a spektakl je bio još zanimljiviji jer su osuđene robinje bile dvije kalifove suložnice. Upravo su ih dovodili u lancima. Dobro su se raspoznavale na svjetlu baklji. Mnoštvom se širio šapat. Obje su imale možda osamnaest godina i obje su bile zadivljujuće lijepe. Raspuštena crna kosa uokvirivala im je blijeda lica. Na sebi su imale jednostavne duge lanene košulje. Znatizeljnici su se uzajamno došaptavali pitajući se zašto kalif dvije tako lijepe djevojke predaje krvniku. Inače je nevjernim suložnicama rijetko prijetila smrt utapanjem, jer su se njihovi gospodari uglavnom zadovoljali kažnjavanjem batinama.

»Priča se da su ono radile jedna s drugom«, šapne netko iz gomile. »Nije čudno, ako mene pitate. Danas žene gotovo i ne vide svojega gospodara. Kalif ima navodno dvije tisuće žena - sve su mlade, strastvene i uvijek voljne zasladiti mu noći.«

»Onda mu je lako kazniti neposluh dviju žena«, požalio se naočit muškarac u jednostavnoj odjeći. »Moj harem je staja kričave djece, a jedina žena koju sebi mogu priuštiti želi biti glavna u kući i zagorčava mi život ako ne donesem kući dovoljno novca!«

»Kad bi bilo po zakonu, kalif bi najprije trebao utopiti svoju pjevačicu Arib«, zareži čovječuljak u crnoj odori kadije, »utopiti je kao mačku skitalicu!« Znatizeljno se progurao naprijed da bolje vidi i pružio naborani vrat poput strvinara.

Vojnici su dovukli djevojke bliže kamenoj ogradi pokraj koje su čekala dva lijesa otežana kamenjem. Djevojke su razmijenile poglede. Na zapovijed jednog krvnika jedna se mehanički spustila u sanduk i bez riječi dopustila krvnikovim pomagačima da zakuju poklopac. Druga je vrištala u smrtnom strahu i pokušavala se osloboditi. Divlje se odupirala čvrstom stisku. Jedan od turskih vojnika snažno ju je udario po licu, a ona mu je kreštavim glasom nešto opsovala. Zatim su i nju dva snažna vojnika ugurala u sanduk. Njezini krikovi nisu se stišali ni dok su turski plaćenici zakivali poklopac. Po dvojica su podigli lijesove na ramena, pa ih na krvnikov znak bacili u vodu.

Prigušen žamor proširio se mnoštvom. Sanduci su odmah potonuli, a krikovi utihnuli.

Manje od dva kilometra ispod Glavnog mosta, Tigrisom nizvodno plovio je najamni brodić. Već je kasno, pomislio je Wolfram. Arib je zacijelo odavno nestrpljiva, a ni on se nije osjećao bolje. Nisu se vidjeli već dva dana. Kad bi noću sam legao u krevet, gotovo bi izludio od pomisli na njezino toplo tijelo u njegovu zagrljaju. Kad bi i odmaknuo plahu s vrućeg tijela i kožu izložio propuhu, oblijeva bi ga znoj, pa bi se na postelji nemirno valjao sve dok prvo sivilo ne bi najavilo jutro.

Nekoliko stotina metara od Aribine kuće dao je lađaru znak da ga iskrca. Platilo je i preskočio blatnu vodu koja se slijevala kamenim stubama i stao na kopno. Puteljak se lagano uspinjao prema Mansurovoj ulici. Wolfram je stigao na mali trg. Prije nego što je skrenuo u bočnu uličicu na drugoj strani, oprezno se okrenuo. Vrata na desnoj strani uličice vodila su ravno u dvorište kuće. Iznutra ih je gotovo potpuno pokrivalo drvo divlje smokve koje je između razmaknutih pločica puštala korijenje. Wolfram ih je otvorio i ušao.

Iznenadeno se zaustavio. Nadao se da će mu Arib nestrpljivo dotrčati u susret. No fenjeri su bili ugašeni, a činilo se da u kući nema nikoga. Tiho je izvukao krivi bodež iz izrezbarenih srebrnih korica.

»Rabab?« tiho pozove sluškinju. Odgovora nije bilo. Samo se iz staje, smještene na dvorištu na granici s vrtom, začulo frktanje Aribina maloga kurduškog konja. Opipavajući put oko sebe, Wolfram se probio u kuhinju i upalio fenjer od kovanog željeza, koji je uvijek stajao pokraj peći. Ognjište je još bilo toplo, ali je netko ugasio i žeravicu. Uznemiren, uzeo je svjetiljku u jednu ruku, a u drugu bodež. Nije bilo nalik na Arib da nestane bez riječi.

Uskim vanjskim stubištem Wolfram se uspeo na gornji kat, na uski hodnik zaštićen rešetkom. Prva prostorija bila je Aribina spavaća soba. Kao i uvijek, željezni žeravnik bio je pomaknut do njezina *satira* na kojem su bili naslagani sagovi i jastuci. Na podnim pločama s crnim, crvenim i bijelim uzorcima stajao je srebrni poslužavnik sa svježim datuljama. Bio je netaknut, baš kao i *sarir*, ali šahovska ploča iz *ivana* stajala je na krevetu. Pomnije ju je pogledao, a zatim joj brzo prišao. Oprezno je spustio fenjer i posegnuo za neuglednom ceduljicom zataknutom između topa i skakača.

»Ljubljani moj,

oprosti mi što sam ponovno pobjegla. No ne mogu Te ponovno vidjeti. Više nisam ona negdašnja Arib. jednoga bi me dana prezreo, a to ne bih mogla podnijeti. Sačuvaj u sjećanju djevojku koju si ljubio - i zaboravi Arib, ljubavnicu kalija...«

Wolfram spusti pisamce, iziđe na trijem i zamišljeno se zagleda dolje u tamno dvorište. Zatim sakrije pisamce na prsa i iziđe iz kuće, tiho kako je i ušao.

Arib ni sutradan nije odavala nikakve znakove života. Sve ga je više mučilo pitanje nije li jednostavno rekla istinu u svojem pismu. Ne bi bilo prvi put da se zasitila ljubavnika. Ta ga je pomisao gotovo izludila. Očajnički je pokušavao otkriti razlog njezina povratka u kalifov harem. Mogao je samo zamisliti da se nečega bojala. Stoga je odlučio dati joj nekoliko dana vremena, pa tek onda nešto poduzeti. No, bez obzira na razlog, on neće ponovno dignuti ruke od nje, pa makar morao osobno otići po nju u harem.

Prošla su tri dana, kadli je netko nestrpljivo pokucao na vrata njegove kuće u Harbiji. Wolfram je oprezno dignuo glavu s pisarskog rada. Maknuo je bakreni ibrik koji je stajao pred njim na srebrnom poslužavniku te prišao vratima. Zbog vrućine na sebi je imao samo kratku *sudru* bez rukava. Za svaki slučaj, posegnuo je za bodežem na škrinji sa željeznim okovima, a korice bacio na pod. Smeđi vuneni čilim prigušio je zvuk. Zatim je otvorio vrata.

»Vi?« Posljednjih nekoliko tjedana Wolfram je izbjegavao *afšina*. Nije htio da se jednoga dana nade pred pitanjem kome da vjeruje - prijatelju ili svojoj ljubljenoj.

Hajdar mu je bez riječi dao znak da ga slijedi. Franak se iznenadio opazivši njegovu užurbanost. Htio je uzeti zar, ali *afšin* ga je rukom nestrpljivo odvratio od toga. Wolfram je zatvorio vrata i pošao za njim.

Njegova je kuća bila samo nekoliko koraka od Sjevernog kanala. Hajdar ga je poveo uličicom prema keju na kojem je bio privezan čamac od trstike. Ni jedna zraka svjetla nije prodirala s prozora niskih kuća. S crne vode dizali su se oblaci magle kao iz močvara Šat el-Araba. *Afšin* je ušao u čamac i posegnuo za veslom.

Tišinu je prekidalo samo pucketanje grubo zabrvljenih bokova čamca. Svjetlo malenog fenjera na pramcu jedva se probijalo kroz maglicu iznad vode. Slaba svjetla i sjene golemih zidina pokazivali su da prolaze pokraj Madinat as-Salama. Tu i tamo fenjeri su osvjetljavali gole kućne zidove ili balkone zaštićene rešetkama. Sve ostalo bilo je mračno.

Wolfram mu je htio tiho postaviti pitanje, ali *afšin* je samo odmahnuo glavom. Stigli su na ušće kanala, i on je usmjerio čamac na sredinu pustog Tigrisa. Za takva vremena i ribari bi ostajali kod kuće. Hajdar je uvukao veslo i pustio da čamac pluta.

»Ponovno niste ostavili nikakva traga«, prekinuo je *afšin* šutnju kad je bio siguran da ih više nitko ne može čuti, a zatim je objasnio: »Govorim o noći u kojoj je Ibrahim izgubio prijestolje.«

»S obzirom na Abdallaha al-Mamuna nije teško nestati bez traga«, odvrati Wolfram podrugljivo. »Ne bi ga primijetio ni kad bi mu ga jedna od njegovih miljenica nacrtala na stražnjici!« Naslonio se suzdržano na bok čamca i prekrizio ruke na prsima.

»Čini se da dobro poznajete kalifove miljenice«, primijeti Hajdar vrebajući. »I Arib?«

Wolfram osjeti kako mu se *sudra* lijepi na tijelo. Razgovor se sve više pretvarao u saslušavanje. »Posljednji put poslala mi je naoružane eunuhe da me istuku«, izbjegavao je odgovor. »Zar bih je u znak zahvalnosti trebao odvući u svoj krevet? Malo ste pretjerali.«

»Prefrigani ste kao šakal«, nasmije se *afšin*, premda mu nije bilo do smijeha. »No ne trebaju mi tragovi da sve jasno vidim.«

»Tko ste vi, Hajdare, moj ispovjednik?«

Afšin je ponovno uzeo veslo i krenuo desno, prema ušću kanala Ise. Sigurno je odveslao u kanal i krenuo u šijitsku četvrt Karh. Balkoni zaštićeni rešetkama naginjali su se nad vodu, a tu i tamo viseće su biljke dodirivale njihove glave. Na obali se gomilalo smrdljivo smeće. Natkrivene uličice kao da su zamrle. U to doba one su pripadale samo kurvama, uličnim razbojnicima i drugom ološu.

»Dopuštate da vas *kajna* obrlati kao balavca«, poluglasno nastavi *afšin*. »Ta žena obučena je samo za to da bi podčinila budale poput vas. Kalifova ljubavnica! Znete li kakvoj se opasnosti izlažete ako uzmete nešto što pripada vašem gospodaru? Nadam se da niste zaboravili svoju dužnost!«

Wolfram digne obrve kao da ne razumije o čemu se govori. No odjednom je bio sretan što s *afšinom* nije pošao nenaoružan.

Šuteći su napredovali veslajući dalje prema Eufratu. Smrdljive kloake neprekidno su stvarale prljavožutu pjenu. Uz obalu su stajali polupotopljeni čamci kojima su mladi ljudi iz puke obijesti izbušili dno. *Afšin* je pokazao nekoliko natrulih stupova koji su stršili iz vode, pa su za jedan privezali čamac. Okolina nije baš ulijevala povjerenje. Unatoč tome, Wolfram je iza njega skočio na klimav mostić koji je vodio na kopno.

Hajdar ga je poveo pustom uličicom koja se lagano uspinjala. Franak je prepoznao sjenovite arkade s obje strane - karhsku tržnicu knjiga. Danju je to bilo jedno od najživljih mjesta u gradu: kopisti i trgovci pergamentom nudili su svoje usluge nadvikujući jedni druge. Učenjaci i književnici nailazili su ovdje na *Baridove* pisare, pokrivene gospode naručivale su pisanje ljubavnih poruka svojim obožavateljima, obrtnici tražili da im se napišu računi. Sada su se zidani lukovi jedva raspoznavali u tami. Čuli su se samo koraci u kožnim sandalama.

Jedna osamljena mačka dolutala im je na put. Bešumno poput sjena, muškarci su skrenuli lijevo u pokrajnju ulicu. *Afšin* se uputio prema džamiji - neuglednoj zgradi od ćerpiča, s uobičajenim okruglim minaretom. Podno minareta uza zid se pritisnuo niski krov hamama.

Wolfram je zajedljivo upitao *afšina* da li ga je u gluho doba noći doveo ovamo na kupanje. No *afšin* je samo nestrpljivo odmahnuo rukom. Nije izabrao glavni ulaz, nego je svojeg pratitelja poveo lijevom stranom mimo njega. Uličica između kuća bez prozora bila je tako uska da nisu mogli hodati jedan uz drugoga. Završavala je zidom. *Afšin* se okrenuo.

Wolframova se ruka nehotice našla na bodežu. »Što ovo znači, Hajdare?«

Afšin je pokazao na vrata u zidu hamama. Njihala su se, rasklimana, na šarkama. Drveni se okvir raspucao, a prag nakrivio, kao da se močvarno tlo slegnulo ispod kupališta. Wolfram ga je upitno gledao.

»što je?« šapne *afšin*. »Bojite li se?«

Ne spuštajući ruku s oružja, Wolfram otvori vrata i prigne se da bi prošao ispod dovratnika koji se raspadao.

Stajao je u niskom hodniku. Na prvi pogled činilo se kao da je od navoštenog kamena. Dodirnuo je zid i napipavao put prema slabom svjetlu na kraju hodnika koji se širio u okruglu prostoriju. Iz zdjelice u kojoj je plivao fitilj širilo se slabašno svjetlo. Strop je bio tako nizak da je visoki Franak morao uvući glavu. Jedna je sjena pala na čađavi zid - *afšin* je ušao iza njega. Sada je Wolfram osjetio i oštar miris ohlađena dima. Hrpe ugljena i željeznog pribora uza zid otkrivale su gdje se nalaze - u ložionicama hamama.

Nezgrapan lik šćućurio se na podu. Prljavi dronjci jedva su pokrivali muškarčevu golotinju. Hajdar ga protrese po ramenu, pa je uplašeno skočio. Wolfram iznenađeno uzvikne.

Lice muškarca pokrivala je neuredna brada. Na lice mu je padala rijetka, nepočešljana kosa prošarana sjedinama. Na odjeći i licu vidjeli su se tragovi čađe. No, kad je nervozno dignuo mesnate usne iznad zubi poput zmaja na kineskim svilenim tkaninama, Wolfram ga je prepoznao. Prstima je nehotice dotaknuo bodež i osjetio *afšinovu* ruku na svojoj.

»Razmislite što radite!« šapne Hajdar. Wolfram je s poluglasnim uzvikom spremio oružje za pojas. No njegove su se čeljusti čvršće stisnule kad se sjetio pogleda kojima je taj čovjek gutao Arib. Bio je to Ibrahim ibn al-Mahdi - protukalif koji je nakratko prkosio vlasti Abdallaha al--Mamuna. Čovjek kojega je odonda vojska pobjedničkoga kalifa uzalud tražila.

Tjedan dana poslije kućom Ishaka al-Mausilija u skupoj četvrti Rusafa odzvanjala je muzika. Jedna je robinja s vrčem vode na glavi izišla iz kuhinje na dvorište. Već na ulazu opazila je kuštravoga kurdskog konja koji je sve do iznad putica bio poprskan blatom. Neobična živahnost odavala je da je stigao još jedan gost. Robovi su dovlačili glazbala: lutnje duga vrata, harfe *sanj* i bubnjeve. Zveckanje kastanjeta i otužni zvuči *rababa* čuli su se kroz hodnike i daleko odjekivali. Djevojka je znatiželjno balansirala sa svojim teretom na glavi prolazeći pokraj zvjezdastog bunara. Pokreti iza drvenih rešetaka na prvom katu otkrivali su robinje koje su znatiželjno gledale dolje. Njihova je pažnja najvjerojatnije bila usmjerena na ono što se događalo u stražnjem dijelu dvorišta. Ondje su sjedili Ishakovi učenici i pratili njegove plesačice. Žene nisu nosile skupocjene svilene suknje nego hlače i haljetke, pa je to mogla biti samo spontana priredba. Između njih raspoznavala se crnokosa žena, odjevena u modernu crvenu *kabu*. Robinja je iznenađeno spustila svoj vrč i pozornije pogledala. Nedvojbeno... bila je to Arib.

Djevojka s vrčem vode radoznalo se približila. I ona je to dočula, svi su u Bagdadu razglabali o tome: kalif je tu slavnu pjevačicu držao pod ključem zbog ljubomore.

Arib je iskoračila iz reda plesačica i udarila po tamburima. Ishakovo teško vino dalo joj je poleta. Popila je već mnogo više od dva *ratla*, pa je stoga morala ponovno misliti na Wolframa. Smučilo joj se pri pomisli kako ga je izdala. No s malo sreće ubrzo će ponovno biti kao na njihovoj posljednjoj zajedničkoj večeri: u šali ga je s mostića u vrtu gurnula u rijeku. Wolfram ju je, smijući se, povukao za sobom, i njihovi su poljupci prešli u divlju, rasplesanu strast. Prigušen ritam bubnja *darbuke* vibrirao je u njoj. Arib je zabacila spuštenu kosu i zapjevala:

*Tebe jedinoga ljubim, Tebe slušam i za tebe griješim, Hoćeš li
moju čežnju utažiti, Moju strast utišati?*

»A pritom je kalifu nabila rogove!« čula je šapat jedne plesačice, a ostale su se zahihotale.

Arib se okrenula prema djevojci. »Drži jezik za zubima dok pjevam, lizuljo!« prosiktala je u stanci.

Robinja ju je uplašeno pogledala. Aribino lice, lice pjevačice, ponovno se smješkalopoput maske kao da se ništa nije dogodilo. Plesačice su se kretale u brzom ritmu naprijed-natrag. Na njihovoj odjeći pokazale su se prve mrlje znoja, premda je jutro bilo svježije nego prošlih dana jer je u noći kišilo. Istodobno su se njihale u bokovima. U Aribinoj glavi vrtjela se vatrena lopta koja je rasla sa svakim udarcem po bubnju. Zapalila se, pa je raskopčala gornju dugmad *kabe*. Promijenila je melodijski obrazac i prešla na laku pjesmicu:

Samo jedno od ljubavnih jada liječi:

S ljubljene pečat skinuti,

Ugrizom je zavesti,

Jedre grudi joj osjetiti,

Tijelo na tijelo stisnuti

I pritom vrijeme zaboraviti!

Soumaja, Ishak i pjevači Bunan i Alluja, koji su sjedili u ivanu, prasnuli su u smijeh. Soumaja je vrisnula, a muškarci su pljeskali. Plesačice su se zbunile, pa se njihov red poremetio, a dvije su se sudarile. Arib se bez daha naklonila.

»*Ahsanti*, djevojko, *ahsanti*.!« Ishak je plješćući sišao na mramorni pod koji je kao i uvijek bio njegovan i ulašten do visokog sjaja. Oko očiju i usta urezale su mu se u kožu duboke bore. Upadljiv nos doimao se poput grbe na njegovu licu, pa je sada više nego ikad nalikovao na papigu. No izvrsna modulacija glasa i način interpretacije dosad su ga spašavali da i ne pjeva kao papiga. Bio je, kao i obično, upadljivo odjeven. Danas je imao oko vrata svilenu tkaninu, žutu poput šafrana, koju je afektirano bacio na leđa. Plesačice su ga gledale sa strahopoštovanjem dok je bauljao prolazeći pokraj njih. Ne ispuštajući *ritliju* iz ruke, zagrlio je Arib i pritom prolio vino. »Zacijelo te opsjeo šejtan kad tako vraški dobro pjevaš! Kronike će o tebi govoriti, one koje piše...«, jezik mu se zapletao dok se pokušavao sjetiti imena, »... Al-Kindi se čovjek zove. I u svojem starom učitelju rasplamsala si *tarab*. Glas ti je čaroban!« Teatralno joj je pružio ruku s čašom vina.

Arib ju je iskapila. Lagana mučnina upozorila ju je da je već dosta popila, ali to joj ni izdaleka nije bilo dovoljno. Ponovno je počelo lagano kišiti, pa je osjetno zahladnjelo. Stigli su ispod ruke u ivan, a plesačice su čavrljajući otrčale mimo njih u kuću. Ishak je naletio na jedan od teških glinenih lonaca u kojima su rasle palme, pa se kišnica sakupljena na njihovim velikim lepezastim listovima izlila na Arib. Zacičala je i skočila u ivan, dok su se ostali smijali i pljeskali.

Soumaja je ležala na divanu. Noge u čarapama od tamne sirove svile dignula je na jastuke trpajući *lauzinaj* u usta. U najnovije vrijeme jela je tu slasticu od badema i za doručak, pa nije bilo čudno što se sve više debljala. Alluja, zgodan momak divlje crne kovrčave kose i s trodnevnom bradom, napravio je mjesta za Arib. Nisu se vidjeli prvi put - *kajna* je smjela piti sa svojim prijateljima dokle god joj je to dopuštao gospodar.

Arib je sjela i uzdišući pružila noge. Vino joj je zujalo u glavi kao roj razjarenih pčela. Kroz mramorne lukove s kojih je kapala voda likujući je promatrala toplu kišu kao s pozornice. Neka Abdallah pobjesni što se ponovno iskrala iz harema! Jučer su *ajšinove* postrojbe otišle za Kurdistan, pa je njezin dogovor s kalifom bio ispunjen. Sada je još trebalo malo strpljenja da on zaboravi Wolframa. Gorjela je od želje da ponovno vidi svojega ljubljenoga, da mu kaže zašto ga je odbila i da nastave točno od onog trenutka na kojem su stali. Abdallah nije mogao sagraditi zid koji bi je zadržao, a eunusi su bili podmitljivi.

»U čast Arib«, uzvikne Ishak, »zato što je Ibrahima zbacila s prijestolja! On sada sjedi u nekoj prljavoj rupi i sklada svoju Novu muziku. Možda štakori slušaju njegove improvizacije na perzijski način. No u Bagdadu vladaju Ishak al-Mausili i klasična arapska tradicija!« Pretresao je *ritliju* i prelio vino, a kad se uvjerio da je prazna, domahnuo je služi da donese još vina. Zatim se dignuo i sretan oteturao kroz kišicu prema kuhinji da zatraži još slastica: Soumaja pokaže čašom na Aribino lice. »Ti podnosiš olovno bjelilo bolje od mene. Meni se od njega uvijek vrti u glavi.«

»Od olovnog bjelila?« Arib se gotovo zagrcnula od smijeha. »A ja sam već pomislila da ti se vrti od vina!«

Soumaja se pljeskala po bedrima, a čak je i Bunan razvukao u osmijeh svoje brčice podrezane po najnovijoj modi. U posljednje vrijeme imao je kratku kosu podrezanu krunoliko, ali zbog elegantne frizure njegova se velika donja čeljust, nažalost, doimala još većom. Uz Allujin plemeniti saracenski profil on se doimao nezgrapnim.

»Je li istina da imaš tajnog ljubavnika čije ime ne spominješ?« upita Alluja kad su se svi stišali.

Arib prebaci kosu na leđa i pruži vrat prema snu svih dokonih stanovnica harema. »Hoćeš li malo dojma o raju?« upita ona pjesnički raspoložena i ponesena alkoholom te razmakne izrez svoje *gilale*. »Takni me ovdje, tu me je ljubio!«

Vidljivo pod utjecajem pića, Alluja se pokrenuo da je prekrije poljupcima, ali ona se oslobodila smijući se. Soumaja je ispitivački pogledala Aribin vrat i

strpala još jedan zalogaj u usta. »Vrlo lijepo«, reče ona žvačući, »ali ovo ovdje još je zanimljivije.« Stresla je mrvice s košulje i uprla prstom u papire pokraj sebe na divanu. »Nije čudno što ni jedna pjevačica, osim mene, još ne razgovara s tobom. Nema pisma u kojem te nekakav plemeniti mladac ne zaklinje da uslišiš njegovu strast. Neki pišu prave pjesme.«

Ishak je doteturio natrag. Dignuo je zar kojim je pokrio svoj teret da ga zaštiti od kiše te spustio poslužavnik s *lauzinajem* na pod. Slastica je odisala mirisom meda, sjeckanih pistacija i svježih mljevenih badema. »Veličanstveno! Trebam još samo jednu pjesmu za sutrašnje poslijepodne. Na dužnosti sam, a kalif želi čuti nešto novo.«

»Nisam još dovoljno popio da mogu skladati!« uzvikne Alluja, a Soumaja zahloče i podigne pisma. »Već ćemo nešto naći - 'Dok god je mjesec na nebu, bit će svjedokom moje patnje...' Ne, to je pomalo neukusno, napokon... svakog je mjeseca i mlađak.« Nastavila je listati. »Onaj lijepi Horasanac, kako li se ono zove - Muddabir ili Ibn al-Muddabir - piše lijepe stihove? Svejedno, danas ovdje nema ništa njegovo. Čekaj, kako bi bilo ovo: 'Ni jedan okrutni Kurd ne bi me mogao dublje povrijediti kao strast prema tebi...' To je lijepo, ali nema, nažalost, ni traga ritmu.«

Ishak je udario nekoliko akorda po lutnji i namrštio se. Pokušao je promijeniti tonalitet. Priključio mu se Bunan, promijenio ritam, ali Ishak je bio nezadovoljan pa se namrštio. Pružio je lutnju Arib, a ona je improvizirala od muškoga melodijskog obrasca *makom rast* do ženskoga *bajatija*. Alluja bi se povremeno ubacio svojim zvonkim tenorom. Soumaja je nogama udarala takt, a pozadinu je činila kiša koja je lijevala. Arib je ponovno otpjevala pjesmu čeznutljivim dubokim glasom. Tiho i pretjerano pohotljivo naglašavala je sentimentalna mjesta sve dok je drugi nisu prekinuli smijući se.

»Sada će već rat u Kurdistanu morati biti kriv za ljubavna zaklinjanja«, rugala se Arib i pužila lutnju Soumaji.

»Ništa čudno, o njemu govore na sva usta.« Strpljivo i krajnje napetih živaca, odsvirala je deset tonova na struni *bamm*. »Trebala bi biti zahvalna, *habibt*, s malo sreće pobunjenici će i tebe osloboditi od starog neprijatelja.«

Zabacila je vlažnu kosu prema natrag i posegnula za slasticom. »Od *ajšina*«, reče odahnuvši. Godinama je čekala pravdu, napokon je bila pred vratima. Soumaja je vratila glazbalo Ishaku. »I to, ali ponajprije od Dhiba al-Rakkija.«

Slastica joj je pala na pod. Arib se uspravila tako brzo da joj je zazujalo u ušima. Činilo joj se kao da ju je netko udario. Bez daha je stresla glavom. Ne mogavši prozboriti ni riječi, zagledala se u prijatelju.

»Nisi to znala?« Soumaju je, čini se, začudila Aribina reakcija. »Kalif ga je s *ajšinovom* vojskom poslao u Kurdistan. Jučer su otputovali.«

Kad se Arib, udova otežanih od vina i s glavoboljom, vratila u harem, osjećala se kao da ju je netko istukao. Abdallah ju je izdao. Planirao je od samog početka da ga pošalje u smrt. Mržnja prema gospodaru postala joj je nepodnošljiva. Ljuta i očajna, iz škrinje je izvlačila skupe haljine koje joj je on poslao. Počela je kidati prvu. No, kada su komadići tkanine pali na pod, iznenada je rukama prekrila lice. Ona sama odala mu je Wolframovo ime. Nije li napokon i sama kriva za to?

Od njezina izleta k Ishaku njezin je gospodar bio danju neuobičajeno hladan prema njoj. No istodobno ju je posjećivao svake noći. Arib bi ga bila najradije izbacila, ali mogla je pretpostaviti što bi to značilo za njezina ljubljenoga. Kalif je u svako doba mogao zapovjediti da se Wolfram vrati i naći izliku da ga pogubi. Stoga je stisnula zube i sve strpljivo podnosila. Abdallahova strast činila joj se neobuzdanijom nego inače. Kad bi napokon izašao iz njezinih odaja, odahnula bi i kao opsjednuta trčala u hamam.

Ljeto se približavalo kraju. Toplo vrijeme mamilo je ljude na izlete kako bi se odmorili od gradske prljavštine i buke. I Abdallah je naredio da se dio njegova harema preveze u zastrtim nosilkama na devama do samostana Dair Bashahra. Samostani u okolici Bagdada bili su omiljena izletnička odredišta. Bili su na svježem zraku, i u njima se dobro jelo i pilo dobro vino. Muškarci su rado gledali lijepe mlade pripravnice u samostanima, a žene nije nitko uznemirivao kod redovnica. Kalif se spremio doći čim mu to dopuste državnički poslovi. Arib se još nije osjećala dobro, ali njezin je gospodar zapovjedio da se i ona priključi ostalima. Bojeći se da joj se vrućica ne digne, nije oprala kosu, nego ju je samo namirisala ambrom. Nije se osjećala dovoljno jakom ni za pjevanje.

Samostan se ugnijezdio u dolini Tigrisa, nekoliko kilometara od Bagdada. Nedaleko od njega počinjala je pustinja, ali malena zgrada od lomljenog kamena smjestila se na obronku zaštićenom od pješčanih oluja. Lišće vinove loze oko samostana već je pocrvenjelo. Ovdje je nebo bilo vedro, a zrak tako čist da se preko vode moglo vidjeti čak do gorja Zagros. U kalifovu carstvu kršćanima nisu bila dopuštena zvona. Samo je klopotaње drvenih čegrtaljki iz glavne zgrade, koje je redovnice zvalo na molitvu, povremeno prekidalo tišinu.

»Gospodarica Sukkar nije došla«, primijeti jedna djevojka. Robinje i Bouran, jedna od Abdallahovih zakonitih supruga, pružile su se na prostirke i *sarire* u vinogradu podno enklave. Baldahin im je pružao sjenu. Kalifova supruga

pokušala je svirati na Aribinoj lutnji - sa skromnim uspjehom. Kad god bi potegnula strune, *kajna* bi se razdražljivo trgnula. Nadala se da će Abdallah ubrzo doći kako bi ona prestala svirati! Bila je izvan sebe od straha za svoje skupocjeno glazbalo.

»Sukkar čuči na latrini u palači i povraća«, napokon primijeti Bouran kiselo i spusti lutnju. »Recite što hoćete, ali ostala je s kalifom u drugom stanju.«

Arib je, odahnuvši, brzo spremila glazbalo na sigurno i pružila se u sjenu masline. Namirisani uvojci na njezinim sljepoočicama bili su vlažni, a kosa složena na zatiljku sprječavala je dodir daška vjetra po koži.

»I Arib je na to računala«, nastavi Bouran. Poravnala je jastuke i na njih smjestila svoje obline. »Otkako se kalif vratio s istoka, ne može je se zasititi. Posljednji put vidjela sam ga kako izlazi iz njezinih odaja potpuno iscrpljen. I kad je večer poslije toga došao k meni... Bolje da o tome ne govorim!« Nagnula je prema drugima svoju lijepu, pomalo usiljenu glavu nalik na tvorovu. »Kažem vam, isisala ga je kao pijavica!«

Ne osvrćući se na zavidne poglede, Arib je pijuckala đumbirovu vodicu koju joj je preporučio liječnik. Osjećala je nepodnošljivo, bolno bubnjanje u sljepoočicama.

»Kada si zapravo otkrila ljubav prema dumbiru?« upita je Takrub. U najnovije vrijeme ona i Bouran bile su nerazdvojne kao prst i nokat. Kalifova supruga povela ju je ovamo da pjeva Abdallahu. Sudeći po njezinoj izazovnoj odjeći, Takrubini planovi bili su dalekosežniji. Doduše, sada je žmirkala manje zavodljivo, jer joj je u oči ušlo ulje kojim je premazivala prve bore. »Varam li se, ili su tvoje dojke otežale?«

»Bogami, nećeš dočekati da ti okrijem svoje kuharske recepte«, odvrati Arib ravnodušno.

Takrub je začepila bočicu s uljem. »Kalifov židovski liječnik bio je već dvaput kod tebe.«

»Hasdaj ibn Musa?« Iako su je boljele sve kosti, Arib to ne bi nikada priznala. Protegnula se, a crvena *džubba*, Abdallahov dar, priljubila joj se uz tijelo. »Zgodan muškarac.« Žene su se nasmijale.

»Ni anđeli čarobnjaštva, Harut i Marut, ne mogu se mjeriti s tvojim vještinama«, reče Bouran razoručana. »Hajde, daj nam savjet! Što radiš s Abdallahovom datuljom da je on više neće umočiti ni u jedno drugo mlijeko?«

»Vrlo jednostavno«, reče Arib i stenjući se podboči na laktove. »Uspješan, pikantan zalogajčić prije jela već je pola svečane gozbe.« Ustala je i u nekoliko koraka prišla zidu kako bi iznad vrta sa začinskim biljkama pogledala dolje u dolinu. Ponovno se borila protiv mučnine.

Takrub je pošla za njom. »Kalifov liječnik poznat je po svojoj čudorednosti«, reče ona vrebajući odgovor. »Što je zapravo htio kod tebe?«

Arib joj nije odgovorila, već se opustila i naslonila na nizak suhozid. Iz vrta je do nje dopirao miris odrvenjele majčine dušice. Kvirgavi grmovi ružmarina, kadulja i druge začinske biljke jedva su preživljavale na škrtaj, kamenoj zemlji. Kao i mak; redovnice su od njega vjerojatno spravljale sredstva za spavanje i napitke za ublažavanje bolova.

Sjetila se riječne doline u Balhu u kojoj bi ta biljka u proljeće sve prekrila ljubičastim pokrivačem i u kojoj je raskoš makova pretvarala grad podno brežuljka u cvjetno more. Naslonila se na maslinu čije je kvirgavo stablo raslo iz zida pokraj nje i tražila nekakvu točku na obzoru. Cesta se jedva raspoznavala u jednoličnom pustinjском krajoliku.

»Sjećanja?« upita Abdallah iza njezinih leđa. Zacijelo se spustio ovamo iz samostanskog dvorišta. Takrub se maknula da ga propusti. Kalif je posegnuo za Aribinom rukom. U toj gesti bilo je nečeg posjedničkog? Dao je znak ostalim žena da priđu i pokazao na eunuhe koji su počeli donositi osvježavajuća pića na stolnjak raširen na zemlji. »Imamo još vremena do jela. Zabavljaj nas do tada!«

U Aribinoj glavi bubnjalo je tako žestoko da bi najradije zavrištala. »Nije mi dobro«, odgovori ona.

»Kod Ishaka si navodno pjevala i pijana«, pakosno se uplete Takrub. »Kažu da si pjevala o velikoj ljubavi. Tu si pjesmu valjda napisala za vladara vjernika, nije li tako?«

Arib se uplaši. »Moram još mnogo toga dotjerati u toj pjesmi«, izbjegavala je odgovor. »Ritam...«

»Samo se nemoj ustručavati. Tu smo među svojima.« U Abdallahovu glasu nazirala se nijema prijetnja. Njegove bezbojne usne pokazivale su da je shvatio Takrubinu aluziju. »Hoću li se morati obratiti drugoj pjevačici?«

Takrub je likovala smješkajući se. Aribino čelo oblio je hladan znoj. Abdallah će joj u glasu otkriti osjećaje prema Wolframu. No nijemi bijes na njegovu licu govorio joj je da se ne smije protiviti. Napravi li i jednu pogrešku, kalifova će se pretpostavka potvrditi. Samo savršena izvedba mogla je raspršiti njegovu sumnju. Stoga je pozvala Rabab da joj donese lutnju i stolac.

»Ne treba ti lutnja«, reče Abdallah i zadrži djevojku. Pustio je Arib i pokretom ruke zatražio od nje da izvrši njegovu zapovijed. Okrutan osmijeh zaigrao mu je na čulnim usnama, pa je sada više no ikad nalikovao na Haruna al-Rašida, svojeg oca.

Arib je shvatila da on zna za koga je napisala tu pjesmu, pa je htio pokazati svoju moć. Posrnula je. Iskričave točke zaplesale su joj pred očima, a noge otkazale poslušnost. U posljednjem trenutku leđima je napipala suhozid i čvrsto se uhvatila za njega. Kao i tisuću puta prije, uspravila se da oslobodi glas iz sebe. Čvrsto je odlučila da ne pokaže slabost i zapjevala:

Tebe jedinoga ljubim...

Abdallah ju je promatrao kad je počela improvizirati. Između njegovih obrva te s jedne i druge strane nosa urezale su se oštre bore. Arib se prisiljavala da se usredotoči na glazbu. U ušima je osjećala vrtoglavicu, pa se mučila da pravilno otpjeva profinjene četvrttonove. Nedostajao joj je oslonac na lutnju. Sjetila se *lajalija* koje je u gorju uvijek pjevala bez pratnje. Promijenila je tonalitet i htjela obojiti melodiju tamnim, dubljim tonovima koji su izluđivali muškarce.

...tebe slušam i za tebe griješim...

Nije joj uspjelo. Osmijehom je mogla lagati, ali ne i glasom. Njezine neisplakane suze bile su u tim tonovima, pa su stoga bili rastrgani i strastveni. Abdallahove našminkane oči nemilosrdno su je promatrane. Aribino srce divlje je udaralo, pa joj se smučilo. Osjetila je takvu slabost da je pomislila kako će se svakog trenutka srušiti. No morala je izdržati do kraja. Slijedila je melodiju ton za tonom kao što karavane slijede putokaze u pustinji. Ukočen smiješak, koji je godinama stalno uvježbavala, skrivao joj je osjećaje. Odjednom je osjetila kako joj tijelo prožima, tko zna odakle, stara snaga. Potaknuta njome, oslobodila se zida. Pogledom je obuhvatila Abdallaha i dovršila pjesmu:

Hoćeš li moju čežnju utažiti, Moju strast utišati?

Produžila je posljednji ton i izdržala do kraja. Prekinuo ju je pljesak oduševljenja. Žensko pocikivanje bolno joj je odjekivalo u ušima. Iznenada joj se okoliš zamaglio pred očima, a mučnina nezadrživo prodrila na usta. Tražeći oslonac, zgrabila je Takrubinu *džubbu* i povratila na skupu brokatnu tkaninu.

Žene su uplašeno kriknule i uzmaknule. Zadah bljuvotine prodro je Arib u nos, a zatim je ponovno povratila gušeci se. Žuč joj se prelila preko usana, žućkasta i gorka. Odvratna tekućina nezaustavljivo joj je tekla iz usta. Takrub je vrištala kao da je peku na ražnju i pokušala pobjeći. Rabab je pritrčala pa je

Arib, oslanjajući se na sluškinju, stigla do jednog *sarira* i uhvatila se za drveni okvir. Sjela je klecavih koljena. Rabab joj je pokušala pomoći skinuti *džubbu*, ali Arib se ponovno zacrnjelo pred očima.

Kad je došla k sebi, ležala je na prostirci u sjeni. Na sebi je imala još samo hlače i nabranu svilenu košulju uprljanu na prsima. Ispod bijele koprene gledao ju je par tamnih, nenašminkanih očiju. Redovnica iz samostana naginjala se nad nju i opipavala joj čelo. Takrub je tko zna gdje urlala i proklinjala je. Kalifove su se žene došaptavale.

Redovnica je uronila ručnik u zdjelu s ružinom vodicom i obrisala joj čelo i usta, a Rabab je donijela stručak metvice i držala joj ga ispod nosa.

»U njezinu stanju nije ni smjela doći ovamo po ovoj vrućini«, obrati se redovnica kalifu. »A kamoli pjevati po ovakvu vremenu.«

Abdallah je prugasti ogrtač ugurao jednom eunuhu u ruku i prišao Arib. Doimao se zabrinut. Arib je bila sigurna da je on i izazvao svu tu nevolju. Odjednom ju je uhvatio strah.

»Čuvajte se«, posavjetova je redovnica. »Uzmite đumbir i metvicu protiv mučnine i pobrinite se za hranjivo, lagano jelo: kokoš *hamida* ili riba, na primjer *samak mašvi*.«

Aribini prsti obuhvatiše stručak ljekovita bilja. Znala je koje će joj sada pitanje redovnica morati postaviti: »Kada ste posljednji put imali krvarenje?«

Arib nije odgovorila. No ruke su joj drhtale i ponovno je osjetila slabost. Izostanak krvarenja pripisala je svojoj uznemirenosti, prehladi i, naposljetku, vrućici. Lagala je kalifovu liječniku nadajući se da će nečisti dani ipak doći. Nijemo je sakrila lice u metvicu i udisala ublažujući miris.

Na Abdallahu se vidjelo iznenađenje, i na usnama mu je zaigrao smiješak. Zatim je odjednom probljedio i nagnuo se nad nju. »Je li moje?« upita prijetećim glasom.

Arib skine ljepljivu svilenu košulju i nehajno je baci na zemlju. Potvrdila je brišući polako gornji dio tijela ručnikom natopljenim ružinom vodicom.

»Nemoj mi lagati!« upozori je on. Promatrao je kako ručnik klizi njezinim golim rukama i dojnama. Iznenada je grubo privuče k sebi. »Moje je, zar ne?«

Arib je s mukom sačuvala pribranost na licu. Nije mu nipošto htjela pokazati da se boji. No najradije bi se šćućurila kao prljava djevojčica koja je prije mnogo godina pobjegla progoniteljima Haruna al-Rašida. Zaštitnički je stavila ruku na trbuh.

Kalif ju je oslobodio svojih ruku, i Arib je iscrpljeno klonula. Abdallah al-Mamun prezrivo ju je gledao, a zatim pozvao svoje eunuhe. »Vratite je u grad i bacite u tamnicu palače!« zapovjedi on. »Ovaj put je prevršila mjeru!«

Arib je malo toga opažala na povratku u Bagdad. Ležala je u polusvjesnom stanju u nosiljci na devi. Čelo joj je oblijevao znoj i svako malo tresla ju je groznica. Trajalo je cijelu vječnost da deva klekne i da dva eunuha postave Arib na noge. Odveli su je u donje katove palače. Oslanjajući se na robove, vukla se mračnim hodnikom. Jedan joj je otvorio drvena vrata na lijevoj strani, a drugi ju je gurnuo kroz vrata udarivši je u leđa. Arib je omamljena posrnula preko praga.

Poskliznula se na vlažnom podu i dočekala se na ruke i koljena. Bila je u tamnici niska stropa, sazidanoj sirovom ciglom. Sa zidova svoda cijedila se voda. Negdje je čula štakora, a po podu je pretrčao škorpion. Lokve na podu zaudarale su mokraćom i nečim još strašnijim. Iza nje zaškripila su vrata i zalupila se. Spustili su na njih nekoliko zasuna, a zatim je ostala sama.

Groznica ju je tako tresla da su joj cvokotali zubi. Boljele su je kosti, a u glavi joj je tutnjalo. Polako se spustila na glineno tlo. Hladnoća joj je prodirala kroz tijelo. Arib je znala da vrućica ne smije rasti ako ona i dijete moraju preživjeti. No osjećala se tako jadno da joj je i bijedna slamarica u kutu bila nedostižna. Očajnički je privukla ruke i noge tijelu i spustila ruku na trbuh. Ostala je ležati skvrčena.

Došla je zima te vlažnim i hladnim oklopom stegnula Bagdad. Na sjeveru, u kurdistanskom gorju, snijeg je otežavao rat protiv ustanika. Kalifovi su vojnici zapeli u uskoj dolini, pa već tjednima nisu mogli ni naprijed ni natrag. Pobunjenici su se skrivali u nepristupačnim predjelima visoko u brdima. Napali bi iznenada i odmah zatim nestajali u nepreglednom stjenovitom krajoliku.

Wolfram se u početku pitao zašto kalif šalje u rat jednog *Baridova* pisara. *Ajšin* je poznao taj zabačeni položaj i, znajući kamo idu, odmah je posumnjao. Dok su postrojbe kretale na sjever, dotjerao je konja bliže Wolframu i tiho mu rekao kako je Abdallah al-Mamun zacijelo otkrio što su učinili za Ibrahima, njegova suparnika u osvajanju prijestolja. No nisu dobili obavijest, koju su obojica čekali, da je Ibrahim nađen i pogubljen. Wolfram je naposljetku prestao o tome razmišljati u ledenoj kamenoj pustinji. Ako se ikada i bojao pakla, taj ga je strah odavno napustio. Dok je dršćući od hladnoće i bolnih kostiju ležao u šatoru, pred očima mu je bilo Aribino lice. Bilo mu je važno samo jedno: morao je preživjeti taj rat.

Bagdadska se vojska utaborila pokraj gorskog potoka u kojem je bilo dovoljno vode. Već se smračilo, a pokraj malobrojnih vatrića, nalik na užarene točke, vojnici su trljali ukočene ruke i zahvalno jeli toplo jelo. Tlo je prekrilo snijeg, razmekšan, razgažen mnogim kopitima i pretvoren u blato. Iznad vatre dizao se dim, a ispred ulaza u šatore s kojih su visjela krzna sjedili su oklopnici i laštali ormu. Stijene iznad njih bile su gole. Vojska je trebala drva za loženje, i kržljivo je drveće gotovo sve palo žrtvom sjekira.

Vojnici su naglo skočili kad je jedan jahač ugalopirao u sredinu kruga što su ga činili šatori i kola. Pridošlica je sjahao i uzde dobacio jednom oklopniku. Brzim koracima uputio se prema šatoru amira, ali zapovjednik mu je već prilazio.

»Onda?« upita *ajšin*.

Wolfram je odahnuo i skinuo okruglu kacigu sa štitnikom za vrat od verižastog pletiva. Koliko god je bilo hladno, njegova je kosa ispod kacige bila vlažna od znoja. Kaftan mu se odavno zamastio, pa mu se činilo da kroz njega više uopće ne može prodrijeti vlaga. Improviziran zavoj na njegovoj ruci odavno se bio zaprljao od krvi i zemlje. »Istina je«, potvrdi Wolfram. »Nekoliko kurdskih postrojbi uputilo se ovamo.« Pokazao je na obronke oko uske doline. »Namamili su nas u zasjedu. Ovdje smo opkoljeni kao divljač u lovu pogonom.«

Na *afšinovu* licu nije se pomakla ni jedna crta. »Tko predvodi Kurde?«

»Mlad čovjek mojih godina, kuštrave brade. Ophode se prema njemu s puno poštovanja. On je u najmanju ruku kan.« Wolframov duh gotovo je zaboravio napornu vitešku obuku, ali ne i njegovo tijelo. Dok je motrio postrojbu, sjetio se ratova protiv pobunjenih Sasa i Bavaraca: i oni su se pobunili protiv stranog vladara i strane vjere.

Sve bogatstvo kalifata zasnivalo se na nemilosrdnim porezima nametnutim podanicima. Ljudi poput toga mladog Kurda htjeli su zbaciti tuđinski jaram. U Babaku, velikom pobunjeniku, našli su vođu koji je ujedinio njihova plemena pod zastavom stare iranske religije. Wolfram im je potajno odobravao dok je bio u izvidnici i promatrao ih iz svojeg skloništa kako prolaze mimo njega. Njihova pobuna nije nikada obećavala takav uspjeh kao sada za vladavine Abdallaha al-Mamuna - kalifa koji je za vlastiti narod bio stranac i u čijem je carstvu planuo ustanak. U ime *šubije*, vjere da Arapi nemaju pravo na vlast nad drugim narodima, digla su se plemena iz najudaljenijih krajeva.

Afšin je svojim vojnim eunusima doviknuo nekoliko zapovijedi, pa su otrčali u šator po oružje. Trubači su oglasili uzbunu. Dok su mu paževi namještali blistavi oklop, Hajdar je kratko upitao: »Koliko im treba?«

»Manje od jedan sat. Već su na prijevoju.«

Afšin se zagledao u Wolframa. Eunusi su mu skinuli turban, stavili na glavu lukovičastu kacigu i svezali je kožnim vezicama ispod prosijede brade. Zatim su namjestili štitnik za vrat, navukli mu oklopne rukavice i stavili opasač. Prebacio je na sebe crni ogrtač i pozvao konjušara.

Wolfram se uputio prema svojem šatoru i odmaknuo teško medvjede krzno na ulazu. Vatra je gorjela u rupi na zemlji. U prednjem dijelu bila je prostirka i njegov mač. Ulje za podmazivanje oružja još je stajalo pokraj mača. Faik ga je očito tek podmazao i ulaštio. Eunuh ga je slijedio i odmaknuo čilim koji je odjeljivao spavaći dio njegova gospodara. »Donijet ću vam čistu odjeću, gospodar. Hoćete li još nešto pojesti? Imam hladnog mesa, kruha i vina.«

Wolfram je odmahnuo rukom i bacio vlažan kaftan preko čilima. Tek sada kada mu je koža počela bridjeti na toplini, shvatio je da su mu se udovi gotovo oduzeli od hladnoće. Prišao je vjedru s vodom i oprao ruke. Sa zahvalnošću je opazio da je Faik mislio i na to da mu ugrije vođu nad vatrom. Potpuno se ukočio od jahanja i hladnoće. Zatim je skinuo košulju i dobacio je Faiku. Rana ga je boljela, pa je oprezno skinuo zavoj s lijeve ruke, ranjene prije nekoliko dana. Drhtao je od hladnoće, ali pomogla mu je mlaka voda. Brzo je vlažnom krpom obrisao skrućenu krv i gnoj pa previo ranu novim zavojem. Odjenuo je čistu

odjeću koju mu je donio Faik, stavio na sebe verižasti oklop i posegnuo za mačem. Zatim je izišao iz šatora.

Kurdske postrojbe bile su brže nego što su očekivali. *Afšin* je jedva stigao dovesti svoje vojnike na položaj. Iako su njegovi vojnici bili uglavnom Perzijanci, bardovi su bodrili ratnike prema staroj arapskoj tradiciji. Stojeći ispred redova naoružanih ljudi, hvalili su kalifa i hrabrost svojih vojnika, a neprijatelje pogrdno nazivali kukavicama i kurvinim sinovima. Zagrijani opisima kako će Kurdi biti pregaženi, njihovi vojnici poubijani i njihovim djevicama oduzeta nevinost, ratnici su se duševno pripremili za borbu. »*Amir!*« zagrmjeli su kad je zapovjednik progalopirao uz njihove redove. *Afšin* je zaustavio svojega konja pokraj Wolframa.

Franak mu je pokazao gore na obronak. Između stijena razabirali su se jahači. Čilimi u prirodnoj boji, koje su umjesto ogrtača prebacili na ramena, gotovo se nisu razlikovali od okoline. Jahali su na malenim, ali izdržljivim kuštravim konjima. Kad je jedan konj kopitom udario o stijenu, odlomio se kamenčić. Bardovi su urlali izvikujući divlje psovke i pogrde prema gore, i njihovi su glasovi odjekivali s golih litica. Wolfram je dignuo ruku da obuzda vojnike. Čvrsto je stisnuo kunovinu oko verižastog oklopa. Dah čovjeka i životinje pretvorio se u paru na ledenom zraku. Lagana kišica koja se smrzavala u snijeg bockala ga je po licu kao iglicama.

Netko je nešto uzviknuo, a zatim je kurdski voda podbo svojega konja, i Kurdi su urlajući nahrupili u dolinu.

Bardovi su se razbježali na obje strane. Kalifovi vojnici obuzdavali su uplašene konje, a zatim odgalopirali u susret napadačima. Kurdi su jašući hvatali svoje lukove. Wolfram je dignuo bijeli štit - ni trenutka prerano: strijele su fijukale prema njemu i odbijale se od okrugloga drvenog štita ojačanog željezom. Njegov je konj odskočio u stranu i zamalo ga zbacio iz sedla. Poskakivao je frkćući i zamalo se poskliznuo na glatkoj stijeni. Wolfram se borio da održi ravnotežu. Prelomio je psujući strijelu koja se zabila životinji u meso. Pubunjenici su se već približili.

Sudar oštrica izbio je njegovu protivniku oružje iz ruke, i Kurd je urliknuo. Wolfram se na trenutak zagledao u lice sa smrznutom bradom i ožiljkom iznad čeljusti. Na tom licu nije se vidjela mržnja već samo odlučnost da se od njega ne odvaja sve dok jedan od njih ne pogine. Wolfram mu je nagonski zabio franački mač odozdo u nezaštićeno pazuo. Crveni, topli mlaz poprskao ga je po ruci i licu, i konj je hržući uplašeno ustuknuo. Stari prekaljeni borac pogledao ga je u nevjerici. Krv mu je potekla na usta, a zatim je pao postrance iz sedla.

Wolfram se brzo osvrnuo. Buntovnici su očito pokušavali prodrijeti u logor. Jedan crni stijeg ležao je u snježnoj kaljuži. Od gorućih strijela planuli su prvi šatori. Vojnici su ogorčeno branili svoje utočište. Znali su da bez šatora i hrane neće preživjeti ni dva dana u toj hladnoj pustoši. *Afšin* je udarcima mača tjerao ispred sebe dva napadača, iskre su frcale s oštrica, a sa svakim korakom zveckao je teški verižasti oklop. Jedan je napadač posrtao, i Hajdar je pojurio za njim i rasjekao mu štit.

Jedan krik natjerao je Wolframa da se okrene. Snažnim zamahom zaustavio je udarac dviju oštrica, pa pustio uzde da oslobodi obje ruke. S mačem u desnici i štitom u ljevici branio se od udaraca u brzom slijedu. Drvo je pucalo pri svakom sudaru i već se nazirala tanka napuklina. Bilo je samo pitanje vremena kako će dugo štit izdržati. Wolframov koščati iranski bojni konj nije bio tako sigurna koraka kao okretni kurdski konji, ali bio je veći i omogućavao Wolframu snažniji zamah. Jednog je napadača zadržavao mačem, a drugog udarao šiljkom na štitu. Praskav zvuk odao mu je da je puknula nosna kost njegova napadača. Krv mu je potekla licem i na usne. Bradati muškarac zauriao je od bola i pritom pokazao trule zube u čeljusti. Zatim je zamahnuo ratnom sjekirom. Wolfram je htio povući štit, ali se u njega zasjekla sjekira. Kožne vezice oko njegovih ruku raspuknule su se, a štit mu je izbijen iz ruke. Tijela životinja sudarila su se, gubice se zapjenile, a bedra jahača se doticala. Kad je Wolfram ljevicom htio uhvatiti uzde, osjetio je strahovit bol u ruci.

Mač mu je zarezao gotovo nezaštićenu podlakticu. Iznenada se sjetio kako je poginuo sin jednog vlastelina u Franačkoj: divlja svinja u lovu presjekla mu je kljovama žilu kucavicu.

Jak udarac po jagodičnoj kosti trgnuo ga je iz ukočenosti. Željezni šiljak na štitu očito ga je samo okrznuo jer bi mu inače prsnula kost. No bol je bila dovoljna da se sabere. Duboko je udahnuo i istodobno zamahnuo ljevicom u oklopnju rukavici. Napadaču je ispala kaciga. Wolframov teški mač bio je duži od kurdskih vitkih, krivih mačeva. Vidio je zaprepaštenje u pogledu pobunjenika, a tada mu je presjekao lubanju okomitim udarcem.

Zemlja se obojila smeđe i crveno pomiješana s krvlju i blatom. Na snijegu su ležali mrtvaci neprirodno iskrenutih udova. Pokraj njega pao je s muklim udarcem i poprskao ga krvlju i blatom. Čulo se pucanje kostiju kad je konj pokopao jahača ispod sebe. Oko Wolframa sve se prelijevalo u krvavim bojama. Njegov teški iranski konj odjednom se prestrašio i poskliznuo. Wolfram je odletio u stranu, a napadači su pobjednički zauriali.

Sudar sa smrznutom stijenom bio je tako silovit da je Wolfram ostao bez daha. Kaciga mu se otkotrljala niz obronak. U posljednjem trenutku uspjelo mu

je izvući čizme iz stremena jer bi ga inače uplašena životinja povukla za sobom. Sačuvavši prisutnost duha, otkotrljao se i pritom snažno udario ramenom o kamenu gromadu. Jedan je Kurd skočio s konja, i njegova je sablja prozujala tik iznad Wolframa i okrnula mu oklop. Krvavi snijeg promočio mu je odjeću, a prerezani rukav visio mu je s ruke i ometao ga. Kako je naučio prije mnogo godina, uspravio se jednim pokretom i posegnuo za granom koja je pala u blizini. Usprkos bolu u ruci udario je Kurda po desnici u kojoj je držao mač. Divljački krik rekao mu je da je pogodio članke na prstima. Wolfram je iskoristio predah da zgrabi vlastiti mač. Prijetila je opasnost da mu držak, sklizak od znoja, ispadne iz ruke, ali uspjelo mu je zadati vodoravni udarac. Franački je čelik bio pouzdan, Kurdov se mač slomio, a čovjek se poskliznuo pa ispustio strašan krik. Wolfram je kružnim pokretom dignuo mač i zabio ga Kurdu okomito u prsa. Oštrica mu je rasjekla mišiće i žile i oštro zvecnula kad je udarila o stijenu ispod njega.

Dignuo je pogled i gotovo nije povjerovao svojim očima: Kurdi su bježali uzbrdo. Nekoliko jahača krenulo je u potjeru za njima, ali oni su već nestali iza stijena. Trupla su ležala porazbacana na razgaženoj bojišnici, a krv i blato poprskali su snježni pokrivač. Kacige, raskomadani oklopi i slomljeno oružje prekrili su tlo. Na nebu se pokazalo blijedo sunce.

Uprljani preživjeli vojnici bacili su se na zemlju i molitvom zahvaljivali Alahu na spasu. Jedan mladi oklopnik još je izbezumljeno urlao i kao opsjednut probadao mačem Kurda koji je ležao na tlu. Krv mu je tekla licem. Pobunjenik je odavno bio mrtav, a njegovo truplo samo hrpa krvava mesa.

Wolfram ga je zaustavio. »Prekini, gotovo je!« uzviknuo je i rukom u oklopnju rukavici udario ga po licu. »Gotovo je!«

Mladić ga je zaprepašteno gledao. Wolfram je zadihan pogledao niza svoje tijelo. Bio je poprskan krvlju od glave do pete.

Afšin je htio pokopati mrtve što je prije moguće, prije negoli trupla privuku divlje životinje i počnu se širiti zaraze. Izgubili su mnogo ratnika, i previše. Njegovi su se ljudi odmah latili posla.

Teturajući od umora, Wolfram se uputio prema svojem šatoru pritišćući ozljedu na ruci koja je krvarila. Nije spavao već dvadeset i četiri sata. Obraz mu je bio vruć i natečen, boljela ga je svaka kost u tijelu, a znoj mu se doslovce smrzavao na licu. Tresao se u promočenom kaftanu ispod pancirne košulje. Začudo, nije osjećao ništa, ni zaprepaštenje, ni likovanje, samo bezgraničnu iscrpljenost. Bio je nekako izvan sebe, sve je dopiralo prigušeno do njega. S mukom se čudio što je još živ.

Faik mu je dolazio ususret. Sluge su pogasile vatre, ali dim je još lelujaio polurazorenim logorom i zakrivao mladića pokraj eunuha, ali Wolfram ga je odmah prepoznao. Bio je to onaj vitki, plavokosi Čerkez, jedan od *Baridovih* teklića. Wolfram je smjesta zaboravio umor. »*Amir* je na *dahmi*«, reče umjesto pozdrava. U toj kamenoj divljini bilo je lakše izložiti mrtve na »kuli tišine« štovatelja vatre nego ih pokapati po islamskom običaju - barem je *afšin* time opravdao svoju odluku. Wolfram radije ne bi htio znati što bi na to rekao kalif ako to dozna. »Što je novo?« Skinuo je rukavice i kaftanom obrisao zakrvavljene ruke. Zatim je slomio pečat i pogledom preletio zapovijedi iz Bagdada. »Ima li još kakvih novosti?« upita usput.

»Nema mnogo«, odgovori teklić i protrlja pisarske ruke ukočene od hladnoće. »U Horasanu se ponovno kuha. Ondje general Tahir pregovara s vodama, a u Bagdadu ima ponovno mnogo vojnika s istoka.«

To nije bilo ništa novo. Kad je Wolfram htio skupiti pisma i s njima se uputiti k *afšinu*, teklić nastavi: »Ti Horasanci doista pošto-poto traže kavgu. Čak prigovaraju kalifu što je svoju *kajnu* bacio u tamnicu. I ona, navodno, potječe s istoka.«

Wolfram stane i njegovo se neobrijano lice zajapuri. »Koju *kajnu*?«

»U Bagdadu se samo o tome govori.« Teklić se pokušavao sjetiti imena, pa Wolfram upita: »Da nije Arib?« Mladić potvrdi, i Wolfram se naglo okrene.

Dahma se uzdizala na strmoj litici, jugozapadno od logora. Odozdo je izgledala kao jednostavan kružni zid. Hajdarovi ljudi već su počeli trupla odnositi gore. Wolfram se progurao mimo njih. Iznenada mu je postalo toplo. Sjetio se mirisa Aribine kose, divljine u njezinim očima koja ga je izluđivala. Postojalo je samo jedno objašnjenje zašto je pala u nemilost: kalif je zacijelo doznao za njihovu vezu. Sada je Wolframu bilo jasno zašto mu je zapovijeđeno da se priključi vojsci.

Smrad na kuli bio je nepodnošljiv, a prizor nipošto privlačan. U unutrašnjosti su ležala poluraspadnuta trupla, koja su raskomadali pohlepni kljunovi. Nova trupla prekrivala su trulo meso iz kojeg su stršile blijede kosti, ostaci kose i razbijene čeljusti. Jedan je vojnik šaptao molitve na starom perzijskom jeziku. U borama njegovih ruku, kojima je blagoslivljao mrtve, još je bila ulijepljena skorena krv.

Afšin je nepomično čekao da njegovi ljudi završe obred. Nije skinuo ni uprljan oklop. Samo je skinuo kacigu, otkrivši prve sijede vlasi na sljepočicama, i obrisao lice. »Stara religija ognja zabranjuje čiste elemente uprljati smrću«, reče poluglasno pozdravivši Wolframa. »Trupla se ne smiju spaljivati niti predati

zemlji. Kad ptice pojedu meso, kosti se polažu u kosturnicu. Već stoljećima ljudi se duž karavanskih putova sahranjuju prema tom obredu.«

»Arib je uhićena«, osorno odvrati Wolfram. No protiv volje obratio je ispod oka pozornost na obred kao da mu se time otvaraju vrata u njezinu prošlost - i mnogo prije nego što su se upoznali. »Kalif je zacijelo doznao za naš odnos. Kakve vi veze imate s tim?«

Hajdar glasno izdahne. »Dakle, ipak«, primijeti on. »Niste je nikada prestali voljeti.«

Wolfram nije odgovorio. Razmišljao je o onoj kišnoj noći, o njezinoj mokroj kosi, odjeći koja joj se lijepila na tijelo, o širom otvorenim očima. »Niste je vidjeli, Hajda-re, kako je po nevremenu došla k meni«, napokon reče Wolfram.

Afšin se trpkao nasmije. »Noću i u vlastitom krevetu svaka je žena plemenita i čista. Ne, prijatelju, nisam je tada vidio, ali vidio sam je u Ibrahimovim odajama. Hoćete li da vam pričam o tome?«

»Prekinitel!« skoči Wolfram.

»Kosa joj je bila raskuštrana od njegovih ruku«, Hajdar je nastavio glasnije. »A na sebi je imala samo kurvin dar što ga je dobila od njega za svoje usluge!«

»Rekao sam vam da prekinitel!« Wolfram ga je privukao k sebi i grubo ga odbacio na zid. Žestoka bol u ruci podsjetila ga je na ranu. Hajdar je problijedio. Vojnici koji su stajali uz mrtve iznenađeno su ih gledali, ali Wolfram se nije na njih obazirao.

»Vi ste je nekoć predali Harunu al-Rašidu!« Zašutio je i pričekao djelovanje svojih riječi, a tišina se poput zida ispriječila između. »Sve znam. Niste htjeli njezinu smrt. Mogli ste je sami obeščastiti, ali ni to niste htjeli, nego ste je poštedjeli za kalifa. Čovjek mora strašno mrziti, Hajdare, kad se može tako svladati. Arib je bila napola dijete. Zašto?«

»Nemam nikakve veze s njezinim uhićenjem. Nisam ništa znao o vašem odnosu.« Hajdarove duboko usađene oči lutale su nemirno po truplima. »Upozorio sam vas na zamke pjevačica. No Arib nije stalo samo do pregače ili obuće. Ta je žena opasna - mnogo opasnija od obične *kajne*. Opsjednuta je. Proganjat će me sve dok ne uništi mene i samu sebe. Svakoga tko joj se previše približi«, značajno doda Hajdar.

Wolfram stane tik do njega. »Hoću odgovor, Hajdare!«

Afšin nije reagirao. Wolfram je već povjerovao da više i neće ništa reći. Iznenada je naslonio glavu na zid i sklopio oči. Usta su mu poprimila plavkastu, prozirnu boju kao da je smrtno iscrpljen. »Ja sam bio kao i ona«, odgovori umorno. »Opsjednut i spreman je progoniti do kraja svijeta.«

Wolfram se polako odmakne od njega. »Onda mi napokon recite, zašto!«

6

Kajna stisne oči kad su se vrata tamnice otvorila. Iako blijedo, svjetlo ju je zaslijepilo, pa je okrenula glavu. Zamotana prljavom, raščerupanom dekom, Arib je sjedila na razgaženom glinenom podu. Rukama je obgrlila savijene noge. Odjeća na njoj već se raspadala. Nepočešljana, duga kosa visjela joj u pramenovima preko prsa i omršavjelih ramena, a njezina crna boja poput oniksa izgubila je sjaj i na vrhovima prešla u smečkastu. Sada se uspravila i rukom zaštitnički pokrila tek zaobljen trbuh. Na svijetloj koži isticali su se ostaci prljavštine, suza i bljuvotine. Tjedni zatočeništva ostavili su na njoj tragove.

Ustuknula je kad su joj prišli sablasni obrisi jednog oklopnika. Verižasto pletivo njegova vratnog štitnika zveckalo je pod niskim svodom. Snažan Turčin povukao ju je na noge, pa je omamljena posrtala hodnikom niska stropa. Grubo ju je izgurao na dvorište.

Vani je Arib, dršćući od hladnoće, skupila dronjke na prsima. U tamnici je izgubila svaki osjećaj za vrijeme, a oči su joj se polako navikavale na danje svjetlo. Zahvalno je udisala svjež zrak, jer je u tamnici strahovito zaudaralo. Zacijelo se približavala večer, jer se sunce već spustilo. Na dvorištu ju je čekao nezgrapan lik u otmjenom rašidskom ogrtaču.

Abdallah al-Mamun joj je prišao ne skidajući pogled s njezina trbuha. Arib se uspravila pred njim i samo jače stegnula grubu deku oko ramena. Bilo je hladno.

Na njegov mig turski su se oklopnici malo udaljili. Arib je pohvatala smisao nekoliko riječi dok su razgovarali o stanju proslavljene pjevačice.

»Onda?« Abdallah prekine šutnju. »Jesi li razmišljala o vjernosti koju robinja duguje gospodaru? Doduše, nećeš se nikada upristojiti, ali ćeš možda napokon naučiti biti poslušna.«

Naškubila je raspucane usne i maknula pramenove s lica. »Pošalješ mojeg dragoga u sigurnu smrt, mene baciš u tamnicu... I za to tražiš od mene vjernost?«

U jednom trenutku Arib je pomislila da će je udariti. No svladao se, premda vidljivo teško. »On je živ«, procijedi Abdallah stisnutih zubi.

Nije se niti potrudila sakriti olakšanje.

»Podcijenio sam te. Imaš moćne obožavatelje«, reče kalif koji ju je netremice promatrao. »Za tebe se nije zauzeo samo Ishak nego i moja braća i veliki vezir.

Nema tržišnog nadzornika duž ceste za istok koji me nije molio milost za tebe. Horasanski plemići žele odmah napustiti Bagdad ako ponovno ne nastupiš.«

Aribino uspravno držanje nije se promijenilo, samo su joj zadrhtali kutovi usta.

Abdallah je zgrabi za ruku i privuče je k sebi. »Pazi!« upozori je on. »Neću vratiti iz Kurdistana ni *afšina* ni tvojeg ljubavnika. Alah će odlučiti tko će se vratiti iz tog rata. No, ako ponovno budeš neposlušna, naredit ću da ga vrate u Bagdad i pogube!«

Arib je prkosno izdržala njegov pogled. Pozvao je turske najamnike i posegnuo za dekom oko njezinih ramena. »Prljava si«, primijeti cinično i baci vunenu tkaninu na pod. Vojnici su se iznenađeno pogledali. Htjeli su se udaljiti, ali on im je naredio da ostanu.

Abdallah joj je objema rukama poderao košulju na prsima i strgnuo je s njezina tijela. Arib se zatresla kad je na koži osjetila hladnoću, ali nije se pomaknula. I predobro je razumjela gospodara. Ne odustavši od ponosnog držanja, rukama je zaštitila golotinju gornjeg dijela tijela. Vojnici se nisu usudili prokomentirati prizor. No u njihovim se pogledima moglo pročitati da dobro vide ono što je bilo rezervirano samo za bogataše i moćnike.

»Dobro je pogledajte!« hladno primijeti kalif. »Meke usne, kosa crna poput oniksa. Dojke kao mognanji, pravi biser. Niste prvi muškarci pred kojima ovako stoji - bludnica Arib!« Otpetljao joj je pojas na hlačama i potpuno ju je razodjenuo, pa je sada stajala gola na hladnom dvorištu. Njezin zaobljeni trbuh bio je bespomoćno izložen pogledima muškaraca. »Utjelovljenje zavodljivosti!« procijedi on.

Arib mu je uzvraćala pogled ne trepnuvši okom. Abdallah baci njezine poderane hlače na pod, rastreseno pogladi čelo, a zatim tiho zapovjedi: »Odvedite je u hamam. Neka je robinje okupaju i dadnu joj čistu odjeću.«

Iako je Abdallah taj put popustio, Arib je znala da će on ostvariti svoju prijetnju. Postrojbe u Kurdistanu očito su preokrenule bezizglednu bitku u svoju korist i stekle premoć nad pobunjenicima. Bagdaski ulični derani velikim su slovima ispisivali *afšinovo* ime na zidove kuća, a kalifovi pjesnici slavili njegove pobjede. Nazivali su ga zvijezdom koja kida tamu, spasiteljem koji je izliječio rane kalifata.

Aribina trudnoća više se nije mogla sakriti. Haremske žene zavidno su gledale njezin trbuh. Abdallah al-Mamun doslovce ju je zasipavao dokazima svoje naklonosti i oglušio se na sve spletke protiv nje. Poslao je stotine deva u Horasan po rukopise s notama koje je trebalo dopremiti za nju u Bagdad. Arib

se uzalud nadala da će mu kad-tad dozlogrditi mlaka pažnja koju mu je poklanjala. To su potajno prepričavale njegove miljenice u hamamu dok su jedna drugoj uljem mazale tijelo i pile sorbet od ruža sladak kao šećer. Šuš kale su kako muškarac koji posjeduje dvije tisuće robinja uzalud želi kupiti ljubav te žene koju nije mogao dobiti silom. Al-Mamunija, gospoda al-Mamun, u šali su nazivali Arib - od harema do vezirskih divana.

U svakom slučaju, kalif nije saznao mnogo o rođenju njezine kćeri Mounje potkraj proljeća. General Ta-hir, kojega je imenovao svojim namjesnikom u Horasanu, usprotivio se njegovim zapovijedima. Stoga je Abdallah bio potpuno zaokupljen time da ponovno pridobije tog otpadnika. Arib je bila zadovoljna zbog toga. Bolje je da ga ona što manje podsjeća na svoje dijete.

Redovito je odlazila na tržnicu. Samo za cvijeće davala je više novca nego što bi jedna obitelj potrošila za godinu dana. Neka samo Abdallah plaća, razmišljala je, ionako dobiva za to i više nego dosta. Ako ne može sebi priuštiti *kajnu* Arib, neka je pusti na miru.

Jednoga toplog ljetnog dana uputila se sa Soumajom na karhsku tržnicu svile da kupi skupu tkaninu. Arib gotovo nije slušala što joj prijateljica priča. Večer prije toga bila je zamijetila neobičnu uznemirenost u Okruglom gradu. Veća postrojba vojnika došla je ravno u grad Horasan-skim cestom. Pitala se nije li i Wolfram među njima, ali nije ga vidjela.

Jedna karavana prolazila je kroz natkrivenu tržnicu voćem i Arib se činilo da se vratila u djetinjstvo. Pretovarene deve pokrivene prašinom mučno su koračale s noge na nogu. S njihove orme visjeli su talismani protiv opasnosti na putovanju. Tisuću puta Arib je slušala te zvončice u taktu koraka. Životinje sprijeda uputile su se ričući prema bunarima u karavansaraju, dok su goniči monotonim glasovima dozivali zaostale deve. Sunce se probijalo kroz stropne hasure i ocrtavalo na njihovim azijskim licima svijetle šare.

Trgovci su stajali na ulazima u svoje dućane da bi se divili karavani - i tjerali sinove goniča koji su pogledavali njihove sanduke s datuljama, marelicama i breskvama. Ovdje su se našli znatiželjnici iz cijelog Bagdada kako bi se divili najnovijim dostignućima s istoka. Zrakom se širio poznat miris cimeta, čaja i životinja, i Arib je punim plućima udisala sve zavodljiviji miris ceste.

Lude i šarlatani pokušavali su privući pozornost bogatih trgovaca u njihovim nosiljkama ukrašenim kićankama. »Napitak protiv vodene bolesti!« urlao je jedan u pokrpanom *mizaru*. »Muškarci, dođite ovamo! Tigrova mošnja, iscrpci od kokosova oraha za neiscrpu spolnu moć! Imao sam četiri žene u dalekoj Indiji. Godinu dana zadovoljavao sam ih svakodnevno sve četiri, i ni jedna se nije požalila!« Deva pokraj njega riknula je kao da se slaže s njim. Arib se

kradomice nasmijala. Znala je reći muškarcima da nema kokosova oraha koji bi oživio mrtvaca. Takvih probisvijeta bilo je posvuda kao i prašine na cesti.

»Ne vrijedi ništa što dolazi iz istočnih stepa«, žestio se jedan muftija. Međutim, njegovo negodovanje nije ga spriječilo da iskrene mršav vrat gledajući za robinjama koje su slijedile karavanu. »No današnji mladi ljudi radije dopuštaju da im pjevačice zavrte glavom nego da se bore za vjeru.«

»Nije svaki dan svetkovina, hvala Alahu!«, odvrati mladić kojemu se muftija obratio. »Osim toga, naša vojska izborila je čitav niz pobjeda u Kurdistanu. *Afšin* se vratio u Bagdad kao junak.«

Arib je naglo dignula glavu ispod koprene. O tome još ništa nije čula. Hajdar se ponovno izvukao od pravedne kazne, ljutito je pomislila. No srce joj je ipak brže zakucalo. Ako su se postrojbe vratile, zacijelo se s njima vratio i Wolfram - ako je još živ.

»Možda«, progundā muftija. »No današnji mladići ionako misle još samo na ženske umjesto na oružje!« Okrenuo se za šarlatanom koji je upravo s poslužavnikom privezanim oko pasa počeo prodavati iscrpak od kokosova oraha. Neočekivano je nestao da bi se nekoliko minuta kasnije pojavio u polukrugu koji se stvorio oko šarlatana.

Posljednji magarci protapkali su mimo njih, pa su obje žene nastavile put. Na uglu, pokraj kioska s voćem, u kojem su se već izdaleka vidjele mreže s narančama i mogranjima što su visjele sa stropa, skrenule su desno. Izišle su iz natkrivene ulice i krenule uz kanal. Arib je mislila na Wolframa i smješkala se.

Soumaja ju je iznenada povukla za koprenu. »Arib, s tobom razgovaram!« Ponovno se zarumenjela - od vrućine ili od vina koje su joj sada, kao i prije, slali njezini ljubavnici. »Pa valjda ne misliš opet na onog barbarina?« upita ona sumnjičavo. Ispod obalnog zida kršćanski seljaci iz okolice cjenkali su se u čamcima prodavajući svoje plodine. S oguljenog trupa jedne koze do njih je dopirao miris sirova mesa. »Najbolje meso i vino iz Gutrubbula!« izvikivao je seljak.

Soumaja odmahne rukom. »Igraš opasnu igru ako imaš ljubavnika protiv kalifove volje - nadam se da to znaš«, upozori ona Arib neuobičajeno trijezno.

Napokon su stigle do zidanih arkada pod kojima je bila tržnica svile. Ispred vrata velikih trgovina visjele su šarene tkanine kao i svugdje u gradovima duž karavanskog puta. Soumaja je pokazala desno, pa uvela Arib u jedno dvorište kroz visoka, bogato ukrašena vrata.

Uvijek iste slike trgovina budile su u njoj uspomene. Jedna se deva oglasila i teturavo dignula te se mimo njih uputila prema koritu s vodom. Druge su još

čekale u sjeni u kojoj su ih sluge oslobađali tereta. Razgažena ilovača bila je pokrivena izmetom deva.

Abu Huraira, trgovac svilom, osobno im je došao u susret. Lica izborana od vjetra i nevremena i bijelih čekinjastih obrva, privukao bi i poštovanje kalifovih vezira. Uveo ih je u *ivan*, popločen crnim, crvenim i bijelim pločicama, iz kojeg su mogle promatrati što se zbiva na dvorištu. Vrč s rashlađenim voćnim sorbetom stajao je na ćilimu, pa su sjele na pod. Sluga je donio čaj u šalicama od vrlo tankog porculana. Razmijenili su nekoliko rečenica o vremenu i putovanju prije negoli je trgovac naredio slugama da donesu robu.

Arib se dignula kad je trgovac ispred njih raširio tkanine u zelenoj, crvenoj i lazuritnoplavoj boji. Svila joj je bila bliska od djetinjstva i odmah je shvatila da Abu Huraira zaslužuje glas koji uživa. Svjetlucanje boja u polutami, dojam neravne površine kad se prijeđe rukom po brokatu u zlatovezu, jednakomjerno klopotaње golemih tkalačkih stanova na kojima se predu vlakna - sve to nije nikada zaboravila.

»Ova je posebno lijepa«, reče Abu Huraira. Kretnjom koja je zahtijevala mnogo snage bacio je tešku balu nekoliko puta uvis kako bi je razmotao. Njegovanom rukom oprezno je poravnao tkaninu. »Potječe iz Balha. Vrlo je tanka«, reče on. »Uvjerite se sami.«

Soumaja se glasno divila, a Arib je dignula ruku koja joj je blago zasvjetlucala kad ju je provukla ispod tkanine.

»To je najbolja svila koju sam mogao dopremiti ovamo od doba Barmakida«, reče trgovac. Zadovoljno je promatrao kako Soumaja predano prelazi prstima po svili. »U ono doba karavanski su putovi bili sigurniji nego danas. Nekoć je ovdje bio i kip od žada, prikaz Bude... visok gotovo lakat i iz jednog komada. Dovozio sam iz Kine svilene prostirke, skupocjene brokate, pa je vezir Džafar zapovjedio da se njegovim vazalima sašije od njih svečano ruho. Bili su tkani od najfinijih, unutarnjih vlakana kukuljica dudova svilca, baš kao i ova tkanina. Tada se svila plaćala zlatom. Neki trgovci nisu uopće sa sobom nosili novac na putovanje, nego su plaćali samo svilom. Trgovina je bila jedan od stupova Harun al-Rašidova luksuza. Svilom je satkana moć kalifata.«

Možda su karavane i bale svile ponovno podsjetile Arib na djetinjstvo - na dudove u dvorištu roditeljske kuće, na putnike koji su pričali priče kakve nije mogao izmisliti ni pravi bajkopisac. Prije nego što se izgubila u uspomenama, upitala je trgovca: »Jeste li poznavali Anasa, Džafarova rođaka?«

»Poznavao sam mnoge Barmakide«, suzdržano odgovori Abu Huraira. »Džafar je bio neobičan čovjek. Glumio je da je skroman i elegantan, ali iza te

maske bio je drukčiji. Kad sam ga posljednji put vidio...« Opazio je kako ga Arib pozorno sluša pa se prekinuo. »To je bilo davno.«

»Što znate o kraju Barmakida?« ispitivala ga je. Glas joj je treperio od uzbuđenja. »Jesu li doista bili krivovjerci kako se priča?«

»Ja sam trgovac, a ne kadija.« Abu Huraira natoči joj još čaja. »Krivovjerstvo? U ono doba to nije bio zločin. Za razliku od danas.«

Arib iznenađeno spusti šalicu.

Abu Huraira pruži joj tanjur sa svježim pistacijama, nehajno kao da ne govori ni o čemu važnom nego samo o uobičajenoj ljetnoj sparini. »Kalif Abdallah al-Mamun izdao je proglas da on jedini odlučuje što je prava vjera a što nije. Zar niste ništa čule o tome?«

Arib je zanijekala. Abdallah je zacijelo izdao taj proglas dok je ona bila u tamnici. Zamišljeno je uzela jednu pistaciju i vrtjela je kaniranim prstima. »Kalif više ni sa kim ne želi dijeliti vlast, pa ni s vjerskim učenjacima.« Abdallah se morao mukotrpno boriti za vlast. Svugdje je morao gušiti ustanke pod krinkom religije. Razumljivo je kako više nikome neće dati priliku da ospori njegovu vlast. »To će neke ljude dovesti u neugodan položaj«, nastavi ona. »U Horasanu, gdje sam se rodila, mnogi su prihvatili islam, ali ne sa srcem...« Arib digne glavu i odjednom se sjeti Teodorinih riječi: *Hajdar nije ni obrezan*.

Iznenada je shvatila. Taj proglas omogućit će joj da mu se napokon osveti. Ništa lakše nego nekoga optužiti za krivovjerstvo ako ga se želiš riješiti. »Sigurna sam«, reče ona nestrpljivo vrebajući, »da ste na svojim putovanjima doznali stvari o kojima više nitko ne smije ništa znati.«

Abu Huraira uljudno se nasmiješi.

Arib opazi kako joj Soumaja zabrinuto daje znakove, ali nije se na njih osvrnula. »Poznajete li generala... *ajšina*?« upitala je bez daha. Htjela se suzdržati, ali nije mogla. »Priča se da se vratio u Bagdad.«

Trgovac ispod oka pogleda Soumaju, pa ponovno digne balu svile i jedan kraj pruži Arib. »Mnogi tkalci radili su mjesecima na ovoj tkanini«, reče on izbjegavajući odgovor. »Preli su nit po nit prema drevnim uzorcima. U svakom od tih vlakana čuči život bezbrojnih gusjenica dudova svilca. Uginuli su prije nego što su uspjeli razviti krila. Moglo bi se reći da žena koja je nosi svjetluca kao tisuće leptira.«

Arib je shvatila da neće od njega više ništa doznati, ne sada, u društvu sa Soumajom. »Svila je prekrasna«, reče ona i digne se. »Pripremite mi desetak lakata, a kalif će platiti. Sutra ću doći po svilu.« Pričekala je trenutak, a zatim naglasila: »Sama.«

Kad su se, prošavši ponovno kroz rezbarena vrata, našle na ulici, Soumaja je sumnjičavo pogledala Arib. Neko ju je vrijeme promatrala, a zatim rekla: »Više ne bi smjela Abdallahu dati razloga za srdžbu.«

Arib nije odgovorila. Htjela se ponovno uputiti uličicom prema kanalu, ali Soumaja ju je pvela u drugom smjeru. Prolazile su kroz bagdadsku četvrt koja nije bila baš najotmjerenija: zidani most koji su prešle bio je zacijelo ruševan još u doba osnivača grada, pokojnoga kalifa Mansura. Kanal je zaudarao kao da ga nisu već godinama praznili. I uski kej na drugoj strani bio je onečišćen izmetom i bljuvotinom. Na žbuci jedne kuće, koja se mrvila, netko je urezao proste crteže. Uobičajeni tragovi vučenja bačvi otkrivali su da je to *hanut*, pivnica, svakako ne najbolja u gradu. Vrata su bila otvorena, i iznutra je dopirala svirka. Na dvorištu je bio razapet šator, kao nekoć iznad Rustamova kioska za prodaju vina. Gostioničarka je hodala okolo s vrčem, kao nekoć Teodora, s miješalicom o pojasu. Kosu je sakrila masnom maramom i nosila je jeftin nakit. Arib ju je pozornije pogledala i nije mogla povjerovati vlastitim očima. Bila je to Takrub.

Iznenadeno je pogledala oko sebe. Gosti su bili većinom plaćenici, članovi turske tjelesne straže. Dva kineska trgovca kao da su slučajno dolutala ovamo. No ostali gosti su očito mnogo nečasnije zarađivali za život. Jedan nije imao oko, koje je možda izgubio noću u uličnoj tučnjavi, drugomu je Takrub dobacivala pohotne poglede. Jedan vojnik uhvatio ju je oko struka i privukao k sebi. Takrub je rado pristala da joj ulijevaju vino u usta, pa joj je alkohol tekao preko usana i mokre košulje. Muškarac joj je usnama obuhvatio bradavice na dojkmama kako bi posisao tekućinu s košulje, što je njegove drugove potaknulo na glasan smijeh. U kutu pokraj vrata šćućurilo se na prljavu pokrivaču plavokoso, možda dvogodišnje dijete. Arib je bio poznat taj izgubljeni izraz lica. Često je gledala njegov odraz u bistrom potoku kada je kroz Horasan s Teodorom bježala od *afšina*.

Jedan se mladić digne i grubo odgurne vojnika, a zatim nasilno posjedne Takrub na svoje krilo. Arib je opazila da ona posrče kao da je uzela opijum. Uzeo joj je vrč iz ruke i ispio ga u jednom gutljaju, a zatim ju je odbacio na zid, raskopčao pojas i pritisnuo je tijelom. Takrub se nije branila. Bezvoljno je dopustila da s njom radi što hoće. Omamljena, spustila je glavu prema natrag, a crna kosa pala joj je na ramena. Muškarac joj je podignuo košulju iznad bokova i grubo je obljubio. Ostali su se dignuli i poticali ga glasnim uzvicima. Drugi je već izvadio spolovilo iz prljavih hlača i trljao ga da se digne.

Dijete se jednakomjerno njihalo naprijed-natrag, pjevušilo, gledalo u pod i rukama pre krilo uši. Prvi muškarac je dašćući pustio Takrub. Njegova sperma

slijevala joj se po bedrima i haljini. Ostali su klicali. Sljedeći se već našao na pravom mjestu i zgrabio je za kukove.

Arib se nestrpljivo maknula, ali Soumaja ju je zadržala. »Jesi li poludjela?« sikne i žurno odvuče Arib. Šutjele su stotinjak koraka, a zatim je Soumaja objasnila: »Princ Muhammad, Takrubin gospodar, dočuo je da mu ona želi podmetnuti kopile jednog eunuha. I dalje ga je varala s tim ljubavnikom, a njemu je trebao novac. Stoga je prodao nju i njezino dijete vinaru. Njezina je kći još premlada, ali za nekoliko godina muškarci će platiti mnogo novaca za njezinu plavu kosu.«

Arib je iznenada shvatila zašto ju je Soumaja dovela ovamo. Bez riječi je lice pokrila žarom.

»Tvoja je obitelj mrtva. Kakve li koristi da doznaš razlog ili da se osvećuješ?« primijeti Soumaja neuobičajeno ozbiljnim glasom. »Pomiri se već jedanput s činjenicom da si kalifova robinja! Ne dovodiš u opasnost samo sebe, nego i svojeg dragoga i svoje dijete. Znaš kakav je zakon: ako Abdallah tvoju kćer prizna kao svoju, imat će ista prava kao i njegova bračna djeca. No, ako je ne prizna, ona je robinja koju u svako doba može prodati.«

Arib je zastala, ali nije pogledala Soumaju. Prkosno je gledala niz cestu.

»Ne moram ti objašnjavati što to znači«, reče Soumaja. »Ako završiš kao Takrub, što misliš kada će tvoja kći morati početi posluživati prve mušterije?«

7

Arib se nije vratila u harem, nego je čamcem prešla preko rijeke. Ono što je vidjela u pivnici, otjeralo ju je u vlastitu kuću. Otkako se rodila, u njoj je skrivala Mounju, ondje gdje je kalif nije mogao vidjeti. Posjećivala ju je koliko god je mogla. A sada je čeznula više nego inače da uzme u naručje taj mali, živi zamotuljak i osjeti njegovu toplinu.

Pristali su malo podalje od njezine kuće, a ona je ostatak puta prešla pješice. Koliko god Soumajino upozorenje bilo opravdano, toliko joj je davalo poticaja i ono što je čula kod trgovca. Brzim koracima prošla je u Mansurovoj ulici mimo staraca koji su raspravljali o ratu u Kurdistanu ili se svađali oko najnovijih rezultata u polu. Iza niskih balkona zaštićenih rešetkama u pokrajnjoj ulici nije se ništa micalo. Otvorila je vrata u dvorište.

Dadilja je sjedila s Mounjom u sjeni kad je Arib ušla. Uzela je dijete u naručje i ono joj se nasmiješilo. Svladala ju je toplina i nježnost koje prije nije poznavala. Dok je njihala svoju kćer, pjevušila joj je njezinu omiljenu pjesmu. Tu staru dječju pjesmu pjevala joj je i njezina dadilja u Balhu. Smirila bi je njome i kad bi vrištala. Arib je priljubila lice uz meku glavicu. Soumaja je imala pravo: dovest će se u opasnost ako se pošto-poto želi osvetiti *ajšinu*. No ta je osveta već odavno postala njezin sastavni dio. Nije mogla odustati od nje, ne sada kada je samo trebala pružiti ruku. Mounja je zagugutala i pomaknula lice na njezinu ramenu, i odjednom Arib više nije bila ni u što sigurna.

Odjednom se okrenuo ključ u bočnim vratima ispod divlje smokve. Arib se iznenađeno okrene i čvršće stisne Mounju uza se. Na dvorištu je stajao visok, vitak muškarac u tamnoj *kabi*. Težak franački mač visio mu je o pojasu. Lice mu je bilo uže nego prije, i bio je neobrijan.

»Wolfram«, šapne Arib.

Od njegova pogleda zastao joj je dah. Na kasnoposlijepodnevnom suncu njegove su oči imale tirkizni sjaj, a kosa crvenkastu nijansu. Tada je opazio Mounju. Smiješak mu je nestao s lica, pa je ostao stajati. Potpuna tišina beskraino je pojačavala osjećaj njegove blizine. Njegov glas nije odavao ništa kad je upitao: »Imaš dijete s Abdallahom?«

Arib domahne dadilji, i mlada im crnkinja priđe. Mounja je zaspala i u snu se nasmiješila kad ju je Arib predala robinji. Arib je gledala za djevojkom dok je nosila dijete u kuću.

»Zove se Mounja, Želja«, reče Arib napokon. Odlučno ga je pogledala u oči. »Zato što sam je željela, željela dijete jedinog muškarca kojeg sam ikad istinski ljubila.«

Wolframu se oduzeo dar govora. U nevjerici je gledao za Mounjom i prišao Arib.

Pogladila ga je po neobrijanim obrazima i po ožiljku na bradi kao da se želi uvjeriti je li to doista on. »Mounja je tvoja kći, ludo!« reče ona. »Nije kalifova.« Privukla ga je k sebi i tiho uzdahnula.

Kada je malo kasnije izišla iz kuhinje u prizemlju na dvorište, Rahab je čula strastvene zvuke iz gornjeg kata. Zabrinuto je pogledala gore. To mi ne zvuči kao kalif, pomislila je. Gospodarica je zacijelo izgubila razum kad ponovno stavlja glavu na panj. Mašući glavom, nestala je u kući. U Aribinoj službi barem je naučila da ni jedan muškarac ne zaslužuje ono što dobije od žene.

Već se odavno smračilo, a zrakom se širio sladak miris smokve. Arib je posegnula za Wolframovom *kabom* na krevetu i navukla je na svoje oznojeno tijelo.

»Voliš li još mušku odjeću ili imaš više povjerenja u moj nego u svoj ukus?« peckao ju je. Dignuo joj je kosu i njegove su usne ponovno potražile njezino lice i vrat. Šaptao joj je nježne riječi koje nije razumjela. Arib ga je gladno ljubila i prolazila prstima kroz njegovu plavu kosu s crvenkastim odsjajem. No iznenada se ponovno sjetila Takrub, pa ju je uhvatio strah.

»Nisi smio doći ovamo«, reče ona.

»Nisam, naravno.« Oko Woliramovih usta stvorile su se poznate bore od smijeha. Pogladio ju je po golim ledima, i Arib je uživala u trncima koji su je podilazili. »Koliko si mi već puta rekla da te ne smijem dirati? Očekuješ li još uvijek da te ozbiljno shvatim?«

Arib se oslobodila njegova zagrljaja i stavila na sebe prozirnu *gilalu*. Htio ju je ponovno privući, ali ga je odbila. »Moraš ići«, reče ona. »Opasno je!«

Wolfram se sumorno nasmije i ustane. »Otkrit ću tko nas je odao kalifu, vjeruj mi«, reče on uzimajući košulju. »A kad tog tipa pronađem, pobrinut ću se da ga *Barid* utopi u Tigrisu.«

Arib spusti na pod pojas koji je upravo izvukla iz hrpe odjeće.

Wolfram se smjesta uozbiljio. Bacio je košulju na krevet i prišao joj. »Što se dogodilo?«

Usne su joj drhtale, i nije ga mogla pogledati u oči. Wolfram ju je privukao u zagrljaj. Pokušavala se oduprijeti, ali odjednom je izbilo iz nje sve što ju je mučilo posljednjih mjeseci. »Mislila sam da te više nikada neću vidjeti!« reče u suzama. Priljubila se uz njega i lice pritisnula na njegova prsa. Mjesecima se bojala da će kad-tad čuti za njegovu smrt. Ne bi mogla podnijeti svijest o tome

da ju je ona skrivila. Bilo joj je svejedno što će on misliti o njoj, ali sve je bilo bolje nego da živi sama s tom tajnom. »Pa nisam mogla znati da će me Abdallah prevariti«, izusti gušeći se u suzama. »Rekao je da te neće kazniti.«

Wolfram se ukočio u njezinu zagrljaju. »Reci to još jedanput!« reče tiho i malo je odmakne da bi je pogledao. »Što ti je obećao?« upita oštro.

Arib pogleda u stranu i ugrize se za usnu. »*Afšinovu* glavu«, prizna ona napokon.

Wolfram je odgurne tako grubo da je posrnula prema zidu.

»Sve te godine čekala sam tu priliku!« poviče Arib. Suze su joj presušile i ustupile mjesto mržnji koju je tako dugo nosila u sebi. »Hajdar je pomogao Ibrahimu da pobjegne«, prosikće ona. »I to nije sve. Iskoristit ću to za svoj sljedeći nastup pred kalifom. Kad Hajdara svojom pjesmom javno optužim za krivovjerstvo, više ga neće moći zaštititi ni Abdallah.« Osvetoljubivo je nastavila: »Neka završi kao i moja obitelj, kao nečasni krivovjernik čiju će porodicu progoniti do posljednjeg člana. Obeščašćen i iskorijenjen kao i rod Barmakida!«

Wolfram se odjenuo i uputio prema vratima. No tada je stao i vratio se. »I za to prodaješ svoj glas i svoje tijelo? Vidio sam te kako pljuješ po svom talentu i pjevaš o opscenim stvarima koje je Ibrahim htio čuti. Najvjerojatnije znaš točno koji *makam* treba izabrati za određeni dio dana i za određenu temu. *Tarab* - zanos muzike! Poigravaš se slušateljima kako bi ti ispunili želje. No čuo sam te onda u gorju. Nisi imala školovan glas, ali u njemu je bilo duše.«

Čekao je, ali Arib nije mogla odgovoriti.

»Reci mi istinu!« nastavi on oštro. »Je li te kalif prisilio - ili si me odala radi svoje osvete?«

Arib mu je htjela odgovoriti, ali joj nije dao vremena. Zgrabio ju je za ruke i uzviknuo: »Što bi još žrtvovala da dobiješ ono što želiš?«

»Vjerovala sam Abdallahu!« odvrati ona žestoko. »A ti nisi jedina osoba koju je kaznio. Bit ću slobodna kad *afšin* umre. Nekoć si htio pobjeći sa mnom. Imam prijatelje...« Uhvatila ga je, zaklinjući ga, za rukav njegove *kabe*. Wolfram se silovito pokrenuo da se otrgne od nje. S ormarića je pala bočica parfema i razbila se.

Prodoran miris *galije* dopirao joj je u nos. Zurila je bez daha u krhotine. Nikada neće zaboraviti taj miris. Osjetila ga je na leđima, na svojoj goljoj koži kad je onoga dana pošla za Ibrahimom u harem. Gotovo nitko, osim njega, nije upotrebljavao taj parfem, a nipošto ne Wolfram.

S njegova je lica nestalo boje. Zatim je bradom pokazao na krhotine. »Ako optužiš Hajdara, reci Abdallahu i to za koga sam kupio taj parfem i gdje sada Ibrahim boravi - u mojoj kući!«

Arib je zastao dah.

»Što sam trebao učiniti?« procijedi Wolfram. »*Afšin* me odveo k njemu. Vjeruj mi da Zmaja nisam baš primio raširenih ruku. No, kad bi Abdallah dao pogubiti vlastita strica, obitelj mu nikada ne bi oprostila. Još ima prinčeva koji ga nerado gledaju na prijestolju. On mora pomilovati protukalifa jer će inače ponovno izbiti građanski rat. Moja je dužnost bila spriječiti Abdallahovu namjeru.« Raskuštrana plava kosa pala mu je na čelo. »Ti Hajdara možeš uništiti«, reče on zajedljivo. »To je istina. No ne možeš ga optužiti, a da i mene u to ne uvučeš.«

Arib je pomislila da će ostati bez zraka.

Wolfram je iznenada uhvati za bradu da joj pogleda u lice. »Zar ga toliko mrziš?«

Sva očajna, Arib je šutjela.

Prodorno ju je promatrao. »Ti uistinu više nisi onakva kakva si nekoć bila«, napokon primijeti Wolfram hladno. Pustio ju je i otresao krhotine sa svoje cipele. Ta je gesta zaboljela Arib više od njegova prezirnog tona.

»Učini ono što smatraš da trebaš učiniti«, reče on napokon. No ispod hladne površine osjetila je strast koju je jedva susprezao. »Do tvojeg nastupa više me neće biti u Bagdadu. Sjećaš li se? Ima muškaraca koji bi umrli da čuju sirenu kako pjeva. Previše te volim da bih se mogao izložiti toj opasnosti.«

Spustio se niza stuba i ne okrenuvši se.

»Ti znaš zašto to moram učiniti!« vikne ona za njim. »Hajdar je učinio od mene to što sam danas! Nitko drugi!« Istrčala je na galeriju na kojoj je njegov visoki lik nestao u tami. »Pa, idi onda!« viknula je izvan sebe. Pohrlila je niza stuba, a licem su joj se slijevale suze. »Dođavola i ti!«

Vrata koja su vodila u pokrajnju ulicu naglo su se zatvorila.

Arib se spustila na kamenu klupu. Bijes joj se raspršio, osjećala se napuštenom i zdvojnomo. Rastreseno je napipala lutnju. Zasvirala je melodiju koju je prije mnogo godina skladala za njega, a zatim se prekinula. Iznenada joj se učinilo da u njoj ima mnogo nedostataka.

Privukla je lutnju k sebi poput tijela ljubljenog bića. Prsti su joj letjeli po strunama. Kao opsjednuta, udarala je tonove u novim varijacijama tražeći onu pravu melodiju koju je osjećala u sebi. No najslavnija kalifova *kajna* nije mogla taj osjećaj pretvoriti u tonove.

8

I sljedećih dana Wolfram se nije javljao. Koliko god je Arib proklinjala svoj ponos, nije mu poslala nikakvo pismo. Uzalud ga je čekala u svojoj kući, a njezin bijes i zdvojnost rasli su iz dana u dan. Nije vjerovala da će on doista napustiti Bagdad. No sada se pitala nije li se ipak vratio u svoju zemlju. Bilo joj je teško usredotočiti se na svoju dužnost.

No, iako su je misli na Wolframa izluđivale, morala je iskoristiti prigodu: zamolila je Abdallaha da joj odobri veliki nastup, i on joj ga je odobrio. Napokon će moći javno optužiti *afšina* za krivovjerstvo i zadovoljiti svoju pravdu.

Jutro, koje je Arib čekala, osvanulo je toplo i magličasto. Suprotno svojoj navici, ustala je već nakon izlaska sunca. Provela je mnogo vremena uređujući se. Zatim je dignula Mounju iz krevetića koji je, kao kod Kurda, visio sa stropa pokraj njezine postelje. Zagrlila je dijete i pogladila ga po kestenjastoj kosi. Mounja je zijevnula i priljubila se uz nju tiho gugućući. Arib je sklopila oči i stisnula je uza se.

Predvečer se uputila pješice u kalifovu palaču zavojitom Šamasijском ulicom, koja je vodila do malog trga s rusafskom džamijom, te uznemireno stala. Zalazeće sunce obasjavalo je kupolu zlatnim blistavilom. Njegove zrake prodirale su kroz drvenu rešetku na ulazu u molitvenu dvoranu. Ispred nje skupilo se mnogo ljudi. Već izdaleka Arib je prepoznala crveno lakirana koplja turskih plaćenika i sjajan krzneni obrub na njihovim vojničkim bluzama. Vjernici nisu morali vani ostavljati svoju obuću. Vojnici su ih pregledavali da vide ne nose li sa sobom oružje. Žene su sramežljivo podizale skutove hlača iznad gležnjeva, a starci žurno ulazili i izlazili. No ljude na trgu nije razljutila ta nova samovolja. Vojnici su na džamiju pribili proglas koji je kadija upravo čitao:

»Abdallah al-Mamun, vladar vjernika i zakoniti nasljednik velikoga Haruna al-Rašida, izdaje sljedeći proglas:

Alah je velik i svemoguć! Vladar vjernika može jedini ocijeniti što je zakonito i ispravno, a što je grijeh. Tko se prikloni drugoj vjeri, a ne kalijovoj ili vjeri onih kojima je on obećao zaštitu, proglašava se krivovjernikom i prijeti mu smrt...«

Prekinuli su ga ljutiti uzvici. Djeca su izvikivala psovke, a mladi se muškarci spremali napasti crnomantijaša. Ljudi u Bagdadu nisu baš bili oduševljeni time

da im kalif određuje pravi put kad je posrijedi vjera. A još manje da im stoga šalje svoje turske plaćenike, strance poput njega samoga.

Plaćenici su prodirali naprijed da potisnu svjetinu. Arib su gurnuli u stranu. Razbješnjelo mnoštvo pružalo je otpor. Starci su mahali štakama. Čak je i jedna starica, s kojom se Arib sudarila, iz bezubih usta izlila kišu pogrda na kalifa. Nekoliko odrpanaca bacalo je kamenje. Vojnici su se morali stalno saginjati iza svojih štitova. Iznad glava ljudi Arib je ugledala koplja s crnim zastavicama kako prilaze sve bliže i bliže. Bilo bi bolje, pomislila je zabrinuto, da je povela svoje eunuhe. Žurno se uputila prema putujućem trgovcu slasticama, koji je nedaleko od džamije postavio štand, kako bi skrenula u uličicu iza njega. Put ju je vodio mimo Turaka. Njihova azijska lica s tankim crnim bradama bila su stroga, a njihove ruke neprestano su se nervozno trzale prema mačevima.

Iznenada je prema gardi poletjela goruća baklja. Arib je uplašeno skočila u stranu, a vjernici su vrisnuli i povukli se ponovno u molitvenu dvoranu. Taj podvig popratilo je klicanje i pljeskanje muškaraca.

Prosvjednici su odjednom pojurili naprijed i navalili na vojnike koji su zaurkali i dignuli štitove. No izgrednici su se nezaustavljivo suprotstavili oružju. Gardisti su pokušali sebi prokrčiti put isukanim mačevima, ali mnoštvo se više nije moglo zaustaviti.

Netko je pao na tezgu prodavača slastica. Drvo je puknulo, a trgovac ljutito kriknuo kad se štand srušio. Halva, medeni kolači, slatka pita *šekerpara* - sve je to palo u blato i pred Aribine noge. Žene su vičući potražile sigurnost. U nekoliko trenutaka mali se trg pretvorio u bojišnicu.

Iz okolnih ulica nadiralo je sve više svjetine koja se pretočila u snažnu, nezadrživu bujicu i jednostavno povukla i Arib za sobom. Kao da su ljudi odavno čekali trenutak da napokon dadu maha svojem bijesu i nezadovoljstvu. Pokraj Arib jedan se nosač bacio na teško naoružane vojnike. Zaudarao je na stajsko gnojivo, a njegovo prljavo lice neprirodno se izobličilo. U divljem bijesu nahrupio je na kalifove vojnike.

Iznenada je odjeknula oštra zapovijed. Začulo se zveckanje pancirnih košulja. Jedan je konj, poskakujući polako, ali nezaustavljivo, potisnuo i raspršio pomahnitalo mnoštvo. Arib je dobila udarac u bok i u posljednjem trenutku izbjegla kopita. Oklopljeni jahač nosio je počasno znakovlje turskog satnika. Iza njega došla je pješačka postrojba, a iznad vojnika vijorio se crni, kalifov stijeg. Od novog udarca u leđa Arib je ostala bez daha i oteturala iz mnoštva u mirniju Horasansku ulicu. Teško dišući, zaustavila se ispred ulaza u jednu kuću i stisnula lutnju uza se. Nekim čudom glazbalo je ostalo neoštećeno.

Jedna sjena zaustavila se ispred nje. »Vrijeme je da to dovršimo«, reče afšin.

Arib se bila pripremila da mu večeras pogleda u oči. No, kad ga je sada nenadano ugledala ispred sebe, zagledala se u njega u nijemoj panici. Nije se promijenio, osim što je dobio prve sjedine u kratkoj crnoj bradi. Ležerno je držao ruku na dršku mača.

»Ti si predložila, pretpostavljam, da me kalif večeras pozove«, reče on. »Ne mogu se usprotiviti zapovijedi svojega gospodara. No neću čekati da provedeš svoj plan. Vjerojatno se pitaš kako sam te pronašao.« Ironično se nasmijao. »Pa nije mi prvi put.« Iako je iza njih prolazila bučna gomila, Arib se učinilo da posvuda vlada tjeskobna šutnja.

Iznenada je maknuo ruku s oružja, a iz njegovih crnih očiju nestalo je hladnoće.

Arib je slijedila njegov pogled. Ugledao je Teodorin stakleni amulet oko njezina vrata. Od prašine, vrućine i tisuća dodira sveta je sličica izbljedjela. Odjednom ga se prestala bojati - možda zbog načina na koji je gledao amulet. »Prepoznajete li ga?« Arib prekine šutnju.

Hajdar je duboko udahnuo. »Sjećam se dana kada sam ga kupio«, reče promuklim glasom. »Od jednog grčkog trgovca na tržnici u Samarkandu. Odmah sam se sjetio Theodore kad sam ga vidio.«

Arib je izgubila prisebnost. Rukom je zaštitnički obuhvatila amulet. »Vi ste joj ga darovali?«

Palcem i kažiprstom prošao je pokraj korijena nosa. Kao da je tom gestom htio sakriti izdajničku slabost u očima. »Ti znaš da me je ona ljubila«, reče on. »Preklinjala me stotinu puta da je kupim i oslobodim iz harema tvojega oca. Kad su Barmakidi pobijeni, htio sam je dovesti k sebi. No, kad je do toga došlo, pobjegla je od mene... da spasi kćer svojega gospodara.«

»To nije istina! Vi...« Arib je zastala. Iznenada joj se pred očima ukazala slika djevojčice u Teodorinu naručju, izvan sebe od zaprepaštenja, dok im se *afšin* približavao preko mrtvih tijela njezine obitelji. Teodora je zastala, i njihovi su se pogledi načas susreli. »Zašto?« izusti ona napokon.

Hajdar ju nije ispuštao iz očiju. »Zar se nikada nisi upitala zašto su svi važni gradovi na karavanskom putu bili u rukama Barmakida?« odgovori on protupitanjem.

Arib ga je nepovjerljivo pogledala. Iznenada joj se učinilo da joj tlo nestaje pod nogama.

»Džafar Barmakid htio je vlast nad cestom za istok, a time i nad najvažnijim trgovačkim putom u kalifatu.« Hajdar je potvrdio ono što se ona nije usudila izgovoriti. »Pravi temelj moći. Džafar je znao: tko vlada trgovinom s istokom,

vlada carstvom Abasida. Anas, tvoj otac, bio je jedan od vjernih sljedbenika koje je on ciljano postavio na najvažnija čvorišta toga puta. Taj se Barmakid pretvarao da je skroman, a on i njegova obitelj imali su samo jedan cilj - steći vlast nad kalifatom!«

Arib je čvršće stisnula vrat svoje lutnje. Unatoč vrućini bilo joj je hladno. Hajdarove riječi objasnile su joj zašto je kalif nakon pada Barmakida smijenio sve tržne nadzornike, zašto je pala njezina cijela porodica, a ne samo Džafar. Objasnile su joj i Harun al-Rašidove riječi kad ju je kalif obeščastio: *I ti ćeš iskusiti moju moć.*

»Barmakidi su bili stvarni gospodari karavanskog puta«, nastavi *afšin* ravnodušno. »Sve dok ih se kalif nije riješio, jer se morao bojati za svoju vlast. Ironija je sudbine da se svi tržišni nadzornici odavde do Balha dive *kajni* Arib. Spremni su ispuniti svaku tvoju želju. Tako su se Barmakidi osvetili svojim ubojicama. Ti i ne znaš da si odavno preuzela Džafarovo nasljedstvo!«

Ljutita Arib htjela mu je proturječiti, ali mogla je samo nijemo stresti glavom.

»Vrlo si nalik na Džafara«, nemilosrdno nastavi Hajdar. »I on se pretvarao da je fin i ljubazan, vjeran svojem gospodaru. No iza te njegove lijepe maske krilo se tigrovo srce. Vladao je Harunom al-Rašidom kao što ti vladaš njegovim sinom!« Njegov glas uvlačio joj se u dušu poput zmije otrovnice. »Glad za vlašću bila je za Barmakide sudbonosna. Za Džafara, Anasa, pa i za tebe. To je prokletstvo tvoje obitelji - žrtvujete sve i svakoga da postignete svoj cilj!«

»Lažete!« uzvikne Arib. Pustila je da joj padne skupocjena lutnja. Strune su disonantno zazvučale kad je glazbalo palo. »Moj je otac bio nevin!«

»Teodora ti nikada nije rekla zašto te progonim?« upita on. Iz njegova glasa nestalo je hladnog svladavanja. »Ti to uistinu ne znaš«, ustanovio je.

Arib bi najradije poput djeteta rukama začepila uši samo da više ne mora slušati njegov glas. No morala je napokon čuti odgovor. »Zašto?« upita ona prigušenim glasom.

»Bilo mi je dvanaest godina. Crni stijeg bagdaskog kalifa prodirao je sve dublje u Aziju«, počeo je Hajdar. Svaka njegova riječ bila joj je kao udarac bičem. »Moj se otac sve do svoje smrti opirao novoj vjeri. Ali naša mala kneževina u Samarkandu pala je, jer se nije mogla suprotstaviti osvajačima.« Glas mu je postao krut. »Moju su sestru prisilili da se uda za jednog od osvajača. Nikada nije bila ljepša kao onoga dana. Njezina je crna kosa blistala, koža joj je bila bijela kao snijeg, usne tamnocrvene. Prije dolaska osvajača naše su žene živjele slobodno, nitko ih ne bi udavao protiv njihove volje. No uveli su je kao stoku u mladoženjinu kuću. Dok sam stajao dolje kod vrata, čuo sam je kako vrišti.«

Arib je vidjela iznad sebe našminkane oči Harana al-Rašida, i usta su joj se osušila. I predobro je znala o čemu je govorio.

»Njezini krikovi i njegovo dahtanje trajali su cijelu vječnost«, nastavi *afšin*. »Poslije je neka starica donijela plahtu uprljanu krvlju. Gosti su klicali. No za mene je to bila samo sestrina krv, zalijepljena na tom komadu tkanine. Poslije svadbe nisam je više nikada čuo pjevati. A kad je svojem gospodaru rodila potomke, pustio ju je da crkne kao pas.«

Arib mu je htjela viknuti da prekine, ali glas joj je otkazao poslušnost.

»Muškarac kojega je ljubila prešao je neposredno prije toga na islam«, nemilosrdno je dovršavao svoju priču. »Tek mnogo godina poslije doznao sam da ju je on prodao tom strancu. Umjesto nje oženio se kćerju novog moćnika - tvojom majkom.«

»To je laž!« Poletjela je prema njemu da ga udari, ali on ju je uhvatio za ruke.

»Ne, Arib, to nije laž.« Nasmijao se, premda mu nije bilo do smijeha. »Taj čovjek bio je tvoj otac. Doznao sam to kad su Barmakidi pali, pa sam iskoristio priliku i odlučio: i Anasovu obitelj treba obešćastiti, i njegovu kćer treba odvući u krevet stranca!«

Nastojala se osloboditi i ponovno ga pokušala udariti. No on ju je nemilosrdno držao sve dok jecajući nije posustala.

»Ti znaš da je to istina«, reče *afšin*. Bacio je pogled na nju kao na siguran plijen. U njegovu glasu osjetio se podsmijeh kada je rekao: »Progonio sam te kao što ti progoniš mene. Ti to ne želiš vidjeti, ali nas dvoje smo slični.«

»To nije istina!« ljutito je prosvjedovala. »Ja nisam napravila nikakav prekršaj, bila sam dijete!«

Hajdar nije ništa odgovorio, ali ju nije ni puštao.

»A Teodora?« uzvikne Arib žestoko. »Ubili ste je da zadovoljite svoju osvetu!«

»A čiji ćeš život ti radi svoje osvete staviti na kocku?«

Arib ga je netremice gledala. Pred očima joj je bila Wolframova prezirna kretnja kojom je otresao krhotine bočice parfema s cipele. Pa ponovno očevo lice kad mu je Hajdar zabio mač u prsa, Harun al-Rašidov osmijeh. Sa svakim otkucajem srca osjetila je kako joj žilama struji mržnja. *Afšin* ju je htio pokolebati, ali to mu neće uspjeti. Wolfram je otišao iz Bagdada, bio je na sigurnom. No ona nikada neće biti sigurna sve dok je Hajdar -ibn -Kavus živ.

»No dobro«, *afšin* napokon prekine šutnju. »Spor će se okončati večeras u palači.« Nasmiješio se ispod kratke, guste brade lupkajući rukom po maču. Prije negoli ga je Arib stigla upitati zašto ga nije upotrijebio, nestao je u pobješnjeloj gomili.

Spustila se noć.

Puni mjesec zastrt maglicom bacao je blijedo svjetlo na Tigris crn kao noć U čamcu koji je prerezao široku brazdu svjetlosti, jedan je ribar, unatoč zabrani, bacio svoju mrežu ispred palače Huld, pa je načas prepustio čamac struji. Njegov pokrpani haljetak pun buha, sjajan od masnoće, obasjala je blijeda mjesečina. No tada je brzo usmjerio čamac u tamu jer se približavao jedan brodić.

Brodić *ravija* Ishaka al-Mausilija plovio je prema palači Huld. Ubrzo zatim stigao je na popločeno pristanište ispred palače vječnog blaženstva. Iako mu je bilo više od pedeset godina, pjevač je bez pomoći svojega roba skočio na kopno. Poravnao je nabore na prugastom ogrtaču i prebacio ga preko ramena. Posljednjim pogledom u malo zrcalo uvjerio se da mu je crno obojena brada savršeno dotjerana. Zatim se trima stubama popeo do tri bijela mramorna luka. Stražar mu je pregledao pozivnicu i propustio ga na puteljak koji je vodio u vrt.

Teren se blago uzdizao prema glavnoj zgradi. Gređice cvijeća, zasađene prema opisima u Kuranu, bivale su sve gušće što je palača bila bliža, a njihov miris sve zamamniji. Gore se otvarao *ivan*, blistavo osvijetljen bezbrojnim uljanicama - kao da se posjetitelj postupno penje u raj. Paunovi, nojevi i pitome gazele slobodno su se kretali vrtovima, a povjetarac je do dolje širio miris ambre iz baklji. Sve je bilo spremno za božicu bagdadske dvora. Arib je svojem učitelju obećala posebnu večer i - neobičnu pjesmu. No nije se još pojavila.

Kad je došao Ishak, njezine su plesačice zabavljale goste. Na ručnim i nožnim zglobovima zveckale su im po taktu teške zlatne narukvice. Izvukle su svoje kratke ukrasne bodeže. Arib je bila stroga prema njima, ali isplatilo se: blistava kaskada oštrica bila je savršena. Blijeda, bezizražajna lica kao da su ubadala iz tame, a plesačice su glavama, kao odvojenim od ramena, trzale u istom smjeru.

Ishakove oči lutale su polukrugom gostiju oko plesačica. U sredini je bio podignut kalifov baldahin. Ishak je pozdravio vladara.

Abdallah al-Mamun smješkao se pomodnom zakašnjenju svojeg pjevača i pokazao mu mjesto zdesna, do svojih vinskih družbenika i brata Muhammada. Robinja je donijela ledeni sorbet od ruža i vino zaslađeno medom.

»Zar se ni vi niste mogli oduprijeti znatiželji?« naruga se Muhammad kad je Ishak sjeo do njega. Otkako ga je Abdallah al-Mamun imenovao svojim

prestolonasljednikom, njegova je samosvijest bezgranično porasla, gotovo kao njegov apetit koji je i prije bio vrlo uočljiv. Mahnuo je jednom eunuhu i posegnuo za narom. Oprezno je rastvorio plod na puknutoj kori i usisao iz njega krvavocrvene sjemenke. »Svi čekaju Arib.«

Ishak al-Mausili počeo se uznemireno osvrutati. Na suprotnoj strani, u polukrugu iza plesačica sjedili su svirači. Bio je to veliki orkestar, a ne mali *taht* ansambl koji se, osim *ouda*, sastojao samo od flaute, fidela, harfe i bubnja. Čak je pet flauta sviralo drevnu monotonu melodiju koja je, činilo se, potjecala ih dalekih azijskih stepa. Bubnjar je na *darabukki* udarao ritam, težak poput devinih koraka u beskrajnim slanim pustinjama na istoku. Ishak je uznemireno gledao prema *ivanu*, ali ondje nije nikoga vidio.

»Poznajem mjesta na Arib koja su vama ostala skrivena«, hvalio se Muhammad dok se Ishak prekrštenih nogu nestrpljivo vrpeljio. »Uvjeravam vas da je ona *kajna* kakve opisuju u učenim knjigama - lijepa, premda skupa, mušičava i nepouzdana. Vjerojatno leži u krevetu s jednim od svojih ljubavnika i opija se.« Muhammad je razmijenio pogled s jednom plesačicom.

Čini se da je i muzičarima nedostajala njihova gospodarica, pa su upućivali Ishaku upitne poglede. Odgovorio im je kružnim pokretom ručnog zgloba. *Sahib al-muzika* shvatio je. Dao je znak svojim ljudima i oni su ponovno odsvirali istu pjesmu. Ishak se naslonio odahnivši. Orkestar ju je mogao beskonačno ponavljati - ako plesačice izdrže.

»U ljubavi je možda nepouzdana, ali u muzici nije«, usprotivi se *ravi* prestolonasljedniku. »Doživio sam je tužnu, zdvojnu i uplašenu. Najbolja je u trenucima u kojima bi svaka druga posustala. Pričekajte, nećete na njoj naći nikakvog nedostatka.« Ipak je zabrinuto pogledavao prema kalifovu svilenom baldahinu. Abdallah je nalaktivši se ležao na sariru i razgovarao s jednom mladom robinjom. Djevojka se vidljivo trudila da dobro istakne svoje bujne grudi i struk naglašen brokatnim pojasom. No očito uzalud, jer on je stalno nestrpljivo pogledavao prema palači.

Odjednom su razgovori utihnuli. Kalif je ustao, a Muhammad je zadivljeno uzviknuo. Gosti su oduševljeno klicali gledajući prema jarko osvijetljenom *ivanu*.

Ondje se pojavio ženski lik odjeven u crveno. Svileni prsluk, optočen draguljima, otkrivao joj je dojke. Kroz široke hlače svjetlucale su joj noge u boji bjelokosti. Kosu joj je pridržavala samo zlatom izvezena brokatna vrpca s koje su se nisko na čelo spuštale kuglice u obliku suza. Široke crte naglašavale su njezine tamne oči. Bile su neobično velike i prazne, ali držanje joj je bilo kraljevsko.

Arib je neprimjetno zastala kad je stigla na stubišno odmorište od mramora prošaranog blijedocrvenim nitima, s kojeg se silazilo prema baldahinu. Polako, kao da će prijeći preko praga i krenuti na put bez povratka, spustila se niza stube. Njezino je tijelo bilo napeto kao u lovca. U glavi joj je odzvanjao Hajdarov hladni glas dok joj je držao bodež na vratu: *Što je sada s tvojim ponosom?* Odjek nekadašnjeg bola bubnjao joj je u tijelu, stid dok je brisala krv i bljuvotinu s lica i opscene primjedbe koje su do nje dopirale odozdo iz dvorišta. Pola života čekala je taj trenutak. No na njezinu upadljivo našminkanom licu ništa se nije moglo pročitati. *Kajna* Arib odavno je naučila sakriti svoje osjećaje iza tog smiješka ukočenog kao na maski.

»Arib, zvijezda istoka!« uzviknuo je jedan od gostiju i odmah su mu se priključili i ostali. Muškarci su klicanjem i pljeskanjem pozdravili pjevačicu. Obišla je kalifov baldahin i naposljetku stala u sredinu polukruga ispred kamene klupe. Dražesnom, uvježbanom kretnjom pozdravila je svojeg gospodara. Oštrim pogledom ispod oka prostrijelila je *ajšina* koji je blijed, ali naoko sabran, sjedio na drugom kraju polukruga. Plesačice su se povukle na obje strane, pripremljene za pjesmu koju su uvježbale.

Arib je sjela ne ispuštajući Hajdara iz vida. U jednom trenutku pomislila je da vidi na njegovu licu onaj nekadašnji hladni osmijeh. Uzrujano se uhvatila za stari stakleni amulet. Iako nije bila baš praznovjerna, ipak je ponovno promijenila strune na svojoj lutnji. Sada je iznenada bila zadovoljna zbog toga. Ako puknuta struna doista nekome donosi smrt, nije htjela ništa prepustiti slučajnosti.

Hajdar je iznevjerio kalifovu naklonost poput neprijatelja koji obeščasti djevicu. No Bog njegov čin nemilosrdno osvećuje, Bog osвете koji sve uništava, glasio je njezin tekst. Danas će pokazati zna li se igrati dušama svojih slušatelja. Na bubnju se oglasio izazovni ritam, plesačice su se zanjihale u bokovima. Zatim je zasvirala glazba. Arib je dignula lutnju. Uto se pokrenula svileni zavjesa na baldahinu, i čovjek kojega je ona skrivala, stane ispred nje. Bio je to Wolfram.

Rastvorila je usne, ali iz njih nije izišao ni jedan glas. Polako, poput vatre koja je izgorjela i pretvorila se u pepeo, boje je nestalo s njezina lica. Glazba je ponovno počela, ali krivi ton poremetio je sklad. Slušateljima je zastao dah. Arib je tek tada shvatila da ona nije pogodila pravi ton. Još joj se nikada nije dogodilo da bi na nastupu zasvirala na pogrešnoj struni.

Čelo joj je oblio hladan znoj. Sada joj je bilo jasno zašto *afšin* nije pokušao pobjeći niti je ubiti kad mu se pružila prilika. Njezin ljubljani bio je posljednje, ali i najučinkovitije oružje koje je mogao iskoristiti u borbi protiv nje.

Nećeš moći optužiti Hajdara, a da i mene u to ne uvučeš, sjetila se Wolframovih riječi. On ju je bezizražajno gledao.

Odjednom je dignula ruku i dala orkestru znak za prekid. *Sahib al-muzika* iznenađeno ju je pogledao, a plesačice se nagurale jedna na drugu. Glazba je zanimjela, najprije težak, topao bas-ton *darbukke*, nježni *rabab* i naposljetku flaute. Svirači su iznenađeno razmijenili poglede, a vinski se družbenici počeli došaptavati.

Arib je pogladila svoju lutnju, drveno tijelo zlatne boje, a zatim ponovno zasvirala te počela modulirati i prešla na drugu pjesmu.

Došaptavanje je prestalo. Svirala je jednostavnu, ali duboku melodiju. Glas joj je odzvanjao svijetlim tonovima u koje su se miješali tamni tonovi poput opasne podvodne struje u naoko bistroj vodi. Bila je to pjesma koju je prije mnogo godina napisala kad se upoznala s Wolframom. I odjednom je znala kako ta pjesma mora zvučati da bude savršena.

Tijelo joj se sjedinilo s lutnjom. Osjetila je na sebi poglede društva koje se skupilo na dvoru. Wolframovo lice izgubilo se među licima slušatelja. Pjevala je za njega, za Mounju, za svakoga od njih. Blage i tajanstvene riječi čeznutljivo su se upredale u topao noćni zrak. Zvuči lutnje nalik na treperenje biserja podsjećali su na zvončice karavanskog puta. Odjednom je osjetila kako se nešto iz gledališta prenosi na nju. Nije to bio poznati val požude nego nešto drugo - nešto nalik na pucketanje u zraku, napetost, nešto što ju je nosilo dalje. Promijenila je položaj usnica. Hrapav, beduinski ton probio se iz osnovne melodije, otužan i čist poput krika novorođenčeta, poput krika izgubljenog u beskraju afganistanske stepe: *Zašto si od mene otišao, zašto si me napustio? Nisi smio otići i zalog mi ne ostaviti.*

Vidjela je Teodoru kako veselo toči vino u pivnici, Ro-nijevu lepršavu kosu dok jaše na konju u galopu. Wolframov smiješak iznad sebe u travi. Haruna al-Rašida. Još jednom prožela ju je bol koja joj je zauvijek mogla oduzeti glas. Spustila je *oud* i nastavila improvizirati. Prema perzijskoj ili arapskoj tradiciji, to više uopće nije bilo važno-jedna je prelazila u drugu. Tonovi su joj tekli na usne kao neisplakane suze. Osmijeh našminkanog lica nestao joj je ispred očiju. Sve su maske pale.

Ponovno je uzela lutnju. Sada se približila najopasnijoj pasaži pjesme. Iznenada je prešla na melodijski obrazac *bajatija* - neočekivano poput ljubavi.

Njezini su prsti sami od sebe prebitali pasažu. Osjetila je tiho oduševljenje slušateljstva, više ga je osjetila negoli čula, vratila se na osnovnu melodiju i u novim slijedovi-ma pasaža pričala staru priču. Baš kao što se cvijeće penje i uvija oko elemenata strogog kufskog pisma, tkala je ukrase oko melodije, obogaćivala

ih sve do isprepletene arabeske. Izbljedgele su mučne uspomene. Pričala je priču o jedinoj ljubavi u svojem životu, ljubavi koja je bila tako jaka da bi radije zabranila sebi disati nego je se odrekla. Ljubavi koja se nastavljala ljubavlju prema kćeri. Nešto što je čekalo u skrivenoj dubini njezine duše i sada poletjelo poput oslobođene ptice. Odjednom se njezina sputana duša oslobodila:

Muškarac kojeg ljubim ima plave oči, crvenkastoplavu kosu. Srce mi luduje za njim, i ne stidim se. Uskratite li mi pogled na njega, sakrit ću njegov lik vječno u sebi. Moj ljubljeni lijep je kao mjesec, ali mjesec umire s jutrom, a on ostaje i sa svanućem novog dana. Srce mi luduje za njim, i ne stidim se.

Utihnulo je i posljednji ton. Teško dišući, Arib je spustila ruku s trzalicom. Kosa joj je pala na lice, a prsti gorjeli od udaranja akorda. Vjetar se stišao. Ljudi se nisu usudili niti disati.

Tišinu je prerezao zvuk poput udarca bičem. Slušatelji su se trgnuli. Kratak bol prostrijelio joj je ruku. Nešto je plesalo oko Aribina prsta, a zatim otpalo. Zir - prva struna, struna hrabrosti.

Arib je dignula glavu i pogledom obuhvatila vrt, muškarce i robinje koji su je nijemo i netremice promatrali i odjednom shvatili da su svjedoci nečega što izmiče zdravom razumu. Wolframove usne lagano su se rastvorile. Nitko nije prozborio ni riječi.

Zatim se prolomio buran pljesak. Gosti su padali jedan drugome u zagrljaj. Bezumno su plakali i vikali. Jedan je posrnuo kao da se napio, drugi su trgali odjeću sa sebe, psovali i molili se. Ishak i Muhammad su se grlili i izvan sebe tresli glavom.

Arib je polako spustila lutnju i dignula se. *Afšin* nije niti pokušao pobjeći. Samo ju je gledao onako kako je gledao Teodoru kada ju je ubio zato što je stala između njega i njegove osvete. Arib je iznenada shvatila da tijekom svih tih godina ni on nije zaboravio onaj dan kao ni ona. Nijemo je pred njom nagnuo glavu.

U tom trenutku Arib je znala da ne želi živjeti u istom paklu kao on. Da Hajdara ibn Kavusa nikada neće moći tako mrziti kao što ljubi Wolframa.

Pljesak joj je bolno odjekivao u ušima, a lice se iznenada oblilo suzama. Trgnula se, okrenula i otrčala kroz vrtove u tami.

Epilog

Iduće je jutro osvanulo kao početak novoga svijeta. Palače Rusafe na suprotnoj obali izvlačile su se poput sablasti iz magle, s nježnim ružičastim zrakama sunca. Nizvodno se okretalo lopatično kolo crpeći vodu u prostrane parkove. Jednakomjerno klopotaње ritmički je prekidalo tišinu.

Arib se kroz vrt palače Huld spustila na klupu na kojoj je sjedila i večer prije toga. Jednostavnom zlatnom mrežom skupila je kosu. Nikakve zavodljive boje nisu otkrivale najslavniju *kajnu* u carstvu. Preko crnih hlača nosila je dugu košulju. Na sebi nije imala *džubbu* nego samo jednostavan tamni ogrtač preko ramena. Nije bila našminkana, ali put joj je bila iste nježne boje kao i prvo svjetlo na palačama. Zbog nje ju je krasila druga, davno zaboravljena ljepota. Zamišljeno je taknula topao, vlažan kamen. Ništa nije ostalo od noćne pozornice, čarobne sfere koja je u sebi obuhvatila naoko cijeli svijet. Kroz mramorne lukove spustila je pogled na Tigris. Ovdje je slavila svoje pobjede, nauživala se sjaja do mile volje i doživjela krajnju bijedu. Slava njezine pjesme proširila se cijelim Bagdadom još prije jutarnje molitve. No nije zbog toga došla ovamo.

Arib se po vlažnoj travi spustila do rijeke te izvukla puknutu strunu iz rukava. Staro se praznovjerje obistinilo - nešto je umrlo. Bila je to mržnja koja ju gonila pola života. Polako se spustila na popločenu površinu ispod mramornih lukova i spustila niz nekoliko stuba. Voda joj je zapljuskivala noge i prskala po skutima dugih hlača. Zatim se nagnula i strunu predala rijeci.

Voda se namreškala, a struja je povukla svijetlu žicu i nezaustavljivo je odnijela nizvodno. Arib je gledala za njom i tužna i sretna. Povjerila je Tigrisu dio života i nije mogla zamisliti ni jedno drugo mjesto za kraj tog dijela svojega života. Odreći se mržnje značilo je i napokon pokopati mrtve. Bilo joj je teško, ali i nemoguće zaustaviti rijeku. Doba Barmakida nepovratno je prošlo. Ostao je samo nov početak.

»Tvoja se slava širi cijelim Bagdadom«, reče Abdallah al-Mamun iza nje. »Ako si nakanila postati besmrtnom, postigla si cilj.«

Arib se uspravila. Zacijelo se neprimjetno spustio kroz vrt. Na njegovoj crnoj, gustoj bradi skupile su se svjetlucave kapljice. »Sinoć si nas sve pretvorila u roblje«, reče on i približi joj se. »Tvoja pjesma bila je nešto najljepše što sam čuo

od jedne *kajne*. Zapovjedio sam svojem rizničaru da ti pošalje tisuću dinara.« Ona odmahne glavom, a on joj poljubi ruku. »Znam da je to samo skromno priznanje. Slušao sam te gotovo svaki put otkako si prvi put nastupila u Rakki. No jučer si bila posve drukčija.«

Arib polako izvuče ruku. Znala je na što on cilja.

»Zbog njega si onako pjevala«, reče Abdallah. No na njegovu licu nije bilo ni traga neugodnom, potisnutom bijesu kojeg se ona bojala. »Vidio sam poglede koje si s njim razmjenjivala. Svih tih godina nisi ni jednog muškarca tako gledala.«

Odnekud s vode začuo se zvuk lutnje. Do njih je Tigrisom doprla melodija kao s drugoga svijeta, a zatim i ženski glas. Riječi su se jasno razabirale. Pjesma je govorila o pjevačici pred kojom su klečali muškarci od Magreba do Horasana - moćnijoj od kraljice. Činilo se da se Abdallah bori sa sobom. »Dakle, ostaješ pri svojoj odluci?« on napokon upita.

»Obećao si mi«, odvrati Arib. Nije bila sigurna hoće li on održati obećanje. Oboje su znali koliko ta dozvola vrijedi ako vlasnik robinje ima druge planove. »Još onda kad si me kupio od Zubejde i sinoć ponovno. Imam tvoju dozvolu da se udam za Wolframa.«

Abdallah pogleda u rijeku da ne mora gledati u nju.

»Ne znam je li on još u Bagdadu i da li me još uopće voli«, nastavi ona. »No nije važno gdje je, ja ću poći za njim.«

Kalif je oklijevao. »U redu«, reče napokon. Bilo je očito da se teško svladavao, ali je ipak nastavio promuklim glasom: »Častan čovjek ne uzima natrag svoj dar.«

Arib je osjetila toplu zahvalnost. »Prvi put u životu znam kamo pripadam, Abdallah«, reče ona tiho. Iznenada je osjetila da mu duguje objašnjenje.

Kalif ju je dugo promatrao. »Toga sam se bojao«, odgovori on napokon. »Jedino ti to ne mogu ponuditi.« Htjela ga je taknuti po ramenu, ali on se već okrenuo. Bez riječi se uputio u glavnu zgradu čije su se sive zidine uzdizale prema oblačnom nebu. Koraci su mu bili spori i teški.

U čamcu od trstike čekao ju je rob, oslonjen na veslo. Na jugu, kamo je rijeka odavno odnijela strunu, dizala se malo-pomalo magla. »Hoćemo li?« upita rob.

Sunčane zrake uronile su suprotnu obalu u nestvarno svjetlo. Bez svoje osvete Arib se osjećala neobično praznom, ali i slobodnom. Od dalekog Balha put ju je azijskim stepama doveo ovamo. I prečesto je na raskrižju krenula krivim putom, ali uvijek bi došla ovamo gdje su se križali putovi na kojima su se ljudi tisućljećima susretali, gubili se i ponovno susretali. Tako će se i ona ponovno susresti s Wolframom. Na obližnjem Glavnom mostu čula je zvončice

Chiarissima

karavane koja je prenosila svilu i glasove goniča - zov ceste. Odjednom joj se iskrao osmijeh na usnama.

»Možemo krenuti«, odgovori Arib. »Spremna sam.«

Chiarissima

www.bosnaunited.net

Bagdadska pjevačica

Legenda i istina

Svojim je glasom očarala bogate i lijepe, svojom putenošću od najvećih vladara učinila robove. Arib, najslavnija diva na bagdadskom dvoru, bila je i božica i kurva. Tražila je da se njezine pjesme, njezina naklonost, a katkada i samo njezina puka prisutnost nagrade darovima koji su upropaštavali njezine pokrovitelje. Njezini su suvremenici sa strahopoštovanjem govorili da joj ni jedna žena nije ravna - a ni mnogi muškarci. Uspjela je doista ući u kronike, a između ostalog u općenito najvažnije arapsko djelo o poeziji i glazbi - u *Kitab al-Agani* (*Knjiga pjesama*). Abdallah ibn-al-Mutazz, sin jednoga kasnijeg kalifa, napisao je o njoj knjigu. Tek stoljećima nakon svoje smrti pala je u zaborav.

Bila je zacijelo jaka ličnost: strastvena, inteligentna i nepopustljivo poštena. Kalifi su je neizmjereno poštovali, a pobožni progonili s mržnjom. Svojom jedinstvenom karizmom izluđivala je muškarce. Svojim je pjesmama upravljala njihovom dušom, dovodila ih u zanos, *tarab*, protiv kojeg su se ogorčeno borili učenjaci. Znala je vješto upravljati muškim fantazijama koje su se plele oko nje, a voljela je kršiti sve konvencije. Potkraj života hvalila se kako je spavala s osmoricom kalifa.

Divio joj se i najpoznatiji pjevač svojeg doba, Ishak al-Mausili (767-850). Živjela je dugo, od vremena legendarnoga kalifa Haruna al-Rašida (766-809), koji je postao besmrtni zbog *1001 noći*, do propasti moći njegovih nasljednika. U tom životu bila je kurva, božica, umjetnica i zaljubljena žena - i vječno u potrazi za vlastitom srećom.

Njezino kulinarsko umijeće bilo je gotovo isto onoliko slavno koliko i njezina vještina na pozornici i u krevetu. Bonvivan Ibrahim ibn al-Mahdi (779-839) čuo ju je pjevati još kao djevojčicu i bio je oduševljen. Kalif Abdallah al-Mamun (786-833), Harun al-Rašidov sin, kupio ju je plativši za nju vrtoglavu svotu. Sve do svoje smrti bio je i ovisan o njoj i mrzio ju je - jer se, usprkos strasti svojega gospodara, udala za drugoga, za svojega ljubljenog čiju je crvenkastoplavu kosu opjevala. Dok su se druge haremske žene ulagivale svojem gospodaru i spletkarile jedna protiv druge, ona je sebi dopustila luksuz da slijedi poziv srca. Kad joj je bilo do nekog stalo, povrijedila bi najmoćnije muškarce na svijetu. Uvijek je tvrdila da je plemenita podrijetla. Umrula je oko 880. godine, nadasve cijenjena, u dobi od 90 godina. Za razliku od većine kurtizana, njezina je karizma i vještina nadživjela sjaj mladosti. No, tko je zapravo bila žena iza blistave fasade raskoši i razvrata?

Arib me očarala od prvog trenutka. Znala sam da želim napisati roman o njoj. Često sam imala osjećaj da me gleda preko ramena dok pišem. To bi joj i odgovaralo, jer sigurno bi joj se svidjelo da se nade u svjetlu javnosti nakon više od tisuću godina. Katkada bi mi bila gotovo neugodna sa svojim došaptavanjima i uvjeravanjima kad bih ponovno u nekoj arapskoj kronici otkrila o njoj nešto što sam s ponosom smatrala svojom zamisli.

Zbog radnje romana dopustila sam sebi neke promjene zapisa u kronikama. Međutim, vara se onaj tko misli da sam pretjerala opisujući raskalašenost na kalifovu dvoru. Nekontrolirane pijanke stoljećima su se ubrajale u dvorski ceremonijal, a završavale bi tek onda kad bi se domaćin napio. A to je moglo potrajati. Muhammad al-Mutasim (vladao je od 833. do 842. godine), mladi Abdallahov brat, hvalio se kako nakon sedam *ratla* (otprilike 3,5 l) vina može još jahati. Arib je uživala povlasticu da bude kalifova »vinska družbenica«, a ta je dužnost inače bila rezervirana za muškarce. I ona je zacijelo mogla dosta podnijeti - bio je to svakako uvjet u njezinoj »branši«.

A pjesme robinja pjevačica? Bile su na zlu glasu. U njima se govorilo o bludu i služile su samo za zavođenje, kako su rogoborili učenjaci. Od Aribinih pjesama, kojih je bilo mnogo više od tisuću, sačuvalo se, nažalost, samo nekoliko - većinu tekstova prepjevala sam s pomoću arapskih predložaka drugih pjevačica i pjesnika iz njezina doba, uz jednu iznimku: stihovi posvećeni Wolframu doista su njezini. Usput rečeno, nekoliko pjesama, onih manje opscenih, potječe iz mogeg pera.

Sjaj bagdaskoga dvora iz Aribina doba i danas dominira našom predodžbom o Orijentu. Pred očima su nam raskoš, orgijanje i spletke na dvoru Haruna al-Rašida kada čujemo magične riječi »harem« ili »kalif« i kada sanjamo o svijetu iz 1001 noći i o pustolovnom putovanju Putom svile.

Arib je utjelovljenje Orijenta koje danas fundamentalisti prešućuju. Muslimanska »madame Pompadour« živjela je u doba u kojemu seks i uživanje u životnim radostima nisu bili osuđivani i o kojima se govorilo prostim riječima. Bilo je to doba u kojem su se kalifi, poput Muhammada al-Amina (787-813), više-manje otvoreno izjašnjavali kao homoseksualci i u kojem je kurtizana mogla biti utjecajnija od vezira. No, bilo je to i doba u kojem se u životne radosti nisu ubrajala samo dobra jela, vino i seks nego i književnost i glazba - koji su stoga postigli savršenstvo. I bilo je to doba u kojem su umjetnici i šarlatani, hodočasnici i lopovi, sveci i kurve drevnim Putom svile stizali u nov, svijetu otvoren Bagdad.

Rječnik

Abasidi: od arapskoga *banu Abbas* (sinovi Abasa, Poslanikova rođaka); srednjovjekovna kalifska dinastija (750/1 - 1258).

Alah: (arapski) Bog (bez obzira na to govori li muslimanski, kršćanski ili židovski vjernik).

Amir: (arapski) general, zapovjednik

Amir al-muminin: (arapski) vladar vjernika, službena titula kalifa.

Balh: danas Mazar-i Šarif

Barid: tajna policija abasidskih kalifa, uhode, špijuni.

Bitka kod Badra: Vojska poslanika Muhameda pobijedila je 624. godine svoje protivnike iz Meke. Bitka kod Badra bila je prvi islamski vojni uspjeh.

Dahma: (perzijski) »Toranj tišine«, zoroastrički grob, prema staroj iranskoj religiji.

Dug: perzijski tekući jogurt s metvicom.

Durra'a: (arapski) (crna) duga košulja, dvorska odjeća u Bagdadu.

Džavaz: (arapski) propusnica, doslovce: dozvola

Džubba: (arapski) duga jakna bez dugmadi. Može biti do koljena ili do poda, a nosi se s pojasom.

Galija: (arapski) parfem prodorna mirisa što ga je upotrebljavao princ Ibrahim ibn al-Mahdi.

Gilala: (arapski) duga, prozirna ženska košulja koja se nosila »ispod« gornje odjeće, privlačna »potkošulja« nalik na negligže.

Gusl: (arapski) pranje (ritualno)

Han: (perzijski) gostionica, svratiste, karavansaraj

Hurija/huri: (arapski) rajska djevica, rajska ljepotica

Ivan: (arapski) nadsvođen prostor omeđen zidom s tri strane, gleda na dvorište.

Izar: (arapski) (turski: zar) dug ogrtač koji se i kao veo može navući preko glave i lica. U početku hodočasnički ogrtač za muškarce, izar poput većine arapskih odjevnih predmeta nose muškarci i žene.

Kaba: (arapski) duga uska jakna s dugmadi, uobičajena ponajprije na mladim muškarcima

Kajna: (arapski) robinja pjevačica

Kan: (perzijski) vladar, voda, plemenski poglavar

Kršćani: kršćani i židovi nisu službeno mogli obnašati službe na dvoru. Nisu smjeli zvoniti zvonima, nositi oružje, jahati na konju. No te su se odredbe zapravo zaobilazile ili jednostavno zanemarivale.

Kult vatre: Zoroastrizam, staroiranska religija, koju je propovijedao prorok Zarathuštra (Zoroaster). Iako u muslimanskim očima zoroastrizam (zbog svoje temeljne ideje o borbi dobra i zla) graniči s mnogoboštvom, ubrajao se u religije koje je islam tolerirao, baš kao i kršćanstvo i židovstvo.

Kurdi: Narod koji se u Aribino doba nastanio i u današnjem Azerbajdžanu i dignuo ustanak pod vodstvom velikog Babaka. Stoga je uvijek riječ o Kurdistanu, pa i kad on danas ne pripada onamo.

Lauzinaj: Kolač s bademima, nalik na današnju baklavu i nadasve obljubljen u bagdadskom visokom društvu.

Lajali: Improvizirani napjev bez pratnje, koji se može usporediti sa španjolskim *cante jondo*.

Mizar: (arapski) ogrtač

Nadim: Kalifov vinski družbenik. Služba koja je, osim dobra vina, obećavala i druge povlastice, prije svega, gotovo prijateljski odnos s kalifom.

Oud: Lutnja. Arapska riječ muškog roda.

Rati: (arapski) otprilike pola litre.

Ravi: (arapski) bard, pjevač

Rej: srednjovjekovni grad pokraj današnjeg Teherana

Ritlija: (arapski) posuda za posluživanje vina

Saffakatan: (arapski) vrsta kastanjeta

Sahib al-barid: (arapski) šef tajne policije

Sahib al-muzika: (arapski) majstor orkestra, »dirigent«

Sarir: (arapski) sjedalica s drvenim okvirom, također krevet ili prijestolje

Sitara: (arapski) zastor. Sitara je skrivala kalifovo prijestolje na audijencijama i glazbenike na pijankama.

Spatha: (franački) dugi, viteški mač

Sudra: (arapski) kratka konjanička tunika bez rukava

Suffa: (arapski) zidana klupa

Šamla: (arapski) ogrtač, deka od grube sive vune

Turci: Prije negoli su se doselili u današnju Tursku, Turci su živjeli kao nomadi u srednjoj Aziji. Odande su došli i turski vojni plaćenici koje je u Bagdad doveo Abdallah al-Mamun.

Zar: vidi **Izar**